

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Zala Košak

Nasilje v družini in zaposlitev

Magistrsko delo

Ljubljana, 2018

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Zala Košak

Nasilje v družini in zaposlitev

Magistrsko delo

Mentorica:
izr. prof. dr. Barbara Kresal

Študijski program:
Socialno delo z družino

Ljubljana, 2018

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Zala Košak

Naslov dela: Nasilje v družini in zaposlitev

Kraj: Ljubljana

Leto: 2018

Število strani: 177

Število prilog: 4

Število virov: 56

Število tabel: 2

Število grafov: 1

Število slik: 0

Mentorica: izr. prof. dr. Barbara Kresal

Povzetek

Magistrsko delo raziskuje povezavo med nasiljem v družini in zaposlitvijo. Zanima me, kako je nasilje v družini povezano s kvaliteto opravljanja dela žrtev nasilja. Z vidika delodajalcev me zanima, ali so bili seznanjeni s situacijo osebe in s kakšnimi oblikami pomoči so se žrtve nasilja srečale na delovnem mestu. Prav tako me zanima, s kakšnimi izzivi se soočajo osebe z izkušnjo nasilja pri usklajevanju delovnega in družinskega življenja.

V teoretičnem delu predstavim področje nasilja v družini v Sloveniji, ki ga podkrepim s statističnimi podatki nacionalne in mednarodne raziskave. Predstavim različne definicije nasilja v družini, njegove oblike in dinamiko. Zanima me povezava med nasiljem v družini in zaposlitvijo, s posebnim poudarkom na usklajevanju delovnega in družinskega življenja.

V empiričnem delu predstavim kvalitativno raziskavo na omenjenem področju. Podatke za raziskavo sem zbrala s pomočjo intervjujev s sedmimi ženskami, ki so bile v času, ko se je nasilje dogajalo, zaposlene. Rezultate sem razvrstila v šest smiselnih tem, ki sovpadajo z raziskovalnimi vprašanji, in sicer življenje v nasilnem odnosu; zaposlitev in opravljanje dela; vloga delodajalca; vloga sodelavcev; iskanje nove zaposlitve in življenje po izhodu iz nasilnega odnosa. Rezultati raziskave so osebne zgodbe in besedni opisi žrtev nasilja v družini. Sogovornice podrobneje opisujejo življenje v nasilnem odnosu in odnos partnerja do njihove zaposlitve. Prav tako izpostavijo pojavnost nasilja s strani partnerja v delovnem času ter izzive, s katerimi so se soočale pri usklajevanju delovnega in družinskega življenja.

Ključne besede: žrtve nasilja v družini, nasilje na delovnem mestu, usklajevanje poklicnega in družinskega življenja, socialno delo v delovnem okolju, vloga delodajalca

Title: Domestic Violence and Employment**Abstract**

The Master's thesis explores the link between domestic violence and employment. I explored the connection between domestic violence and job performance of victims of violence. From the employers' point of view, I was interested in whether they are familiar with the situation of the employee and what forms of assistance the victims of domestic violence encountered in the workplace. I was also interested in challenges that the victims face in reconciling work and family life.

In the theoretical part, I described the sphere of domestic violence in Slovenia, which I supported with the statistics by national and international researches. In the theoretical introduction, I explained various definitions of domestic violence. I presented definitions of domestic violence, their forms and the dynamics of it. I was also interested in the connection between family violence and employment, with a special emphasis on reconciling work and family life.

In the empirical part, I presented qualitative researches in the following field. I collected data for the survey through interviews with seven women who were employed at the time when violence took place. I classified the results into six meaningful topics that coincide with the research's questions. Those are: life in a violent relationship; employment and work; the role of the employer; the role of associates; finding a new job; and life after leaving a violent relationship. The results of the research are personal stories and descriptions of the victims of domestic violence. The interviewers described the life in the violent relationship and attitude of the partner to their employment. They also highlighted the incidence of partner violence during working hours and challenges they faced in reconciling work and family life.

Key words: victims of domestic violence, domestic violence in the work place, reconciliation of work and family life, social work in working environment, the role of the employer

Kazalo

1	Teoretični uvod	1
1.1	Nasilje v družini v Sloveniji	2
1.2	Oblike nasilja v družini	4
1.2.1	Psihično nasilje	4
1.2.2	Fizično nasilje	5
1.2.3	Spolno nasilje	7
1.2.4	Ekonomsko nasilje	8
1.2.5	Omejevanje gibanja, stikov in osebne svobode	8
1.2.6	Zanemarjanje	9
1.3	Dinamika nasilja	9
1.4	Vztrajanje v nasilnem odnosu	10
1.5	Pomen socialnih mrež	11
1.6	Nasilje v družini in zaposlitev	11
1.6.1	(Ne)stabilnost zaposlitve	13
1.6.2	Pomen zaposlitve za žrtve nasilja	14
1.6.3	Iskanje pomoči na delovnem mestu	15
1.6.4	Socialno delo v delovnem okolju	15
1.6.5	Usklajevanje delovnega in družinskega življenja	16
2	Opredelitev problema	19
3	Metodologija	20
3.1	Vrsta raziskave	20
3.2	Merski instrument in viri podatkov	20
3.3	Populacija in vzorčenje	20
3.4	Zbiranje podatkov	20
3.5	Obdelava in analiza podatkov	21
4	Rezultati	24
4.1	Življenje v nasilnem odnosu	24
4.1.1	Časovni okvir in udeleženi v nasilnem odnosu	24
4.1.2	Opisovanje razmerja	24
4.1.3	Oblike nasilja	25
4.1.4	Pogostost nasilja	26
4.1.5	Strategije umika pred nasiljem in prikrivanje nasilja	26
4.1.6	Nasilje v primarni družini	27
4.1.7	Uživanje alkohola s strani partnerja	28
4.1.8	Socialna mreža	28
4.1.9	Odhod od doma	29

4.2	Zaposlitev in opravljanje dela.....	30
4.2.1	Podatki o zaposlitvi.....	30
4.2.2	Pomen zaposlitve.....	30
4.2.3	Kakovost opravljanja dela	31
4.2.4	Odsotnost z dela (zaradi nasilja)	32
4.2.5	Prikrivanje nasilja na delovnem mestu	33
4.2.6	Nasilje med delovnim časom.....	33
4.2.7	Omejevanje gibanja s strani partnerja	34
4.2.8	Prepoved približevanja	35
4.2.9	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	35
4.3	Vidik delodajalca.....	36
4.3.1	Informiranje delodajalca o odhodu v varno hišo.....	36
4.3.2	Potrebe in želje uporabnice	37
4.3.3	Razumevanje s strani delodajalca	38
4.3.4	Sodelovanje socialne službe	39
4.4	Vidik sodelavcev	40
4.4.1	Komunikacija s sodelavci o nasilju	40
4.4.2	Komunikacija med sodelavci o nasilju	41
4.5	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa	41
4.5.1	Odhod v najemniško stanovanje	41
4.5.2	Umik v varno hišo	42
4.5.3	Vzpostavlanje kontakta v času umika iz nasilnega odnosa	42
4.5.4	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	43
4.6	Iskanje nove zaposlitve.....	47
5	Razprava	48
5.1	Življenje v nasilnem odnosu	48
5.2	Zaposlitev in opravljanje dela.....	49
5.3	Vidik delodajalca in sodelavcev	52
5.4	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa in iskanje nove zaposlitve	53
6	Sklepi.....	56
7	Predlogi.....	58
8	Seznam virov	60
9	Priloge	65
9.1	Vprašalnik za intervju.....	65
9.2	Transkript intervjujev A–G z označenimi izjavami	66
9.3	Odprto kodiranje intervjujev A–G	98
9.4	Osno kodiranje – intervju A–G	160

Predgovor

Nasilje v družini je večplasten problem, saj prinaša številne izzive. Osebe z izkušnjo nasilja so dodatno ogrožene na trgu dela, saj odhod iz nasilnega odnosa pomeni manjši prihodek in višje stroške. Usklajevanje delovnega in družinskega življenja jim lahko predstavlja velik izziv, saj je odvisno predvsem od socialne mreže žrtve in njene iznajdljivosti.

Magistrsko delo sestavljajo teoretični uvod, metodologija in empirični del. V teoretičnem delu predstavim področje nasilja v družini v Sloveniji, ki ga podkrepim s statističnimi podatki in z raziskavami. Najprej predstavim definicije nasilja v družini. Nato opredelim in opišem oblike nasilja v družini ter dinamiko nasilja. V nadaljevanju pojasnim, zakaj žrtve nasilja vztrajajo v nasilnem odnosu ter pomen socialnih mrež. V zadnjem poglavju pišem o povezavi med nasiljem v družini in zaposlitvijo, s posebnim poudarkom na usklajevanju delovnega in družinskega življenja.

V poglavju o metodologiji opišem način in instrumente raziskovanja. V empiričnem delu predstavim podatke, ki sem jih pridobila s pomočjo intervjujev s sedmimi ženskami, ki so bile zaposlene v času dogajanja nasilja. Zanima me, kako je nasilje v družini povezano z usklajevanjem delovnega in družinskega življenja sogovornic. V razpravi povzamem ključne ugotovitve raziskave in jih podkrepim s teoretičnim znanjem.

Namen magistrskega dela je pričetek raziskovanja na omenjenem področju. Raziskava, ki sem jo izvedla, je poizvedovalna ali eksplorativna, saj predstavlja uvod v raziskovanje nasilja v družini v povezavi z zaposlitvijo. Kljub majhnosti raziskovalnega vzorca, je mogoče izpostaviti nekatere izzive, s katerimi se žrtve nasilja soočajo pri usklajevanju družinskih in delovnih obveznostih.

Zahvaljujem se sogovornicam, ki so se odzvale na moje povabilo in podelile svoje zgodbe z mano. Brez Vas, bi bilo magistrsko delo brez vrednosti. Hvala tudi socialnim delavcem v Varni hiši Novo mesto za vse informacije in sodelovanje.

Hvala mentorici Barbari Kresal za usmerjanje, strokovno pomoč, podporo ter spodbudne besede pri pisanju magistrskega dela.

Posebna zahvala gre moji družini, ki me je, tako ob pisanju magistrskega dela, kot skozi vsa leta študija spodbujala in nudila podporo, ko sem jo najbolj potrebovala.

1 Teoretični uvod

Nasilje v družini je zagotovo eno izmed področij, ki ne izgubi svoje aktualnosti. Nasilje se pojavlja v vseh kulturah, ne glede na družbeni položaj ali stopnjo izobrazbe oseb. Statistično gledano je velika večina povzročiteljev nasilja moških, zato izraz povzročitelj nasilja uporabljam v moški slovnični obliki, žrtev nasilja pa v ženski slovnični obliki.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) nasilje v družini opredeljuje kot vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu, oziroma zanemarjanje ali zalezovanje žrtve ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja, in telesno kaznovane otrok (ZPND, 2008).

Pri nasilju v družini ne gre le za enkratni nasilen dogodek, ki se zgodi slučajno. »Nasilje je večinoma namerno, zavestno, premišljeno, nadzorovano, predvidljivo in ponavljajoče dejanje« (Aničić idr., 2015). V družbi pogosto velja prepričanje, da je žrtev kriva za nasilje, ker ga dopušča. V resnici je odgovoren za nasilje vedno tisti, ki ga izvaja. Gre za zlorabo moči, saj povzročitelj uresničuje svoje interese s pomočjo zlorabe moči in nadzorovanja.

Nasilje se stopnjuje in spreminja oblike. Povzročitelj krepi svojo moč. Žrtev moč vse bolj izgublja in njen svet se zmanjšuje. Krog nasilja v družini se toliko težje prekine, ker sta žrtev in storilec čustveno povezana.

V večini primerov so povzročitelji nasilja moški, žrtve pa ženske in otroci. Opazovanje nasilja je za otroke travmatično, saj ob njem doživljajo občutke nemoči in krivde. Hkrati pa v njih utrjuje nasilne vzorce vedenja in komuniciranja. Lešnik Mugnaioni (2016, str. 97) poudari, da je otrok žrtev nasilja, tudi če je le priča nasilju.

V Nacionalni raziskavi o nasilju v zasebni sferi in partnerskih odnosih¹ (2010) so avtorice ugotovile, da je vsaka druga ženska od dopolnjenega 15. leta starosti doživela vsaj eno izmed oblik nasilja. 92 % povzročiteljev nasilja je bilo moških, 8 % je žensk (Urek, 2013, str. 80).

¹ Vzorec za raziskavo je obsegal 3000 žensk, starih med 18 in 80 let, ki so jih poslale po pošti. Vrnjenih vprašalnikov je bilo 752 (Urek, 2013, str. 79)

Nasilje v družini se ne izvaja zgolj nad ženskami, pojavlja se lahko tudi v obliki nasilja nad otroki, nasilje s strani otrok, nasilje nad starejšimi, nasilje s strani članov razširjene družine in nasilje žensk nad moškimi.

1.1 Nasilje v družini v Sloveniji

Zaradi občutljivosti tematike in zahtevnosti preučevanja zasebne sfere, statistični podatki predstavljajo le vrh ledene gore. Velika večina nasilja v Sloveniji ostaja še vedno neprijavljena. Po podatkih policije so ženske tiste, ki so najštevilčnejša žrtev nasilja v družini v Sloveniji. Med storilci kaznivih dejanj, z elementi nasilja v družini, je največ moških (88 %). Žensk je 12 % in so v večini prijavljenih primerov nasilne do otrok (Urek, 2013, str. 74). Avtorice Nacionalne raziskave o nasilju nad ženskami v zasebni sferi in v partnerskih odnosih (2010) so prišle do podobnih rezultatov, le-te bom v nadaljevanju podrobneje predstavila.

Tabela 1: Število žensk, žrtev najpogostejših vrst nasilja

Leto	2010	2011	2012	2013	2014	Povprečje 2010–2014
Nasilje v družini	1909	1584	1505	1422	1509	1586
Telesne poškodbe	606	529	541	519	539	547
Spolno nasilje	285	222	221	233	173	225
Zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje	324	379	455	396	327	376
Umor	10	19	7	4	6	7

(Statistični urad Republike Slovenije, 2014)

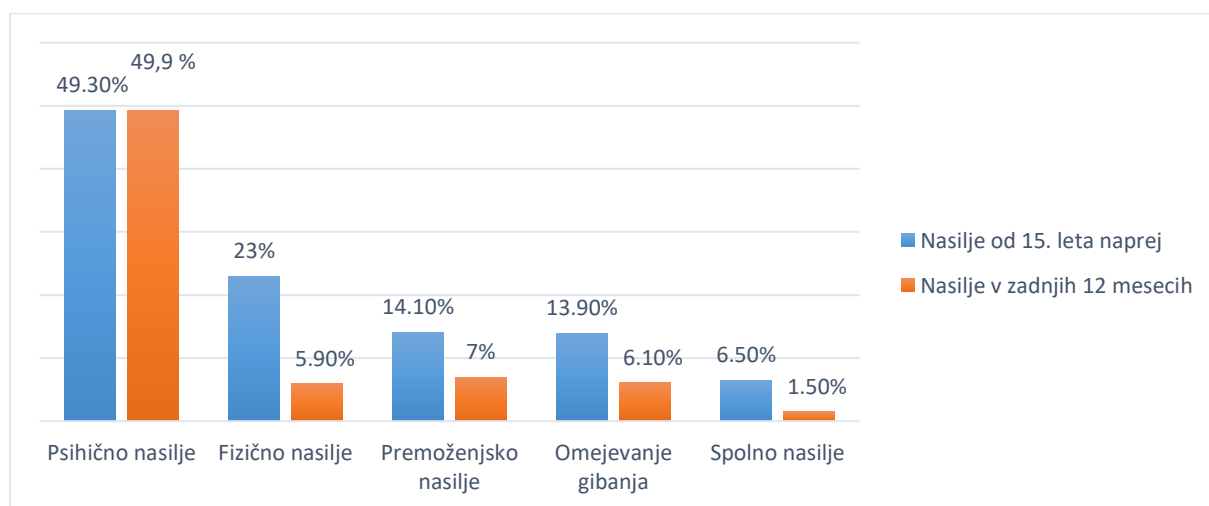
Po podatkih policije v letih od 2010 do 2014 je bilo povprečno število žrtev nasilja v družini skoraj 1600. Kaznivih dejanj, v katerih so žrtve utrpeli zaradi telesnih poškodb, je bilo v tem obdobju povprečno nekaj več kot 500. Prijav zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja z njo, je bilo povprečno 400 na leto. Število žensk, ki so bile žrtve spolnega nasilja, je bilo povprečno 200 na leto. Število žrtev spolnega nasilja (posilstvo, spolno nasilje, spolna zloraba slabotne osebe, spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let) se je od leta 2010 zmanjšalo. Žensk, ki so bile zaradi nasilja umorjene, je bilo povprečno 7 na leto (Kontelj, 2015).

Zavedati se moramo, da je zbiranje statističnih podatkov s pomočjo raznih služb (policija, sodišče, socialne službe ...) lahko varljivo, saj velik odstotek žensk nasilja nikoli ne prijavi. Zlasti tiste iz posebej ranljivih skupin, kot so ženske z ovirami,

pripadnice etničnih manjših, migrantke, starejše ženske in otroci (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010). Prav tako se število žrtev v letu šteje samo enkrat, ne glede na to, kolikokrat je bila žrtev kaznivih dejanj v tekočem letu.

V Sloveniji sta bili v zadnjem desetletju izvedeni dve večji raziskavi, ki sta preučevali pojavnost in oblike nasilja v družini. Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in partnerskih odnosih (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010) je produkt sodelovanja Inštituta za kriminologijo in Fakultete za socialno delo.

Avtorice so pripravile anketni vprašalnik, ki je obsegal 68 vprašanj. Anketo so izvedle v obliki poštne ankete, saj se je zdela tovrstna oblika najbolj smiselna in je zagotovila največjo stopnjo anonimnosti. Fokus raziskave je bil na oblikah nasilja, povzročiteljih nasilja, zdravju in pogostosti nasilnih dogodkov. Predvidevale so, da so povzročitelji nasilja v zasebni sferi najpogostejše moški (partnerji, bivši partnerji, očetje, sinovi, prijatelji), hkrati so jih zanimale tudi ženske povzročiteljice nasilja. Podatke so zbirale na reprezentativnem vzorcu, ki ga je pripravil Statistični urad RS, in je obsegal 3000 žensk, starih med 18 in 80 let. Prejele so 752 izpolnjenih vprašalnikov (25 %), kar je potrdilo predvidevanje o občutljivosti tematike in dejstvu, da se je tovrstna raziskava izvajala prvič v državi.

Ključna ugotovitev raziskave je, da je vsaka druga ženska v Sloveniji od dopolnjenega 15. leta starosti doživelo vsaj eno izmed oblik nasilja. Najpogostejše so doživljale psihično nasilje (49,3 %), nato fizično (23 %) in premoženjsko nasilje (14,1 %), omejevanje gibanja (13,9 %) in spolno nasilje (6,5 %). Zaskrbljujoč podatek je ta, da je vsaka druga ženska doživljala nasilje tudi v zadnjih 12 mesecih. Največ žensk je

doživelo psihično nasilje (49,9 %), sledilo je fizično (5,9 %) in premoženjsko nasilje (7 %), omejevanje gibanja (6,1 %) in spolno nasilje (1,5 %).

Druga raziskava je bila Raziskava Agencije Evropske unije za temeljne pravice o nasilju nad ženskami (FRA, 2014). Nastala je na podlagi Resolucije Evropskega parlamenta (2009) o odpravi nasilja nad ženskami in prizadevanj Evropske unije za odpravo nasilja nad ženskami. FRA je opravila 42 000 osebnih razgovorov z naključno izbranimi ženskami v 28 državah, ki so članice Evropske unije. V vsaki državi so naredili približno 1500 razgovorov, z ženskami starimi od 18 do 74 let. Razgovore so opravili leta 2012, rezultate so objavili dve leti kasneje.

Po primerjavi slovenske nacionalne raziskave in FRA prihaja do nekaterih razlik, ki so posledica velikosti vzorca in različne metodologije. Obe raziskavi sta kvantitativni in imata podoben vprašalnik. Vendar je FRA raziskava zaradi večjega vzorca bolj zanesljiva (Leskošek, 2016, str. 45).

V raziskavi so ugotovili, da je 43 % vprašanih doživelo vsaj eno izmed oblik psihičnega nasilja. 33 % žensk je doživelo fizično in/ali spolno nasilje po 15. letu starosti (62 milijonov žensk). S strani partnerja je fizično in/ali spolno nasilje doživelo 22 % žensk, 5 % žensk je bilo posiljenih. O zalezovanju je poročalo 18 % vprašanih žensk. Kar 67 % žensk partnerjevega nasilja ni nikoli prijavilo policiji ali kateri drugi organizaciji.

1.2 Oblike nasilja v družini

1.2.1 Psihično nasilje

Psihično nasilje je najbolj razširjena oblika nasilja, ki večkrat ostane neopaženo, saj ne pušča vidnih posledic in je težje dokazljivo. Urek (2013) opozarja, da je nasilje te vrste pogosto relativizirano in minimalizirano, saj se zdi, da je nekaj vsakdanjega, hkrati ga težko prepoznamo. Žrtve nasilja mu pogosto pripisujejo manjši pomen, saj se z njim soočajo vsakodnevno. Vendar ima psihično nasilje uničujoče posledice, saj znižuje samozavest in samopodobo žrtve.

Psihično nasilje se kaže kot zloraba moči ene ali več oseb nad drugo osebo, ki poteka na besedni oziroma nebesedni ravni, z namenom, da drugo osebo prestraši, razvrednoti ali poniža. Pojavlja se v obliki žaljenja, zmerjanja, poniževanja, kritiziranja človekove osebnosti, ustrahovanja in groženj, nadzorovanja in podobno (Aničić idr., 2015). ZPND (2008) doda še povzročanje duševne stiske ter ogrožanje, ki se lahko dogaja tudi s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Poleg zgoraj naštetih oblik, je pogosto spregledana oblika psihičnega nasilja – molk. Povzročitelj z ignoriranjem oziroma tihimi dnevi, kaznujejo žrtve in jim s tem sporočajo, da niso vredne njihove pozornosti (Plaz, 2016).

V nacionalni raziskavi o nasilju je 49,9 % anketirank poročalo o psihičnem nasilju, medtem ko je po podatkih FRA (2014) o nasilju te vrste poročalo 34 % žensk. Vendar podatkov ne moremo enačiti, saj je nacionalna raziskava spraševala tudi po psihičnem nasilju v primarni družini (Leskošek, 2016, str. 45).

Psihično nasilje se po podatkih nacionalne raziskave najpogosteje pojavlja v obliki zmerjanja, obtoževanja, ljubosumnosti, vpitja, zastraševanja, žaljivega izražanja glede zunanjega videza in opustitev pomoči, ko je žrtev imela zdravstvene težave. Pod drugo so žrtve nasilja dodale, da jih je partner spravljal v neprijeten položaj pred sodelavci. Med povzročitelji psihičnega nasilja je največ moških (štiri petine), ena petina je žensk (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Nacionalna raziskava je pokazala pomembno korelacijo med nekaterimi znaki nasilja in zdravjem vprašanih. Večina vprašanih žensk svoje zdravje ocenjuje bolje od povprečnega. Vendar tiste ženske, ki doživljajo zmerjanje, smešenje, zastraševanje, omejevanje, preprečevanje stikov, opustitev pomoči, glasno vpitje, zasledovanje, svoje zdravje ocenjujejo slabše (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Splošna ocena zdravja žensk, ki so sodelovale v raziskavi, je torej nekoliko boljša od povprečja, medtem ko je zdravstveno stanje žrtev psihičnega nasilja slabše. Psihično nasilje je ena izmed najbolj razširjenih oblik nasilja, ki jo najtežje prepoznamo, saj ne pušča opaznih sledi. Povzročitelj si na različne načine poskuša zagotoviti nadvlado in nadzor nad žensko, medtem ko se ženska boji in podreja njegovi volji. Psihično nasilje znižuje samozavest žrtve, povečuje strah in občutek nemoči. Psihično nasilje preraste v fizično nasilje, največkrat takrat, ko je povzročitelj prepričan, da ga žrtev zaradi različnih razlogov ne bo zapustila.

1.2.2 Fizično nasilje

Fizično nasilje je zloraba fizične moči. Razumeti moramo, da vsaka uporaba fizične moči še ne pomeni nasilja. Pri povzročiteljih nasilja je najpogosteje težava v tem, da ne ločijo med uporabo in zlorabo fizične moči (Aničić idr., 2015). Fizično nasilje je hkrati tudi psihično, meja med njima je tam, kjer se besednemu nasilju pridruži udarec (Plaz, 2016).

Tovrstno nasilje je usmerjeno na človekovo telo ali njegovo življenje, zato je tudi najbolj vidna in opažena vrsta nasilja. Nasilen odnos se po navadi začne s psihičnim nasiljem, ki se stopnjuje v fizično nasilje, ki je izrazitejša stopnja nasilja v procesu. Pojavlja se v obliki klofutanja, brcanja, udarci z roko ali predmeti, razbijanje pohištva, metanje predmetov, odrivanje, nezaželeno dotikanje, zvijanje rok, omejevanje gibanja, napadi z orožjem in podobno (Aničić idr., 2015), ob spremljavi psihičnega nasilja. V Sloveniji se fizično nasilje najpogosteje odraža v obliki porivanja, klofutanja, lasanja, udarcev s pestmi, suvanja, zvijanja rok, brcanja, davljenja ter vlečenja po tleh. Po podatkih nacionalne raziskave je 1 % vseh anketirank doživelo napad z nožem ali drugim orožjem (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Žrtve nasilja poškodbe skrivajo in prikrivajo, zanikajo in utemeljujejo s pomočjo raznih zgodb. Munc (2010) meni, da je za takšen odziv kriv vsesplošen občutek sramu in strah pred partnerjem. Žrtev nasilja se vse bolj prilagaja in sprejema omejitve, ki jih zahteva in postavlja povzročitelj nasilja, saj meni, da bo na ta način nasilje preprečila (Aničić idr., 2015).

V nacionalni raziskavi je od 15. leta starosti dalje fizično nasilje izkusilo 23 % vprašanih. Odstotek se ujema s podatki FRA (2014). V nobeni izmed omenjenih raziskav niso spraševali o nasilju v otroštvu, saj niso želeli spodbuditi bolečih spominov iz preteklosti. Nacionalna raziskava ni pokazala statistično pomembnih razlik med različnimi regijami, izobrazbo ter starostjo žrtev in storilcev. Kar 92 % povzročiteljev fizičnega nasilja je bilo moških, ki so z žrtvami v (bivšem) partnerskem odnosu. 8 % povzročiteljic fizičnega nasilja je z žrtvami pogosto odraščalo (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Ženske, ki so doživele fizično nasilje, poročajo o slabšem zdravju od splošne populacije. 44,6 % žrtev nasilja je svoje zdravje opisalo kot slabo in zelo slabo, v primerjavi s splošno populacijo, ki je svoje zdravje opisala kot slabo in zelo slabo v 6,9 %. Žrtve fizičnega nasilja doživljajo stres, tesnobo, izgubo teka, prebavne in želodčne težave, glavobol, utrujenost, vrtoglavice, motnje spanja, strah, depresivnost in misel na samomor (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010). Podatki raziskav kažejo, da ima fizično nasilje vpliv tako na duševno kot tudi fizično zdravje oseb, ki nasilje doživljajo.

1.2.3 Spolno nasilje

Spolno nasilje so vsa dejanja, povezana s spolnostjo, ki jim oseba nasprotuje, je vanje prisiljena ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena (Obran, 2014). Spolno nasilje vključuje slačenje, opazovanje, komentiranje, poljubljanje, otipavanje, siljenje v spolni odnos ter nagovarjanje, ki vzbuja nelagodje ter posilstvo in podobno (Aničić idr., 2015).

Spolno nasilje se pogosto prepleta s fizičnim nasiljem, lahko se pojavi tudi v korelaciji s premoženjskim nasiljem. Urek (2013) kot primer navaja ženske, ki se preselijo zaradi partnerske zveze, zaradi preživetja ali izboljšanja gmotne situacije. Selitev v tujo državo ali kraj za človeka predstavlja odvisnost od partnerja ali delodajalca. In sicer v obliki jezikovne, socialne ali ekonomske odvisnosti. V takšnih primerih lažje pride do (spolnega) nasilja, ker je nemoč žensk in nezaščitenost velika, zato nasilje tudi težje prijavijo (Urek, 2013, str. 90).

V Slovenski raziskavi je spolno nasilje od 15. leta starosti izkusilo 6,5 % anketiranih. Zdi se, da je odstotek nizek, vendar je primerljiv z raziskavami v svetu. Po podatkih FRA (2014) je spolno nasilje doživelo 5,9 % vprašanih. Ženske spolno nasilje doživljajo v vseh starostnih obdobjih, nekoliko pogosteje v mlajših letih in v poznih srednjih letih. V raziskavi izstopa visok odstotek anketirank iz Dolenjske regije. Ker odgovora na vprašanje o regiji ni izpolnilo veliko anketirank, ni mogoče sklepati o regijskih značilnostih spolnih zlorab. Razlike v izobrazbi se niso izkazale kot statistično pomembne (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Povzročitelji spolnega nasilja so v 98 % moški, v 2 % so povzročiteljice ženske. Ena izmed povzročiteljic je partnerka v istospolni partnerski zvezi. Povzročitelji so v več kot polovici primerov v partnerski ali sorodstveni povezavi z vprašanimi (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Ženske, ki so doživele spolno nasilje, svoje zdravje ocenjujejo nekoliko slabše v primerjavi s splošno populacijo. Po podatkih Nacionalne raziskave svoje zdravje v večini primerov opisujejo kot povprečno. Ženske, ki so doživele spolno nasilje, pogosteje poročajo o slabosti, bruhanju, vrtoglavici, tresenju rok, motnjah spomina, nespečnosti, depresivnosti, brezvoljnosti in misli na samomor. Presenetljiv je podatek, da je pri njih uporaba zdravil proti depresiji in »za živce« nekoliko manjša od celotne populacije. V večjem odstotku poročajo o stalnem strahu in stalni misli na samomor.

Kar petina žensk, ki je sodelovala v raziskavi, se ne počuti varno, kljub temu, da ne živijo več s storilcem (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

1.2.4 Ekonomsko nasilje

Vse oblike nadvladovanja, izkoriščanja oziroma poniževanja žrtve s pomočjo sredstev za preživetje ali z odrekanjem pravic, povezanih z zaslužkom uvrščamo med ekonomsko nasilje. Pogosto se pojavlja v obliki omejevanja pravice do zaposlitve, preprečevanje osebi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem, siljenje osebe v finančno odvisnost, prisiljevanje v sklepanje pogodb ali najemanje kreditov, neplačevanje preživnine in podobno. O ekonomskem nasilju govorimo tudi takrat, ko je žrtev nasilja prisiljena, da sama prevzame celotno finančno breme za povzročitelja nasilja in/ali družino (Aničić idr., 2015).

Pri obravnavi ekonomskega nasilja ni pomembno le, če imajo ženske lasten prihodek, ampak tudi dejstvo, ali lahko z njim razpolagajo. Ena izmed oblik skritega ekonomskega nasilja je neravnovesje moči, omejevanje ali nadzor pri porabi lastnega dohodka in skupnih sredstev (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010). Ekonomsko nasilje je tudi eden izmed ključnih razlogov, zakaj se žrtve nasilja ne želijo oziroma ne morejo umakniti iz nasilnega odnosa, saj so v večji ali popolni meri odvisne od partnerja.

Po podatkih nacionalne raziskave tovrstno nasilje doživlja 7 % anketiranih žensk. Najpogosteje se pojavlja v naslednjih oblikah: različne oblike nadzora nad sredstvi, kraja in uničevanja premoženja in ljubih predmetov. 1,2 % anketirank je omenilo neplačevanje preživnine, 0,7 % prepoved ali preprečevanje zaposlitve (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

Približno tri četrtine vprašanih (78,3 %) razpolaga z lastnim dogodkom, 11,8 % vprašanih lastnega dohodka nima. 4,8 % anketirank je odgovorilo, da v gospodinjstvo vsak zaposlen prispeva enak delež. 1,7 % je tistih, ki so navedle, da »nekaj denarja uspejo zadržat zase«, 0,3 % je takih, ki »morajo lastna sredstva skrivat pred partnerjem« in 0,1 % vprašanih »mora ves denar, ki ga imajo, dati partnerju (ali staršem, otrokom)« (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010).

1.2.5 Omejevanje gibanja, stikov in osebne svobode

Omejevanje gibanja, stikov in osebne svobode je ena izmed klasičnih oblik nasilja nad ženskami, ki se prepleta s fizičnim, spolnim in psihičnim nasiljem nad ženskami (Urek, 2013, str. 90).

V Nacionalni raziskavi (2010) je 6,1 % žensk doživelo omejevanje gibanja, stikov in osebne svobode. Kot najpogostejšo obliko so navedle prepoved druženja s prijateljicami (2,7 %), priti morajo domov iz službe ob točno določeni uri (2 %). Sledi preprečevanje stikov s sorodniki (2 %), nadzorovanje in pregledovanje sporočil in elektronske pošte (1,7 %), preprečevanje in nadzorovanje klicev in druženje s sosedi. Zaskrbljujoče je, da morajo nekatere ženske (1 %) pustiti službo oziroma plačano delo, ter da jim ni bilo dovoljeno zapuščati stanovanja ali je v stanovanje zaklenjena (1 %).

1.2.6 Zanemarjanje

Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih in drugih osebnih okoliščin (Obran, 2014). Plaz (2016) doda, da so tej obliki nasilja največkrat izpostavljene osebe s psihično ali fizično oviranostjo ali starejše osebe.

1.3 Dinamika nasilja

V družbi pogosto velja prepričanje, da je žrtev kriva za nasilje, ker ga dopušča. V resnici je za nasilje vedno odgovoren tisti, ki ga izvaja (Zabukovec Kerin, 2005). Pri nasilju v družini ne gre le za enkratni nasilen dogodek, ki se zgodi slučajno. Nasilje se stopnjuje in spreminja oblike. Povzročitelj krepi svojo moč, žrtev pa moč vse bolj izgublja in njen svet se zmanjšuje. Krog nasilja v družini se toliko težje prekine, ker sta žrtev in storilec čustveno povezana.

Nasilje v družini ima dinamiko »začaranega kroga.« Najprej narašča napetost, nato pride do izbruha nasilja, ki mu sledi obdobje miru ali medeni tedni. V prvi fazi pride do stopnjevanja napetosti. Nasilnež postaja vse bolj napet ob vsakodnevnih situacijah, žrtev pa postaja vse bolj previdna in prilagodljiva, saj se želi nasilju izogniti. V drugi fazi pride do nasilnega izbruha, ne glede na prizadevanja in izogibanje žrtve. Nasilje lahko nastopi v katerikoli obliki. Nasilnemu izbruhu sledi zadnja faza ali obdobje miru, v katerem nasilnež poskuša zmanjšati pomen nasilja in okriviti žrtev za njegov izbruh. V tej fazi sledi opravičevanje in prepričevanje, da se nasilje ne bo ponovilo, prijaznost in kupovanje daril (Obran, 2014). Celoten krog nasilja lahko traja nekaj tednov ali mesec, lahko se zgodi tudi v enem dnevu.

Žrtev nasilja težko sama, brez zunanjih oblik pomoči, prekine nasilje. Tudi ko odide od povzročitelja, se nasilje praviloma ne neha, ampak se stopnjuje. Cilj nasilneža je, da žrtev izolira, podredi, obdrži in z nasiljem nadaljuje. Lewis Herman (1996) pravi, da se nasilnež, ko je razkrinkan, poskuša na vsak način izogniti kaznovanju, če to ne deluje

pa napade verodostojnost žrtve. Če je ne more povsem utišati, poskuša doseči, da je vsaj ne bi nihče poslušal ali ji verjel.

1.4 Vztrajanje v nasilnem odnosu

Dinamika nasilja v družini je kompleksen pojav, zato je težko razumeti, zakaj žrtve tako dolgo vztrajajo v nasilnem odnosu. Povzročitelj nasilja in žrtev sta močno povezana na različnih ravneh. Na čustveni ravni ju povezuje ljubezen. Na kognitivni ravni ju povezuje obljuba storilca, da se bo spremenil in strah žrtve, da bo ostala sama. Na fizični ravni žrtve ostajajo v nasilnem odnosu, zaradi strahu za lastno življenje. Na ekonomski ravni gre za morebitno finančno odvisnost od partnerja, pomanjkanje sredstev za odhod in osamosvojitve. Na kulturni in duhovni ravni gre za kulturna, verska in etična prepričanja partnerjev (McClennen, 2010).

Po podatkih nacionalne raziskave (2010) je bilo leta 2009 kar 6,9 % anketirank v nasilnem odnosu. Prevladovale so utemeljitve, ki nakazujejo psihološke, čustvene in odnosne plati odločitve za ostajanje v nasilnem odnosu, in sicer: navezanost na povzročitelja nasilja, izkušnje nasilja iz otroštva ter skupni otroci. Prav tako omenjajo finančna in stanovanjska tveganja ter pomanjkanje osebnih virov (Leskošek, 2016, str.42–44). Da bi lažje razumeli, zakaj ženske vztrajajo v nasilnih odnosih, moramo razumeti dejavnike, ki so vplivali na njeno življenje doslej. Kot na primer: družina, vzgoja, religija, izobrazba in okolje. Prav tako pomembno vlogo igrajo njene vrednote, odnos do sebe, življenjske priložnosti in predstava o sebi in drugih (Plaz, 2016, str. 82–83).

Ekonomsko odvisnost lahko pravzaprav razumemo kot posledico tradicionalnih patriarhalnih odnosov, kjer je bila ženskam predpisana skrb za otroke, moškim pa skrb za premoženje. Zato je misel na odhod z otroci v neznano in nevarno situacijo nepredstavljiva. Mnoge ženske so ujete v tradicionalne spolne vzorce, saj svojo varnost podrejajo podobi družine, ki jo morajo ohranjati in negovati, zato morebiten razpad zveze vidijo kot lasten neuspeh. Menijo, da je bolje biti v zvezi z nasilnim očetom svojih otrok, kot da ga sploh ne bi bilo. Hkrati pritisk na njihove odločitve izvaja tudi okolica, ki meni, da je potrebno zdržati in ohraniti družino za vsako ceno (Leskošek 2016, str. 42–43).

Zaviršek (1998, str. 9) meni, da ženske o nasilju dolgo časa molčijo, saj verjamejo, da se nasilje dogaja samo njim in da jim nihče ne bo verjel. Prav tako verjamejo, da jih bo storilec ubil, če bodo naredile karkoli, kar bi ga lahko razkrinkalo. Verjamejo, da so

same odgovorne za nasilje. Pogosto ne verjamejo, da bi lahko njihovo življenje bilo drugačno ali boljše. Verjamejo, da so nevredne ali slabe, niso vredne, da bi jih kdo poslušal ali jim pomagal. Hkrati pa se počutijo nemočne, zaradi pomanjkanja znanja in informacij. Povzročitelji nasilja pa so prepričani, da niso naredili nič napačnega in se na ta način zavarujejo pred posledicami. Ženske vidijo kot krivdo za lasten neuspeh in nezadovoljstvo. Nasilje nad žensko jim pomaga ustvarjati fantazije o svoji identiteti, za katero potrebujejo dokaz in občutek, da imajo moč nad drugo osebo.

Vsekakor je zaradi kompleksnosti situacije potrebno zelo veliko poguma in podpore za odhod iz nasilnega odnosa. Družba bi se morala vprašati, kaj bi žrtev še potrebovala za odhod, namesto, da jo obsoja zaradi vztrajanja v odnosu. Ženske doživljajo številna negativna čustva, kot so sramota, strah, ponižanje. Zato je toliko težje zbrati dovolj poguma, da odide in ponovno zaživi. Potrebno pa je še več poguma in moči, da pri svoji odločitvi vztraja.

1.5 Pomen socialnih mrež

Socialno mrežo osebe sestavljajo njej pomembni ljudje; prijateljice, prijatelji, družinski člani, otroci, starši, sosede in sosedje, sodelavke, sodelavci ter drugi ljudje, s katerimi se oseba redno srečuje. Nasilje se pogosto dogaja ravno znotraj socialne mreže, saj je najpogostejši povzročitelj nasilja moški, ki predstavlja najožji del socialne mreže ženske. Socialne mreže so hkrati bogat vir varnosti in pomoči, kot tudi sekundarne viktimizacije in nasilja. Pripadniki socialne mreže namreč zavzamejo različne pozicije. Lahko so sekundarni povzročitelji nasilja, lahko so zavezniki in zaveznice povzročitelja nasilja, zavezniki in zaveznice žrtev nasilja, lahko tudi sami postanejo žrtve nasilja (Aničić, 2007, str. 90–96).

Odhod iz nasilne situacije je toliko težji, saj socialna mreža predstavlja velik vir moči za žrtve, saj jim ponuja pomoč in podporo v težkih situacijah. Zato se ženske z izkušnjo nasilja bojijo, da bi z odhodom iz nasilnega odnosa izgubile tudi stike in podporo ljudi iz svoje socialne mreže.

1.6 Nasilje v družini in zaposlitev

Na področju nasilja v družini je bilo na nacionalni in evropski ravni narejenih kar nekaj raziskav. Raziskav, ki bi neposredno obravnavale povezavo med nasiljem v družini in zaposlitvijo, pa je zelo malo. Ena izmed njih je bila izvedena v Kanadi, obsegala je 8429 ljudi (Wather, MacGregor in MacQuarrie, 2015). Podatki raziskave so primerljivi s podatki raziskav, ki so jih naredili v Avstraliji (McFerran, 2011) in Novi Zelandiji

(Rayner-Thomas, 2013). V Sloveniji raziskav, ki bi posebej raziskovale nasilje v družini v povezavi z zaposlitvijo, nisem zasledila.

Žrtve nasilja v družini doživljajo različne oblike nasilja in nadlegovanja, ki motijo njihovo sposobnost za delo. Povzročitelji nasilja se poslužujejo najrazličnejših taktik, s katerimi škodujejo žrtvam. Avtorice (Swanberg, Logan in Macke, 2005) omenjene taktike razvrščajo v naslednje tri kategorije: sabotaža, zalezovanje in nadlegovanje na delovnem mestu.

Sabotažo definirajo kot dejanja, katerih se povzročitelj nasilja poslužuje s ciljem, da bi žrtev na delo zamujala ali bila z dela celo odsotna. Tovrstna dejanja vključujejo onesposabljanje avtomobila, neupoštevanje dogovorov (npr. glede varstva otrok), uničevanje (delovnih) oblačil, skrivanje avtomobilskih ključev. Lahko pride tudi do fizičnega omejevanja ali poškodovanja žrtv (Brandwein in Filiano, 2000; Johnson in Indvik, 1999; Swanberg, Logan in Macke, 2005).

Zalezovanje vključuje opazovanje žrtve med delovnim časom, postopanje okrog delovnega mesta žrtve, čakanje žrtve po službi in zasledovanje na poti domov. Nekateri avtorji verjamejo (Wright idr., 1996), da se zasledovanja pogosteje dogajajo ravno na delovnem mestu, saj je to ena izmed lokacij, kjer bo povzročitelj žrtv zagotovo našel. Žrtve nasilja se v vsakdanjih situacijah nasilju poskušajo izogniti, delovno mesto pa je ena izmed lokacij, ki je zanesljiva tudi po odhodu iz nasilnega odnosa. Žrtve nasilja so izpostavile, da je bilo zasledovanje bolj moteče kot sabotaža, saj je popolnoma nepredvidljivo (Swanberg in Logan 2005).

Nadlegovanje na delovnem mestu definirajo vedenja, ki neposredno vplivajo na opravljanje dela žrtve (Lloyd, 1997; Tolman in Rosen, 2001). Od zalezovanja se razlikuje po tem, da povzročitelj nasilja dejansko vstopa na delovno mesto žrtve ali z žrtvijo vzpostavlja kontakt v času opravljanja dela (Swanberg in Macke, 2006). Nadlegovanje na delovnem mestu se izraža v obliki številnih klicev in sporočil v delovnem času. Pojavlja se v obliki preprečevanja opravljanja dela ter postavljanje žrtve v neugoden položaj na delovnem mestu (Brush, 2000; Swanberg in Logan, 2005).

Glede na časovni okvir se nasilje lahko dogaja pred odhodom v službo, v času opravljanja dela in po odhodu iz službe (Swanberg in Logan, 2005). Nasilje pred odhodom na delo se pojavlja v treh oblikah, in sicer: fizično zadrževanje žrtv (npr. zaklepanje v hišo), fizično nasilje in druge oblike nasilja, zaradi katerih žrtv ne more

ali ne želi na delo. V času opravljanja dela se nasilje najpogosteje izraža v obliki pojavljanja nasilneža na delovnem mestu, telefonski klici, z namenom nadlegovanja (žrtvi in nadrejenim) ter zasledovanje. 53,5 % vprašanih je poročalo, da se je nasilje pojavljalo v obliki nadlegovanja in preverjanja tudi v času dela. Manj pogosto se nasilje dogaja po odhodu domov iz službe. Žrtve navajajo, da je v teh primerih do nasilja prišlo zaradi neodobravanja zaposlitve s strani partnerja.

1.6.1 (Ne)stabilnost zaposlitve

Študije kažejo, da življenje v nasilnem odnosu vpliva na kakovost opravljanja dela žrtev nasilja v družini. Žrtve poročajo o občutku odsotnosti pri delu, utrujenosti in slabem počutju. Omenijo tudi odsotnost z dela zaradi zdravstvenih ali pravnih razlogov. Prisiljene so ostati doma ali na delo zamujajo, prav tako v nekaterih primerih na delo ne morejo, ker so preveč vznemirjene (Crowne idr., 2011). Kar 81,9 % ljudi, ki so bili žrtve nasilja je poročalo, da je življenje v nasilnem odnosu negativno vplivalo na njihovo sposobnost za delo. Poročali so o občutkih odsotnosti in utrujenosti na delu. Skoraj vsi udeleženi v kanadski raziskavi (Wather, MacGregor in MacQuarrie, 2015) verjamejo, da ima nasilje v družini velik vpliv na opravljanje službenih obveznosti žrtve, ne glede na to, ali so izkusili nasilje sami ali ne.

Stabilnost zaposlitve je ogrožena, kadar se nasilje dogaja na delovnem mestu. Obstaja verjetnost, da bo žrtev izgubila zaposlitev ali bo z dela odsotna z namenom, da zmanjša motnje pri opravljanju dela (Swanberg in Logan, 2005). Motnje pri delu, kot so občutek odsotnosti, nezbranost in okupirane misli, lahko zmanjšajo delovno uspešnost žrtve. Prav tako lahko pride do nesreče na delovnem mestu (Verola-Russo in Russo, 2009).

Ne glede na pojavnost oblik nasilja, raziskave potrjujejo, da je nasilje v družini povezano z zaposlitvijo žrtev. Nasilje v družini je direktno ali indirektno povezano z odsotnostjo z dela žrtev nasilja (Swanberg in Logan, 2005). Situacijsko so prisiljene odpovedati pogodbo o zaposlitvi ali jim pogodba o zaposlitvi s strani delodajalca ni podaljšana. Razlogi, ki so direktno povezani z odsotnostjo z dela, so pomanjkanje spanca, zaradi nasilja; fizične poškodbe; sram; hospitalizacija; fizično omejevanje; skrivanje ključev in poškodba avtomobila. Indirektni razlogi za odsotnost z dela so duševna stiska in depresija. Nasilje je povezano tudi z žrtvino sposobnostjo priti na delo (fizična prepoved partnerja), zamujanje na delo, večkratno koriščenje bolniškega dopusta. Zaradi zdravstvenih razlogov ali svetovanj je bilo z dela odsotnih 38,5 %

vprašanih. 8,5 % vprašanih je zaradi nasilja v družini izgubilo zaposlitev (Wathen, MacGregor in MacQuarrie, 2015).

Stabilnost zaposlitve je lahko ogrožena tudi po izhodu žrtve iz nasilnega odnosa. Avtorice (Logan, Shannon, Cole in Swanberg, 2007) izpostavijo, da imajo nekatere ženske težave z iskanjem zaposlitve, zaradi strahu, da bi jih partner na novi lokaciji iskal in jim ponovno škodoval. Ženske z izkušnjo nasilja v družini imajo bolj moteno zgodovino dela, nižji dohodek in menjajo službe bolj pogosto. Ameriška raziskava (Swanberg in Macke, 2006) navaja, da imajo žrtve nasilja težave pri ohranjanju zaposlitve, saj so zaradi posrednih vplivov nasilja na opravljanje dela, prisiljene prekiniti pogodbo o zaposlitvi. Delodajalci pa neradi zaposlujejo osebe z nestabilno zgodovino zaposlitev, kar predstavlja še večji izziv za morebitno iskanje nove zaposlitve. Lloyd (1997) je ugotovila, da imajo ženske z izkušnjo nasilja v družini verjetneje več zdravstvenih težav kot tiste brez tovrstne izkušnje. Prav tako so bolj dovzetne za brezposelnost. Crowne in sodelavci (2011) dodajo, da je stabilnost zaposlitve žrtev nasilja v družini zmanjšana od šest do osem let po odhodu iz nasilnega odnosa.

1.6.2 Pomen zaposlitve za žrtve nasilja

Zaposlitev ne pomeni samo pridobivanje dohodkov za preživljanje, ampak predstavlja pomemben vidik posameznikove osebnosti in identitete, poklicnega in osebnega razvoja ter družbene uveljavitve (Kresal, 2015, str. 1208). Zaposlitev pomeni določeno stopnjo finančne varnosti in neodvisnosti za žrtve nasilja. Kadar partner preprečuje ali prepoveduje zaposlovanje ženski, govorimo o ekonomskem nasilju. Z nasiljem te vrste povečuje nadzor nad žensko, saj je popolnoma finančno odvisna od njega. Pasti finančne odvisnosti se žrtev zave, takrat ko začne razmišljati o odhodu. Občutek ujetosti in brezizhodnosti se stopnjuje, saj se žrtev zave, da ne more oditi iz nasilnega odnosa. V primeru, da je zaposlena, storilec po odhodu pogosto poskuša doseči njeno vrnitev tako, da z nasiljem in nadlegovanjem nadaljuje na delovnem mestu, kar lahko močno ogrozi njeno zaposlitev (Urek, 2013, str. 89).

Študije (Showalter, 2006; Lindhorst, Oxford in Rogers Gillmore, 2007; Wathen, MacGregor in MacQuarrie, 2015) zaposlitvi pripisujejo poseben pomen, saj izboljša finančno stanje osebe, spodbuja finančno varnost ter povečuje samozavest. Zaposlitev prav tako vzdržuje družbeno povezanost, zagotavlja duševni mir in predstavlja motivacijo za življenje. Ekonomska varnost, ki jo zaposlitev zagotavlja, žrtvam daje

občutek sposobnosti. Prav tako zaposlitev žrtvam omogoča fizični umik od povzročitelja nasilja, kot tudi čas za načrtovanje odhoda iz nasilnega odnosa. Zaposlitev torej prinaša finančno varnost in stabilnost, z večjo finančno stabilnostjo žensk pa se zmanjša verjetnost, da bi doživele nasilje v družini.

1.6.3 Iskanje pomoči na delovnem mestu

Žrtve nasilja v družini o nasilju z delodajalci ali sodelavci nerade govorijo, saj se zavedajo pomena zaposlitve. Številna podjetja ne podpirajo vmešavanja zasebnega življenja v kakovost opravljanja dela, kljub temu da politika podjetja spodbuja ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem. Podjetja so osredotočena na pomoč zaposlenim bodisi s formalno politiko ali neformalno prakso. O formalni politiki govorimo, kadar podjetje na primer poveča varnost zaposlenih v podjetju. O neformalni praksi pa govorimo, kadar nadrejeni ali sodelavci žrtvi ponudijo podporo v obliki poslušanja, nasveta ali sočutja. Žrtve nasilja na splošno cenijo vse oblike pomoči, ki so jih prejeli od delodajalca ali sodelavcev. Menijo, da jim je podpora pomagala pri fokusiranju na opravljanje dela in ohranitvi zaposlitve (Swanberg in Logan, 2005). Oblika podpore na delovnem mestu je v večji meri odvisna od kulture podjetja in spolne porazdelitve na delovnem mestu (Swanberg, 2004). 37,1 % tistih, ki so imeli izkušnje z nasiljem so poročali, da je njihova situacija vplivala na njihove sodelavce, v smislu skrbi. V nekoliko večjem odstotku so skrb izrazile ženske sodelavke, kot moški. Veliko žrtev nasilja je poročalo, da so bili nadlegovanja in groženj s strani partnerja deležni tudi njihovi sodelavci.

Veliko žrtev nasilja o nasilju ne spregovori zaradi splošnega občutka sramu in občutljivosti tematike. Verjamejo, da je nasilje v družini zasebna stvar. Swanberg in Logan (2005) navajata tri razloge, zaradi katerih žrtve o nasilju na delovnem mestu ne spregovorijo. Žrtve o nasilju molčijo, zaradi strahu pred izgubo zaposlitve, občutkov sramu in prepričanja, da lahko situacijo rešijo samostojno. Usklajevanje delovnega in družinskega življenja pa žrtvam nasilja predstavlja velik izziv.

1.6.4 Socialno delo v delovnem okolju

Socialno delo v organizacijah avtorji (Vujič, 1996; Možina idr., 1998; Rapoša Tajnšek, 2006) opredeljujejo različno, vendar v osnovi podobno. Pravijo, da gre za sklop dejavnosti, ki delujejo v prid zaposlenih. Socialno delo v delovnem okolju v osnovi služi podpori življenjskih in delovnih pogojev zaposlenih.

Socialno delo v delovnih organizacijah je usmerjeno v razvijanje psihosocialnega sistema v organizaciji in v kakovost delovnega življenja. Prav tako je usmerjeno v reševanje skupinskih, organizacijskih in osebnih problemov, ki se pojavljajo ob delu (Rapoša Tajnšek, 1997). Svetič (1998, str. 363) doda, da je naloga socialnega dela na ravni organizacije skrb za zadovoljevanje socialnih potreb. Oblike socialnega dela so različne, njihova širina in pestrost pa odvisna od finančne moči organizacije. Ključnega pomena je tudi pripravljenost vodstva za pomoč zaposlenim.

Socialno delo v delovnem okolju je pomembno, saj pomaga pri vzpostavljanju bolj tekočega delovnega procesa. Organizaciji in zaposlenim pomaga z izzivi, ki jih prinašajo poklicne bolezni, slabi delovni odnosi in podobno (Rape in Rapoša Tanjšek, 2006).

S pomočjo socialnega dela v organizacijah se izvajajo ukrepi, katerih namen je zadovoljevanja potreb delavcev, izboljšanje delovnih pogojev, življenjskih razmer delavcev in reševanje socialnih težav zaposlenih (Možina idr., 1998).

Socialno delo v delovnem okolju s svojim delovanjem poskuša zaposlenim pomagati pri lažjem usklajevanju delovnega in družinskega življenja, obenem pa skuša organizaciji približati individualne potrebe posameznika. Mogoče je opaziti, da so nekateri socialni delavci v delovnih organizacijah pomanjkljivo izobraženi ter nekompetentni za zahtevno področje dela ali pa podjetja sploh nimajo strokovnih služb, ki bi naslavljala težave, s katerimi se zaposleni srečujejo.

1.6.5 Usklajevanje delovnega in družinskega življenja

Za uspešen razvoj in rast podjetja sta pomembna zadovoljstvo in pripadnost zaposlenih. Hartman (2015) pravi, da učinki družbeno odgovornega sodelovanja z zaposlenimi niso le trenutni in kratkoročni, temveč prinašajo dolgoročne, pozitivne rezultate. Če je delavec pod nenehnim stresom in nezadovoljen z odnosi, ne bo mogel izkoristiti vseh svojih potencialov. Ker zaposleni predstavljajo dodano vrednost podjetju, morajo biti ustrezno motivirani, da so lahko produktivni, zavzeti in pripadni.

Usklajevanje dela in drugih področij življenja pomeni zmožnost vzpostavljanja smiselnega ravnotežja med časom in različnimi oblikami investicij, tako da lahko svoje delo opravljamo učinkovito, hkrati pa imamo dovolj časa za druge reči, kot so družina, učenje, hobiji ter skupnost (Černigoj Sadar in Vladimirov, 2004, str. 260).

Pomembno vlogo pri usklajevanju delovnega in družinskega življenja ima tudi država, ki uvaja različne oblike starševskih dopustov in finančne pomoči za starše. Do težave

namreč pride pri usklajevanju delovnega in družinskega življenja posebej ranljivih skupin in situacij, kot so enostarševske družine oziroma zaposlene ali nezaposlene samohranilke, ki skrbijo za otroke. Med drugim tudi žrtve nasilja, pri katerih je usklajevanje odvisno od njene socialne mreže in spretnosti pri usklajevanju obeh sfer. Povezovanje družinskega in delovnega življenja je nujno na individualni ravni, na ravni organizacije in na družbeni ravni (Kavar Vidmar, 1998).

Življenje v nasilnem odnosu hkrati ogrozi tudi položaj ženske na trgu dela. Odhod iz nasilnega odnosa pomeni manjši prihodek ter večje stroške zaradi selitve od doma. Usklajevanje delovnega in družinskega življenja je toliko težje, zaradi velikih sprememb v družinskem življenju (deljeno skrbništvo otrok, organizacija stikov in prevoza). Poleg omenjenih izzivov, se ženske soočajo tudi z duševnimi stiskami in zdravstvenimi težavami.

Največji premik glede razumevanja delodajalcev na področju usklajevanja zasebnega in družinskega življenja je prinesel Certifikat Družini prijazno podjetje. Certifikat prinaša ozaveščenost delodajalcev o izzivih, s katerimi se zaposleni srečujejo pri usklajevanju dela in družine, zato si podjetja prizadevajo, da bi posamezniku pri tem čimbolj pomagali. S pridobitvijo certifikata podjetja ozaveščajo zaposlene o njihovih pravicah, ustvarjajo organizacijsko kulturo, uvajajo dobre prakse in omogočajo koriščenje ugodnosti vsem zaposlenim, izobražujejo management, da podpira usklajevanje med delom in družino ter spodbujajo pozitivne spremembe. Od leta 2007 dalje je certifikat prejelo preko 240 slovenskih podjetij in organizacij v Sloveniji (Hartman, 2015, str. 12). Podjetja si, poleg ustvarjanja dobička, prizadevajo za dober ugled in položaj na trgu dela. Za lažjo uresničitev poslovnih ciljev, podjetja potrebujejo dobre in skladne odnose z zaposlenimi, ki jih lahko dosegajo z uvajanjem ugodnosti in korektnim odnosom do zaposlenih. Na eni strani si podjetja prizadevajo za večje razumevanje in ustvarjanje boljših pogojev za svoje delavce in njihove družine, hkrati pa pozabljajo na družine s številnimi izzivi.

Avtorici (Kanjua Mrčela in Černigoj Sadar, 2007, str. 135) opozorita, da je nezmožnost usklajevanja dela z družinskimi obveznostmi lahko tudi vzrok za diskriminacijo na trgu dela, ki se kaže v težji zaposljivosti, manjših možnostih za dodatno izobraževanje in počasnejšem napredovanju. Delovna zakonodaja mora biti urejena tako, da spodbuja kakovostna delovna mesta in koncept dostojanstvenega dela, da preprečuje ali vsaj

zmanjšuje pojav revnih zaposlenih in da spodbuja nediskriminatorno prakso delodajalcev (Kresal, 2010, str. 1189).

2 Opredelitev problema

Vsaka druga ženska v Sloveniji se je že srečala z vsaj eno izmed oblik nasilja (Leskošek, Urek in Zaviršek, 2010). Pri nasilju v družini ne gre le za enkraten nasilen dogodek, ki se zgodi slučajno. Nasilje se stopnjuje in spreminja oblike. Povzročitelj krepi svojo moč, žrtev pa moč vse bolj izgublja in njen svet se zmanjšuje. Krog nasilja v družini se toliko težje prekine, ker sta žrtev in storilec čustveno povezana (Obran, 2014). Najpogostejše vprašanje, ki se pojavlja opazovalcem, je: Zakaj žrtev ne odide? Razumeti moramo, da je nasilje v družini kompleksen, večplasten problem.

V magistrskem delu me zanima povezava med nasiljem v družini in zaposlitvijo. V raziskavi se bom osredotočila na osebne zgodbe žensk z izkušnjo nasilja v družini z vidika zaposlitve. Zanima me predvsem, kako je nasilje v družini povezano s kvaliteto opravljanja dela žrtev nasilja; ali so bili delodajalci žrtev nasilja seznanjeni s situacijo osebe; s kakšno obliko pomoči se žrtve nasilja srečujejo s strani delodajalca in sodelavcev in kako je življenje v nasilnem odnosu povezano z morebitnim iskanjem (nove) zaposlitve.

Povezavo med nasiljem v družini in zaposlitvijo sem raziskala s pomočjo intervjujev z ženskami, ki so bile žrtve nasilja. Sama raziskava je poizvedovalna, saj želim z njo predstaviti uvod v raziskovanje povezave med nasiljem v družini in zaposlitvijo.

V magistrskem delu me zanimajo naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako je nasilje v družini povezano z opravljanjem dela žrtev nasilja?
2. Ali so žrtve nasilja seznanile svoje nadrejene in sodelavce o situaciji? Zakaj ja, oziroma ne?
3. S kakšnimi oblikami pomoči pri delu so se žrtve nasilja srečale?

3 Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo opravila v sklopu magistrskega dela, je kvalitativna, saj izkustveno gradivo, ki sem ga zbrala z raziskovanjem, sestavljajo besedni opisi ali pripovedi, ki so bili obdelani in analizirani na besedni način (Mesec, 2007). Raziskava je tudi poizvedovalna ali eksplorativna, saj predstavlja uvod v raziskovanje nasilja v družini v povezavi z zaposlitvijo. Namen tovrstne raziskave je odkriti in formulirati probleme ter določiti osnovne značilnosti problematičnih področij. Prav tako je namen predstaviti nekatere osnovne značilnosti področja problematike in se pripraviti na kasnejše podrobnejše raziskovanje izbranega področja (Mesec, 1997).

3.2 Merski instrument in viri podatkov

V raziskavi sem kot merski instrument uporabila polstrukturiran vprašalnik. Vnaprej sem si pripravila spisek tem in vprašanj, ki so mi bili v pomoč pri pogovoru. Vprašanja sem sestavila po vzoru kanadske (Wathen, MacGregor in MacQuarrie, 2015) in ameriške raziskave (Swanberg in Logan, 2005) o nasilju v družini in zaposlitvi. Vse intervjuje sem opravila s pomočjo vnaprej pripravljenih vprašanj, ki so se nanašala na naslednje sklope: življenje v nasilnem odnosu; zaposlitev in opravljanje dela; vidik delodajalca; vidik sodelavcev; življenje po izhodu iz nasilnega odnosa in iskanje (nove) zaposlitve.²

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo ženske z izkušnjo nasilja v družini, ki so bile v času, ko se je nasilje dogajalo, zaposlene. Vzorec je neslučajnost in priročen, saj sem intervjuvala ženske, ki so mi bile bolj dostopne in poznane (Mesec, 2009). Nekaj predlogov za sogovornice sem dobila od zaposlenih v Varni hiši.

Vzorec sestavlja 7 intervjuvank, ki sem jih izbrala po metodi »snežne kepe«, saj sem od različnih sogovornic pridobila nove kontakte.

3.4 Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo med 22. januarjem 2018 in 5. februarjem 2018. Po predhodnem dogovoru s sogovornicami, sem opravila delno strukturirane intervjuje. Intervjuvanke sem kontaktirala po telefonu, kjer sem jim predstavila namen raziskave

² Sprva sem imela pripravljene le 4 teme (Zaposlitev in opravljanje dela; vloga delodajalca; vloga sodelavcev in iskanje nove zaposlitve). Skozi obdelavo podatkov sem dodala še 2 temi (Življenje v nasilnem odnosu in Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa), ki sta se odprli skozi pripovedi sogovork.

in okvirno vsebino vprašanj. Z vsemi sem se uspela dogovoriti za termin srečanja, intervjuji so bili večinoma izvedeni na javnih mestih.

Skupno je bilo izvedeno 7 intervjujev. Intervjuvanke sem najprej kontaktirala po telefonu. Predstavila sem jim namen raziskave in okvirne teme, ki me zanimajo. Dogovorile smo se za termine srečanja. Ob srečanju sem se vsaki izmed sogovork ponovno predstavila in razložila namen raziskave. Nekatere sogovornice so želele vprašanja slišati na začetku, nekatere so želele odgovarjati na vsako vprašanje posebej. Sogovornice so večinoma same pripovedovale potek dogajanja, jaz sem postavila le nekaj podvprašanj, ki bi pomagala razjasnit situacijo. Nekatera vprašanja sem ponovila in povprašala po primerih iz njihove prakse. Vse intervjuje sem z dovoljenjem sogovornic tudi posnela s snemalnikom zvoka, kar mi je omogočilo točen prepis. Najkrajši intervju je trajal 40 minut, najdaljši pa 1 uro in 30 minut.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Intervjuje sem obdelala po metodi kvalitativne analize. Najprej sem intervjuje zapisala s pomočjo zvočnega zapisa. V določeni meri sem zvočni zapis, zaradi narečnih besed ali tujk spremenila in izpustila morebitna mašila. V kolikor je imela beseda ali stavek poseben učinek, sem ga ohranila v izvirniku. Vsebinsko zapisa nisem spreminjala. Intervjuje sem zaradi varovanja osebnih podatkov in lažjega označevanja izjav označila s črkami A, B, C, D, E, F, G. Vsako relevantno izjavo sem po večkratnem prebiranju razčlenila na enote kodiranja in oštevilčila. Izjave, primerne za analizo sem tudi podčrtala.

Vsi intervjuji z določenimi enotami kodiranja so priloženi kot priloga magistrskega dela. Primer:

DEL PREPISA INTERVJUJA B IN PODČRTANE ENOTE KODIRANJA

Ne, tudi sama sem bila tako navajena, da sem šla po službi vedno takoj domov. Če sem imela kakšne opravke, sem šla mimogrede v trgovino in domov. Ker taka sem, tako sem bila navajena. Prej sem imela otroke v vrtcu in sama sem jih zmerej vozila domov in sem se verjetno tako navadla. Nisem nikoli nikamor hodila. (52) Ni imel problemov s tem, da bi me glede tega omejeval. (53) Potem ko sva se pa kregala pa pride tako, da si vse zmečeš naprej. (54) Pa je rekel tako, na primer tudi ko sem šla iz nočne. Pa sem šla še tankat in sem prišla domov, ko je bil še doma. Če sem prišla iz nočne ob 6.15 je bil še doma. Enkrat sem pa prišla na primer ob pol sedmih mi je pa že naprej vrgel, ko sva se skregala. Češ kje si bla pa nazadnje do pol sedmih, sej

nisem neumen. (55) Te stvari je en čas v sebi držal, ko sva se skregala pa je vse vrgel naprej. Me je kontroliral, me je spremljal. (56)

Podčrtane izjave sem razvrstila v razpredelnico, ki sem jo razdelila na 5 stolpcev (številka izjave, prepis izjave, pojem, kategorija in tema). Razpredelnico sem uporabila za prosto pripisovanje pojmov oziroma odprto kodiranje. Podčrtanim izjavam sem pripisovala pojme, ki sem jih razvrstila v višje kategorije in teme, ki so izhajale iz raziskovalnih vprašanj.

Celotno razpredelnico odprtega kodiranja sem v celoti priložila v prilogi magistrskega dela.

Primer:

DEL ODPRTEGA KODIRANJA IN ZDRUŽEVANJA V KATEGORIJE

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B52	Ne, tudi sama sem bila tako navajena, da sem šla po službi vedno takoj domov. Če sem imela kakšne opravke, sem šla mimogrede v trgovino in domov. Ker taka sem, tako sem bila navajena. Prej sem imela otroke v vrtcu in sama sem jih zmerej vozila domov in sem se verjetno tako navadla. Nisem nikoli nikamor hodila.	Po službi takoj domov	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B53	Ni imel problemov s tem, da bi me glede tega omejeval.	Ne moti ga, da je zaposlena	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B54	Potem ko sva se pa kregala pa pride tako, da si vse zmečeš naprej.	Očitki	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B55	Če sem prišla iz nočne ob 6.15 je bil še doma. Enkrat sem pa prišla na primer ob pol sedmih mi je pa že naprej vrgel, ko sva se skregala. Češ kje si bla pa nazadnje do pol sedmih, sej nisem neumen.	Zasliševanje	Omejevanje gibanja	Življenje v nasilnem odnosu
B56	Te stvari je en čas v sebi držal, ko sva se skregala pa je vse vrgel naprej. Me je kontroliral, me je spremljal.	Kontroliranje, spremljanje	Omejevanje gibanja	Življenje v nasilnem odnosu

Po končanem odprtem kodiranju in združevanju pojmov v kategorije in teme je sledilo osno kodiranje. Teme, kategorije in pojme iz vseh 7 intervjujev sem hierarhično uredila od najbolj splošno postavljenih tem, do najbolj konkretnih pojmov. Vsak pojem ima pripisano kodo intervjuja A–G in zaporedno številko izjave.

Primer:

DEL OSNEGA KODIRANJA INTERVJUJEV A–G

- Oblika zaposlitve
 - Pogodba za nedoločen čas (D26)
 - V javni upravi (D25)
 - Pogodba za določen čas (A18, C18, C41, C46, F42)
 - Ponovna sklenitev pogodbe za določen čas (C48)
- Pomen zaposlitve
 - Zelo pomembna (C35, G36, G54)
 - Dober odnos s sodelavci (G61)
 - Finančna neodvisnost (C71, E71, F5)
 - Umik od doma (D49, D51, F43, F53, F54)
 - Razočaranje zaradi odpovedi (C72)
- Kakovost opravljanja dela
 - Odklop misli (D56, G58)
 - Razmišljanje o situaciji (A34, A35, B31)
 - Oteženo opravljanje dela (B32, C31, F44, G56, G60)
 - Nezbranost pri delu, živčnost (C4, E41)
 - Zaskrbljenost v službi (A30, A33, D57, D58, D59)
 - Jok, preokupacija (C56)
 - Vse jo moti (E44)
 - Slaba koncentracija (G56)
 - Šok in duševna stiska (D32)
 - Nesposobnost za delo (D47)
 - Govorice ljudi (D48)
 - Ne vpliva (F48)
 - Odmaknjena, zaprta vase (F49)
 - Drži se zase (F51)
 - Precenitev lastnih zmožnosti (D31)

4 Rezultati

Rezultate sem razdelila v 4 smiselne teme, ki sovpadajo z raziskovalnimi vprašanji. In sicer: Zaposlitev in opravljanje dela; vloga delodajalca; vloga sodelavcev in iskanje nove zaposlitve. Ker so sogovornice podrobno opisovale življenje v nasilnem odnosu in življenje po izhodu iz nasilnega odnosa, sem njihove odgovore uvrstila v dve novi temi – življenje v nasilnem odnosu in življenje po izhodu iz nasilnega odnosa.

4.1 Življenje v nasilnem odnosu

4.1.1 Časovni okvir in udeleženi v nasilnem odnosu

Nasilje v družini se ne zgodi čez noč, ampak se dogaja dlje časa. Moje sogovornice so v nasilnem odnosu živele od 5 let do 32 let. Gospa A je trajanje nasilja opredelila kot dlje časa. Gospa D je povedala, da se je nasilje dogajalo 7 let nazaj. Po petih letih zakona, se je ločila zaradi nezvestobe s strani moža. Dve leti po ločitvi pa je podala prijavo, zaradi nasilja nad otroki. Pri gospe B, C in E se je nasilje dogajalo 10 let. Gospa G je v nasilju živela najmanj 30 let, gospa F pa kar 32 let. Nasilje se je v vseh 7 primerih dogajalo s strani moža. V enem primeru se je psihično nasilje dogajalo tudi s strani tasta, v drugem primeru pa je bila v nasilen odnos vključena tašča.

4.1.2 Opisovanje razmerja

Ena izmed sogovornic pove, da sta s partnerjem bila v zvezi dvakrat. Njun razhod opisuje kot »za žile rezat«, ponovno zvezo pa enači s »kemijo«. *»To je bilo, kako bi človek reku, »za žile rezat«. In potem pet let nič in potem čez pet let sva se midva spet najdla. Kljub temu, da sem jaz vedla, da to ni dobro za mene. Jaz sem takrat temu rekla kemija, da naju kemija skupaj vleče. Še velikrat sem prijateljicam rekla, to je taka kemija, naju tako skupaj vleče, sploh ne znam razložiti. In jaz sem te svoje občutke enačila z ljubeznijo (D4, D5).«* Kmalu za tem je zanosila in se posledično poročila.

Druga sogovornica pove, da so se težave v razmerju začele pojavljati že pred poroko, vendar jo je mož vedno pomiril z lepimi besedami. *»Ampak vedno so ble lepe besede: Vse bo lepo, vse bo dobro (G4).«*

Tretja sogovornica iz nasilnega odnosa zelo dolgo ni videla izhoda. V odnosu je vztrajala zaradi otrok, saj je vedela, da z njimi ne more iti. Hčerki sta želeli, da odide, vendar brez njiju ni hotela stran. Bilo ji je tako hudo, da je 10–15 let jemala zdravila za pomiritev in uspavalne tablete. Zadnje leto in pol v nasilnem odnosu je intenzivno razmišljala o samomoru. Ena izmed intervjuvank je zaradi samomorilnih misli obiskala

strokovno pomoč. »To je tista točka, kamor pridejo ženske in se delajo samomori. Ker jim je že čist vseen. Ker sem tud jaz to probala. Jaz sem tud to probala. Ker ti ni več nič pomembno. Dost ti je vsega, tega življenja. Konc, konc, konc. Tema se nardi, ne vidiš koraka naprej. Jaz sem vidla še ta korak, da sem še pristopila do dohtarja pa da so me v Ljubljano odpelal. Ker če tega ne bi nardila ...tud otrok ne vidiš več, vseeno ti je (E78) .«

4.1.3 Oblike nasilja

- Fizično nasilje

Vse sogovornice so bile vsaj enkrat žrtve fizičnega nasilja s strani partnerja. Fizično nasilje se je pri eni izmed sogovornic izražalo v obliki klofut in prerivanja. Ena izmed sogovornic je povedala, da jo je partner nadlegoval v službi, poskušal izriniti s ceste in zasledoval z vozilom. V nekaterih primerih se je fizično nasilje s strani partnerja dogajalo tudi nad otrokom in psom. Dve izmed sogovornic sta poudarili, da opravičila za nasilje ni.

- Psihično nasilje

O psihičnem nasilju so poročale vse sogovornice. Ena izmed njih je poudarila, da je bilo psihično nasilje zanjo hujše, kot fizično. »Mislm, da je psihično nasilje velik težje kot fizično. Vsaj zame je blo. Ker tist udarec k ga prestrežeš, gre mim. Zaboli in konc. Psihično pa boli dolgo (E40).« Psihično nasilje se je pri sogovornicah največkrat pojavljalo v obliki očitkov, vpitja, trme in razburjanja s strani partnerja.

- Ekonomsko nasilje

Tri sogovornice so povedale, da so bile žrtve ekonomskega nasilja in upravljanja s premoženjem s strani partnerja. Ena izmed teh je poudarila, da sama ni smela upravljati z lastnimi prihodki. »Oni so upravljali z mojim denarjem. Enkrat sem hotela dat odpoved zaradi hčerke, pa sta mož in tast rekla, da ne. To je bila stvar vseh njih, samo moja ne (A31).« Ena izmed sogovornic je dodala, da je bila zaradi brezposelnosti dlje časa ekonomsko odvisna od partnerja.

- Spolno nasilje

O spolnem nasilju sta spregovorili dve sogovornici. Gospa B pove: »Bilo je tudi spolno nasilje, včasih sem imela tudi modrice, ker sem bežala. Enkrat me je zapiral v spalnico, drugič nisem imela vstopa v spalnico (B72).«

- Druge oblike nasilja

V najmanj treh primerih je prišlo do nasilja tudi nad otroki. Gospa A je povedala, da mož ni imel potrpljenja do otroka. Gospa D je odšla v varno hišo zaradi nasilja nad otroki. V intervjuju namiguje na zlorabo, vendar tega nikoli ne pove. Gospa G pove, da je bil mož nasilen do sina že ko je bil dojenček, kasneje pa ga je pretepal. Omeni, da je bil otrok zelo živahen, vendar meni, da za nasilje ni opravičila.

Nasilje se je v nekaterih primerih izražalo tudi v obliki omejevanja gibanja in kontrole s strani partnerja. Gospa B je omenila, da ji je mož večkrat zaparkiral avto s traktorjem, da ni mogla na delo. Njen partner ji je tudi omejeval stike z drugimi ljudmi. Poniževal in zmerjal je njene prijateljice ter ji preprečeval stike z njimi. Enkrat ji je celo odklopil naročniški paket na telefonu. Gospe B in E sta poudarili, da je bil njun partner prepričan, da bo o nasilju spregovorila, zato se nista smeli družiti s prijateljicami ali sosedi. *»Imel je slabo vest, ker se je bal, da bom komu povedala, kaj se dogaja. Mislil je, da se ves čas pogovarjamo samo o njem. Kadar je bilo doma kaj narobe, je krivil prijateljice, da so me one »šuntale« proti njem (B78).«*

4.1.4 Pogostost nasilja

Gospa E je poudarila, da se je nasilje dogajalo v intervalih. Mislila je, da se bo situacija izboljšala, ampak se ni. Pri gospeh F in G se je nasilje skozi leta stopnjevalo, prihajalo je do hitrih in nepredvidljivih situacij. Obe sta omenili, da je prišlo do eksplozije v momentu. *»Če je bil alkohol v igri, ni vladal razum. Težko pa je bilo ocenit, kdaj bo prišlo do kakšne nerazumske situacije. Ves čas sem morala bit pozorna in še vedno sem (G74).«* Nasilje se je v vseh treh primerih v večji meri pojavljalo za praznike, saj je bilo povezano z uživanjem alkohola.

4.1.5 Strategije umika pred nasiljem in prikrivanje nasilja

Gospe so v obdobju trajanja nasilja razvile različne strategije umika pred nasiljem. Podrobneje jih je opisala gospa B, ki se je umikala pred nasiljem tako, da se je zaklenila v otroško sobo. Pogosto je tudi bežala od doma in se izmikala. Nekajkrat je tudi do jutra čakala pod kakšnim kozolcem, da je mož šel v službo. Večkrat je šla tudi v toplice ali po nakupih, ko je čutila, da se napetost stopnjuje. Nekajkrat se je možu tudi postavila po robu, kar pa ga je razjezilo še bolj. Sčasoma je opazila, da se izmikajo tudi odrasli otroci, ki manj pogosto prihajajo domov.

Več sogovornic je omenilo, da so zaradi nasilja doživljale občutke sramu, občutke krivde, ničvrednosti in strah. Zato so o nasilju tudi zelo dolgo molčale. Gospe E in F

sta nasilje prikrivali osebnemu zdravniku. »Greš k zdravniku in se zlažeš. Ne rečeš, da te je mož udaril, ampak, da si padel. Ko tolikokrat rečeš to, zdravniki vidijo, da ne padeš tolikokrat. Ampak oni nimajo nič pri tem (E35).« Gospa E meni, da zdravniki v večini primerov vedo za nasilje, vendar ne ukrepajo. Prav tako meni, da psihiatri vedo največ, saj jim ljudje zaupajo v največji meri. »Tut kar se tiče psihiatrov, se mi zdi, da oni največ vejo. Se mi zdi, da njemu tut največ poveš, ker se zavedaš, da mora bit on tiho. Mislim, da takmu človeku tut največ poveš, ker on ne bo nobenmu povedal, ker ne sme. Ti se pa bolj počutiš, ker si nekemu povedal (E37).« Hkrati pa doda, da ni nikoli povedala zgodbe v celoti. »Pol sem povedala. Še na socialni nisem vsega povedala, še v varni hiši nisem povedala vsega, niti na sodišču. Če bi vse povedala, ne vem, kaj bi blo. Še zmeri si misliš, ah sej je dost, tole pa ne bom povedala (E81).« Tudi gospa D pove, da v času ločitve ni nikoli omenila nasilja. Spregovorila je šele dve leti po ločitvi, ko se je nasilje začelo dogajati nad otroki.

Gospa F je omenila, da ni imela podpore s strani lastne družine, zato ji je bilo toliko težje. V otroštvu je odraščala brez očeta, zaradi česar je bila tudi ves čas tudi označena in izločena. Zato je tudi vztrajala v zakonu 32 let, ker ni želela, da bi njeni otroci odraščali brez očeta, tako kot je ona.

4.1.6 Nasilje v primarni družini

Prisotnost nasilja v primarni družini sogovornice ali njenega partnerja je imelo veliko vlogo v njunem odnosu, saj je delno izoblikovalo tudi njuno predstavo o zakonu.

Gospa C je povedala, da se je nasilje dogajalo že v njeni primarni družini. Nasilja sprva ni prepoznavala v partnerskem odnosu, saj se ji je zdelo, da je to normalen odnos. »Ja on je bil blazno agresiven. Vse je povezano, jaz sem prišla iz nasilja. Moj oče je bil alkoholik. Zdi se mi, da sem bila navajena. Da me je kregal, kaj lahko in kaj ne smem. Jaz sem mislila, da je to normalno (C93).« Gospa D si je izbrala moža, ki je bil identičen njenemu očetu. Pravi, da je ob možu doživljala enake občutke kot ob očetu v otroštvu. Te občutke je enačila z ljubeznijo. Omenila je, da je bilo v otroštvu prisotnega veliko fizičnega nasilja.

Gospa B je povedala, da je do nasilja v njeni družini prihajalo zaradi alkohola in moževih predstav o zakonu. »Pri nas je bila pijača največji krivec za težave, pa staromodno razmišljanje. Žena in otroci ga morajo vse ubogat. Tako kot je fotr delal, tako mora on. Žena mora bit tiho pa delat pa nikamor it (B67).« Gospa E je povedala, da je bila moževa jeza naučena. V njegovi primarni družini je bilo prisotno psihično in

fizično nasilje. *»Jaz ne sovražim njega, ampak njegovo obnašanje. Ker on je zelo dober človek, on je po srcu dober. Ampak ta jeza njegova je bla naučena doma. Oče je isto delal in besedno in fizično. In to je blo naučeno. Jaz njega ne sovražim. Njemu se je to zdelo normalno (E75).«* Gospa doda, da ga je razumela, saj je vedela, da so njegova dejanja naučena. *»Pa tud tako je. Jaz sem ga po eni strani razumela. On je v takem tud živel, zato sem ga jaz tudi vzela, ker se mi je smilil. Vzorec se je vlekel (E14).«* Gospa G je povedala, da je bil njen partner vzgojen v nasilnem odnosu. *»Ta zadeva se je kazala v njihovi družini, veliko je bilo krega, vpitja. Kot otrok je bil velikokrat tepen, pa ne v smislu, če je kaj »ušpičil.« Velikokrat je mama šla zaprt vsa okna, pas vzela in ga tako prav zavestno tepla (G6).«* Ta vzorec je kasneje tudi prenesel v svojo družino, saj je bil velikokrat nasilen do svojega prvega sina. Gospa pravi, da je bila vzgojena v pošten odnos, v katerem se pogovarja in zaupa, zato se je z njim velikokrat o nasilju tudi pogovarjala. Partner pa ni želel sprejeti nobene pomoči.

4.1.7 Uživanje alkohola s strani partnerja

Iz intervjujev je razvidno, da je večina partnerjev sogovornic prekomerno uživalo alkohol. Gospa B je povedala, da je mož začel s prekomernim uživanjem alkohola, ko je izgubil službo po 30 letih. Kljub novi zaposlitvi, je z uživanjem alkohola nadaljeval. Uživanje alkohola pa je povzročilo tudi stopnjevanje prepirov in trenj med zakoncema. Partner gospe G je že pred poroko užival alkohol, z leti se je količina zgolj povečevala. Smrt njegove matere pa je uživanje alkohola še povečala. Jemanje zdravil in uživanje alkohola je stanje zgolj poslabšalo, saj so se težave začele pojavljati tudi ponoči. Uživanje alkohola se je skozi leta stopnjevalo, prihajalo je do nepredvidljivih in hitrih izbruhov s strani moža. Gospa je povedala, da je enkrat tudi vozil z dopusta opit in s tem ogrožal življenje celotne družine. Gospa se je bala, da bi zaradi uživanja alkohola izgubil službo, ampak do tega ni prišlo. Po odhodu od doma se ji zdi, da zaradi službe, mož nekoliko omeji količino alkohola. Gospa B, E in G pravijo, da se je nasilje dogajalo večinoma ob vikendih in praznikih, saj je bilo prisotno veliko več alkohola kot sicer.

4.1.8 Socialna mreža

Socialna mreža mojih sogovornic je bila v času nasilja precej šibka oziroma oslABLJENA. Gospa C ni poznala veliko ljudi, saj je tujka. Tega se je zavedal tudi njen mož. *»Bilo me je strah, tujka sem, ne poznam veliko ljudi. On je mene imel v lasti. Večkrat je rekel, naj grem, ker je vedel, da nimam nič in nikogar (C96).«* Večina sogovornic je imelo zelo malo prijateljic, ki bi sploh vedele za nasilje v družini. Dve izmed njih sta poudarili,

da je veliko ljudi videlo kaj se dogaja, ki pa niso ukrepali ali so partnerja celo spodbujali pri uživanju alkohola. *»Okolica se pa umika, mislijo si: »Jaz se utikal ne bom, ker sem pol prec zraven. Po drugi strani pa se bojijo, da se ne bi kdo na njih spravljal (E20).«* Velikost socialne mreže sogovornic je bila tudi povezana s partnerjevim omejevanjem stikov. Ker je bil partner prepričan, da bo ženska o nasilju spregovorila, se posledično ni smela družiti s prijateljicami, sorodniki ali sosedi. *»To se je stopnjevalo tako, da je skrival. Ker je vedel, da dela narobe. Skrival pred sosedi in se delal finega, češ jaz nisem. Ampak potem te tudi do teh sosedov ne pusti, ker se boji druge zgodbe (E16).«*

4.1.9 Odhod od doma

Večina sogovornic se je na odhod od doma pripravljala dlje časa. V nasilnem odnosu so vztrajale predvsem zaradi otrok in upanja po spremembi. Na odhod od doma so se pripravile s pomočjo Centra za socialno delo in svetovalk v varni hiši. Gospe B in G sta se najprej po pomoč obrnili na Center za socialno delo, ki jima je tudi posredoval kontakt varne hiše. Gospa F se je obrnila na znanko, ki je bila zaposlena v Domu starejših občanov, ki ji je posredovala številko varne hiše. Najprej se je nekajkrat udeležila skupine za samopomoč, kar ji je vlilo moči, da se je odločila za odhod v varno hišo. Pravi, da je odšla zaradi nagona po preživetju. Gospa G je odšla od doma, zaradi želje po spremembi v odnosu. Večkrat je omenila možu, da bo odšla, vendar ji ta ni verjel. Razmišljala je o umiku v varno hišo, vendar se je odločila, da gre sprva v najemniško stanovanje, ki ga je našla s pomočjo socialne delavke. Umakniti se je želela le za krajši čas, dokler se situacija ne bi izboljšala. Ker z moške strani ni prišlo do premikov v pravo smer, sta se tudi ločila. Gospa A je odšla od doma zaradi prijave na policijo s strani tasta in odjave z naslova. Najprej je šla v krizni center, nato v varno hišo. Gospa B je odšla od doma, ker je želela, da bi mož prenehal z uživanjem alkohola. Gospa C je odšla v varno hišo zaradi nasilja, vendar se je po treh tednih vrnila nazaj k možu. Mesec kasneje je dokončno odšla in vložila tožbo za ločitev, saj je bil nasilen tudi do otroka. Gospa D je zapustila moža zaradi nezvestobe. Dve leti kasneje je zaradi nasilja nad otroki in domnevno zlorabo odšla v varno hišo. Gospa E je iz nasilnega odnosa odšla zaradi otroka, saj ni želela, da odrašča v takem okolju. Pravi, da ji je bilo zase vseeno.

4.2 Zaposlitev in opravljanje dela

4.2.1 Podatki o zaposlitvi

Vse sogovornice so bile v času, ko se je nasilje dogajalo, zaposlene. Gospa D je bila zaposlena v javni upravi, in sicer v krajevni skupnosti, kjer je bila edina zaposlena. Gospe A, C, E, F in G so bile zaposlene v večjih, zasebnih in profitnih podjetjih. Gospa B je bila zaposlena v manjšem, zasebnem in profitnem podjetju. Gospa A in C so imele pogodbo za določen čas, ostale sogovornice so imele pogodbo za nedoločen čas. Gospa A je delala v nočni izmeni, gospe D in G sta delali v dopoldanski izmeni, ostale pa v izmenskem delu. Gospa A je bila zaposlena od 1. februarja 2017 za določen čas, vendar je zaradi odhoda v varno hišo (junij 2017) dala sporazumno odpoved. Gospa C je bila zaposlena 4 leta za določen čas, z vmesno prekinitvijo. Po odhodu v varno hišo in težji poškodbi hrbtenice, ji delodajalec pogodbe o zaposlitvi ni podaljšal. Gospa B je bila zaposlena v istem podjetju zadnjih 10 let, in sicer za nedoločen čas. Gospe E, F in G so bile zaposlene v istem podjetju najmanj 30 let. Gospa F se je pri istem podjetju tudi upokojila.

Tabela 2: Podatki o zaposlitvi intervjuvank

Gospa	Velikost podjetja	Vrsta podjetja	Oblika zaposlitve	Opravljanje dela	Trajanje zaposlitve
A	Veliko	Zasebno, profitno	Pogodba za določen čas	Nočna izmena	Od 1. februarja 2017
B	Manjše	Zasebno, profitno	Pogodba za nedoločen čas	Izmensko delo	10 let
C	Veliko	Zasebno, profitno	Pogodba za določen čas	Izmensko delo	4 leta
D	Edina zaposlena	Javna uprava	Pogodba za nedoločen čas	Dopoldansko delo	Nekaj let
E	Veliko	Zasebno, profitno	Pogodba za nedoločen čas	Izmensko delo	Več kot 30 let
F	Veliko	Zasebno, profitno	Pogodba za nedoločen čas	Izmensko delo	Do upokojitve
G	Veliko	Zasebno, profitno	Pogodba za nedoločen čas	Dopoldansko delo	30 let

4.2.2 Pomen zaposlitve

Zaposlitev je bila sogovornicam zelo pomembna, saj je bila poleg rednega prihodka tudi neke vrste umik od doma. »Ne, jaz sem bila še vesela, da sem lahko šla. Zato, da sem imela mir (D49).« Skoraj vse sogovornice so omenile, da so v službo zelo rade hodile, saj so se lahko umaknile in distancirale od problemov, ki so jih čakali doma.

Služba je sogovornicam predstavljala finančno neodvisnost od partnerja. Gospa C poudari, da jo je služba držala pokonci. Meni, da moža ne bi nikoli zapustila, če bi bila finančno odvisna od njega. *»Nekako tako sem si rekla, nisem hotela biti čisto od njega odvisna. Finančno sem se nekako držala sama od sebe. Ker če bi bla pa še finančno odvisna od njega, potem pa ne bi res nikoli šla od njega. Zato sem se tudi toliko trudila (C71).«* Bila je tudi globoko razočarana ob izgubi službe, saj ji je bila zaposlitev zelo pomembna. Dve sogovornici sta omenili, da je bilo najhuje v času letnega dopusta, ko sta morali biti doma dlje časa. *»Tiste tri tedne, ko je bil dopust, je blo groznih. Men je blo tako hudo, komej sem čakala, da grem nazaj. Kaj bom jaz doma počela, strah me je blo (F54).«* Gospa G pove, da je v službo zelo rada hodila tudi zaradi dobrih odnosov s sodelavci.

4.2.3 Kakovost opravljanja dela

Večino sogovornic je omenilo, da je življenje v nasilnem odnosu vplivalo na kakovost opravljanja njihovega dela. V času dela so pogosto razmišljale o situaciji doma, bile so zaskrbljene, nezbrane ali živčne. Gospa B pove, da je bila pogosto z mislimi vsepovsod. Kadar je bila gospa G pri delu močno raztresena, si je vzela odmor in z delom nadaljevala, ko se je lahko zbrala. Imela je težave s koncentracijo. *»Vedno sem se skušala na delo skoncentrirat, da sem za tisti čas na zadeve pozabila (G58).«* Gospa D je zelo težko opravljala svoje delo, saj ji je partner grozil, da otrok ne bo pripeljal nazaj s stikov. Gospe C se je zgodilo, da je zaradi preobremenjenosti jokala pred stranko v službi. *»Nisem mogla delat, jokala sem, nisem zdržala, vse me je zmotilo, nisem bila zbrana. Nisem mogla delat, ker nisem izvajala dela tako kot je bilo treba in sem rajši šla na bolniško (C31).«* Tudi gospo E je v službi vse motilo, zato je tudi nadrejenega prosila, da jo umakne od skupine sodelavcev. Umikala se je od ljudi, da je delo lahko dobro opravila.

Gospa D je v času bivanja v varni hiši službo pustila, saj zaradi šoka in duševne stiske ni bila sposobna za delo. Želela je spremeniti okolje in delo, saj se je želela popolnoma umakniti iz kraja, kjer sta s partnerjem živela. Gospa F je povedala, da življenje v nasilnem odnosu ni vplivalo na kakovost opravljanja dela. Kljub temu da je imela s sodelavci dobre odnose, je bila zelo odmaknjena in zaprta vase. Doda, da se je v službi pogovarjala z ljudmi, vendar prijateljic ni imela. Večino sogovornic je omenilo, da so delo zelo rade opravljale, hkrati pa so v službi v določeni meri lahko odklopile misli, saj so vedele, kaj jih čaka doma.

Gospa B pove, da je šef proizvodnje nekajkrat opazil njeno nezbranost. *»Ene dvakrat me je šef kregal, čist tako, da me gleda, kakšna sem in da nisem zbrana, da kaj se s službo igram, da v službi je treba delat (B15).«* Šef ji je dal vedeti, da opaža spremembe. *»Ni mi nikoli rekel, ampak sem imela občutek, da me ima za vinjeno. Včasih sem bla zabuhla od joka, možak si je verjetno predstavljal vse sorte stvari. Nič me ni napadal, ampak včasih mi je dal vedeti, da opaža (B16).«* Enkrat jo je tudi poklical na stran in vprašal, kaj se dogaja doma. Tudi po odhodu v varno hišo je šef izražal skrb.

4.2.4 Odsotnost z dela (zaradi nasilja)

Vse intervjuvanke so bile najmanj enkrat odsotne z dela zaradi nasilja. Odsotne so bile predvsem, kadar fizično niso bile sposobne za delo, zaradi duševnih stisk in v času selitve v varno hišo. Odsotne so bile tudi v času obravnav na sodišču ali bolnišničnega zdravljenja, ki je bilo povezano z nasiljem.

Gospa A je bila bolniško odsotna v času odhoda v krizni center. Sprva je bila zaradi duševne stiske odsotna en mesec, nato je po pogovoru s komisijo bolniško odsotnost podaljšala na 3–4 mesece.

Gospa B je bila v prejšnji službi enkrat odsotna, ker jo je bilo sram zaradi otečenih oči od joka. Kar nekajkrat je v službo zamudila, ker sta z možem imela skupen avto. Večkrat ji je skril ključe od avta ali ji je avto zaparkiral s traktorjem. Zaradi odhoda v varno hišo, je bila odsotna 10 dni, kasneje je zaradi vnetja slepiča bolniško odsotnost podaljšala na mesec in pol.

Gospa C je bila odsotna z dela v času, ko je bivala v varni hiši in je imel mož prepoved približevanja. Gospo je bilo strah, da bi jo mož po končanem delu čakal na parkirišču, kjer ni bilo možnosti umika. Bolniško odsotnost je imela mesec in pol. V času bivanja in bolniške odsotnosti se ji je iztekla pogodba o zaposlitvi. Situacija se je drastično poslabšala, saj je v istem času, zaradi padca na ledu, prišlo do hujše poškodbe hrbtenice.

Gospa D ni bila zaradi nasilja v času zakona nikoli odsotna z dela. V času odhoda v varno hišo je bila bolniško odsotna tri tedne. Nato se je za dva tedna vrnila na delo, vendar je zaradi hude duševne stiske bolniško odsotnost podaljšala za 6 mesecev. V tem času se je tudi odločila, da bo zapustila službo in zamenjala okolje.

Gospa E je bila zaradi nasilja v družini zelo veliko odsotna z dela. Nekajkrat je bila bolniško odsotna, da bi si uredila misli. Večkrat je bila odsotna zaradi fizičnih poškodb.

Zaradi večkratne odsotnosti, jo je poklicala tudi služba varstva pri delu. *»Pri nas majo tak protokol, če si velik na bolniški, te varstvo pri delu pokliče. Ne da te vprašajo, zakaj si tok na bolniški. Te pravice nimajo. Ampak, kaj se da naredit. Ker če nisi sposoben delat na tem delovnem mestu, ti lahko omogočjo kej drugga. Da se pogovoriš z njimi. No in mene so klical, ker sem bla tok na bolniški. Ker tut ne vejo, al je zarad tega, ker je v službi kej narobe v smislu psihičnih pritiskov, al je to zarad okolja. Ker lahko da maš doma svoj problem pa še v službi (E42).«* Zdelo se ji je, da so jo v službi zaradi večkratne odsotnosti drugače obravnavali. Prav tako je imela zaradi večkratne odsotnosti manjši prihodek. Tri leta pred odhodom v varno hišo, je bila tudi nekaj časa odsotna z dela, zaradi psihiatričnega zdravljenja.

Gospa F ni bila nikoli odsotna z dela zaradi fizičnega nasilja. Odsotna je bila le na dan razgovora v varni hiši in zaradi obiska na sodišču.

Gospa G v zadnjih letih zakona ni bila odsotna z dela zaradi nasilja v družini. V zadnjih letih je bila odsotna le zaradi obiska na sodišču. Enkrat je bila odsotna z dela 6 dni zaradi težav z mehurjem, ki so se pojavile ob stresnem dogodku. Zaradi fizičnega nasilja je bila odsotna z dela le enkrat, in sicer pred 20 leti.

4.2.5 Prikrivanje nasilja na delovnem mestu

Sogovornice so ubrale različne tehnike prikrivanja nasilja na delovnem mestu. Gospa B je povedala, da se je pred šefom proizvodnje veliko izgovarjala in krivila utrujenost za svojo nezbranost pri delu. Gospa C doda, da se je morala nekajkrat zlagati. Gospa F je uporabljala veliko ličil. Gospe E in F sta tudi omenili, da sta igrali igro, da ne bi kdorkoli opazil, da je karkoli narobe. Vse sogovornice so omenila, da je bilo prikrivanje in laganje veliko težje po odhodu iz nasilnega odnosa. Sodelavci so opazili, da ne hodijo domov, saj so se srečevali na drugih koncih mesta, čemur so sledila vprašanja in dodatne laži.

4.2.6 Nasilje med delovnim časom

Sogovornice so se pri delu v največjem številu srečevale s telefonskimi klici in sporočili s strani moža. Povedale so, da jih je mož po telefonu preverjal in kontroliral. Gospa B je dodala, da je telefon včasih zvonil ves čas. Gospe C in D sta povedali, da ju je partner klical na stacionarni službeni telefon, saj se je želel prepričati, da je res na delovnem mestu. Gospa G je po odhodu iz nasilnega odnosa prejela številna elektronska sporočila s strani moža, ki jih sprva ni dojemala kot eno izmed oblik nasilja. Gospe A, B in E pravijo, da nasilja med delovnim časom niso doživele. Za gospo B in

E se izkaže, da jim je partner omejeval gibanje, vendar tega na tisti točki niso dojemale kot eno izmed oblik nasilja. Gospa D pove, da se je bivši mož pojavljal na njenem mestu, kjer jo je tudi fizično napadel in nadlegoval. Enkrat ji je vzel torbico in uničil dokumente, enkrat jo je poskušal z avtom izriniti iz ceste. Bila je edina zaposlena na odročnem kraju. Na delovnem mestu pa so jo nadlegovali tudi drugi moški. V skladu z zakonom o delovnih razmerjih (ZDR-1, 2013) je delodajalec dolžan zagotoviti takšno delovno okolje, v katerem noben delavec ne bo izpostavljen neželenemu ravnanju spolne narave, ki vključuje neželjeno fizično, verbalno ali neverbalno ravnanje, ki ustvarja zastrašujoče, sovražne ali ponižujoče delovne odnose in okolje ter žali dostojanstvo oseb pri delu, s strani delodajalca, predpostavljenih ali sodelavcev. Gospa je glede nadlegovanja ukrepala sama, saj ji šef ni verjel, vendar sankcij ni bilo.

4.2.7 Omejevanje gibanja s strani partnerja

Omejevanje gibanja s strani partnerja, v večini primerov, sogovornice niso prepoznale kot eno izmed oblik nasilja. Gospa B je po službi vedno hodila takoj domov, saj je bila tako navajena. Zdi se ji, da je mož ni omejeval glede zaposlitve. Hkrati pa pove, da jo je partner kontroliral in spremljal. *»Če sem prišla iz nočne ob 6.15, je bil še doma. Enkrat sem pa prišla na primer ob pol sedmih, mi je pa že naprej vrgel, ko sva se skregala. Češ, kje si bla pa nazadnje do pol sedmih, sej nisem neumen (B55).«* Prav tako ji je gospod skrival ključe in nekajkrat namenoma zaparkiral avto, da ne bi mogla v službo.

Gospa C pove, da je njenega moža motila vsaka služba. Enkrat mu ni bila všeč lokacija, spet drugič stranke. Pove, da jo je veliko kontroliral. Sčasoma ga je sama začela obveščati, kje je in kdaj pride. Mož ji je tudi skrival registrske tablice. *»Včasih ni hotel, da grem v službo in mi je tablice dol pobral z avta. Brez avta pa nisem mogla, ker sem delala na počivališču na avtocesti. Z avtobusom ne moreš, peš tud ne. Skrival je tablice, ja. Včasih mi je otrok povedal kje so, ker je opazil (C62).«* Policije ni o tem nikoli obvestila, saj ni vedela, da je to tudi ena izmed oblik nasilja.

Gospa D pravi, da je v času zakona morala po službi priti takoj domov. Po ločitvi pa se je omejevanje s strani partnerja pojavilo še pogosteje.

Gospa A je v času trajanja zakona želela pustiti službo, pa ji partner tega ni dovolil. Medtem ko je partner gospe E želel, da bi pustila službo, pa se je na tej točki uprla. *»Čeprav lahko rečem, da je šlo v to smer. Ker je mož zahteval, da bi pustila. Da bi bla doma. To so ti tipi, enostavno te priklene. Vse variante išče, kaj bi še naredil, da ga*

enostavno ne moreš pustit. Ampak jaz tega nisem naredila. Službe nisem pustila. Tukej sem se uprla. Tako da sem v službo hodila (E3).«

4.2.8 Prepoved približevanja

Vse sogovornice so povedale, da je imel partner, v času njihovega odhoda od doma, prepoved približevanja. Na tej točki so se sogovornice znašle v dilemi, saj niso vedele, ali bi delodajalca o prepovedi približevanja obvestile ali ne. Gospe B in C sta svojega delodajalca o prepovedi približevanja tudi obvestili. Gospa C je obvestila nadrejeno in sodelavce, saj jo je bilo strah, da bi jo partner klical po telefonu ali se pojavil na delovnem mestu. Gospa B je delodajalca obvestila, ker so ji tako svetovali na policiji. Delodajalec je bil razumevajoč in je tudi njej v prid povečal varnost na vhodu podjetja. Direktor ji je povedal, da ne morejo paziti nanjo doma, lahko pa ji pomagajo, da se v času dela, počuti bolj varno. Nobena sogovornica ni poročala o kršitvah prepovedi približevanja v času dela.

4.2.9 Prekinitev pogodbe o zaposlitvi

Tri od sedmih sogovork so po umiku iz nasilnega odnosa izgubile ali prekinile pogodbo o zaposlitvi. Dve sogovornici sta v času bivanja v varni hiši, zaradi težav pri usklajevanju družinskega in poklicnega življenja, prekinili pogodbo o zaposlitvi. Eni izmed sogovornic pa delodajalec ni podaljšal pogodbe o zaposlitvi. Gospa A je po umiku v varno hišo zaprosila za zamenjavo delovnega časa, saj v nočnem času ni imela varstva za otroka. Zakon o delovnih razmerjih (2013) pravi, da lahko delavec predlaga drugačno razporeditev delovnega časa, zaradi usklajevanja družinskega in poklicnega življenja. Ker ji delodajalec, zaradi narave dela, tega ni omogočil, se je odločila za sporazumno odpoved. Gospe C je, zaradi napake pri delu, po dveh letih izgubila službo. Po treh mesecih so jo ponovno zaposlili za določen čas. Po prekinitvi je bila pri istem podjetju zaposlena naslednji dve leti, vendar se ji je v času bivanja v varni hiši iztekla pogodba o zaposlitvi za določen čas. Pogodbe o zaposlitvi ji z novim letom delodajalec ni podaljšal, o tem tudi ni bila obveščena. *»Tudi obvestili me niso, samo pogodbe niso podaljšali. Izgovarjali so se, da ne vejo kje sem, ne vejo, kaj sem (C36).«* Dva tedna po izteku pogodbe o zaposlitvi je gospa padla na ledu in si zlomila hrbtenico. V bolnišnici je izvedela, da nima urejenega zavarovanja. *»Bila je ta težava z zavarovanjem, jaz nisem vedla, ker mi tudi firma ni poslala, da so me odjavili od zavarovanja. Tako da na srečo mi je zavarovanje veljalo do konca meseca zaradi bolniške, potem s prvim februarjem pa sem se zavarovala sama (C100).«* Kasneje je

njena odvetnica ugotovila, da so bile pogodbe o zaposlitvi sklenjene nezakonito, zato se je tudi odločila za tožbo.

Gospa D se je v času bivanja v varni hiši odločila, da se ne bo vrnila nazaj v okolje v katerem je živela in bila zaposlena. Zavedala se je, da nadomestila na zavodu ne bo dobila, če da odpoved sama. Delodajalec ji je želel ugoditi, vendar ni imel razloga, da bi jo odpustil. V tistem času je prišlo do spremembe v zakonu in krajevna skupnost ni smela biti njen delodajalec, tako da je na koncu dobila odpoved iz poslovnih razlogov. *»V tisti fazi pa se je nekaj zakonsko spremenilo in moj delodajalec – krajevna skupnost ni smela biti več moj delodajalec. Potem sva šla s šefom na občino, na razgovor k pravnici, kjer smo se pogovorili o tem. Ta sprememba zakona mi je potem šla nasproti in mi je delodajalec lahko dal odpoved iz poslovnih razlogov. Podlaga je bila pa ta, da oni ne smejo biti več delodajalec (D36).«* Zavedala se je, da je bila izguba službe za nedoločen čas drzna poteza, na kar sta jo opozorila tudi njen šef in odvetnica. Prepričana je bila, da potrebuje nov začetek, v novem kraju.

Ostale sogovornice zaposlitve niso prekinile, kljub temu da so možje nekaterih sogovornic to želeli.

4.3 Vidik delodajalca

4.3.1 Informiranje delodajalca o odhodu v varno hišo

Večina sogovornic je delodajalca informirala o odhodu v varno hišo, predvsem zaradi nezmožnosti opravljanja dela na dan sprejema. Gospa B je poklicala šefa proizvodnje, saj zaradi zaslišanja na policiji in selitve v varno hišo ne bi uspela priti pravočasno na delo. Gospa C je povedala svoji šefici za celotno situacijo, ker je upala, da bo razumela. *»Rekla sem svoji vodji, kaj se je zgodilo, upala sem, da razume, ker se je ona tudi ločila in je rekla, da je imela tak podoben primer (C14).«* V času bolniške odsotnosti je tudi ves čas obveščala delovodjo o situaciji. *»Vse je šlo preko delovodje, ona pa namesto, da bi direktorici povedala, kaj se je zgodilo, jo je obvestila, da nočem delat (C33).«* Direktorica o osebnih razmerah gospe ni bila informirana. Delodajalca je o odhodu v varno hišo informirala tudi gospa F, saj ni bila prepričana, če bo uspela pravočasno v službo. Kaj se dogaja doma, ni razlagala, povedala je samo to, da ima doma težko situacijo, zaradi katere se bo odselila od doma. Gospa D je svojemu šefu povedala, da živi v varni hiši, vendar ni povedala, zakaj. *»Moj šef je poznal mojega bivšega moža in on je skos govoril, da mi ne verjame. Da ne verjame, da je vse to res. Razume, da je situacija takšna, ampak ne verjame, da je to res, kar govorim. V smislu:*

»Jaz ga poznam, sej to ni mogoče (D38).« Gospa E je obvestila nadrejenega o bivanju v varni hiši, ko je bila že tam, saj je potrebovala uslugo glede spremembe delovnega časa.

Gospa G je edina izmed sogovornic, ki v varni hiši ni bivala. V času selitve v najemniško stanovanje je imela planiran letni dopust. O razpletu situaciji je obveščala šefico, s katero sta bili v prijateljskih odnosih.

4.3.2 Potrebe in želje uporabnice

Sogovornice so se na delodajalca v največji meri obrnile zaradi težav pri usklajevanju družinskega in poklicnega življenja. Gospa A je dvakrat prosila delodajalca za spremembo delovnega časa iz nočne v dnevno izmeno. Njeni želji niso ugodili. *»Rekli so, da mi ne morejo omogočiti dela v samo eni izmeni, ker so oni taka tovarna, ki tega ne omogoča (A19).«* Kontaktirala je tudi njihovo socialno delavko s prošnjo po zamenjavi delovnega časa, zaradi otroka, ki potrebuje dodatno pozornost. Priložila je tudi izvide iz razvojne ambulante, vendar njeni želji niso ugodili. Preden je dala odpoved, je še enkrat vprašala vodjo izmene, če obstaja kakšna možnost, saj zaposlitve ni želela izgubiti.

Gospa C si je prav tako želela spremembe v delovnem času, saj v popoldanskem času ni imela varstva za otroka. Prosila je nadrejeno, če bi lahko delala samo dopoldne, zaradi pomanjkanja delavcev ji tega niso omogočili. Zaveda se, da je pomanjkanje delavcev problem v njenem podjetju, vendar si je vseeno želela ugodne rešitve. Želela si je, da bi ji kdo prisluhnil. *»Lepo bi bilo, da bi kdo poklical pa vprašal kako si, pa da bi prisluhnil. Da bi kdo pokazal, da razume (C39).«*

Gospa D si je želela varnosti in zaščite s strani delodajalca, saj se je nasilje s strani bivšega moža in drugih moških dogajalo v času dela. Motilo jo je predvsem dejstvo, da ji delodajalec ni verjel, saj je njenega bivšega partnerja poznal. *»Nekateri ljudje imajo ta občutek za druge ljudi, nekateri ga pa nimajo. Oziroma zanikajo, ker težko sprocesirajo, da bi to sploh lahko bilo možno. Tiste izjave: Bodi tiho, pa to ni res. Tisto je blo kar močno. To me je motilo. (D72).«* Prav tako ni naredil nič, s čimer bi lahko povečal varnost gospe pri delu. Edina stvar, kjer je delodajalec ugodil želji gospe je ta, da je zaradi izgube zaposlitve dobila odpravnino.

Gospa E je delodajalca prosila za zamik delovnega časa, saj ji je zgoden začetek dela onemogočal, da bi otroka peljala v šolo. *»Otrok je začel s šolo ob 7h, jaz sem morala bit v službi pa že ob 6h. Men je pa ta ura manjkala, ker nisem vedla kako otroka spraviti*

do šole. To je bil tisti korak, da sem šla jaz do šefa, da sem prosila. Da glede na moje delovno mesto, ki ga lahko opravi tudi eno uro kasnej. Ni to trak, kjer bi bil vezan na uro. Tako da sem šla samo s tem stavkom. Če lahko glede na moje delovno mesto začnem ob sedmih in končam ob treh (E31).» Delodajalcu je na tej točki tudi povedala, da živi v varni hiši. Le-ta ni bil presenečen, saj je nekoliko poznal njeno življenjsko situacijo. Njeni prošnji je ugodil. Ko se je vrnila iz bolniške odsotnosti, je šefa tudi prosila, da jo umakne od skupine, saj je njihova prisotnost motila njeno produktivnost. Tudi na tej točki je naletela na razumevanje.

Gospa G se je pri delu srečala z neugodno situacijo. Dve do tri leti po odhodu iz nasilnega odnosa jo je poklical direktor javnega podjetja v Ljubljani, ki je nad vsemi območnimi enotami. Želel je, da bi prišla delati v Ljubljano, ona pa dela zaradi hčere ni želela sprejeti. *»Takrat sem bila postavljena pred odločitvijo, kako ukrepat, kje pustiti otroka, ker bi se vračala pozno domov. Zato sem mu omenila, da sem se znašla v tej situaciji in da službe ne bi rada zapustila (G31).*» Eno leto nazaj pa je v podjetju prišlo do reorganizacije in je ljubljanski direktor zahteval, da tokrat pride v Ljubljano. Ker je njen direktor o situaciji vedel veliko več, se je zanjo zavzel, tako da jo je premestil v tajništvo. O srečanju med direktorjema gospa ni bila obveščena. Njen direktor jo je samo obvestil, da pride s februarjem delati k njemu ali mora v Ljubljano.

4.3.3 Razumevanje s strani delodajalca

Gospa B je imela pozitivno izkušnjo tako s šefom proizvodnje, kot tudi z direktorjem podjetja. Oba sta razumela njeno situacijo in dovolila, da si vzame čas zase. Šef proizvodnje je uvidel, zakaj je bila gospa v preteklosti nezbrana in odsotna pri delu. Večkrat sta jo tudi oba vprašala, kako se situacija razvija. Gospa pove, da je bila zelo zadovoljna z odnosom direktorja in šefa proizvodnje. Všeč ji je bilo, da jo je direktor podpiral pri odločitvi, da se vrne domov. Delodajalec gospe B je manjši delodajalec, ki je po pripovedi gospe dobro seznanjen s področjem nasilja v družini.

Gospa D pravi, da je bil šef razumevajoč. Hkrati pa omeni, da ni verjel, da se je nasilje zares dogajalo. *»Še vedno imamo stike, ampak on še vedno ne verjame. Še vedno se dobivamo, ampak nič ne govorimo o tem. Finančne podpore ni bilo, čustvene tudi ne (D69).*» Gospa omeni, da je bila kasneje v drugi službi deležna velike podpore s strani delodajalca. V tistem času so se na sodišču odvijali zadnji postopki, zaradi katerih je bila pod stresom. Bil je zelo razumevajoč, pomagal ji je finančno in kasneje pri selitvi.

Gospa E prizna, da s strani nadrejenih ni pričakovala nič. *»Zdelo se mi je, da sem se sama v tak položaj spravla in da jih enostavno ne zanima, kako se bom iz tega izkopala (E50).«* Bila je tudi zelo presenečena, ko ji je podjetje plačalo 5 mesecev bivanja v varni hiši. Tudi gospa G je imela pozitivno izkušnjo z razumevanjem s strani direktorja podjetja, ki ji je v obliki enkratnega zneska tudi finančno pomagal.

Gospa F je povedala, da je imela podporo s strani nadrejenega, njega je tudi obvestila ob odhodu v varno hišo. V službi je bila prisotno večino časa, tako da težav z delodajalcem ni imela.

Gospe A in C na razumevanje s strani delodajalca nista naleteli. Gospa A je želela, da bi nadrejeni razumel situacijo in upošteval njeno željo, vendar ni. Gospa C je zelo razočarana, saj je pričakovala, da bodo nadrejeni razumeli njene želje, saj so vedeli v kakšni situaciji se je znašla. Na splošno so sogovornice naletele na razumevanje s strani delodajalca, dokler je njihovo delo potekalo nemoteno. Ko pa je prišlo do težav z usklajevanjem dela in družinskih obveznosti, v smislu odsotnosti z dela in prošnjah po spremembi v delovnem času, razumevanja več ni bilo. Kljub »družini prijazni« naravnosti podjetja, je opazna usmerjenost podjetij v dobiček.

4.3.4 Sodelovanje socialne službe

Podjetja gospe B, C in E socialne delavke nimajo. Gospa C meni, da bi podjetje potrebovalo socialno delavko, ki bi se posvetila potrebam zaposlenih. Gospa E pove, da je njeno podjetje zaposlilo socialno delavko šele pred kratkim, vendar informacij o njenem področju dela nima. Gospa B ne izrazi želje po sodelovanju s socialno službo. Gospa A s sodelovanjem socialne službe ni zadovoljna, saj je pričakovala, da bodo njenim potrebam glede spremembe delovnega časa ugodili. Gospa F se je s socialno delavko srečala le enkrat, ko je razmišljala o letnem dopustu. Reakcija socialne delavke jo je presenetila. *»Sem mela enkrat možnost iti k socialni delavki v podjetju. Ker nisem nikoli koristila službenega letovanja, dopusta. In sem si rekla, sej sem sama zdej v varni hiši, grem pa rečt za to letovanje. In sem šla gor ...zakaj pa ne bi mal cenejše dobila. In smo se mal pogovarjale in sem rekla, da zdej živim v varni hiši. Kot da bi steni govorila, sploh ni reagirala. Potem sem pa še enkrat ponovila. Pa je rekla: Ah, tam pa najbrš ni lušno. To je bilo vse kar je rekla (F15).«*

Gospa G se je na predlog sodelavcev obrnila na sindikat delavcev. Z njihove strani je prejela finančno pomoč v enkratnem znesku.

4.4 Vidik sodelavcev

4.4.1 Komunikacija s sodelavci o nasilju

V večini primerov so sogovornice s sodelavci o nasilju spregovorile šele po odhodu iz nasilnega odnosa ali nekaj let kasneje. Gospa A ni poznala veliko sodelavcev, saj je podjetje, v katerem je bila zaposlena, zelo veliko. Pogovarjala se je z dvema ali s tremi sodelavci, s katerimi je delala skupaj v izmeni, in so se zbližali. Ob pogovoru z njimi je čutila nekakšno manjše olajšanje.

Gospa B se s sodelavci ni nikoli pogovarjala o nasilju. Tudi kadar je zamujala v službo, ni nikomur povedala zakaj. Ko se je odselila od doma, je povedala dvema sodelavcema, saj sta bila doma blizu varne hiše in se ji je zdelo prav, da jima pove.

Gospa C se je s sodelavci pogovarjala o nasilju po odhodu v varno hišo, predvsem zaradi prepovedi približevanja, saj jo je bilo strah, da jo bo partner iskal ali klical v službo. Od petih sodelavcev je naletela na podporo dveh. *»Tako da so me razumeli, ostali trije pa itak: »Kaj zdej jamraš, delat je treba. So mislili, da je hec (C55).«*

Gospa D sodelavcev ni imela. V svetu krajevne skupnosti je povedala za nadlegovanje s strani drugih moških, o nasilju doma pa ni razlagala. Šele kasneje v novem okolju in novi službi je z nekaterimi spregovorila o nasilju.

Gospa E s sodelavci o nasilju ni spregovorila. Prepričana je bila, da ljudje verjamejo, da so žrtve nasilja same krive za nasilje, ker ga dopuščajo. O nasilju je spregovorila le z eno sodelavko, ker jo je videla jokati. Ona je potem tudi stopila do nadrejenih, ki so gospe E plačali stroške varne hiše. Danes vse sodelavke vedo, da je neka časa živela v varni hiši, čeprav jim sama tega nikoli ni povedala.

Gospa F je imela s sodelavci dober odnos, vendar prijateljic ni imela. O odhodu v varno hišo je obvestila le svojega nadrejenega, vendar verjame, da on tega ni nikomur povedal. Šele nekaj let kasneje, po umiku iz nasilnega odnosa, je omenila bivanje v varni hiši nekaterim sodelavkam, vendar se o tem niso nikoli pogovarjale.

Gospa G se je o nasilju pogovarjala s tistimi najožjimi sodelavkami. V podjetju so zaposleni večinoma moški, zdelo se ji je, da na razumevanje z njihove strani ne bo naletela. V času selitve od doma, je imela planiran letni dopust, zato tudi nihče ni vedel, kaj se dogaja. Eden izmed sodelavcev jo je v tem času poklical, saj jo je nekajkrat videl objokano in ga je skrbelo. Povedala mu je, da se je odselila od doma. Pred reorganizacijo je bila v tesnem odnosu s svojo šefico, kateri je tudi vse zaupala. Bilo ji

je veliko lažje, saj je vedela, da se lahko obrne nanjo. Tiste sodelavke, ki so za njeno situacijo vedele, so jo tudi veliko spodbujale in vabile na družabne dogodke. Za rojstni dan so sodelavci tudi izkoristili priložnost, da so ji finančno pomagali.

4.4.2 Komunikacija med sodelavci o nasilju

Tri sogovornice so prepričane, da so se sodelavci pogovarjali o njihovi situaciji. Gospa E pove, da so ji govorice med sodelavci predstavljale še večje breme. Vedela je, da za njeno situacijo vedo, vendar ni nihče nič naredil. *»Potem pa je še to en tak dodaten breme. Vsaj zame je bil. Ker veš, da vejo. Nočjo vedet. Ne vprašajo. Noben pa tud ne pomaga. Niti ne vprašajo, če kej rabš (E54).«* Gospa je opazila, da so ljudje sumničavi, vendar do nje nikoli ni nihče pristopil. *»K vejo, da je nekej drugač, mislm, da se vid. Noben te pa ne bo vprašal. Ampak se to samo šušlja (E52).«* Gospa B je prepričana, da so njeni sodelavci govorili o njeni situaciji, saj je bila njena soseda tudi njena sodelavka. Na dan odhoda v varno hišo, je šef spraševal zaposlene o gospe B, saj je bil zaskrbljen zaradi klica s policije. Gospa domneva, da je soseda povedala, kaj se dogaja pri njih doma. Hkrati pa doda, da je na delovnem mestu ni bilo sram, bilo ji je popolnoma vseeno, kaj si ljudje mislijo, medtem ko jo je na prejšnjem delovnem mestu zelo skrbelo zaradi govoric. Gospa G pove, da so se ljudje pogovarjali o njej. Meni, da so se govorice začele po službenem silvestrovanju, ko so jo sodelavci videli jokati. Nekateri so do nje tudi pristopili, nekateri ne. Gospa F ni nikoli opazila, da bi se kdorkoli izmed zaposlenih drugače obnašal do nje. Prav tako ni dobila nobene povratne informacije s strani sodelavcev, v smislu, da vedo za njeno situacijo.

4.5 Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

4.5.1 Odhod v najemniško stanovanje

Gospa G je edina sogovornica, ki po odhodu iz nasilnega odnosa ni živela v najemniškem stanovanju. V najemniško stanovanje je odšla pred petimi leti. Za odhod se je odločila med letnim dopustom, saj v razmerju ni več videla smisla, prav tako ni želela biti odsotna z dela. O njenem odhodu od doma, je povedala le očetu in šefici, s katero sta bili v prijateljskem odnosu. Povedala je tudi možu, vendar ji ni verjel. Razmišljala je o umiku v varno hišo, kjer bi lahko svojo izkušnjo delila z drugimi stanovalkami. Z varno hišo je tudi stopila v kontakt, vendar se je zaradi številnih obveznosti hčere in strogih pravil bivanja odločila, da gre naprej živeti v najemniško stanovanje. Prav tako je v varni hiši ne bi mogla obiskati odrasla sinova, kar je bilo v tistem trenutku zanjo nesprejemljivo.

4.5.2 Umik v varno hišo

Sogovornice so v varni hiši živele v različnih časovnih obdobjih. Najkrajše bivanje je trajalo 4 mesece, najdaljše pa 1 leto. Gospa A se je zaradi fizičnega nasilja s strani moža in psihičnega nasilja s strani tasta umaknila v krizni center. Junija 2017 se s hčerko preseli v varno hišo, kjer biva še danes. Gospa B se v varno hišo umakne decembra 2016, kjer je bivala 4 mesece. O bivanju v varni hiši je obvestila samo hči, s katero sta bili v kontaktu ves čas. Sinovoma je povedala, da je šla v najemniško stanovanje, vendar do nje ne moreta priti. Ves času prepovedi približevanja s partnerjem ni bila v stikih, kasneje sta komunicirala samo preko Centra za socialno delo. Gospa C je šla v varno hišo prvič septembra 2016, tam je bivala 3 tedne. Po treh tednih sta se z možem pogodila in se je vrnila nazaj. Novembra 2016 je ponovno odšla v varno hišo, ker je bil nasilen tudi do otroka. Gospa D se je v varno hišo umaknila dve leti po ločitvi, zaradi nasilja nad otroki. V varno hišo je s hčerkama prišla decembra 2010, kjer je bivala 11 mesecev. Gospa E je v varni hiši bivala leta 2013, in sicer eno leto. V varno hišo je prišla s sinom. Sin je odhod od doma sprejel dobro, saj je čutil, da odhajata v mirnejše okolje. Kasneje je izražal jezo do očeta, ker zavrača sodelovanje v procesu pomoči. Gospa F je v varno hišo prišla leta 2011, kjer je bivala 9 mesecev in pol.

Gospa C in F izrazita veliko hvaležnost svetovalcem iz varne hiše, saj so jim bili velik vir opore v času bivanja. Gospa C doda, da ji je svetovalec v času poškodbe ogromno pomagal in jo opogumljal. Gospa F pove, da ji je bila varna hiša tudi vir informacij, saj niti vedela, katere oblike pomoči ji pripadajo in kaj lahko naredi. Če bi gospa vedela za varno hišo, bi odšla že prej, saj so ji nudili oporo, ki je v družini ni imela. Razmišljanju se pridruži gospa E, ki pohvali skupino za samopomoč. Vse sogovornice so mnenja, da jim je skupina v veliki meri pomagala.

4.5.3 Vzpostavljanje kontakta v času umika iz nasilnega odnosa

Gospa A pove, da je mož v času njenega odhoda kontaktiral njene prijatelje. Ena izmed njenih sodelavk je celo prejela grožnjo s strani moža. *»Poklicala me je in mi povedala, da je dobila grožnjo s strani mojega moža, da bo ona odgovarjala, ker sem jaz odšla (A28).«* Gospa C pove, da je mož direktno ni kontaktiral. Kontaktirala jo je tašča, zaradi otroka in urejanja premoženja. Gospa F je povedala, da jo je mož v času odhoda klical, vendar klicev ni sprejela. Kasneje jo je klicala objokana hči, ki je prosila, naj se z očetom pogovori. Gospa G je, po odhodu od doma, prejela številna elektronska

sporočila, na katera ni odgovarjala. Nekaj elektronskih sporočil je dobil tudi odrasli sin. Njen mož je vzpostavil tudi kontakt z njenimi stanodajalci. Gospa je najemodajalcem situacijo obrazložila, vendar so se le-ti vmešavali v njun odnos. *»Moji najemodajalci niso razumeli situacije in so naju poskušali dobit skupaj, da bi se pobotala. Čeprav jim je bilo jasno rečeno iz moje strani, da vse reči rešujemo preko CSD, da naj se ne vtikajo, če so mi stanovanje dali v najem. Tako da so celo bivšega moža nekajkrat spustili v mojo spalnico (G53).«*

4.5.4 Stabilizacija življenja in strokovna pomoč

Sogovornice so veliko pripovedovale o življenju po izhodu iz varne hiše. Opisovale so, na kakšen način se je njihovo življenje stabiliziralo in kdo jim je pri tem pomagal. Stabilizacija življenja je pri nekaterih sogovornicah trajala dlje časa kot pri drugih ali pa še vedno traja.

Gospa B se je iz nasilnega odnosa umaknila zaradi prekomernega uživanja alkohola s strani partnerja. Partnerja ni želela zapustiti, ampak je hotela, da bi prenehal z uživanjem alkohola. V času prepovedi približevanja s partnerjem ni komunicirala. V času njenega umika se je partner udeležil treninga socialnih veščin za nenasilno komunikacijo in prenehal z uživanjem alkohola. V času bivanja v varni hiši sta se oba začela udeleževati skupine za samopomoč za partnerje alkoholikov na Centru za socialno delo. Sprva je hodila sama, nato je terapevt predlagal, da povabi tudi moža. Skupine se udeležujeta še danes. V času umika si je tudi želela, da bi s partnerjem razdelila premoženje, kar bi ji dalo občutek večje varnosti. V skupno kmetijo je vložila veliko svojega denarja, lastniške pravice pa ni imela. Ker ji je mož pred odhodom večkrat grozil glede premoženja, se je odločila, da bo z razdelitvijo premoženja dobila večjo moč v odnosu. Ko sta uredila lastniško pravico, se je gospa vrnila domov, kljub temu da so bila pričakovanja otrok drugačna. Bilo jo je strah, da bi si partner kaj naredil, saj je bil zelo obupan. Zelo ga je bilo sram, ker je okolica zvedela za njegova dejanja. Prav tako je izgubil svoje pivske prijatelje. Ob prihodu domov je povedala, da nasilja ne bo prenašala in postavila nove meje. Prav tako je dokazala možu, da je ni strah in da lahko ponovno odide.

Gospa C se je po drugem umiku iz nasilnega odnosa odločila, da partnerja zapusti. Vložila je tožbo za ločitev. Doživljala je hudo stisko v času poškodbe hrbtenice, saj je zaradi izgube službe izgubila tudi zavarovanje, o čemer ni bila informirana. *»Nisem vedla, bom hodila ali rabim operacijo (C99).«* Zelo je bila vesela, da je v bolnišnici do

nje pristopila socialna delavka, s katero sta se pogovorili. Bilo ji je zelo hudo, saj je izgubila vse. *»Pa jokaš, pa nesreča, pa še službo zgubiš, vse sem zgubila. Zgubiš hišo, zgubiš družino, zgubiš službo, zdravje. Vse sem izgubila (C73).«* Težko ji je bilo, saj je izgubila svoje življenje in sanje. V največji meri ji je pomagala psihoterapija in skupina za samopomoč, ki jo obiskuje še danes. Občasno hodi tudi v varno hišo, kot prostovoljka. Sin hodi na igralno terapijo. Po odhodu iz varne hiše je našla najemniško stanovanje, v katerem živi še danes. Pravi, da je imela zelo slabe izkušnje s Centrom za socialno delo, saj so se v času ločitve postavljali na stran nasilneža. V pričo socialnih delavk jo je poniževal in žalil. Skrbništvo nad sinom je dobila ona, ampak opaza težave zaradi stikov. Otrok ima čustvene in vedenjske težave, iz stikov prihaja razdražen. Partner preko otroka izvaja nasilje nad njo. Gospa opaza, da je otrok razdvojen, saj ima oba starša rad. Želi si, da bi se s partnerjem lahko normalno pogovarjala o otroku. Želela bi si, da bi uvedli spremembo v stikih, tako da s partnerjem ne bi imela kontakta, dokler se njun odnos ne spremeni. Upa, da bo prišlo do spremembe pri stikih, saj jim je bil zaradi selitve dodeljen nov Center za socialno delo. Glede sprememb v odnosu moža ni optimistična, saj se mož nima namena spremeniti. Povedal ji je, da hodi na tečaj nenasilne komunikacije, samo zato, da dobi potrdilo. Gospa izpostavi, da jo je, zaradi dolgotrajnih postopkov na sodišču, strah. Otroka ne želi ponovno obremenjevati z obravnavami in sodnimi izvedenci, želi si miru.

Gospa D je imela nekoliko drugačno izkušnjo kot ostale, saj je v varno hišo odšla dve leti po ločitvi. V času dogajanja nasilja je večkrat podala prijavo o kaznivem dejanju zoper moža, vendar prič nikoli ni imela, saj jo je mož napadel vedno, ko sta bila sama. Ko je policistom omenila, kdo je njen mož, zapisnika niso naredili. *»In ko sem omenila ime in priimek, niso nikoli nobenega zapisnika naredil, ker je on poklicni gasilec in so s policisti prijetli. Zapisnika nisem nobenga dobila (D14).«* Po ločitvi je imela težave s stiki, saj ji je mož grozil, da otrok ne bo pripeljal domov. Ukrepala je tako, da so stike določili zelo precizno. Dve leti po ločitvi je hči zaupala gospe, kaj se na stikih dogaja.³ Takrat je tudi podala prijavo na policijo in, na pobudo Centra za socialno delo, odšla v varno hišo. Po 11 mesecih bivanja v varni hiši se je gospa preselila v najemniško stanovanje, v novo okolje. Postopki na sodišču so bili zelo dolgotrajni, na koncu je tožbo izgubila, kar jo je sesulo. Nekaj časa se je obsojala in bila zelo zaščitniška do otrok. *»Nekaj časa sem se ful obsojala, zaradi otrok pa tega, ker sem mislila, da sem*

³ Gospa v intervjuju namiguje na zlorabo, tega nikoli ne izgovori.

jim uničla življenje. Ampak ne, ni res. Pri večji hčerki vidim, njej so stvari jasne. Je mela težke izkušnje za sabo, ampak ji je jasno. Sem zelo ponosna nanjo, kako dojema vse (D99).» V času bivanja v varni hiši, ji je bilo zelo težko vzgajati otroke, saj je imela težave s postavljanjem meja. Doda, da je bilo težko vzgajati otroke, saj je bila zlomljena in močno depresivna. Obiskovala je terapijo v Zakonskem in družinskem inštitutu, prebirala knjige in se udeleževala delavnic. Ogromno podporo so ji predstavljale tudi sostanovalke, s katerimi je še danes v stikih in matere sošolk. Spoznala je veliko novih ljudi in razširila svojo socialno mrežo. S hčerkama ima odkrit odnos in se zaveda, da se bo z njima pogovorila iskreno, ko bo do primerne trenutka prišlo. Starejša hči je obiskovala psihoterapijo, mlajša pa je hodila k psihologu. Zaveda se, da bosta morda v odrasli dobi potrebovali strokovno pomoč, da predelata določene stvari. Z očetom imata stike vsakih 14 dni. Gospa ne razume, zakaj ga hčerki povelečujeta, kljub vsemu, kar se je zgodilo. Oče velikokrat pove starejši hčerki, da ji bo pokazal sodne spise, ko bo dovolj stara, da bo videla, kakšne stvari si je njena mami izmislila. Gospa meni, da je hči dovolj stara, da sama presodi, kdo laže in je ni strah odkritega pogovora z njo. Gospa o nasilju brez težav spregovori, vendar doda, da ji je včasih težko. Partnerju je delno odpustila, saj meni, da je bila izkušnja lekcija za oba. Od posameznika pa je odvisno, kaj se bo iz izkušnje naučil.

Po enoletnem bivanju v varni hiši se je gospa E preselila v najemniško stanovanje, kjer je živela dve leti. Gospa se je soočala s finančno stisko, saj je bila že pred odhodom od doma v dolgovih. Finančno situacijo so dodatno poslabšale še bolniške odsotnosti, ki so zmanjšale njen prihodek. Finančno si je opomogla, vendar je morala biti zelo varčna. Doda, da pri otroku ni nikoli varčevala, saj ni želela, da bi bil drugačen od drugih otrok. V času bivanja v varni hiši, se je gospa morala udeleževati skupine za samopomoč, kar se ji je sprva zdelo neumno. Po dveh letih obiskovanja skupine je sprejela svoj delež krivde in partnerju odpustila. Pravi, da brez terapije ne bi zmogla. V času bivanja v najemniškem stanovanju, je veliko brala, hodila na skupine in se družila z ljudmi. Po treh letih je gospa zbrala dovolj moči, da se je spremenjena vrnila domov k možu. Sprva je bilo lepo, potem pa je začelo prihajati do konfliktov. Gospod se je reševanja konfliktov lotil po starih vzorcih, vendar ga je gospa hitro ustavila in postavila meje. Pove, da sta občasno še vedno jezna, vendar se pred konfliktom raje umakneta, da ne bi prišlo do izbruha. Njun sin je sedaj star 15 let in tudi on vidi stvari drugače. Gospa pravi, da je veliko ljudi opazilo njeno spremembo, tudi sodelavke v

službi. O nasilju se tudi pogovarja, saj želi ženskam, s podobno izkušnjo, pomagati. *»To je tisto ... k bi rada marsikateri pomagala, ker vem, da sama ne zna ven. Ker tud sama nisem znala (E79).«* Gospod o nasilju ne govori, saj se svojih dejanj sramuje in je prepričan, da ga žena sovraži.

Gospa F je imela nekaj zdravstvenih težav, šele kasneje je doumela, da so izvirale iz življenja v nasilnem odnosu. En mesec po prihodu v varno hišo je tudi prenehala z jemanjem zdravil, kar je sprožilo hude adrenalinske krize. Težko ji je bilo na sodišču, saj se procesi niso vedno odvijali tako, kot si je želela. Vsakič znova ji je bilo težko poslušati in predelovati zgodbo, želela si je samo miru. Vsakič znova, ko je partnerja zagledala na sodišču, so se vrnili občutki strahu in ničvrednosti. V veliko pomoč in podporo skozi leta, ji je bila odvetnica, ki jo je spodbujala in držala pokonci v težkih trenutkih. Kljub zaposlitvi, je bila gospa v zelo slabem finančnem položaju. Ob odhodu od doma je imela nekaj kreditov, postopki na sodišču so prinesli dodatne stroške. Dolgove in sodne stroške je plačevala več let. Gospa pravi, da se še danes včasih spopada z občutki strahu in groze, popade jo panika brez razloga. V veliki miri so ji pomagale skupine za samopomoč, katere občasno obiskuje še danes. Prav tako so ji pomagale prijateljice in svetovalka v varni hiši. Gospa izpostavi dolgotrajnost postopkov, ki so jo močno izčrpali. Pred kratkim so se sodniški postopki po 7 letih zaključili, ob tem pa olajšanja ni čutila. Kupila je novo stanovanje v novem okolju, v katerega se bo kmalu preselila. Upa, da bo končno dosegla mir.

Gospa G se je po začasnem umiku nameravala vrniti domov, saj si je želela, da bi se v odnosu s partnerjem nekaj spremenilo. Ker do premikov s strani partnerja ni prišlo, sta se kasneje ločila. V času prepovedi približevanja je bila zelo previdna in pozorna. Hkrati pa poudari, da je bilo to obdobje najlepše zanj in za njeno hči, saj sta bili brez skrbi in sta se počutili varno. Po umiku iz nasilnega odnosa so ji v največji meri pomagale prijateljice in sinova. Pove, da brez podpore in nenehnih spodbud, s strani otrok in prijateljic, ne bi zmogla. V veliki meri so ji pomagali tudi na Centru za socialno delo, saj so ji pomagali pri iskanju v stanovanja. Gospa se je soočala tudi s finančno stisko, saj je imela nizko plačo ter dva šoloobvezna otroka. Tudi postopki na sodišču, ki še vedno trajajo, so jo finančno izčrpali. Pri tem so ji nekoliko pomagali sodelavci, sindikat in direktor, za kar jim je neizmerno hvaležna. Danes pa si želi samo miru.

4.6 Iskanje nove zaposlitve

Gospa C je leto po odhodu iz varne hiše še vedno brezposelna. Zaposlitev je iskala dlje časa, vendar je bila dolgo časa omejena zaradi hude poškodbe hrbtenice. Nekaj časa ji je odgovarjalo, da je doma, saj je imela veliko dela s svojim sinom, ki ima čustvene in vedenjske težave zaradi življenja v nasilnem odnosu. Pred kratkim se ji je pokazala priložnost za prevajalsko zaposlitev. Službe se zelo veseli, saj bi bila bolj razgibana. Prav tako želi dokazati bivšemu možu in sinu, da je znanje jezikov pomembno in odpira nove karijerne možnosti. Gospa D pravi, da dlje časa psihično in fizično ni bila sposobna za delo. Po selitvi iz varne hiše se je preselila v novo okolje, kjer je ponovno zaživela. Dve leti po selitvi je bila brezposelna. Nasilje v družini je imelo težke posledice za njeno duševno zdravje. *»Vplivalo pa je tako, da sem jaz sama sebe zdravila. Bila sem in depresivna in na tabletih (D90).«* Ko je začutila, da se je njeno duševno zdravje izboljšalo, je zaposlitev tudi dobila. Počasi se je distancirala od preteklosti in ponovno zaživela. Gospa A nove zaposlitve še ni iskala.

5 Razprava

Kvalitativna metoda raziskovanja nasilja v družini v povezavi z zaposlitvijo se je izkazala za primerno. Skozi raziskovanje me je zanimalo, kako je nasilje v družini povezano z opravljanjem dela žrtev nasilja, s kakšnimi oblikami pomoči pri delu so se žrtve nasilja srečale in kakšna je bila vloga delodajalca in sodelavcev pri reševanju situacije. Z uporabo polstrukturiranega vprašalnika sem dobila širok nabor informacij, v povezavi z osebnim in profesionalnim življenjem sogovornic. Kljub temu, da sem se v raziskavi poskušala osredotočiti na zaposlitveni vidik, sem dobila obširen pregled v življenje sogovornic pred in po umiku iz nasilnega odnosa. Njihove pripovedi sovpadajo s teoretičnimi izhodišči, ki jih opisujem v začetnem poglavju. Izbranega raziskovalnega vzorca ne moremo posplošiti na celotno populacijo, vendar je mogoče izpostaviti nekatere izzive, s katerimi se žrtve nasilja srečujejo na delovnem mestu. Z manjšim vzorcem dobimo nekoliko vpogled v oblike pomoči in podpore s strani delodajalca in sodelavcev. Vsekakor bi bilo potrebno dodatno raziskati področje, saj v mojo populacijo niso bile zajete ženske, ki še vedno živijo v nasilnem odnosu ali se za bivanje v varni hiši niso odločile.

5.1 Življenje v nasilnem odnosu

Pri družinskem nasilju ne gre le za slučajen dogodek. Moje sogovornice so v nasilnem odnosu živele od 5 do 32 let. V primerih mojih sogovornic je bil povzročitelj nasilja partner, v enem izmed primerov je bil v nasilen odnos vključen tudi tast, v drugem pa tašča. Ena izmed sogovornic je prve težave opazila že pred poroko, ostale so izpostavile, da se je nasilje počasi stopnjevalo skozi leta. Nasilje se ni dogajalo ves čas, ampak se je dogajalo v intervalih. V večini primerov je bilo nasilnih dogodkov več med vikendi in prazniki, le-ti so bili povezani z uživanjem alkohola. Gospa, ki je v zakonu vztrajala najdlje, ni bila seznanjena z oblikami pomoči. V zakonu je vztrajala zaradi otrok, saj ni želela, da bi odraščali brez očeta, tako kot ona sama. Zaskrbljujoč je podatek, da sta dve sogovornici razmišljali o samomoru. Ena izmed njiju je poiskala strokovno pomoč.

Nasilje se je pri sogovornicah pojavljalo v najrazličnejših oblikah, in sicer v obliki fizičnega nasilja, psihičnega nasilja, spolnega nasilja, ekonomskega nasilja, nasilja nad otroki ter omejevanje gibanja in stikov. Vse sogovornice so bile vsaj enkrat žrtve fizičnega nasilja s strani parterja. Psihično nasilje se je najpogosteje pojavljalo v obliki očitkov, vpitja, trme in razburjanja. Ena sogovornica je poudarila, da je bilo psihično

nasilje zanjo hujše kot fizično, saj je bolelo dlje časa. Urek (2013) opozarja, da ima psihično nasilje uničujoče posledice, saj znižuje samozavest in samopodobo žrtve. Sogovornice so, v obdobju trajanja nasilja, razvile več tehnik umika pred nasiljem. Največkrat so se fizično umaknile, kadar so začutile, da se napetost stopnjuje.

Ženske o nasilju dolgo časa ne spregovorijo, saj upajo, da se bo partner spremenil, da nasilja ne bo ponovil, ali da gre za družinsko zadevo, o kateri se ne govori (Leskošek, 2016, str. 42). Sogovornice so zaradi nasilja doživljale občutke sramu, krivde, ničvrednosti in strah. Zaradi teh razlogov so o nasilju dolgo molčale, prav tako jih je bilo strah odzivov iz okolice. Zaviršek (1998, str. 9) pravi, da ženske o nasilju najpogosteje molčijo, ker mislijo, da se nasilje dogaja samo njim in da jim nihče ne bo verjel. Lahko pa se zgodi, da ljudje vedo za nasilje, vendar ne ukrepajo. Nekaterе sogovornice so omenile, da so ljudje iz okolice vedeli, vendar niso nikoli ukrepali. Leskošek (2016, str. 43) izpostavi, da nekoliko manj kot desetini žensk, ki so živele v nasilnem odnosu, ljudje niso verjeli. Nekateri so ženskam celo pripisovali krivdo za nasilje.

Večina sogovornic in njihovih partnerjev je imelo izkušnjo nasilja že v primarni družini. Verjamejo, da je prisotnost nasilja v primarni družini vplivala na njuno predstavo o zakonu in delitev vlog. Sogovornice verjamejo, da je bilo prekomerno uživanje alkohola s strani njihovih partnerjev eden izmed glavnih sprožilcev nasilja.

V času dogajanja nasilja je bila socialna mreža sogovornic šibka ali oslABLJena. Majhnost socialne mreže je bila v večini primerov posledica omejevanja stikov in gibanja s strani partnerja. Sogovornice so se na odhod od doma pripravljale dlje časa. Večina se je najprej obrnila na Center za socialno delo, ki jim je posredoval kontakt varne hiše. Razlogi za odhod so bili različni, vendar večinoma povezani z brezizhodnostjo situacije ali varnostjo otrok.

5.2 Zaposlitev in opravljanje dela

Vse sogovornice so bile, v času dogajanja nasilja, zaposlene. Ena izmed njih je bila zaposlena v javni upravi. Druga je bila zaposlena v manjšem, zasebnem podjetju, ostale pa v večjih zasebnih podjetjih. Dve sogovornici sta imeli pogodbo za določen čas, ostale so imele pogodbo za nedoločen čas. Dve sogovornici sta, v času bivanja v varni hiši, prekinili pogodbo o zaposlitvi sami. Eni izmed sogovornic, v času bivanja v varni hiši, delodajalec ni podaljšal pogodbe o zaposlitvi.

Zaposlitev za žrtve nasilja ne pomeni zgolj finančne neodvisnosti, ampak predstavlja tudi neke vrste umik od doma. Poleg pridobivanja sredstev za preživetje, zaposlitev povečuje samozavest, vzdržuje družbeno povezanost in soustvarja identiteto posameznika. Delavec je od zaposlitve eksistenčno odvisen, saj je v delovnem razmerju šibkejša stranka. Ker zaposlitev predstavlja osnovni ter najpogostejši vir sredstev za preživetje, se je razvilo delovno pravo, ki varuje šibkejšo stranko v delovnem razmerju in skuša najti ustrezno ravnovesje med interesi delavca in delodajalca (Kresal, 2013).

Ključno vlogo pri uspešnem razvoju in rasti podjetja imata zadovoljstvo in pripadnost zaposlenih. Učinki družbeno-odgovornega sodelovanja z zaposlenimi prinašajo dolgoročne in pozitivne rezultate (Hartman, 2015). Kadar je delavec izpostavljen stresu in je z odnosi na delu nezadovoljen, ne more izkoristiti vseh potencialov, zato mora biti ustrezno motiviran. Osebe z izkušnjo nasilja v družini so na trgu dela dodatno ogrožene, saj odhod iz nasilnega odnosa ne pomeni zgolj manjši prihodek ter večje stroške, ampak prinaša številne izzive. Življenje v nasilnem odnosu je zagotovo povezano s kakovostjo opravljanja dela in usklajevanjem družinskih in delovnih obveznosti.

Ženske so pri delu pogosto razmišljale o situaciji doma, bile so nezbrane, zaskrbljene ali živčne. Ena izmed njih se je umikala od sodelavcev, da se je lažje zbrala. Druga je delo za krajši čas prekinila, da se je lahko zbrala. Nezbranost pri delu in zamujanje je opazil šef proizvodnje ene izmed sogovornic, ki jo je na to tudi opozoril. Podobni so rezultati kanadske raziskave (Wathen, MacGregor in MacQuarrie, 2015), ki potrjujejo, da je življenje v nasilnem odnosu negativno vplivalo na kvaliteto opravljanja dela žrtev nasilja. Povezano je bilo tudi s prisotnostjo ter zamujanjem na delo, večkratnim koriščenjem dopusta in posledično izgubo delovnega mesta.

V ameriški raziskavi (Swanberg in Logan, 2005) ugotovijo, da so bile žrtve nasilja odstotne z dela direktno ali indirektno zaradi nasilja. Rezultati ameriške raziskave sovpadajo z mojimi rezultati, kljub manjši populaciji. Vsaka izmed sedmih sogovornic je bila najmanj enkrat odsotna z dela, posredno ali neposredno zaradi nasilja. Odsotne so bile predvsem, kadar fizično niso bile sposobne za delo, zaradi duševnih stisk in v času selitve v varno hišo. Odsotne so bile tudi v času obravnav na sodišču ali bolnišničnega zdravljenja, ki je bilo povezano z nasiljem. Dolžina trajanja odsotnosti

zaradi nasilja je bila od 6 dni do 6 mesecev. Ena izmed sogovornic, ki je bila odsotna zelo veliko, pove, da je odsotnost z dela vplivala na odnos nadrejenih in višino plače. Nezmožnost usklajevanja dela z družinskimi obveznostmi je lahko tudi vzrok za diskriminacijo na trgu dela (Kanjuro Mrčela in Černigoj Sadar, 2007). Delovno pravo narekuje, da je prepovedana vsakršna diskriminacija zaradi osebne okoliščine, tako v času zaposlovanja, kot tudi ves čas trajanja zaposlitve in ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi. Naloga delodajalca je, da vsem zaposlenim zagotavlja enako obravnavo, ne glede na osebne okoliščine. Osebne okoliščine so: spol, starost, rasa ali etnično poreklo, narodnost, zdravstveno stanje, družinsko stanje, premoženjsko stanje in druge (ZDR-1, 2013). Potrebno je, da se delodajalci zavedajo prepovedi diskriminacije, ki je lahko posredno povezana z nasiljem.

Ženske z izkušnjo nasilja se poslužujejo najrazličnejših tehnik prikrivanja in opravičevanja nasilja. Prikrivanje nasilja na delovnem mestu je bilo prisotno v večini primerov. Najpogosteje so se izgovarjale, lagale in igrale igro. Ena izmed njih je uporabljala veliko ličil, da bi prikrila modrice in zabuhle oči od joka. Veliko težje je bilo prikrivanje nasilja po odhodu iz nasilnega odnosa, saj so ljudje opažali spremembe v navadah žensk.

Nasilje s strani partnerja se je dogajalo tudi na delovnem mestu sogovornic. V največjem številu so se sogovornice srečevale s telefonskimi klici in sporočili s strani moža. Možje so jih s pomočjo telefona kontrolirali in preverjali. Ena izmed sogovornic je na delovnem mestu doživela tudi fizično nasilje in nadlegovanje s strani partnerja. Na delovnem mestu so jo nadlegovali tudi drugi moški, delodajalec pa ob tem ni ukrepal. Zakon o delovnih razmerjih (2013) narekuje, da je delodajalec dolžan zagotoviti varno delovno okolje, v katerem noben delavec ne bo izpostavljen spolnemu ali drugemu nadlegovanju ali trpinčenju. Če delodajalec ne zagotavlja varstva pred spolnim in drugim nadlegovanjem, ali krši prepoved spolnega in drugega nadlegovanja, se ga kaznuje z globo. Zakon delodajalca obvezuje, da ustvari ustrezne pogoje za delo vseh zaposlenih, ne glede na njihove osebne okoliščine. Nasilje ni sprejemljivo v nobenem kontekstu, pa vendarle se je gospa raje odločila za prekinitev pogodbe o zaposlitvi kot pravne sankcije.

Zaskrbljujoče je dejstvo, da žrtve nasilja omejevanje gibanja s strani partnerja v večini primerov niso prepoznale kot eno izmed oblik nasilja. Nekatere može je zaposlitev žene motila. Nekatere so morale po službi priti takoj domov, sicer je sledilo

zasliševanje in očitki. Eni izmed sogovornic je mož skrival registrske tablice, drugi pa je avto zaparkiral s traktorjem.

V času odhoda iz nasilnega odnosa so vse sogovornice podale zahtevo za prepoved približevanja. Dve izmed sedmih sta svojega delodajalca informirali o tem ukrepu, saj je obstajalo tveganje, da bi ju partner na delovnem mestu iskal.

Tri izmed sedmih sogovornic so po umiku iz nasilnega odnosa, zaradi težav pri usklajevanju družinskega in poklicnega življenja, izgubile ali prekinile pogodbo o zaposlitvi. Eni izmed njih delodajalec pogodbe o zaposlitvi ni podaljšal, dve sta pogodbo prekinili sami.

5.3 Vidik delodajalca in sodelavcev

Cilj vsake organizacije so ustvariti čim večji dobiček, dober položaj na trgu dela ter dober ugled pri poslovnih partnerjih in strankah (Černigoj Sadar in Vladimirov, 2004, str. 260). Prav tako pa so za podjetje pomembni skladni odnosi med zaposlenimi, ki jih podjetje doseže z ustrezno motivacijo zaposlenih. Z večjim razumevanjem in posluhom delodajalca so delavci bolj produktivni in zavzeti, lažje tudi vzpostavljajo ravnovesje med družino in delom.

Sogovornice so se v največji meri na delodajalca obračale z željo po spremembi delovnega časa, zaradi potreb usklajevanja družinskega in poklicnega življenja. V skladu z zakonom lahko delavka predlaga drugačno razporeditev delovnega časa, delodajalec pa mora svojo odločitev pisno utemeljiti (ZDR-1, 2013). Dve sogovornici sta naleteli na neupoštevanje želja z argumentom, da narava dela podjetja sprememb v delovnem času ne omogoča. V obeh primerih sta gospe prosili za spremembo v delovnem času, ker nista imeli zagotovljenega varstva za otroka. Ena izmed sogovornic se je na delodajalca obrnila s prošnjo po zamiku delovnega časa, zaradi prevoza otroka v šolo in iz šole. Delodajalec je njeno prošnjo upošteval brez težav. Ena izmed sogovornic se je na delodajalca obrnila zaradi nasilja ki se je na delovnem mestu dogajalo s strani bivšega partnerja in drugih moških. Želela si je večje varnosti in zaščite s strani delodajalca. Ta ji ni verjel, zato tudi ni ukrepal.

Izkušnje z razumevanjem s strani delodajalca so bile deljene. Ob tem ne smemo pozabiti na dejstvo, da je večina podjetij sogovornic profitnih in zasebnih. Podjetja si prizadevajo za ustvarjanje dobička, dober položaj na trgu dela in ugled. Vendar je pomembno, da poleg uresničevanja poslovnih ciljev skrbijo tudi za svoje zaposlene. Z korektnim odnosom in uvajanjem ugodnosti, so delavci nedvomno bolj motivirani za

delo. Nekatere sogovornice so imele z delodajalcem zelo dobro izkušnjo, spet druge slabšo. Večina sogovornic je naletela na razumevanje s strani delodajalca, ki je situacijo razumel ter izražal skrb. Dve sogovornici sta s strani delodajalca prejeli tudi finančno pomoč, česar nista pričakovali. Dve sogovornici na razumevanje nista naleteli, želeli sta si, da bi delodajalec upošteval njune potrebe in želje.

Ena izmed treh sogovornic, ki v podjetju niso imele socialne službe, je izpostavila, da bi ji pri reševanju situacije pogovor s strokovno službo pomagal. Dve sogovornici sta se s socialno delavko na delovnem mestu srečali, vendar sta imeli z njo slabo izkušnjo. Naloga socialnega dela na ravni organizacije je skrb za zadovoljevanje socialnih potreb. Vendar so oblike socialnega dela različne, njihov domet pa odvisen od finančne moči organizacije. Prav tako je ključnega pomena pripravljenost vodstva za pomoč zaposlenim (Svetič, 1998). Z uvajanjem družini prijaznih podjetij se socialna skrb za zaposlene povečuje, hkrati pa se pozablja na družine s številnimi izzivi, kot na primer žrtve nasilja v družini.

Z vidika sodelavcev so imele sogovornice v večini primerov pozitivno izkušnjo. O nasilju v družini so največkrat spregovorile šele ob odhodu iz nasilnega odnosa ali več let kasneje. O reševanju situacije so se pogovarjale le z nekaterimi najožjimi sodelavci, ki so, v večini primerov, razumeli. Ena izmed njih je izpostavila tudi materialno pomoč s strani sodelavcev. Rezultati kanadske raziskave (2015) poročajo, da je situacija posameznice vplivala tudi na njihove sodelavce, predvsem v obliki skrbi.

Tri sogovornice so prepričane, da so se sodelavci pogovarjali o njihovi situaciji. Ena izmed njih je govorice doživljala kot veliko breme. Ostale govoric niso opazile ali jih niso motile. Motilo ji je dejstvo, da so ljudje vedeli za težave, pa niso ukrepali ali ponudili pomoči.

5.4 Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa in iskanje nove zaposlitve

Šest od sedmih sogovornic je po odhodu iz nasilnega odnosa zatočišče našlo v varni hiši. V varni hiši so bivale v različnih časovnih obdobjih. Najkrajše bivanje je trajalo 4 mesece, najdaljše pa eno leto. Dve izmed sedmih sogovornic sta se vrnila nazaj k partnerjem. V času bivanja v varni hiši, gospe izrazijo hvaležnost svojim svetovalcem in skupini za samopomoč, ki je obvezna za vse stanovalke.

Stabilizacija življenja po izhodu iz nasilnega odnosa je pri nekaterih sogovornicah trajala dlje časa, pri nekaterih pa še vedno traja. Nekatere sogovornice so imele po odhodu hude zdravstvene težave in osebne stiske. Matko in Horvat (2016) navajata,

da se posledice življenja v nasilnem odnosu pri ženskah kažejo na telesnem, duševnem, čustvenem in vedenjskem področju. Prav tako vplivajo na identiteto ženske in njene socialne odnose. Na telesnem področju se kažejo v obliki pomanjkanja energije, utrujenosti, bolezni ter drugih. Na duševnem področju se posledice kažejo v obliki stresa, travme, tesnobe, zaskrbljenosti, depresije, samomorilnih misli ter druge. Na področju čustvovanja se pojavlja strah, sram, krivda, žalost, nemoč in obup. Ženske imajo težave s samopodobo, doživljajo občutke manjvrednosti ter zaznamovanosti.

V največji meri so jim pri okrevanju pomagale skupine za samopomoč, različne oblike terapij ter pogovor z ženskami, ki so imele podobno izkušnjo. Večina je po odhodu iz nasilnega odnosa vložila zahtevo za ločitev, sledili so dolgotrajni postopki in borbe na sodišču. Postopki trajajo zelo dolgo in vsakič znova odpirajo stare rane, sogovornice pa si želijo le miru. Izpostavile so tudi negativne izkušnje s Centrom za socialno delo, predvsem glede dodelitve stikov. Tukaj se praksa varne hiše in CSD nekoliko razlikuje. CSD spodbuja stike z očetom, medtem ko se varna hiša osredotoča na zaščito žrtev nasilja in začasno prekinitev stikov s povzročiteljem nasilja. V času odhoda iz nasilnega odnosa, so partnerji nadaljevali z izvajanjem nasilja nad žensko preko otrok, zato je bilo okrevanje toliko težje. Otroci se pogosto znajdejo v razcepljeni vlogi med staršema, saj imajo oba radi. Odhod iz nasilnega odnosa je prinesel tudi finančne težave. Plaćati je potrebno stroške bivanja, sodne stroške in ostale stroške, ki nastanejo.

Zaposlitev ima pomembno vlogo v življenju žrtev nasilja tudi po izhodu iz nasilnega odnosa. Zaposlitev ni pomembna samo iz finančnega vidika, ampak predstavlja tudi neke vrste oporo, podporo ali izhod iz situacije. Seveda pa je pomembno, kako je urejeno delovno okolje in kakšni so odnosi med sodelavci in delodajalcem.

Poleg vsakodnevnih izzivov se soočajo tudi s težavami glede varstva otrok. Večina žensk se je po izhodu iz nasilnega odnosa preselila v novo okolje. Skozi leta so okrepile socialno mrežo in sprejele svojo usodo. Skozi terapijo in pogovor so prišle do sprememb v razmišljanju, sčasoma so pozitivne spremembe opazili tudi drugi ljudje.

Lloyd (1997) ugotavlja, da imajo ženske z izkušnjo nasilja v družini verjetneje več zdravstvenih težav kot tiste brez tovrstne izkušnje. Prav tako so bolj dovzetne za brezposelnost. Novo zaposlitev sta iskali dve sogovornici. Prva sogovornica je bila dolgo časa brezposelna, saj zaradi duševne stiske ni bila sposobna za delo. Veliko časa je posvetila samozdravljenju, branju knjig in udeleževanju delavnic in skupin. Ko

je začutila, da se je njeno duševno zdravje izboljšalo, je zaposlitev tudi dobila. Druga sogovornica je eno leto po odhodu iz varne hiše še vedno brezposelna, saj zaradi poškodbe hrbtenice za delo ni bila sposobna. Odgovarjalo ji je, da je bila doma, saj je imela veliko dela s sinom, ki ima težave na čustvenem in vedenjskem področju. Pred kratkim se ji je odprla priložnost za delo, ki se je zelo veseli.

6 Sklepi

Raziskava o nasilju v družini in zaposlitvi predstavlja uvod v raziskovanje problematike in izzive, s katerimi se žrtve nasilja srečujejo pri opravljanju zaposlitve. Na podlagi analize rezultatov v povezavi z izbrano literaturo podajam glavne ugotovitve raziskave, ki odgovarjajo na raziskovalna vprašanja.

Življenje v nasilnem odnosu je povezano s kakovostjo opravljanja dela žrtev nasilja. Kadar je delavka izpostavljena stresu in je z odnosi nezadovoljna, zagotovo ne more izkoristiti vseh potencialov. Ženske z izkušnjo nasilja poročajo, da so pri delu pogosto nezbrane, živčne in zaskrbljene. Pri delu pogosto razmišljajo o situaciji doma, hkrati pa jim zaposlitev pomeni pobeg od doma. Usklajevanje družinskega in poslovnega življenja predstavlja velik izziv, saj je odvisno predvsem od socialne mreže ženske in njene iznajdljivosti. Nasilje v družini je povezano tudi s prisotnostjo in zamujanjem na delo. Žrtve nasilja pogosto koristijo bolniško odsotnost, ki je posredno ali neposredno povezana z nasiljem. Zaradi nasilja v družini se ženske poslužujejo različnih tehnik prikrivanja nasilja na delovnem mestu, kot so izgovarjanje, laganje in uporabljanje ličil. Nasilje se lahko dogaja tudi v delovnem času, najpogosteje v obliki telefonskih klicev, sporočil in elektronske pošte, kar otežuje opravljanje dela žrtev. Prihaja lahko tudi do omejevanja gibanja s strani partnerja, zaradi česar žrtve nasilja na delo zamuja ali ne pride. Nezmožnost usklajevanja dela in družine pa je lahko tudi vzrok za diskriminacijo na trgu dela, kljub temu da delovno pravo prepoveduje kakršno koli obliko diskriminacije.

Žrtve nasilja svoje nadrejene največkrat informirajo o odhodu v varno hišo, predvsem zaradi nezmožnosti opravljanja dela na dan sprejema, medtem ko o nasilni situaciji z nadrejenimi po navadi ne diskutirajo. S sodelavci imajo pogosteje tesnejše odnose. O nasilju z nekaterimi spregovorijo že v času dogajanja nasilja, pogosteje pa po izhodu iz nasilnega odnosa.

Cilj vsakega podjetja je ustvarjanje čim večjega dobička ter dober položaj na trgu dela. Del uspešnega podjetja pa so tudi zadovoljni in motivirani delavci. Z večjim razumevanjem in posluhom delodajalca so delavci bolj zavzeti in produktivni, prav tako lažje vzpostavljajo ravnovesje med družino in delom. Sogovornice se na delodajalca v nekaterih primerih obračajo z željo po spremembi delovnega časa, zaradi potreb usklajevanja družinskega in poklicnega življenja. Le ena izmed treh sogovornic je naletela na upoštevanje želje. Ostali dve dela nista zmogli opravljati, saj nista imeli

urejenega varstva za otroka v času zaposlitve. V drugih primerih se na delodajalca obračajo s prošnjo po večji varnosti, kjer naletijo na deljene odzive.

Na delodajalca se ne obračajo direktno zaradi finančne pomoči, v dveh primerih s pomočjo sodelavcev prejmejo finančno pomoč. Ena izmed njiju v obliki plačila stroškov bivanja v varni hiši, druga pa v obliki enkratnega zneska. Ena izmed sogovornic je prejela finančno pomoč s strani sindikata. Nekatere sogovornice niso prejele nobene pomoči s strani delodajalca, druge so prejele pomoč v obliki razumevanja situacije.

7 Predlogi

V poglavju navajam predloge, ki izhajajo iz empirične raziskave in se nanašajo na raziskovani problem. Navajam predloge, ki so jih izrazile sogovornice in tudi tiste, ki sem jih sama razbrala iz proučevanega konteksta.

- Iz intervjujev je razvidno, da so žrtve še vedno zelo slabo informirane o nekaterih oblikah nasilja, kot so omejevanje gibanja ali prepoved stikov s strani partnerja. Predlagam izobraževanje o manj vidnih oblikah nasilja, ki so uničujoče za duševno zdravje oseb.
- Nekaterе ženske so izpostavile, da na delovnem mestu niso spregovorile o nasilju, ker so bile prepričane, da so same odgovorne za situacijo, v kateri so se znašle. Pri ženskah z izkušnjo nasilja je opazen tudi strah, zaradi morebitnih negativnih posledic za njihovo zaposlitev. Delovna zakonodaja mora biti urejena tako, da spodbuja nediskriminatorno prakso delodajalcev, ne glede na osebne okoliščine zaposlenih.
- Socialne službe v organizacijah, v katerih so vzpostavljene, so praviloma usmerjene v reševanje osebnih, organizacijskih in skupinskih problemov, ki se pojavljajo ob delu. Smiselno bi bilo opozoriti strokovne službe na problem nasilja v družini in izzive, ki jih prinaša pri usklajevanju družinskega in poklicnega življenja.
- V priročnike za žrtve nasilja bi bilo smiselno vključiti posebno poglavje o zaposlitvi in delu ter zbrati informacije o nasilju v družini v povezavi z zaposlitvijo in oblike pomoči, ki jih osebe na delovnem mestu lahko pričakujejo. Priročnik bi bil sestavljen na podlagi najpogostejših izzivov, s katerimi se žrtve nasilja pri delu srečujejo in bil podkrepjen z relevantno zakonodajo.
- Do določenega premika na področju usklajevanja zasebnega in družinskega življenja je prišlo z uvedbo Certifikata Družini prijazno podjetje. Certifikat prinaša ozaveščenost delodajalcev o izzivih, s katerimi se zaposleni srečujejo pri usklajevanju dela in družine, zato si podjetja prizadevajo, da bi posamezniku pri tem čimbolj pomagali. Na eni strani gre za večje razumevanje podjetij in ustvarjanje boljših pogojev za svoje delavce in njihove družine, hkrati pa pozabljajo na družine s številnimi izzivi. Projekt bi se moral osredotočiti tudi na družine, kjer se dogaja nasilje, saj v tem primeru pogostejše prihaja do še večjih težav pri usklajevanju dela in družine.

- Na področju nasilja v družini so bile na nacionalni in evropski ravni narejene številne raziskave. Raziskovalce je zanimala predvsem pogostost nasilja v družini in pojavne oblike. Nekaj pozornosti so posvetili tudi zaposlitvi, vendar v zelo majhnem obsegu. Z raziskavo sem poskušala osvetliti problem in predstaviti uvod v raziskovanje. Vsekakor bi bile smiselne nadaljnje študije o nasilju v družini v povezavi z zaposlitvijo na nacionalni in mednarodni ravni, v veliko večjem obsegu. Prav tako bi bilo smiselno narediti razlikovanje med manjšimi in večjimi podjetji, javnimi in zasebnimi itd.

8 Seznam virov

- Aničić, K. (2007). Vpliv socialnih mrež na procese ne/reševanja nasilja. V Aničić, K., Bezenšek Lalić, O., Cvetežar, I. Š., Čulk, D., Glušič Terbovc, T., Hočevnar, M., Papež, I., Rus Makovec, M., Velički, J., Vučenović, L., & Žgajnar, B., *Na poti iz nasilja: Prakse dela proti nasilju nad ženskami* (str. 90–96). Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Aničić, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat T., Lapajne G., Mešič, G., & Miklavčič, R. (2015). *Delo s povzročitelji nasilja. Strokovne smernice in predstavitev dela*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Brandwein, R. A., & Filiano, D. M. (2000). Toward Real Welfare Reform: The Voices of Battered Women. *Affilia*, 15(2), 224–243.
- Brush, L. (2000). Battering, Traumatic Stress, and Welfare-to-Work Transition. *Violence Against Women*, 6(10), 1039–1065.
- Bubnov Škoberne, A., & Kavar Vidmar, A. (1987). *Socialno delo v organizacijah združenega dela* (Raziskovalna naloga). Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Crowne, S., Juon, H., Ensminger, M., Burrell, L., McFarlane, E., & Duggan, A. (2011). Concurrent and Long-Term Impact on Intimate Partner Violence on Employment Stability. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(6), 1282–1304.
- Černigoj Sadar, N., & Vladimirov, P. (2004). Prispevek organizacij k vzpostavljanju (ne)uravnoteženega življenja. V Svetlik, I., Ilič, B. (ur.), *Razpoke v zgodbi o uspehu* (str. 259–281). Ljubljana: Sofija.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2014). *Violence against women: an EU-wide survey*. Pridobljeno 15. 1. 2018 s <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>
- Hartman, P. (2015). Usklajeno zasebno in poklicno življenje. V Hartman, P., Černigoj Sadar, N., Konavec, N., Kranjc Kušlan, A., & Skorupan, M., *Usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja v praksi: izkušnje z izvajanjem projekta Certifikat Družini prijazno podjetje v Sloveniji* (str. 10–11). Ljubljana: Ekvilib Inštitut.
- Johnson, P., & Indvik, J. (1999). The Organizational Benefits of Assisting Domestically Abused Employees. *Public Personnel Management*, 28(3), 365–374.
- Kanjuro Mrčela, A., & Černigoj Sadar, N. (2007). *Delo in družina – s partnerstvom do družini prijaznega delovnega okolja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kavar Vidmar, A. (1998). Kakovost delovnega življenja. *Socialno delo*, 37(2): 81–119.

- Kontelj, M. (2015). Mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami : »Nasilje nad ženskami se dogaja vsak dan in povsod.« Pridobljeno 17. 1. 2018 s <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5585>
- Kresal, B. (2015). Diskriminacija v delovnih razmerjih. *Podjetje in delo*, 6-7 (XLI): 1208–1222.
- Kresal, B. (2013). *Osnove delovnega prava*. Skripta za predmet »Delovno pravo«. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Kresal, B. (2010), Novosti delovnega in socialnega prava. *Podjetje in delo*, 6–7 (XXXVI): 1183–1189.
- Leskošek, V. (2016), Razvoj dela na področju nasilja nad ženskami v Sloveniji. V Veselič, Š., Horvat, D., & Plaz, M., *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 33–47). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Leskošek, V., Urek, M., & Zaviršek, D. (2010). *Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih. Končno poročilo 1. faze raziskovalnega projekta*. Pridobljeno 15. 1. 2018 s <http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si0/page-uploads/NasiljeRaziskava2010.pdf>
- Leskošek, V., Antić Gaber, M., Selišnik, I., Filipčič, K., Urek, M., Matko, K., Zaviršek, D., Sedmak, M., & Kralj, A. (2013). *Nasilje nad ženskami v Sloveniji*. Maribor: Založba Aristej.
- Lešnik Mugnaioni, D. (2013), Otroci v primežu zlorabe moči. V Veselič, Š., Horvat, D., & Plaz, M. (2016), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 93–104). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja .
- Lewis Herman, J., Hooper, C. A., Kelly, L., Rommelspacher, B., Sinason, V., & Walker, M. (1996). *Spolno nasilje. Feministične raziskave v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Lloyd, S. (1997). The Effects of Domestic Violence on Women's Employment. *Law & Policy*, 19(2), 139–167.
- Logan, T., Shannon, L., Cole, J., & Swanberg, J. (2007). Partner Stalking and Implications for Women's Employment. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(3), 268–291.

- Matko, K., & Horvat, D. (2016). Kako poročati o nasilju v družini in o nasilju nad ženskami [pdf]. Pridobljeno 12. 2. 2018 s <http://www.drustvo-sos.si/za-medije/kako-porocati-o-nasilju-nad-zenskami-in-nasilju-v-druzini>
- McClennen, J. C. (2010). *Social Work and Family Violence: Theories, Assessment, and Intervention*. New York: Springer Publishing Company LLC.
- McFerran, L. (2011). *National Domestic Violence and the Workplace Survey*. Australia: Australian Domestic and Family Violence Clearinghouse.
- Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Študijsko gradivo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II: Študijsko gradivo, 2. izdaja*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Možina, S., Jereb, J., Florjančič, J., Svetlik, I., Jamšek, F., Lipičnik, B., Vodovnik, Z., Svetic, A., Stanojevič, M., & Merkač, M. (1998). *Management kadrovskih virov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Munc, M. (2010). *Nemoč nasilja*. Maribor: Založniško podjetje De VESTA.
- Obran, N. (2014). *Nasilje nad ženskami – Prav(n)e poti v varno življenje žensk in otrok*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Plaz, M. (2016). Nasilje nad ženskami v partnerskih in sorodstvenih odnosih. V Veselič, Š., Horvat, D., & Plaz, M., *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja* (str. 73–93). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Rape, T., & Rapoša Tajnšek, P. (2006). Socialne delavke v delovnih organizacijah. *Socialno delo*, 45(3/5), 253–255.
- Rapoša Tajnšek, P. (1998). Perspektive socialnega dela v delovnem okolju. *Revija socialno delo*, 37(3–5), 283–290.
- Rapoša Tajnšek, P. (2006). Razvoj socialnega dela v delovnem okolju. V Zaviršek, D., Leskošek, V. (ur), *Zgodovina socialnega dela v Sloveniji: med družbenimi gibanji in političnimi sistemi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Rayner-Thomas, M. M. (2013). *The Impacts of Domestic Violence on Workers and the Workplace*. Auckland: University of Auckland.

Rothman, E., Hathaway, J., Stidsen, A., & de Vries, H. (2007). How Employment Helps Female Victims of Intimate Partner Violence. A qualitative study. *Journal of Occupational Health Psychology*, 12(2), 136.

Showalter, K. (2016). *Women's employment and domestic violence: A review of the literature*. Pridobljeno 28. 1. 2018 s http://www.libertylane.ca/uploads/1/6/1/7/16174-606/showalter__2016_.pdf

Statistični urad Republike Slovenije. (2014). Mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami. Pridobljeno: 20. 2. 2018 s <http://www.stat.si/statweb/News/Index/5585>

Svetič, A. (1998). Socialno delo v organizacijah. V Možina, S. (ur). *Menedžment kadrovskih virov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Swanberg, J. (2004). Illuminating Gendered Organization Assumptions: An Important Step in Creating a Family Friendly Organization: A case study. *Community, Work & Family*, 7(1), 3–28.

Swanberg, J. E., & Logan, T. K. (2005). *Domestic Violence and Employment: A Qualitative Study*. Kentucky: University of Kentucky.

Swanberg, J. E., Logan, T. K., & Macke, C. (2005). Intimate Partner Violence, Employment, and the Workplace Consequences and Future Directions. *Trauma, Violence, & Abuse*, 6(4), 286–312.

Swanberg, J. E., & Macke, C. (2006). Intimate Partner Violence and the Workplace Consequences and Disclosure. *Affilia*, 21(4), 391–406.

Tolman, R., & Rosen, D. (2001). Domestic Violence in the Lives of Women Receiving Welfare: Mental Health, Substance Dependence, and Economic Well-Being. *Violence Against Women*, 7(2), 141–158.

Urek, M. (2013). Nasilje nad ženskami v partnerskih odnosih in v zasebni sferi v Sloveniji. V Leskošek, V., Antić Gaber, M., Selišnik, I., Filipčič, K., Urek, M., Matko, K., Zaviršek, D., Sedmak, M., & Kralj, A., *Nasilje nad ženskami v Sloveniji* (str. 71–101). Maribor: Založba Aristej.

Versola-Russo, J. M., & Russo, F. (2009). When Domestic Violence Turns into Workplace Violence: Organizational Impact and Response. *Journal of Police Crisis Negotiations*, 9(2), 141–148.

Veselič, Š., Horvat, D., & Plaz, M. (2016). Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Vujič, C. (1996). *Socialno delo v podjetju (primer Nove Ljubljanske banke d.d., Ljubljana)*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Wathen, N. C., MacGregor, J. C. D., & MacQuarrie, B. J. (2015). *The Impact of Domestic Violence in the Workplace*. Pridobljeno 28. 1. 2018 s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4676385/#R18>

Wright, J. A., Burgess, A. G., Burgess, A. W., Laszlo, A. T., McCrary, G. O., & Douglas, J. E. (1996). A Typology of Interpersonal Stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 11(4), 487–502.

Zabukovec Kerin, K. (2005). *Delavnice od blizu*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Zaviršek, D. (1998). Razumevanje nasilja v socialnih odnosih. V Bass, E., Davis, L., *Pogum z okrevanje* (Priročnik za ženske, ki so preživele spolno zlorabo v otroštvu) (str. 8–9). Ljubljana: Liberalna akademija in Visoka šola za socialno delo.

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1)(2013). Ur. l. RS 21/13.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) (2008). Ur. l. RS 16/08.

9 Priloge

9.1 Vprašalnik za intervju

- Kdaj se dogajalo nasilje, v kakšni obliki (kratek opis situacije)?
- Ste bili zaposleni, ko se je nasilje dogajalo? Kakšno obliko pogodbe ste imeli? Ali ste bili zaposleni v večjem/manjšem podjetju?

ZAPOSLOITEV IN OPRAVLJANJE DELA

- Ali je življenje v nasilnem odnosu vplivalo na vašo prisotnost na delu?
- Ste katero izmed oblik nasilja doživeli tudi med delovnim časom (telefonski klici, sporočila, zasledovanje, nenapovedano pojavljanje na delovnem mestu ...)?
- Ste kdaj izostali od dela zaradi nasilja (zdravstveni razlogi, sodišče, odvetniki ...)?
- Kako je nasilje v družini vplivalo na kakovost opravljanja vašega dela?

VLOGA DELODAJALCA

- Je bil vaš delodajalec seznanjen z vašo situacijo? Zakaj da, oziroma zakaj ne?
- Kakšne oblike pomoči, če sploh kakšne, ste bili deležni s strani delodajalca?
- Kako je pomoč oziroma podpora delodajalca vplivala na opravljanje vašega dela?
- Kakšne oblike pomoči (na delovnem mestu) bi si (še) želeli?

VLOGA SODELAVCEV

- So bili vaši sodelavci seznanjeni z vašo situacijo? Zakaj da, oziroma zakaj ne?
- Kakšne oblike pomoči, če sploh kakšne, ste bili deležni s strani sodelavcev?
- Kako je pomoč oziroma podpora sodelavcev vplivala na opravljanje vašega dela?
- Kakšne oblike pomoči (na delovnem mestu) bi si (še) želeli?

ISKANJE NOVE ZAPOSLOITVE

- Kako je nasilje v družini vplivalo na iskanje (nove) zaposlitve?
- Kakšen je bil razlog za zamenjavo službe?

9.2 Transkript intervjujev A–G z označenimi izjavami

Zapis intervjuja A

Z gospo A sem naredila intervju v varni hiši. Prisotna je bila tudi njena svetovalka, ki je vprašala, če se umakne. Gospa A reče, da raje vidi če ostane, saj meni da njeno zgodbo pozna bolje kot ona in ji bo lahko pomagala, če bo kaj pozabila. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Gospa je iz Bosne in govori slabše slovensko, zato sem večkrat povzela njene besede in preverila, če se razumeva. Intervju je trajal približno 40 minut. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

Zala: Prosila bi vas, da mi na kratko opišete vašo situacijo. Kdaj se je nasilje dogajalo? V kakšni obliki? Koliko časa je trajalo?

A: Jaz sem imela težave z možem in moževim očetom – tastom. Trajalo je kar nekaj časa. (1) Meseca maja je prišlo med nami do nekega nesporazuma, krega. Mož ni preveč sodeloval v tem, tast pa je. (2) Tast se je odločil, da me prijavi na policijo in da me odjavi z naslova. (3) Sedem dni po tem dogodku sem odšla od doma. (4) Šla sem v krizni center, zaradi fizičnega nasilja s strani moža in psihičnega nasilja s strani tasta. (5) Vem, da je neugodno, ko se vpleta tretja oseba, ampak moram omeniti tasta. Tako se je dogajalo. (6) Junija sem s hčerko odšla od doma v varno hišo. (7) To je samo na kratko.

Z: Ste bili zaposleni v času, ko se je nasilje dogajalo?

A: Ja, od 1. februarja 2017 sem bila zaposlena v podjetju X⁴. (8) Ko se je vse to dogajalo, sem vzela bolniško. (9) Na bolniški sem bila en mesec. (10) Po pogovoru s komisijo sem bolniško podaljšala. (11) Skupaj sem bila na bolniški okrog 3, 4 mesecev. (12) V tem času sem s pomočjo svetovalca iz varne hiše prosila podjetje, da mi omogoči, da delam samo eno izmeno. (13) Najprej sem delala v nočni izmeni, dokler sem bila pri možu. (14) Po odhodu v varno hišo sem vodjo izmene prosila, da mi to spremeni v dnevno izmeno. Dvakrat sem prosila vodjo izmene, da mi spremeni delovni čas, saj imam majhnega otroka, ki potrebuje mamico. Ima neke težave v razvoju. (15) Dvakrat sem prosila, da bi delala v eni izmeni, ampak mi podjetje ni dovolilo. (16) Rekli so, da mi ne morejo omogočiti dela v samo eni izmeni, ker so oni taka tovarna, ki tega ne omogoča. (17)

Z: Kakšne vrste pogodbo ste pa imeli?

A: Imela sem pogodbo za nedoločen čas. (18) Klicali smo njihovo socialno delavko, da ji objasnimo situacijo. (19) V priponki sem ji poslala, kakšna je situacija s hčerko, izvide iz razvojne ambulante. (20) Da res imam dober razlog. Ampak mi niso mogli omogočiti dela v eni izmeni. (21)

Z: Omenili ste, da ste morali vzeti bolniško. Zanima me, ali je nasilje v družini vplivalo na vašo prisotnost na delu? Ste kdaj zaradi nasilja morali ostati doma?

A: Večinoma sem delala. Mogoče se je zgodilo enkrat, da sem ostala doma. (22) Nazadnje je bil ta dogodek, zaradi katerega sem tudi odšla od doma. (23) Ne rečem, da je bil samo ta nasilen dogodek, ampak ta je bil prelomni, da sem odšla od hiše. Od nasilnega dogodka pa do odhoda v krizni center sem bila na bolniški 7 dni. (24) Klicala sem svojo zdravnico, ker nisem bila psihično sposobna delat. (25)

⁴Podjetje je veliko, zasebno in profitno.

Z: Ali je kdo od vaših svojcev (mož, tast) kdaj kontaktiral podjetje?

A: Da bi jaz slišala, ne. (26) Kontaktirali so moje prijatelje, s katerimi sem se spoznala preko Facebooka. Eno žensko, s katero sem delala, ker so mislili, da sem zaradi nje odšla hiše, ampak to ni res. Gospa s tem nima nobene veze. (27) Poklicala me je in mi povedala, da je dobila grožnjo s strani mojega moža, da bo ona odgovarjala, ker sem jaz odšla. (28)

Z: Ste imeli kdaj težave, ko ste bili še zaposleni? Kako je nasilje vplivalo na vaše delo?

A: Imela sem težave. Recimo prišlo je tudi do fizičnih obračunov med mano in možem. Recimo z otrokom ... Ne rečem, da je bil slab oče. Ampak včasih ni imel potrpljenja za otroka. Povedal je, da je živčen. (29) Potem sem šla jaz v službo s polno glavo skrbi. (30) Punčka je majhna. Oni so upravljali z mojim denarjem. Enkrat sem hotela dat odpoved, zaradi hčerke pa sta mož in tast rekla, da ne. To je bila stvar vseh njih, samo moja ne. (31)

Z: Vas je na kakšen način tudi poskušal kontaktirati med službo? Je na kakšen način izvajal nasilje, ko ste bili v službi (telefonski klici, sporočila, preprečevanje dela ...)?

A: Ne. Dogovorili smo se, da jaz delam, tako da ne. (32)

Z: Je situacija doma vplivala na opravljanje vašega dela? Ste razmišljali od tem?

A: Ja, jaz sem taka oseba, da se me je to hitro dotaknilo. (33) Razmišljala sem veliko. (34) Kadar se zgodi neka taka situacija, človek težko ne razmišlja o tem. Nisem mogla, da ne bi razmišljala o osebnih stvareh tudi v službi. (35)

Z: Rekli ste, da ste povedali v službi za situacijo, ampak posluha z njihove strani ni bilo. So vam ponudili kakršnokoli vrsto pomoči?

A: Ne. Ponudili mi niso nič. (36) Ta zadnji dan, ko sem povedala, da bi dala odpoved sem prej še vprašala vodjo izmene, če bi se lahko kako zrihtalo, da delam samo dopoldne, ampak je rekel, da ne. (37) Povedala sem mu, kakšna je situacija in da mi ne preostane drugega, kot da dam odpoved. Rekel je v redu, samo napišite to. (38)

Z: Kaj bi si pa vi želeli v tej situaciji? Kaj ste pričakovali od njih?

A: Želela sem si, da bi se strinjali z mojo željo. Ampak na žalost ni bilo tako. (39)

Z: Ste komu od sodelavcev zaupali o svoji situaciji?

A: Bolj malo. Dvema ali trem. (40) Bilo je veliko zaposlenih, ko sem delala dopoldne nisem poznala veliko ljudi. (41) Dopoldne sem delala mogoče tri dni. (42) Zaupala sem mogoče nekim bližnjim ljudem, s katerimi sem delala skupaj v izmeni in smo se malo zbližali, prijateljsko. (43)

Z: Kako ste se počutili ob tem, da ste lahko zgodbo podelili z nekom?

A: Mogoče nekakšno majhno olajšanje, ne vem. (44) Kot sem rekla, nisem imela veliko ljudi, prijateljev. Samo dve, tri osebe. (45)

Z: Če sem prav razumela, ste delali dvakrat ali trikrat v dopoldanski izmeni? Kaj se je potem zgodilo?

A: Dala sem sporazumno odpoved. (46) To je bilo dvakrat ali trikrat po tem, ko sem prišla iz bolniške. (47) Ker nisem imela varstva za punčko, je sledila odpoved. (48)

Zapis intervjuja B

Z gospo B sva se srečali v lokalu. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Preletela sem teme in vprašanja, ob morebitnih nejasnostih sem ji postavila dodatna vprašanja. Intervju je trajal približno 1 uro. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

Zala: Ste bili zaposleni, ko se je nasilje dogajalo?

B: Ja, v zadnji službi sem že 10 let. (1) Podjetje je manjše. (2) Delodajalec je sosed od varne hiše. Tako da pozna take probleme, take situacije. (3) Ko sem mu povedala, da sem šla v varno hišo, je razumel in se lepo pogovoril. (4) Tudi šef proizvodnje, njemu sem povedala, ko sem morala v varno hišo. (5) Ker sem morala na bolniško. (6) Sta razumela in jima je bilo jasno, kaj se je z mano dogajalo. (7) Direktor se v proizvodnjo ni imel časa poglobljat. Šef proizvodnje me je večkrat kregal. (8) Večkrat sem v službo zamudila, ker sva s partnerjem imela isti avto. (9) Včasih mi je zaparkiral avto s traktorjem, včasih mi je skril ključke. (10) Šef me je večkrat kregal, da tako ne bo šlo. (11) Nisem pa nikoli govorila zakaj zamujam, niti sodelavcem. (12) Včasih me je šef gledal kakšna sem, sem imela občutek, kot da misli da sem vinjena, ker sem velikokrat spala zunaj ali pa sploh spala nisem. (13) Zbežala sem iz hiše in sploh spala nisem. Kje v vasi sem pod kozolcem počakala, da je bilo toliko ura, da je šel mož v štal, da sem jaz tisti čas šla v hišo se preobleč za v službo. (14) Ene dvakrat me je šef kregal, čist tako, da me gleda kakšna sem in da nisem zbrana, da kaj se s službo igram, da v službi je treba delat. (15) Ni mi nikoli rekel, ampak sem imela občutek, da me ima za vinjeno. Včasih sem bla zabuhla od joka, možak si je verjetno predstavljal vse sorte stvari. Nič me ni napadal, ampak včasih mi je dal vedeti, da opaža. (16) Enkrat me je poklical na stran in vprašal, kaj je narobe, da kaj se dogaja doma. (17) Rekla sem, da nič. Zgovarjala sem se, da imam preveč dela, da sem utrujena. (18) Tisto leto smo velikokrat delali sobote, včasih sem se zgovarjala, da ne morem. Govorila sem, da imam preveč dela. (19) Potem ko sem pa povedala za celotno situacijo, ko sem bila že v varni hiši, je rekel »aha, zdej mi je pa jasno. Zdej pa vem.« (20) Čeprav ne vem, za sodelavko imam soseda in mislim, da sta se morda že ona dva na skrivaj kontaktirala. Morda je vedel, pa ni hotel nič reči. (21)

Z: Aha, torej mislite, da je imel kakšno informacijo?

B: Ja, mislim, da ja. Ker takrat, ko sem šla v varno hišo, sem ga klicala iz policije. (22) Popoldne sem imela službo in ne bi mogla it. Svetovalec je bil z mano na policiji, rekel je, naj si vzamem čas, da vse povem, da ne bom šla nikamor v službo. Ura je bila že 12, jaz sem bila živčna, ker bi morala ob 14h v službo. Policaj me je pa zasliševal. Poklicala sem šefa in povedala, da sem na policiji na nekem zaslišanju, da bom verjetno nekaj dni na bolniški. (23) Potem je šel šef spraševati sodelavke, da me že nekaj časa opazuje, da je nekaj narobe z mano, če kaj vejo o tem, da sem na policiji. Pa je sodelavka rekla, ja kregata se z možem že od skus, nagaja ji. Tako da malo je pričakoval. (24) Direktor je rekel, če boš kej rabila, ti samo povej. (25) Noben problem. In potem, ko sem ta problem rešila, tudi vmes so me večkrat kje ustavila pa vprašala kaj mislim, kaj bom, kako se razvija. (26) Potem na koncu, ko sem povedala, da sem se odločila, da grem nazaj, da probam še enkrat, sta bila zadovoljna. Je rekel direktor, no saj ena lepa novica. Je bil kar vesel. (27) No glede tega nimam pripomb. Mogoče edino včasih je imel šef kakšno pripombo, da me opazuje. (28) Če bom začela kaj delat al bom sam gledala.

Z: Potem je življenje v nasilnem odnosu imelo vpliv na opravljanje vašega dela, v smislu da niste bili zbrani?

B: Ja, zagotovo. Ampak nihče me ni preveč zasliševal, in zdaj ne. Mogoče me včasih šef vpraša, kako sem. (29) Ampak se spomnim enkrat, da smo delali nočne in sem se zjutraj zaletela v tovarnjak na parkirišču. Šofer je spal v kamionu in govoril hrvaško, hotel je da mu dam kuponček za tisto prasko. Sem šla klicat šefa, ker se nisem znala pregovarjat z njim. Sva se zmenila, da sem mu dala potem 50 €. Potem je enkrat šef rekel, da zdaj razume, zakaj sem se takrat zaletela. (30) Ne vem, zakaj sem se. Ampak velikokrat sem bila z mislimi vse povsod. (31) Ampak ja, sigurno je težko hodit v službo v takem stanju. (32) Samo enkrat, ko sem bila v prejšnji službi, pa nisem šla. Sem imela tako zatečene oči, da me je bilo pa res sram it. Sem se zlagala, da nisem šla. (33) Ker je bila proizvodnja ogromna in 50 žensk in bi zgodbe letele. (34) Na tem delovnem mestu me ni bilo sram, ker nas je bilo 4–5, in mi je bilo čisto vseeno, kaj si mislijo. (35)

Z: Kaj pa s strani sodelavcev?

B: Z njimi nisem debatirala preveč. Tudi povedala nisem, da sem v varni hiši. (36) Dva sodelavca sta blizu varne hiše doma, njima sem povedala. Ampak nista nikomur nič govorila. (37) Nas je tako 5 v izmeni. Tako da ne, nisem veliko govorila. (38) Tudi šef in direktor sta mi rekla, da ne rabim nikomur razlagat. (39) Tudi prej nisem nič razlagala te osebne stvari. Kar so vedeli, so mogoče izvedeli od druge sodelavke, ki je sosedu. (40) Nikoli nisem hotela to komentirat in me niso spraševal. (41) Tudi ko sem šla v varno hišo, nisem povedala, da sem šla od doma, kar so sami pogruntal. Tudi vprašali me niso, ne kje sem, ne kaj sem. S sodelavci nisem imela teh pogovorov. (42)

Z: Koliko časa ste pa bili odsotni z dela?

B: Najprej sem bila 10 dni na bolniški, ko sem šla v varno hišo. Potem sem šla en teden delat. (43) Potem pa sem imela operacijo slepiča in sem šla ponovno na bolniško. Doma sem bila en mesec in pol. (44) Tako da po izteku bolniške sem šla v službo. Najprej sem šla k direktorju, da sem povedala, da ima mož prepoved približevanja, da bi oni vedeli. Ker tudi na policiji so mi rekli, da moram v službi to povedat. (45) Da vejo, za kaj se gre. Direktor mi je rekel, naj povem kakšen avto ima, pa bomo mi na rampi javil, da ga ne spustijo čez. Ker v firmi imamo rampo. (46) Vprašal me je, kako mi lahko še pomagajo. Da ne morejo pazit name, ampak da sem vsaj v službi brez skrbi. Za zunaj, pa moram sama skrbet za svojo varnost. Tukaj so mi veliko pomagal. (47) Na koncu sem bila zaradi slepiča na bolniški do konca prepovedi približevanja, tako da v službi s tem niso imeli težav. (48) Tudi nikoli se mi ni približal v tem času, je upošteval prepoved. (49)

Z: Kaj pa pred odhodom v varno hišo, vas je kdaj partner nadlegoval med službo?

B: Ne, ne, v službo ni nikoli hodil, vsaj da bi jaz vedla. (50) Telefon pa je včasih zvonil v eno, ja. Edino po telefonu me je kontaktiral včasih. To je pa imel rad tako navado, še posebej, kadar je bil pijan. (51)

Z: Kaj pa po službi, ste morali takoj domov?

B: Ne, tudi sama sem bila tako navajena, da sem šla po službi vedno takoj domov. Če sem imela kakšne opravke, sem šla mimogrede v trgovino in domov. Ker taka sem, tako sem bila navajena. Prej sem imela otroke v vrtcu in sama sem jih zmerej vozila domov in sem se verjetno tako navadla. Nisem nikoli

nikamor hodila. (52) Ni imel problemov s tem, da bi me glede tega omejeval. (53) Potem ko sva se pa kregala pa pride tako, da si vse zmečeš naprej. (54) Pa je rekel tako, na primer tudi ko sem šla iz nočne. Pa sem šla še tankat in sem prišla domov, ko je bil še doma. Če sem prišla iz nočne ob 6.15 je bil še doma. Enkrat sem pa prišla na primer ob pol sedmih mi je pa že naprej vrgel, ko sva se skregala. Češ, kje si bla pa nazadnje do pol sedmih, sej nisem neumen. (55) Te stvari je en čas v sebi držal, ko sva se skregala, pa je vse vrgel naprej. Me je kontroliral, me je spremljal. (56) Ni pa imel možnosti, da bi mi kaj očital, ker nisem nikoli nič narobe naredila. Sem se pa izmikala, ker nisem imela doma motivacije. Nisem hotela bit doma, pa pospravljat ves čas, pa poslušat ga. (57) Na živce mi je šlo njegovo obnašanje pa sem šla s kolegico v toplice, po trgovinah. Rada sem se tako izmikala, da me ni bilo doma. To ga je pa motilo. Tukaj so bili potem prepiri. Mene ni nič motilo, ker sem vedla, zakaj se umikam. (58) Zdaj ko imamo to po sodiščih kar povem. Tudi če sem šla s sestro na morje za dva dni, to ni noben greh. Šla sem zato, ker sem ga imela poln kufr. Ampak po njegovem to ni bilo ok, ker poročena ženska ne sme z nikomer nikamor, tudi s sestro ne. To je njegova kmečka logika, jaz moram samo z njim hodit. Čeprav so mu vsi povedal, da ni nič narobe, če sem šla jaz s sestro na morje ali pa na sprehod s kolegico. (59)

Z: Omenili ste že nekaj nasilnih dogodkov. Mogoče mi lahko samo na kratko povzamete, kdaj se je nasilje dogajalo, koliko časa je trajalo in v kakšnih oblikah se je pojavljalo?

B: V policijskem poročilo so napisali štiri oblike nasilja (psihično, spolno, fizično in ekonomsko). (60) Zadnjih 10 let sem pisala dnevnik, večinoma kritične dogodke, prepire, pijančevanje, agresijo. Dnevnik sem dala za prebrat svoji svetovalki, iz tega smo potem tudi zapisali policijsko poročilo. (61) Leta 2013 je partner izgubil službo po tridesetih letih in to je bilo zanj kaplja čez rob. Bil je ponižan. Bil je tehnološki višek, dobil je tudi odpravnino, nič mu ni bilo hudo. (62) Imamo doma 50 glav živine, kmetijo, ampak on je deloholik. On je mogel hodit na šiht in bil ves čas zaposlen in delat. Tisto leto je bil potem brez službe, začel je pit in iskat družbo. Ni hotel bit samo doma, treba se je bilo družiti. Rad je že prej pil, ampak tisto leto je začel pit še več. Potem sva se tudi več kregala. Trenja so bila čedalje huiša, pri otrocih in pri meni. (63) Potem je dobil službo, ampak za vikende je še vedno pil. Pri nas je bila pijača največji krivec za težave, pa staromodno razmišljanje. Žena in otroci ga morajo vse ubogat. Tako kot je fotr delal, tako mora on. Žena mora bit tiho, pa delat, pa nikamor it. (64) V službo lahko greš, drugam pa že ne bi smela it. (65) Zdaj se pa že počasi spreminja. (66) Jaz sem si drugače predstavljala zakon. (67) Otroci ga tudi niso več ubogali, izmikali so se, niso prišli domov. (68) Pri hiši sem ostala sama, mogla sem naredit njegovo delo. On pa je šel v zidanco pit. Potem sem se pa začela še jaz po robu postavljat, potem pa je bil problem. Začela so se trenja, on pa je potem pil še več. (69) Zadnje leto pa tudi sama nisem mela več motivacije, sem pa samo še razmišljala kam bom šla, kako bom rešila situacijo. (70) Bilo je vse sorte, tudi ekonomsko nasilje. Sicer sem imela svoj denar, svojo plačo, ki sem ga porabila za gospodinjstvo in za otroke. (71) Bilo je tudi spolno nasilje, včasih sem imela tudi modrice, ker sem bežala. Enkrat me je zapiral v spalnico, drugič nisem imela vstopa v spalnico. (72) Največ je bilo psihičnega nasilja. (73) Fizičnega nasilja je bilo manj. (74) Pretepel me ni nikoli, ker sem ga poznala dovolj, da sem vedla, kdaj moram stran od doma. Velikokrat sem se zaklepala v otroške sobe. Včasih sem dobila kakšno klofuto ali modrico, ker me je prerival. Dobil me je včasih v kakšen kot in sem morala poslušat njegove litanije. Pretepel me ni nikoli, ker sem se umaknila. (75) Enkrat mi je tudi odklopil telefon, ker je on plačeval naročnino. (76) Ne vem, s čim sem ga razjezila. S traktorjem je zaparkiral

avto pa naročniško razmerje prekinil. (77) Hotela sem poklicat sosedo, če bi šla lahko z njo v službo, pa mi ni delal telefon. Takrat sem šla potem zbuditi sina, da mi je premaknil traktor. Sinu pa ni potem upal reči, da ne sme.

Z: Zakaj pa mislite, da vam je tako nagajal?

B: Verjetno mu nekaj ni pasalo, ker sem šla s kakšno prijateljico na sprehod prejšnji dan. Imel je slabo vest, ker se je bal, da bom komu povedala, kaj se dogaja. Mislil je, da se ves čas pogovarjamo samo o njem. Kadar je bilo doma kaj narobe je krivil prijateljice, da so me one »šuntale« proti njem. (78) Potem se pa sploh nisem več upala z nikomer dobivat, oziroma sem se na skrivaj. Ščasoma se prijateljice niso hotele več družiti z mano, ker so se bale. Tudi jaz sem se bala, da bi napadel kakšno prijateljico. (79)

Z: Je vaš mož kdaj napadel kakšno vašo prijateljico?

B: Ne, se je pa skregal z eno. Jo je zmerjal in poniževal. (80) Tako da tiste prijateljice ni bilo več k hiši. (81) Tako možaki hočejo narediti, da žena ostane sama in nima nikogar, ki bi verjel. Enim rata, mojem ni. (82) Še zdaj mu povem. Ne hodim rada po nakupovalnih centrih in kavicah, grem pa rada na sprehod in toplice. Sama ali pa če gre katera z mano. Vedno sem hodila in tudi zdaj bom. Če je ljubosumen, naj gre pa z mano. (83)

Z: Kako se je pa potem celotna situacija rešila?

B: Štiri mesece sem bila v varni hiši. (84) Najprej sem povedala otrokom, da jaz alkohola v hiši trpela ne bom. Da ne pridem domov, dokler ne neha pit. (85) Pred dvema letoma sva bila s partnerjem tudi na policiji, na razgovore sva hodila tudi na CSD, je vse obljubil, samo iz tistga potem ni bilo nič. Se je ponavljalo, sem rekla, da zdej pa ne bom več popustila. Dala sem mu ultimat, ali alkohol ali pa jaz, naj se odloči. (86) Decembra 2016 sem šla v varno hišo, takoj je letel na CSD spraševat, kje sem. Po novem letu je povedal, da ne pije več. Ker so mu otroci povedali, kaj sem rekla in je začel malo razmišljat. (87)

Z: Potem je preko CSD-ja komuniciral z vami?

B: Dokler je imel prepoved približevanja ni bilo komunikacije. Vsak je imel svojo svetovalko. (88) Po koncu prepovedi sva se dobila na mojo željo na CSD. Kar naprej je tečnaril na CSD-ju, zato sem privolila v srečanje. (88) Povedal je, da ne pije več. Jaz pa sem si hotela zagotoviti eno varnost, šla sem tudi do odvetnice, da bi razdelila premoženje. Prej nisem imela nobene lastniške pravice. Veliko svojega denarja sem vložila v gradnjo kmetije. (89) Pred odhodom v varno hišo mi je veliko grozil, da ne bom nič dobila, če bom šla. Zato sem se odločila za razdelitev premoženja preden pridem domov. Ker ko sem enkrat doma, nimam več vajeti v rokah. (90) Dogovorila sva se, da mi je dal zapisat vikend in vinograd, tako da če ne bo z alkoholom nehal, mu lahko prepovem vstop v vikend ali ga celo prodam. (91) Razdelila sva premoženje, da mi mora izplačati določeno količino denarja v dveh letih. Sicer grem lahko do odvetnika in ga v primeru ločitve stožim. Sedaj imamo papirje urejene in ga to drži nazaj, da je prenehal s svojimi dejanji. (92) Stanje je zdaj vredno, je prenehal s pitjem. Enkrat tedensko hodiva na CSD. Najprej smo hodile žene alkoholikov, potem pa je terapevt predlagal, da bi povabile še može. Na skupino sva začela hoditi že takrat, ko sem bila še v varni hiši in še danes hodiva. Tudi kadar sem popoldne v službi, gre sam. Na skupini se pogovarjamo tudi o takih temah, ki se jih doma mogoče ne upamo načeti. (93) Šel je tudi na trening socialnih veščin za nenasilno komunikacijo. (94) Ne morem reč, kako bo. Ampak do sedaj je situacija vredno. Dobro se počutim, ker sem to naredila za svojo varnost. Da

se ne bo treba kdaj kregat za premoženje. (95) Pokazala sem mu, kje je meja in tudi zdaj mu povem, kje je meja. Ko se približa meji, ga opozorim. (96) Tudi na sodišču bo dobil pogojno, kar ga bo malo brezmalo. Ampak na splošno sem vesela, da se je tako rešilo in res nimam pripomb, kar se tiče delodajalca. (97)

Z: Sem vesela, da se je situacija tako ugodno rešila. Zanima me, če bi si morda še želeli kaj s strani delodajalca?

B: Ne, takrat mi je povedal, da lahko povem, če še kaj rabim. Ampak nisem nič rabila. (98) Mogoče če bi kakšno stanovanje iskala, bi mi mogoče tudi direktor pri tem kako pomagal. Šef mi je svetoval, naj še malo vztrajam v zakonu, da ne rabim it takoj od doma. (99) Ker mož je mislil, da bom po prepovedi približevanja takoj prišla domov. Ampak jaz sem vztrajala pri tem, da hočem najprej razdelit premoženje, kar pa ni najbolj hiter postopek. Razdelila sem bolj jaz, jaz sem postavila ceno. Kolikor sem rekla, koliko je podpisal. (100) Takrat je bilo malo vroče krvi, ker je mislil, da bom takoj prišla domov. Ker sem si hotela zagotoviti, da je papir podpisan. (101) To smo se vse dogovarjal preko CSD. Ko je bilo podpisano, nisem več upala zavlačevati. Ker je bil že čist obupan. (102) Nisem pričakovala, da bodo otroci pristali na to, da pridem domov. Niso sploh pričakovali, da bom šla domov, ker so bili prepričani, da bo kmalu isto. Tudi hčerka je predlagala, da si najdem stanovanje. (103) Potem pa so se vsi začeli bat, da si bo kaj naredil. Ker njemu je šel ponos, ko so vsi zvedeli, da je nekaj narobe. Prej je tako skrival, ker mi smo bili pridni, delavni. Določeni ljudje niso vedeli, kaj se dogaja pri nas. Njega so imeli za finega človeka. Njemu je bilo hudo, ponižan je bil, še sedaj ga je sram, da so ljudje zvedeli, da se pri nas nekaj dogaja. Bil je zamorjen, družbo je vso zgubil, pil ni. Večinoma je delal in bil doma. (104) Zato sem se odločila, da pridem domov, ker so se vsi bali, da si bo kaj naredil. Prišla sem domov, ampak sem mu povedala, da jaz nasilja prenašala več ne bom. Ve, da se ne bojim več. (105)

Z: Pa je mož vedel, kje točno ste?

B: Vedel je, v katerem mestu sem, ampak me ni nikoli iskal. Samo hčerka je vedela, da sem v varni hiši, sinovom nisem povedala. (106) Rekla sem, da živim v privat stanovanju in da ne sme nihče do mene. Ampak sta po moje razumela, da sem v varni hiši. Mogoče če bi pil, bi me iskal in našel. Ampak se je verjetno sam zavedal, da se ne obvlada, če preveč pije. Ker so ga na policiji pripravili, da je zelo kaznivo, če krši prepoved. Tudi po telefonu se ni upal poklicati. (107)

Zapis intervjuja C

Z gospo C sva se srečali pri njej doma. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Preletela sem teme in vprašanja, ob morebitnih nejasnostih sem ji postavila dodatna vprašanja. Intervju je trajal eno uro in pol. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

Zala: Mi lahko malo opišete situacijo (kdaj se je nasilje dogajalo, v kakšni obliki)?

C: Nasilje se je dogajalo večinoma leta 2016, prvič je bilo septembra. (1) Nasilje je bilo večinoma psihično, potem se je dogajalo tudi fizično. (2) Prvič sem šla od doma septembra, ker je bil nasilen samo do mene. (3) V službo sem še probala hoditi. Samo je bilo težko. Vsega je bilo, v službi nisi zbran, doma ne moreš biti zbran, živčen, psiha ful dela svoje. (4) Potem novembra 2016, takrat pa je bil nasilen do

otroka. (5) Deset let sva to vlekla, ampak če ne gre. Takrat je počlo. Nisem gledala nazaj, samo šla sem. (6)

Z: Kam ste pa šli tisti čas?

C: V varno hišo. Najprej sem šla v varno hišo, tam sem bila 3 tedne. (7) Potem sva se z možem, bivšim možem nekako pogodila, sem se vrnila. (8) Potem novembra, ko je bil pa nasilen do sina, sem šla nazaj v varno hišo. (9) Vložila sem tudi tožbo za ločitev. (10) V službi so tudi vedeli, da sem odšla v varno hišo. Septembra sem povedala, kaj se je dogajalo. (11) To podjetje je večje, ima tam nekje 200 zaposlenih. (12) Z njihove strani posluha ni bilo. (13) Rekla sem svoji vodji, kaj se je zgodilo, upala sem da razume, ker se je ona tudi ločila in je rekla, da je imela tak podoben primer. (14) Prosila sem, če bi lahko delala samo dopoldne, pa je rekla da to ni možno, ker ni delavcev in je treba delat. Jaz pa res nisem mogla delat. (15) Mož je imel prepoved približevanja, tako da nisem mogla v službo in sem šla na bolniško. (16) Potem pa so mi dali odpoved. (17) Imela sem pogodbo za določen čas do decembra. (18) Jaz sem jih obveščala ves čas zaradi bolniške pa to in res sem mislila, da mi bodo podaljšali pogodbo. (19) Ker so tudi to, kako se že reče...družinam prijazno podjetje. Pravijo da so, ampak pri meni niso bili. (20)

Z: Koliko časa pa ste bili na bolniški?

C: Mesec in pol. (21) Decembra mi je potekla pogodba, ki je niso podaljšali. (22) Bolniški list sem imela do konca januarja. (23) Nisem dobila niti nobenega obvestila ne nič in sem si mislila da me bodo verjetno obdržali. (24) 14. januarja 2017 sem imela potem hudo poškodbo, padla sem in si zlomila hrbtenico, ko sem bila v bolnici so mi povedal, da nimam zavarovanja. (25) No in takrat sem izvedela, da nimam zavarovanja, da so me odjavili od zavarovanja. (26) Težko je bilo, res sem mislila, da razumejo. Ker sem razlagala. (27) Povedala sem, da ima mož prepoved približevanja, da mi je zvil roko, otroku je poškodoval dva rebra. (28) Strah je bil prisoten, morala sem delat popoldne, tam si do pol enajstih. Bala sem se, da me bo čakal kje na parkirišču. (29) Delali smo na počivališču, nimaš se kam umaknit. (30) Nisem mogla delat, jokala sem, nisem zdržala, vse me je zmotilo, nisem bila zbrana. Nisem mogla delat, ker nisem izvajala dela tako kot je bilo treba in sem rajši šla na bolniško. Sem si rekla, da zase ne delam prav, pa tudi za firmo. Nisem hotla škode delat. (31)

Z: Je imelo podjetje kakšno socialno službo? Ali koga, na kogar bi se lahko obrnili?

C: Nič, ne. (32) Vse je šlo preko delovodje, ona pa namesto, da bi direktorici povedala, kaj se je zgodilo, jo je obvestila, da nočem delat. (33) Rekla sem, da ni res, da nočem delat. In tudi preko sporočila sem rekla, da vsaka mama, ki ima srce in ki se ji taka stvar zgodi, je z otrokom doma. Ne da otroka pustim v varstvu in grem delat. (34) Res mi je bila pomembna služba, razumevanja pa niso imeli. Res me je razočaralo. Pričakovala sem, da me bodo obdržali. (35) Tudi obvestili me niso, samo pogodbe niso podaljšali. Izgovarjali so se, da ne vejo kje sem, ne vejo, kaj sem. (36) Prosila sem, če lahko dopoldne delam, da bi mi bilo lažje zaradi varstva. Ampak ne. Bilo je naporno. (37) V naši firmi je bilo res težko, dela se dvoizmensko delo in ko zmanjka ljudi je problem. V vsaki izmeni dela 5 ljudi in če manjka eden, mora nekdo delat cel dan. (38) Ampak ni izgovor. Lepo bi bilo, da bi kdo poklical pa vprašal, kako si, pa da bi prisluhnil. Da bi kdo pokazal, da razume. (39)

Z: Kaj se je zgodilo potem?

C: Vse skupaj sem bila pri tej firmi 4 leta. (40) Ves čas sem bila za določen čas. (41) Moja odvetnica je opazila, da so se te pogodbe sklepale nezakonito, zato sem se odločila potem za tožbo. (42) Ta teden sem imela obravnavo, na žalost ni šlo čez. (43) Od 2013 do 2015 sem bila zaposlena pri njih in ravno 2015, ko bi morala dobit pogodbo za nedoločen čas, sem imela inšpekcijo FURS. In sem naredila napako, ker sem en račun zasrjala. V tem primeru nisem okradla ne stranke, ne firme. Ker sem en račun nov dala, starega porabila. Zato mi niso podaljšali pogodbo. (44) Čez par tednov so me poklicali, če bi prišla nazaj delat, sem rekla seveda. (45) Samo so tako naredil, da je bla prekinitev. Tri mesece in en dan. (46) Potem to pomeni, da so me zaposlil spet za določen čas. (47) Zdaj na sodišču nismo nič dosegli. Odvetnica je bila res razočarana, je rekla, da nič hudega, gremo na višje sodišče. Ker mi se ne tožimo za prvi dve leti, ampak za zadnji dve leti. (48) Ker so vedeli, kakšno je stanje. Jaz sem še s poškodovano roko šla delat in res je težko za šankom ročke obračat, ko imaš roko zvito. Ampak nobenega sporazuma, nič. (49) Dober si, dokler jim delaš, ko pa začneš enkrat z bolniško, je konec. In ko je za določen čas, je še hujše. V tej firmi in mogoče še kje drugje. Ko si za določen čas, ne smeš biti bolan. (50) Ker sem videla primere ljudi s pogodbo za nedoločen čas pa so bili bolni po mesec, dva. Jaz, ko pa res nisem bila sposobna za delo, pa ni šlo. (51) Povedala sem, kaj je blo pa res nobenega obzira. Želela bi si, da bi kdo poslušal. Pa da bi že za bolniško rekli, pejt in se spočij. Že to bi mi veliko pomenilo. (52)

Z: Kaj pa sodelavci? So vedeli za situacijo?

C: Ja, ja. Sem tudi njim povedala, slučajno če bi partner klical ali če bi me iskal. Zaradi prepovedi. (53) Od petih sodelavcev sta mogoče dva razumela, ker so imeli neko podobno situacijo. (54) Tako da so me razumel, ostali trije pa itak: kaj zdej jamraš, delat je treba. So mislili, da je hec. (55) Preveč je bilo vsega, pa tožbe, policija, CSD, mediacije, pa z otrokom k zdravniku. Ne moreš, enostavno sem morala na bolniško. Jaz sem stala pred stranko in jokala. (56)

Z: Ali je partner na kakršenkoli način poskušal stopiti v stik z vami, ko ste bili v varni hiši?

C: Ne, nikakor. Je pa preko tašče. Ker je ona spraševala, kaj pa kako, pa glede otroka. (57) Je hotel tudi preko tašče, da se dogovorimo za premoženje. Njemu se je šlo za to, ker smo imeli novo hišo. (58) Prepovedi približevanja se je kar držal. Mislim, da zato, ker ga je imela policija in CSD pod kontrolo. (59)

Z: Kaj pa v času, ko ste živeli še skupaj. Je partner kdaj izvajal kakšno izmed oblik nasilja med vašim delovnim časom?

C: Ja, ja. Včasih, ko sem bila v službi. (60) Zvečer sem morala še vse pospraviti in se je zavleklo do 11h zvečer, pol 12h. In me je klical na stacionaren telefon od firme. In je čist ven padel, da kje sem, kaj sem. In sem rekla, da sem v službi, da sem se javla. Pa je trdil, da sem s kom na gajbah. (61) Včasih ni hotel, da grem v službo in mi je tablice dol pobral z avta. Brez avta pa nisem mogla, ker sem delala na počivališču na avtocesti. Z avtobusom ne moreš, peš tud ne. Skrival je tablice, ja. Včasih mi je otrok povedal, kje so, ker je opazil. (62) Kontrolo je imel, ja. Pa sem ga tudi jaz že začela obveščat, kje sem pa kdaj pridem. Če sem šla npr. na sestanek v šolo, ki je trajal uro, uro in pol pa se je že kregal, da kje sem. Uh, tega je pa bilo. (63) Enkrat sem prišla brez tablic v službo, v avto sem se usedla in šla. Sem rekla, da bom povedala, če me ustavijo policaji. Nikoli nisem hotla klicat, ker si bodo mislili, da sem

glupa, ker kličem, ker je dal mož tablice dol. (64) Potem ko sem bila pa že v varni hiši in sem pripovedovala, kaj se je dogajalo, so mi pa povedal, da je to tudi ena izmed oblik nasilja. (65) V službi so me pa spraševali, jaz sem si zmišljevala, da mi je tablica padla. Ker včasih je vzel eno, ko je videl, da sem se odpeljala, pa še drugo. Potem je težje it za avtom in razlagat. (66) Ampak ja, živčna sem bila ves čas. Klici pa telefon cel čas, pa sms-i pa kreganje. Res je bilo težko opravljat delo. Ker verjamem, da mora človek nekaj delat in preživet, služba ti pomen velik. (67)

Z: A ga je kdaj tudi motilo, da ste sploh imeli službo?

C: Oh, ga je. Preveč. Prej sem delala v enem lokalčku, je bilo dvoizmensko delo. En teden dopoldne, en teden popoldne. To mu ni odgovarjalo. (68) Nobena služba mu ni odgovarjala. (69) Potem sem res našla eno, kjer so prehodni ljudje, ni pijancev, drugačne stranke. Sem mislila, da bo vredno, ampak ne. Spet mu ni odgovarjal urnik. (70) Nekako tako sem si rekla, nisem hotela biti čisto od njega odvisna. Finančno sem se nekako držala sama od sebe. Ker če bi bila pa še finančno odvisna od njega, potem pa ne bi res nikoli šla od njega. Zato sem se tudi toliko trudila. (71) Zato me je tudi šokiralo, ko so me dali stran. Pa še ta poškodba potem in bolnica. (72) Pa jokaš, pa nesreča, pa še službo zgubiš, vse sem zgubila. Zgubiš hišo, zgubiš družino, zgubiš službo, zdravje. Vse sem izgubila. (73) Zadovoljna sem bila, ker sem imela varno hišo in svetovalca, ki sem mu še zdaj hvaležna. (74)

Z: Kaj vam je pa najbolj pomagalo?

C: Terapije in pogovor s svetovalci. Dali so mi upanje, ker res enkrat ko padeš globoko v to črno jamo, ko nikakor ne moreš ven iz tega. Nekako so me spodbujali, dali so mi upanje. Še danes hodim na terapije in mi res ful pomaga. V varni hiši so mi svetoval eno terapevtko, pa vsi ti pogovori tam. (75) Ker ne moreš vse sam, rabiš nekoga, da se malo pogovoriš, da daš ven iz sebe in da ti še oni kaj svetujejo. Jaz brez njihove pomoči in skupine za samopomoč, na katero hodim vsak teden, res ne bi mogla. (76) Center za socialno delo nikakor, za njih nočem niti slišat. Razočarana sem zelo. (77)

Z: Kaj se je zgodilo?

C: Postavili so se na stran nasilneža. Npr. ko smo imeli za ločitev te razgovore, jaz sem se res bala in sem želela, da bi bila z mano svetovalka iz varne hiše, ampak niso dovolili. (78) Prav nagravžno me je poniževal in žalil tam v pričo socialne delavke iz CSD, ona je to dovolila. Jaz res nisem mogla zdržat. (79) Začel so tudi s tem, da je on dober oče, zato ker je na stikih rekel otroku, da ga ima rad. Da on ve, kaj otrok rabi in kaj otrok rabi slišat. (80) Skrbništvo sem dobila jaz, ampak na 14 dni imamo stike, pa počitnice izmenično. (81) Ampak partner še dandanes izvaja nasilje preko otroka, s tem trpi on in jaz. Govorim na CSD, da stiki niso v korist otroka, da naj nekaj naredijo ali pa kontrolirajo. (82)

Z: Kaj se dogaja na stikih?

C: Pijejo v pričo sina, dogaja se žaljenje in poniževanje mene v pričo otroka. Enkrat se je napil in šel spat, otrok je ostal sam. (83) Imam en drug primer. Glede hiše smo se zmenili, smo razdelili premoženje. Zadnjič sem šla po sina in on pride nemiren in agresiven, tudi joka. Vem, da mu je težko, ker naju ima oba rad. Normalno, on je oče, jaz sem mama. Ko je prišel iz stikov, pride v avto in začne: »Mami ti si kriva, uničila si mi življenje.« Vprašam ga, kaj sem naredila. Pa reče: »Vidiš, če bi ti sprejela tisti denar, bi dobil hišo. Zdaj pa ne dobim hiše. Zakaj mami?« Partner gre 9 let staremu otroku razlagat, da mu ne bo dal pol hiše, ker mora izplačat mene. (84) Jaz vem, da je jezen, ampak vseeno. Hodil je na to

nenasilno komunikacijo, vmes sem tudi klicala tega psihiatra in je rekel, da je v njem ogromna jeza. To je moški ego, ki ne bo nikoli popustil. In preko otroka to na mene znaša. Pa tudi po stikih bivši nima nobenega odnosa, pa pred otrokom kriči: »Zgin, da te ne vidim. Pejt, s tabo se nimam kej pogovarjat.« Ne dviguje telefonov. (85) Zadnjič sem morala nujno v bolnico, ker imam neke težave. On reče, da dela, tako da sem mogla otroku dobit drugo varstvo, ker sem ostala čez noč v bolnici. Potem pa me CSD kliče, če imam poskrbljeno za otroka. Če se meni kaj zgodi, je drugi skrbnik oče n prav je, da se on javi. Ne pa nek sosed, prijateljica. Sem mislila, da bodo vsaj na CSD-ju razumel. (86) Zaradi selitve so me prestavil zdaj na drug CSD, tako da bomo imeli nov sestanek z novo svetovalko. Tako da mogoče mu bodo zdaj povedal, kako morajo potekati stiki. (87) Jaz bi si želela, da otroka v petek pride iskat v šolo in ga odpelje nazaj v ponedeljek. Ampak ne, on dela in ne more. Zdaj oni mislijo, da bom jaz se prilagajala vsem, zato ker sem doma, brezposelna. Jaz bom tudi enkrat delala in ne bom mogla otroka razvažat gor pa dol. (88) Potem je pa še ta poškodba, jaz sem vedla da ne bom mogla it delat dolgo časa. Ampak partner je dovolil skrbništvo meni, ker je sam vedel, da zaradi terenskih del on otroka imet ne more. (89)

Otrok trpi, ker se midva ne moreva pogovarjat. On me niti ne pozdravi na stikih, tudi iz avta ne gre. Rada bi ga obveščala o šoli o dogajanju o sinu, pa tudi poslušat noče. Sin ima še vedno upanje. On bi rad, da bi bila prijatelja, da bi se pogovarjala. Tudi jaz bi se rada s partnerjem pogovarjala, za korist otroka, pa noče. Enostavno se ne da s takim človekom pogovarjat. (90) Strah me je zaradi sodišča, ker oni poslušajo mnenje CSD. Strah me je zaradi te nenasilne komunikacije, ker sem mu takrat dala priložnost, da hodi. In če bo on dobil potrdilo, da je opravil tečaj, se potem vse zbriše za nazaj. Ampak jaz ne razumem, kje ima tožilstvo možgane, en psihopat se ne more pozdravit v pol leta. Pa še on sam mi je rekel, da hodi samo zato, da odkljuje. (91) Jaz imam pa dovolj vsega, spet bodo sodišča, obravnave, spet bodo sina maltretiral. Rada bi pozabila. In rada bi, da sin pozabi. Pri njemu se že pozna, na psihi. Ima težave. Partner ga šunta proti meni. Na srečo mi otrok vse pove. Pove, ko mu je hudo in ne zadržuje stvari v sebi. Ampak mi je hudo, ker vidim da ga ščiti in da prevzema njegove vzorce. V otrokovih besedah slišim partnerja. (92)

Z: Nekaj ste omenjali agresijo in alkohol pri partnerju. Je bila težava v tem?

C: Ja on je bil blazno agresiven. Vse je povezano, jaz sem prišla iz nasilja. Moj oče je bil alkoholik. Zdi se mi, da sem bila navajena. Da me je kregal, kaj lahko in kaj ne smem. Jaz sem mislila, da je to normalno. (93) Tudi takrat, ko mi je skrival tablice, jaz sem mislila, da je to ok. (94) Šele takrat, ko mi je zvil roko, sem se odločila, da grem. (95) Bilo me je strah, tujka sem, ne poznam veliko ljudi. On je mene imel v lasti. Večkrat je rekel, naj grem, ker je vedel, da nimam nič in nikogar. (96)

Z: Kaj bi si želeli takrat, ko je bilo najbolj hudo?

C: Res se mi zdi, da v službah manjka neka socialna delavka, da bi poslušala primere. Ker te vodje so tam samo zato, da delavec dela in da je tam. Dokler delaš je v redu, ko pa enkrat pride težava je konec. Da bi vsaj nekdo tam bil in poslušal. (97)

Z: Kaj pa se je zgodilo potem s tistim zavarovanjem?

C: Jaz sem do konca januarja imela bolniško. Sreča je, da v bolnicah so ti svetovalci in je prišla ta gospa k meni, da smo se pogovorile. Jaz sem jokala, jaz sem bila obupana. (98) Nisem vedla, bom hodila ali

rabim operacijo. (99) Bila je ta težava z zavarovanjem, jaz nisem vedla, ker mi tudi firma ni poslala, da so me odjavi od zavarovanja. Tako da na srečo mi je zavarovanje veljalo do konca meseca zaradi bolniške, potem s prvim februarjem pa sem se zavarovala sama. (100) Dobro, da sem imela svetovalca iz varne hiše, ker sama ne vem kaj bi, jaz nisem mogla niti hodit, niti vozit. Tako da je on vse organiziral, tudi varstvo in prevoz otroka. Sploh si ne znam predstavljat, kako bi brez varne hiše to vse uredila. (101)

Z: Kako se počutite sedaj?

C: Še vedno mi je težko. Težko se navadiš, zjokam se še včasih, hudo mi je. (102) Moje sanje so bile, da imam hišo. Vem da je samo hiša, ampak dala sem življenje v to, veliko sem naredila, investirala. (103) Ampak zdaj za ta mir ne zamenjam nič. (104) Lažje mi bo tudi službo iskat, dala sem večino stvari čez, lahko se posvetim sebi in otroku. (105) On pa je še vedno jezen, me tudi pogledat ne more. Ker sem ranila njegov ego in vključila policijo, sodišče pa CSD. Ponosen je in ga boli. On če dobi to potrdilo za nenasilno komunikacijo bo hodil okrog in kazal ljudem, da je nedolžen, da nisem mogla dokazat. Tega se pa še bojim. (106) Jaz sem zaključila, šla sem v drug kraj, našla stanovanje, čakam še na službo, res bi rada mir, da zaživim. (107) Fajn mi je, da se pogovarjam, hodim na svetovalnico. Sin hodi na igralno terapijo. Hodim še na skupino za samopomoč, hodim k psihoterapevtki. Včasih grem še v varno hišo kot prostovoljka. Pomaga meni in njim, ko delimo zgodbe. (108)

Z: Ste že razmišljali o iskanju nove zaposlitve?

C: Ja, to je pa že nova zgodba. Vabijo me na razgovor, da bi prevajala za madžarski jezik. Res bi si želela te službe, predvsem zato, da dokažem bivšemu, da če otrok govori več jezikov, to ne pomeni da je cigan, ampak da ima več možnosti za zaposlitev. Ker on je vedno govoril, da slovaški in madžarski jezik govorijo cigani. Želela sem otroka učiti jezika, pa je vedno nasprotoval, da otroka ne bom učila ciganskega jezika. Otrok je pameten in zdi se mi pomembno, da govori čim več jezikov. (109) Res bi si želela te zaposlitve, da je bolj razgibano. (110) Zaradi te poškodbe nazaj za šank ne morem. Bilo je zelo težko iskat zaposlitev in prej sploh ne bi mogla it. (111) Veliko dela imam s sinom, ker ima te težave, čustvene in vedenjske. Kakšen hodi iz stikov. Velikokrat me kličejo iz šole. (112) Mi je kar odgovarjalo, da sem bila eno leto doma. Bila sem na socialni pomoči, ampak drugače ni šlo. (113)

Zapis intervjuja D

Z gospo D sva se srečali v lokalni. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Preletela sem teme in vprašanja, ob morebitnih nejasnostih sem ji postavila dodatna vprašanja. Intervju je trajal eno uro in pol. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

Zala: Prosim, če mi na kratko opišete situacijo. Kdaj se je nasilje dogajalo, v kakšni obliki?

D: Pri nas se je nasilje dogajalo že v zakonu. Poročena sem bila slabih 5 let. (1) Najprej je bilo nasilje psihično. (2) Psihično nasilje je bilo že, ko sva bila midva prvič skupaj, ko sem bila stara 17 let. Skupaj sva bila leto in tri mesece, potem sva šla narazen. (3) To je bilo, kako bi človek reku, »za žile rezat.« In potem pet let nič in potem čez pet let sva se midva spet najdla. (4) Kljub temu, da sem jaz vedla, da to ni dobro za mene. Jaz sem takrat temu rekla kemija, da naju kemija skupej vleče. Še velikrat sem prijateljicam rekla, to je taka kemija, naju tako skupej vleče, sploh ne znam razložiti. (5) In jaz sem te

svoje občutke enačila z ljubeznijo. Če zdej zavrtim film naprej in gledam zadevo nazaj, vem da so bili občutki, ki so me spominjal za nazaj. (6) Pri meni je nasilje prisotno že iz primarne družine, seveda. In sem si zbrala moža, ki je identičen mojemu očetu. In ti občutki, kako sem se počutila ob možu so bili enaki kot v primarnem okolju. (7) Ko sva prišla skupaj drugič, sem jaz po pol leta zanosila, čez eno leto sem bila poročena. (8) Prisotno je bilo psihično nasilje, potem je bilo ekonomsko nasilje. (9) Zaradi tega, ker nisem imela službe, sem bila ekonomsko odvisna od njega. (10) Potem me je prevaral in sem znorela in sem se odselila. (11) In po tistem, ko sem se odselila, se je pa začelo fizično nasilje. (12) To pomeni, prišel je v službo. Službo sem imela čisto na samem, nikjer nikogar, nobene žive duše. Začel je prihajati v službo, ker vse povsod drugje, sem se jaz izogibala kontakta z njim. Vedno je bil nekdo drug zraven. Prišel je v službo in me fizično napadel, mi vzel torbico, uničil dokumente, razbil telefon, me zasledoval z avtom, me hotel s ceste spraviti, vsega je bilo. (13) In vsakič, ko sem jaz težave imela, sem poklicala na policijo, da bi dala prijavo. Policisti so prišli, ampak bilo je ena na ena, nobenih prič nisem imela. (14) In ko sem omenila ime in priimek, niso nikoli nobenega zapisnika naredil, ker je on poklicni gasilec in so s policisti prijatli. Zapisnika nisem nobenga dobila. (15) Jaz nisem nikjer nikoli omenila, da bi blo karkoli narobe doma, tudi v času ločitve ne, niti na CSD. (16) Zelo velike težave so bile s stiki, to je bilo grozljivo. Na primer: Jaz zjutraj otroke odpeljem, on pa pošlje sms: »K misliš, da jih bom zvečer nazaj pripelov?« (17) Potem smo te stike nekako zelo precizno določil na sodišču in se teh stikov tudi držal, na minuto. Vse je bilo napisano lokacija, dan, ura. (18) Zelo je blo zapleteno, ker smo se prilagajal njegovi službi. Enkrat je bil ponedeljek in sreda, drugič sreda in četrtek, itd. (19) In potem ene dve leti po tem, ko sem se jaz odselila, mi je hčerka en večer zaupala kakšne stvari se pri očetu dogajajo. In sem šla naslednji dan na policijo in dala prijavo. (20) Prišla je gospa iz Centra za socialno delo. Rekla je, da predlaga, da se umaknemo v varno hišo. Rekla sem, da nisem nič narobe naredila in da nikamor ne grem. Pa so oni rekli, da jaz kot skrbnica otrok moram poskrbet za njihovo varnost in da svetujejo, da se začasno umaknemo v varno hišo. (21) Oni so rekli, tako za en teden. In smo pač napakirali otroke in smo šle, še v tistem, kar smo imele oblečeno. (22) Edino, kar sem lahko naredila, je to, da je prijateljica moj avto nekam skrila. (23) No, ta en teden je ratal potem 11 mesecev v varni hiši. (24)

Z: Kako pa je bilo z zaposlitvijo, ko ste bili v varni hiši?

D: V tistem času sem bila zaposlena v javni upravi. (25) Imela sem pogodbo za nedoločen čas. (26) Jaz sem enostavno izginila takrat iz lica zemlje. Noben ni vedel kje sem, še moja mama ne. (27) Moj šef je v tisti fazi bil razumevajoč. (28) Po treh tednih v varni hiši sem šla normalno nazaj v službo. (29) Moje delovno mesto je bilo 35 km oddaljeno od varne hiše. (30) Jaz sem se vsa pogumna in ponosna po treh tednih vrnila nazaj v službo. (31) Ampak sem po dveh tednih ugotovila, da to ne bo šlo. Ker je ves ta šok in kar se je dogajalo prišlo za mano in me je psihično čist zlomilo. Šla sem na bolniško, za približno pol leta. (32) V tem času sem začela razmišljati, kako naprej in sem se po pol leta odločila, da se ne bom vrnila nazaj v svoje okolje in da bom prekinila vse stike. Odločila sem se, da bom ostala v okolju, kjer je bila varna hiša, oziroma se bom preselila nekam drugam. (33) Šla sem do svojega šefa, povedala sem, kaj se dogaja. Nisem pa hotela dat odpovedi, ker sem hotela dobit nadomestilo na zavodu. Glede na to, da je bila javna uprava. (34) Oni niso vedeli, kako bi lahko šli meni nasproti, ker niso imeli razloga, da bi mi dali odpoved. (35) V tisti fazi pa se je nekaj zakonsko spremenilo in moj delodajalec – krajevna

skupnost, ni smela biti več moj delodajalec. Potem sva šla s šefom na občino na razgovor k pravnici, kjer smo se pogovorili o tem. Ta sprememba zakona mi je potem šla nasproti in mi je delodajalec lahko dal odpoved iz poslovnih razlogov. Podlaga je bila pa ta, da oni ne smejo biti več delodajalec. (36) Kar se tega tiče, so bili zelo razumevajoči. Povedala sem, da sem v varni hiši. Nisem povedala zakaj. (37) Moj šef je poznal mojega bivšega moža in on je skos govoril, da mi ne verjame. Da ne verjame, da je vse to res. Razume, da je situacija takšna, ampak ne verjame, da je to res, kar govorim. V smislu: »Jaz ga poznam, sej to ni mogoče.« (38) Sem rekla, da se deimo distancirat od tega. Ker smo imel tak odnos, da smo se tikal. Rekla sem, da se mormo distancirat od tega. (39) Pa me je spraševal, če sem prepričana, zaradi tega ker je služba za nedoločen čas. (40) Rekla sem, da v tem okolju ne morem biti več, da rabim korenito presekati in prerezati vse in začeti na novo. (41) In potem ja, sem dobila odpoved. (42) V tisti fazi potem nisem bila več v varni hiši. Pustila sem službo oziroma dobila odpoved, se preselila v novo okolje, zamenjala priimek in začela čisto od nule. (43) Marsikdo me je spraševal, če sem normalna, ker sem pustila službo, dohodek pa to. Ampak sem čutila, da moram od nule začeti. Ker tisto strupeno okolje, ni več šlo. Če me zdaj vprašaš, je bila to ena izmed boljših odločitev v mojem življenju. (44)

Z: Pa ste imeli v tej službi kakšno svetovalno službo, na kogar bi se lahko obrnili?

D: Ah, ne. To je bil »one man band«, še jaz sem bila edina zaposlena. (45) Na občini je bila ena kadrovnica, s katero smo se pogovarjale. Pa je rekla, pa sej to ni toliko kilometrov, pa dej probaj. (46) Nisem ji povedala, v katerem kraju sem, ampak samo v kateri regiji sem. Ampak jaz nisem bila sposobna delati, ker je okolje vedlo, kaj se dogaja. (47) Če sem že delala in je kdo prišel iz okolja, oni so vsi vedeli, kaj se z mano dogaja. Čutiš tisto, ljudje vejo, hočejo te nekaj vprašati, začnejo te drugače obravnavati. Ampak jaz sem rekla, da se tega ne grem. (48)

Z: Ali je življenje v nasilnem odnosu vplivalo na vaše opravljanje dela?

D: Ne, jaz sem bila še vesela, da sem lahko šla. Zato, da sem imela mir. (49) Ampak on je vedel, kako delam in me je omejeval. Delala sem po 4 ure in recimo je rekel: »Do 12h delaš in najkasneje do pol 1h boš doma.« (50) Zelo rada sem šla v službo. Zelo velikokrat sem pustila tisto, kar je bilo doma in »odigrala« vse tisto, kar sem imela. Nihče ni vedel, da je karkoli doma narobe. (51) Fizičnega nasilja pa tudi ni bilo, da ne bi mogla v službo. (52)

Z: Ste med delovnim časom doživeli še kakšno izmed oblik nasilja, poleg zgoraj omenjenih?

D: Ja, pa klical me je. Tisoč klicev. Stacionarni telefon sem imela, ki še ni imel izpisov klica, telefon je zvonil ves čas. In vsakič sem se mogla oglasiti, da je vedel, da sem res tam. Tega je bilo res ful. (53) Tudi nenapovedano pojavljanje. (54)

Z: Vam je kdaj preprečeval, da bi šli na delo?

D: Ne, tega ni bilo. (55)

Z: Kako pa je življenje v nasilnem odnosu vplivalo na opravljanje vašega dela?

D: V tisti prvi fazi mi je še nekako uspevalo. Da sem odklopila. Šla sem v službo in sem bila vesela, da sem delala. (56) Potem na koncu, po ločitvi pa je bila katastrofa. (57) Sploh ta del, ko je odpeljal otroke in poslal sms. Jaz nisem nič delala, jaz sem samo razmišljala o tem, kam bo odpeljal otroke in kaj bo

naredil, nikoli več jih ne bom več vidla. (58) Ker on je točno vedel, katera je moja šibka točka in kam mora pritisnit. Moja efektivnost je bila sigurno ne na nuli, ampak na minusu. (59)

Z: Torej če prav razumem, je on začel s kontroliranjem in nagajanjem po ločitvi?

D: Bolj. Težave so bile tudi prej, ampak po ločitvi je šla intenzivnost navzgor. (60) Če je prišel domov k meni, sem mu povedala, da bom poklicala policijo. Tako da tja ni hodil. (61) V službi je pa vedel, da ne bom. In to je izkoriščal. Pa še tako delovno mesto sem imela, v stavbi, ki je bila prazna in nikjer nikogar. Na koncu sem v službi imela tudi solzivec. (62) In šefu sem povedala, glej hodi mi težit v službo. »Al bom jaz njemu kej naredila al bo pa on meni. Povej mi, kaj naj nardim.« Pa je on rekel: »Dej, bodi tiho.« (63) Po eni strani je bil razumevajoč, po drugi strani pa je imel take komentarje, da sem bila šokirana. Rekel je: »Poglej ena na ena sta, ti boš rekla tako, on bo rekel drugač.« Isto kot policaji, nič od nič. (64)

Z: Bi lahko rekli, da ste s šefove strani bili deležne kakšne pomoči? In kakšne?

D: Delno, da mi je šel nasproti s tem, da sem bila tiste tri tedne na bolniški. (65) Njegova žena mi je ful pomagala, on pa ne. (66)

Z: Kako vam je pa pomagala?

D: Ona je tista, ki me je odpeljala v varno hišo. Pa da je skrila avto. Ona je ubistvu edina, ki je vedla. To je ona naredila, zato ker je bla moja prijateljica. Ne zato, ker je bila njegova žena. (67) Mogoče edina stvar, ki jo je on naredil je ta, da sem dobila odpoved. Ubistvu zelo velika pomoč, da nisem rabila dat odpovedi. (68) Še vedno imamo stike, ampak on še vedno ne verjame. Še vedno se dobivamo, ampak nič ne govorimo o tem. Finančne podpore ni bilo, čustvene tudi ne. (69)

Z: Kaj bi si mogoče takrat še želeli, z njihove strani?

D: Pač to zaščito, neko varnost. (70) Če ti nikoli nikomer nič ne poveš in omeniš, potem si človek misli svoje. Jaz sem itak vedno bla tista žleht bivša žena. (71) Nekateri ljudje imajo ta občutek za druge ljudi, nekateri ga pa nimajo. Oziroma zanikajo, ker težko sprocesirajo, da bi to sploh lahko bilo možno. Tiste izjave: »Bodi tiho, pa to ni res.« Tisto je blo kar močno. To me je motilo. (72) Tudi to se je dogajalo, da so me na delovnem mestu nadlegovali tudi drugi moški, ne samo moj bivši mož. »To so ti deci, ki si vse nekej drugač predstavljajo, ker si pač 5 minut prijazen z njimi.« Pa tudi glede tega ni bilo razumevanja. Pa sem sama ukrepala. Stopnja nad šefom je svet krajevne skupnosti in smo imeli sestanek, kjer sem povedala, kaj se dogaja. Moški so rekli: »Ja, ja, dej no.« Ženske pa je zanimalo, »ker je bil, povej.« (73)

Z: Sodelavcev torej niste imeli?

D: Ne. Oziroma bil je ta svet krajevne skupnosti. (74) Ampak vedel ni nihče. Tudi kasneje, ko sem že zamenjala okolje in imela službo nisem razlagala teh stvari. Če me je kdo vprašal, zakaj sem se preselila, sem rekla, da zato ker sem se ločila. (75) Mogoče sem se šele kasneje kakšnemu od sodelavcev zaupala, kaj je bilo. Vem, da sem enkrat delala z eno politologinjo, pa ji je blo hitro jasno. Pa me je kar direkt vprašala. Pa sem ji povedala. (76) Potem kasneje, kakšne tri leta potem, pa sem bla v eni službi. Tam je bil šef ful razumevajoč. Imela sem te zadnje postopke na sodišču, bla sem ful na trnih. Sem vedla, da se zna zgodit, da bo oprostilna sodba. In se je zgodilo, da sem bila v službi, ko me je odvetnica od otrok klicala in povedala, da je zadeva padla. In me je sesulo. Pa me je šef poklical k sebi, sva šla v pisarno. Sem mu povedala, kaj se je zgodilo, on je bil ful razumevajoč. Pa je moški. Res

sem začutila podporo. In še zdaj mi pomaga, tudi finančno. Tudi ko sem se selila, mi je pomagal, pa njegovi brati s pohištvom in vse selit. (77)

Z: Kako pa je bilo s hčerkama in tajnostjo lokacije?

D: Enkrat se je zgodilo, da je od mlajše hčerke sošolka živela v isti ulici kot je varna hiša. Mi smo se srečeval skus, seveda, če se voziš mimo hiše. In je potem kasneje enkrat od punčke mamica rekla, da smo bili sosedi. (78) Najmlajša je bila takrat stara tri leta in ona se sploh ne spomne. Starejša pa tako, enkrat me je šokirala, ko me je vprašala, zakaj smo bili tam. (79) Zdaj so stare 10 in 13 let. Ampak jaz jima ne prikrivam informacij. Ko bo prišel trenutek, da so pripravljene, se bom o tem pogovarjala čist iskreno. Obe sta bili vključeni v to. (80) Starejšo sem vozila v Ljubljano na psihoterapijo. Ta mlajša pa ni dobila napotnice za psihologa. Ampak hodi v posvetovalnico. Sigurno pa bodo v odrasli dobi potrebovale neko strokovno pomoč, da bodo določene stvari sprocesirale. (81) Tudi odnos z očetom ni ok. Imajo stike, ampak takrat, ko on ima čas. Vsake 14 dni hodijo k njegovim staršem. In v tem vikendu on pride za dve do tri ure, če ima čas. Sicer živi nekje drugje, pri svoji partnerki. (82) Ne razumem, zakaj one njega še vedno poveljujejo, kljub vsemu temu, kar je bilo. Ampak sem to sprejela. Nikoli nič ne rečem čez njega. (83) Znajo pa se neke stvari prebuditi pri starejši, če ne prej, ko bo imela kakšnega fanta. Ampak bomo to takrat reševal, ko bomo in ko bomo. (84) Ampak ji je tudi oče velikokrat povedal, da ko bo dovolj stara, ji bo dal vse za prebrat, da bo pač vidla, kakšna je njena mami v resnici. Te sodne spise in te zadeve, kaj vse sem se jaz zlagala. Pa mi reče, da ji gre to tok na živce. (85) Jaz sem ji rekla, da je stara dovolj, da vidi in sliši in presodi, kdo je tisti, ki laže. Pa reče, da se ji je oči že velikokrat zlagal, jaz še nikoli. Povedala sem ji, da če oči misli, da je to dobro zanjo, da prebere, sem jaz pripravljena. (86) Mi se lahko o tem pogovarjamo, jaz nimam težav s tem. Ampak se bomo pogovarjali iskreno in bomo dal vse karte na mizo. Po resnici tako kot je bilo. Jaz sem mogoče tudi kdaj kaj narobe naredila in narobe reagirala, ampak v tisti fazi sem naredila tako, kot sem mislila, da je zame in za njiu najboljša. Ne poskušam preveč razmišljati o tem, bom razmišljala, ko bo prišlo do tega. (87) Jaz vidim, ta odnos med njimi je odnos med mano in mojim očetom. In tukaj odnosa ni. Moj oče se že tri leta ne pogovarja z mano, ker ne zmore. Meni je to ok, jaz lahko živim brez njegove potrditve. One pa ne morejo. Samo potrditev od očeta iščejo. Jaz jim lahko tisočkrat povem da jih imam rada, ampak še vedno si želijo, da jih on pohvali. (88) Dolga zgodba.

Z: Kako pa je nasilje v družini vplivalo na iskanje nove službe?

D: Jaz sem bila ful dolgo brez službe potem. Dve leti. Dve leti sem bila brez službe. (89) Vplivalo pa je tako, da sem jaz sama sebe zdravila. Bila sem in depresivna in na tabletih. (90) Jaz temu obdobju rečem črna faza. V črnem oblečena, skrivala sem se. Hodila sem na terapije, brala knjige. Jaz sem s čarobno paličko hotla vse stvari rešit. (91) Jaz nisem bila sposobna delat. Ne fizično, niti psihično. (92) Potem ko pa sem bila, sem dobil službo. In taka fajn mlada ekipa. Od takrat je vredu. (93) Ful sm jamrala, nič ni bilo svetlega takrat. Potem se je počas začelo obračat, ko sem se začela počasi distancirati od vsega. Ko sem pozdravla malo te svoje rane. Potem je blo vredu. Od takrat gre vse navzgor. (94) Socialna mreža postavljena, sami čudoviti ljudje v mojem življenju. (95) Takrat v prejšnjem, vse ljudi poznaš in z vsemi ljudmi se pogovarjaš. Čeprav ti mogoče ni in se z določenimi ne bi družil. Ko pa zamenjaš okolje, se odločiš, s kom se boš družil. Kdo ti ustreza, kdo ti ne. Tudi zdaj ko grem nazaj v okolje, me ljudje srečajo in rečejo, da sem se spremenila. Pa se čudno obnašajo in ne vejo, kaj bi. Pa rečem, da se ne

rabimo pogovarjat. (96) Tudi zdaj delam tisto, kar mi je res všeč, da delam. Takrat sem delala tisto, kar sem mislila, da moram. (97) Moje življenje je zdaj fajn. Sem se glih zadnjič pogovarjala s svojo prijateljico in je rekla, če sem se mogla glih z njim poročiti. Pa sem rekla, da ja. Točno z njim. Ker zdej sem točno to, kar moram bit. Vsaka izkušnja je potrebna. (98) Nekaj časa sem se ful obsojala, zaradi otrok pa tega, ker sem mislila, da sem jim uničila življenje. Ampak ne, ni res. Pri večji hčerki vidim, njej so stvari jasne. Je mela težke izkušnje za sabo, ampak ji je jasno. Sem zelo ponosna nanjo, kako dojema vse. (99) Takrat ko smo prišle v varno hišo, sem imela fazo, ko sem ju ful v vato zavijala. Občutek sem mela, da moram jaz poskrbet zato, da jim bo lepo, ker so doživele tok groznih stvari. Da ne bodo pod stresom, da ne bodo razočarane. Mela sem težave s postavljanjem mej, ker mi je blo težko jim rečt ne. Sem poplačalo ceno tega. Ampak v tisti fazi sem mislila, da je to prav. (100) Zdej jih ne več. Razočaranje in da ti nekdo reče ne, je pač del življenja. Je pa težko vzgajat otroke, ko si ti zlomljen. Rabiš cajt, da vse v red spraviš. (101)

Z: Kaj vam je pa takrat najbolj pomagalo?

D: Skos sem si predstavljala, da sem v tunelu. Skos je blo temno, ampak enkrat sem jaz vidla eno lučko tam. Sem rekla, do tiste lučke bom prišla enkrat. Al bom prišla peš, al z avtom, al me kdo peljal. Enkrat bom prišla. (102) Hodila sem na terapijo v zakonski in družinski inštitut k Meliti. In ful sem knjig brala (Louise Hay), gledala sem veliko posnetkov. Pa tud na delavnice sem hodila. (103) Na začetku sem se dost zase držala, ker sem imela občutek, da vsi vedo, kje sem jaz bila. In vedno sem imela občutek, da moram vse povedat, pa se mi ni dalo. Potem pa je prišla ena faza, ko sem jaz na te delavnice in predavanja šla in sem se lahko distancirala od tega, da nisem povedala. Ampak to je bilo mogoče eno leto pa pol po tem, ko sem prišla iz varne hiše. Toliko stvari se je vmes že zgodilo, da sem lahko povedala že kej družga, kot samo tisto. (104) Ful dobro smo se razumele tudi s sostanovalkami v hiši in smo še danes v stikih. Bile smo si zelo velika opora. (105) Tudi v okolju sem srečala ene take fajn mame. In se začneš družiti z ljudmi v okolju in vidiš, da te nihče ne obsoja. So me sprejel in zraven vabil. Kaj je pa tisto, kar me je zares rešilo, pa res ne vem. (106) Skos sem o tem razmišljala, vrtela sem se. Potem sem tudi razmišljala o tem, kako bi bivšega ubila, priznam, tako v detajle. Kaj bi jaz vse njemu naredila. Nikol valda ni pršlo do tega. Če se vrtiš v nekih negativnih mislih tud težko potem greš v pozitivno. (107) Malo sem se tudi alternative posluževala, da sem šla na kakšno terapijo. Jaz sem našla neke odgovore, da sem potem sprejela vse to. (108) Lahko z lahkoto o tem govorim. Tukej pa tam me mogoče še stisne v grlu. (109) Sem tudi bivšemu možu že delno odpustila. Vsak pač rabi svojo izkušnjo, in sva jo dobila. Potem pa je od tebe odvisno, kaj se naučiš in kaj ne. (110)

Z: Torej, če prav razumem je bil on oproščen nasilja?

D: Nikoli se ni zgodilo, padla je tožba. (111)

Z: Pa se je kdaj opravičil?

D: Ne. Je pa prejšnji teden na cerkvenem sodišču priznal, da je bil nezvest. Me je zelo presenetilo. To je ful velik od njega, da je priznal. Prevara je bil tudi glavni razlog, da sem šla. Vedla sem za eno, ampak jih je bilo več. Ampak o tem se ne govori. (112) Potem eno leto po ločitvi so me pa vse ženske klicale, pa govorile kaj je bilo. On se je počutil zapostavljenega v zakonu in je šel drugam. Jaz tudi priznam, prevzamem del svoje odgovornosti. Jaz sem pač mama z velikim M, res vse za moje otroke. In to je

mogoče napaka. In potem, ko sem vidla, da je narobe, sem se začela truditi, ampak je bilo prepozno. Njemu je bilo že čisto vseeno. Za razpad zakonu in da to ne funkcionira, sta itak obadva kriva. (113) Ampak če imaš vzorce iz otroštva take ...Pri nas smo bili tiho. Samo fotr je lahko govoru, noben drug. Pa ful fizičnega nasilja. (114) Pač mami alkoholik, ampak se je pozdravla. Zdej je 15 let čist čista. En mesec po tem, ko sem se poročila, se je odselila. (115) Pa je blo tisto mišljenje, družina mora bit skupaj. Zdaj sem že 10 let sama. Vedno sem mislna, da ko bom mela njega, potem bom pa srečna. Ampak ne, srečen moraš bit že v osnovi. Tisto potem je samo še dodana vrednost. (116) Ampak ja vse skupaj se je dogajalo 7 let nazaj. Avgusta 2008 sem se odselila. Uradno sem se ločila februarja 2009. In potem decembra 2010 smo šle v varno hišo. (117) Najbolj grozno pa mi je bilo to, ko si skos samo številka. Pa številka na sodišču in v varni hiši. Razumem zakaj, vse vem. Vem, da oni vsi delajo stvari za tvoje dobro, ampak takrat teh stvari ne dojemaš tako. (118)

Zapis intervjuja E

Z gospo E sva se srečali v lokalu. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Preletela sem teme in vprašanja, ob morebitnih nejasnostih sem ji postavila dodatna vprašanja. Intervju je trajal 45 minut. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

Zala: Ste bili zaposleni, ko se je nasilje dogajalo?

E: Ja, zaposlena sem že več kot 30 let. (1) Službe nisem pustila. (2) Čeprav lahko rečem, da je šlo v to smer. Ker je mož zahteval, da bi pustila. Da bi bla doma. To so ti tipi, enostavno te priklene. Vse variante išče, kaj bi še naredil, da ga enostavno ne moreš pustit. Ampak jaz tega nisem naredila. Službe nisem pustila. Tukej sem se uprla. Tako da sem v službo hodila. (3) Ble so bolniške, zaradi fizičnih poškodb. (4)

Z: Koliko časa nazaj je to bilo?

E: To je bilo 2013, takrat sem šla v varno hišo. (5) Nasilje pa se je dogajalo že od 2002, kar 10 let. (6) Potekalo je v intervalih, presledkih. Pa si misliš, da bo boljše. Pa se vleče. (7) Tako da 2013 sem šla v varno hišo, takrat sem se dokončno odločila. (8) Ker sem mogla nekaj naredit, pa ne toliko zase, ampak mi je šlo za otroka. Jaz sem se že umaknila, ne moreš pa ti otroka ponoči sabo vzeti pa to. Ni mi šlo zase, pač tak tip sem. (9) Uredu znor, grem, potem ko nazaj prideš, se pa pomiri situacija. (10) Ampak je blo to tolkrat, da mi je blo zaradi otroka. Da v kakšnem živi in spal ni, pa šola. Vse za sabo potegne. (11) Psihičnega nasilja je blo velik, tudi fizičnega. (12) Ne vsak dan, ampak na momente je blo. Največkrat je blo za praznike, večji prazniki, večje fešte, več alkohola. Takrat se je dogajalo. (13) Pa tud tako je. Jaz sem ga po eni strani razumela. On je v takem tud živel, zato sem ga jaz tudi vzela, ker se mi je smilil. Vzorec se je vlekel. (14) Potem se pa sprašuješ, kaj si narobe naredil. Ljubosumje na primer. To je bilo katastrofa. Že vsaka narobe kretnja. (15) To se je stopnjevalo tako, da je skrival. Ker je vedel, da dela narobe. Skrival pred sosedi in se delal finega, češ jaz nisem. Ampak potem te tudi do teh sosedov ne pusti, ker se boji druge zgodbe. (16) Ampak mislim, da vse te ženske, stvari sploh ne povejo. Ker jih je sram. (17) Tega se naučiš. Enostavno začneš igrati. Naučiš se igre. Skrivanja. Velikrat je bil ogenj v strehi doma, ko pa so se obiski pripeljal, pa ko da ni nič. (18) To je igra, ki se je naučiš igrati, dokler se fizičnih udarcev ne vid. Potem se pa začne tud okolica drugače obnašat. (19) Okolica se pa

umika, mislijo si: »Jaz se utikal ne bom, ker sem pol prec zraven. Po drugi strani pa se bojijo, da se ne bi kdo na njih spravljal.« (20) No, 2013 sem se potem umaknila. (21)

Z: Kako pa je bilo z zaposlitvijo?

E: Jaz sem službo obdržala, nisem je pustila. (22) Bla sem tudi v Ljubljana Polje, sem si živce zdravla. Ker je blo preveč. Jaz sem bla že depresivna in sem sama vidla, da to ne gre. Jaz sem sama šla. Ne bom rekla, da sem nazaj prišla ozdravljena, ker nisem. Danes mam tako mnenje, da te nafilajo z zdravili, ampak to ni rešitev. Mislm, da je to samo nek umik. Oni ne iščejo vzroka, oni te samo nafilajo. Ti si nafilan in enostavno sanjaš. In s tem nič ne naredijo. (23) V Ljubljani sem bla 2010, takrat smo tud hišo delal. Mislm, da je blo to vse povezano. In hiša in živčna vojna iz moje in njegove strani. Blo je velik dela, v enem letu smo se selil. (24) Ampak to ne opravičuje udarcev. Tudi jaz sem bila živčna, ampak zato ne tepem. (25) No, delam v podjetju Y,⁵ to je večje podjetje. (26)

Z: Pa ima vaše podjetje kakšno socialno delavko?

E: Oni majo zdej socialno delavko kakšne pol leta. Takrat je pa niso imel. (27)

Z: Kako pa je bilo takrat? Na koga ste se obrnili?

E: Težko se je v službi na kogarkoli obračat, ker to je le tak razred ljudi, ki si misli »Prov ji je...kaj pa je šla...sej si je sama kriva...še premal jo je...« Tako da če živiš s tako okolico, ne govoriš. In tam tud pomoči ne iščeš. (28) Šla sem po pomoč do šefa šefov. Ker se mi je zdelo, da bo razumel. On je tud malenkost mojega življenja poznal. Tako da je približno vedel, kaj se dogaja. Ne veliko, ampak malenkost. Najlažje sem njemu rekla v parih stavkih. (29)

Z: To je bilo pred odhodom v varno hišo?

E: Ne, ko sem že bla tam. (30) Šla sem pa zarad tega, ker nisem mogla otroka v šolo vozit. Otrok je začel s šolo ob 7h, jaz sem morala bit v službi pa že ob 6h. Men je pa ta ura manjkala, ker nisem vedla kako otroka spraviti do šole. To je bil tisti korak, da sem šla jaz do šefa, da sem prosila. Da glede na moje delovno mesto, ki ga lahko opravi tudi eno uro kasnej. Ni to trak, kjer bi bil vezan na uro. Tako da sem šla samo s tem stavkom. Če lahko glede na moje delovno mesto začnem ob sedmih in končam ob treh. Tako, da sem imela možnost otroka peljat. (31)

Z: Niste pa razlagali zakaj?

E: Nisem nič razlagala zakaj. Njemu sem samo povedala kje sem in mu je blo dost. Ker on je že malenkost vedel. Ni bil začuden. (32)

Z: Kakšen je bil njegov odziv?

E: Ni problema. Mogoče je bil malo začuden, ker ni tega pričakoval. Nisem razlagala, ampak v dveh stavkih sem mu povedala. Pa tud on mene pozna in ve, kakšna sem v službi. In ve, da za brez veze nisem šla nikol nič prosit. Vedel je, da če nekej rečem, rabim. (33)

⁵ Večje, profitno, zasebno podjetje

Z: Ali je nasilje v družini vplivalo na vašo prisotnost na delu?

E: Seveda je. Ja, če so poškodbe, v službo ne greš. (34) Greš k zdravniku in se zlažeš. Ne rečeš, da te je mož udaril, ampak da si padel. Ko tolikokrat rečeš to, zdravniki vidijo, da ne padeš tolikokrat. Ampak oni nimajo nič pri tem. (35)

Z: Ali nič ne sprašujejo?

E: Ne, njih ne zanima, ali si po štenjah padel. Oni poškodbo pozdravijo. Ampak se mi zdi, da v večini primerov vejo. (36) Tut kar se tiče psihiatrov, se mi zdi, da oni največ vejo. Se mi zdi, da njemu tut največ poveš, ker se zavedaš, da mora bit on tiho. Mislim, da takmu človeku tut največ poveš, ker on ne bo nobenmu povedal, ker ne sme. Ti se pa bolj počutiš, ker si nekomu povedal. (37) Ampak v primerih, ko so res hude stvari, se mi pa zdi, da bi tut oni moral ukrepat. Ampak v mojem primeru ni blo tako. So bli še hujši kot moj.

Z: Kaj pa med delovnim časom? Je prišlo tudi do kakšnih oblik nasilja s strani moža?

E: Ne, tut preprečil mi ni v tem smislu, da bi reku, da ne smem it. (38) Ampak šla nisem delat takrat, kadar fizično nisem mogla. (39) Misl, da je psihično nasilje velik težje kot fizično. Vsaj zame je blo. Ker tist udarec k ga prestrežeš, gre mim. Zaboli in konc. Psihično pa boli dolgo. (40)

Z: Je nasilje vplivalo na opravljanje vašega dela, kako?

E: Ja, normalno, v službi moraš bit 100 %. oz. naj bi bil. In jaz sem delala, dokler sem bla 100 %. (41) Ker sem mela velik bolniške, sem bla tut klicana s strani ... Mela sem velik bolniških. In tut takrat, ko sem bla v Ljubljani (2010), no takrat so me klical. Pri nas majo tak protokol, če si velik na bolniški, te varstvo pri delu pokliče. Ne da te vprašajo, zakaj si tok na bolniški. Te pravice nimajo. Ampak kaj se da nardit. Ker če nisi sposoben delat na tem delovnem mestu, ti lahko omogočjo kej družga. Da se pogovoriš z njimi. No in mene so klical, ker sem bla tok na bolniški. Ker tut ne vejo, al je zarad tega, ker je v službi kej narobe v smislu psihičnih pritiskov al je to zarad okolja. Ker lahko da maš doma svoj problem pa še v službi. (42)

Z: Kaj se je pa zgodilo na tem sestanku?

E: Jaz ko sem prišla iz bolniške, sem svojmu šefu rekla, da bi sam prosila, da ... Mi mam take mize v pisarni, da nas je več. In sem prosila šefa, če me odmakne od skupine stran. Da mam svojo delovno mizo, da mam mir, da lahko v miru delam. Ker mene je vse motilo. Drugi so me motil zraven. (43) K danes me ne, ampak takrat so me. Umikala sem se, da sem lahko svoje delo opravla. Ko pa tega več ne moreš, no vsaj jaz, ko sm vidla, da sem bla že nad drugimi živčna in tečna. Takrat sem potem vidla, da se moram umaknt. In enostavno sem šla na bolniško. (44) Greš na bolniško, enostavno, da možgane spucaš. Pol greš pa spet nazaj. Dokler gre. (45) Ampak potegne vse za sabo. Bolniška potegne vse za sabo, tud plačo. (46) Tud sam proces dela je težak. Oni bi radi imel 100% delavce. In če si ti velik odsoten, potem tudi oni to drugač gledajo. V smislu, tuki te ne rabmo, ker te velik ni. Te pa dajo pač tam, kjer te ne rabjo velik. (47) Se pozna, normalno da se pozna. Tako sem se jaz potem sama predstavljala, kolikor sem se znala. Da sem čez to pršla.

Z: Ste bili deležni še kakšne druge oblike pomoči?

E: Ja, mela sem še eno žensko. Ne bom rekla kolegica, ampak neke podobnega. Poznale smo se že od samega začetka, sva se srečvale. Mela sem dober občutek do nje, ona pa tudi do mene. Ne spomnem se točno po kaj sem takrat pršla, ampak šla sem v njeno pisarno. In ona je vidla, da sem čisto sesuta. Pa me je vprašala in takrat, ko je vprašala, so se mi pa solze ulile. In nisem mela več kaj skrivati pred njo. (48) Takrat je bil potem tisti korak, ko je tudi ona posredovala. Da so mi plačali 5 mesecev v varni hiši. Ker sem bila tudi finančno čisto na tleh. Tako da iz strani delodajalca sem mela še to podporo. (49)

Z: Pa ste morda s strani podjetja takrat še kaj pričakovali? Bi si želeli še kaj več?

E: Ne, jaz nisem takrat nič pričakovala. Zdelo se mi je, da sem se sama v tak položaj spravila in da jih enostavno ne zanima, kako se bom iz tega izkopal. (50) Mislila, da je povsod tako. Možno, da so kje kakšne izjeme. Ampak mislim, da »kar si si skuhal, pa še požri«. Mislila, da je tako kar povsod. Ne vem pa kako je zdej, ko imajo socialno delavko. (51) Al dejansko se lahko kdo obrne na njih. Al so tam samo zato, da lahko rečejo, da jo imajo. Mislila pa, da je nasilja ogromno. Prej tega nisem vidla, zdej pa vidim.

Z: Kaj pa s strani sodelavcev? Omenili ste to gospo, ste mogoče svojo izkušnjo delili še s kom?

E: Ne, takrat ne. Čeprav mislim, da so ljudje sumili. Vidjo te na drugi lokaciji, vidjo te na drugih lokacijah, kje se voziš. In začnejo spraševati, kaj si pa tam delal, kaj si pa tam bil... in enostavno se moraš kar znajti. Ampak se je težko zlagati, sploh pa v tistem momentu, ko te človek preseneči in vidi, da si se zlagal. (52) K vejo, da je neke drugače, mislim da se vidi. Noben te pa ne bo vprašal. Ampak se to samo šušlja. (53) Potem pa je še to ena dodatna breme. Vsaj zame je bilo. Ker veš, da vejo. Nočjo vedeti. Ne vprašajo. Noben pa tudi ne pomaga. Niti ne vprašajo, če kaj rabiš. (54) Takrat je bilo težko. Danes komot govorim o tem. (55) Danes tudi sodelavke vse vejo, kje sem bila. Ne pogovarjamo se z njimi o tem. Jaz nisem nikoli nobeni povedala, ampak vejo vsi. (56) Nobena me še do danes ni vprašala. Vidim pa.

Z: Kaj vam je pa najbolj pomagalo?

E: Jaz sem mela bit možnost v varni hiši eno leto. (57) In vem, da bi lahko šla tja že velik prejel. Ampak ena varovalka je še bila. Nisem bila še ziher, ali bo mir ali ne. (58) Ampak sem mela to možnost, da sem tam potem hodila tudi na te skupine. (59) Ki so obvezne, hvala bogu, da so obvezne. To je en velik plus za tiste, ki pridejo v hišo. Takrat so se mi skupine zdele brez veze. Mislim, da se vsaki tako zdi od začetka. »Kaj sem jaz naredila, da moram zdej hoditi. Jaz nisem nič naredila.« Ampak to se meni zdi, da je zelo fajn, da je obvezno. Ker ti če hodiš dve leti tja, enkrat na teden. Nekej moraš odnesti. In prej ko slej, vsaj meni, se je posvetilo, da tudi jaz nisem delala prov. Jaz sem se mogla spremeniti. Jaz sem dovolila stvari, ki jih ne bi smela dovoliti. Ampak sem jih. Zato, ker sem jih dovolila, se je nasilje dogajalo. (60) S tem sem se tolik ojačala. Po varni hiši sem šla še za dve leti v stanovanje. Čeprav je potem spet začel hoditi, naj grem domov. Ampak sem bila še tolik močnejša, da nisem šla. (61) Ker je meni odgovarjalo, da sem šla. Očitno sem mogla okolico spremeniti. (62) Čas sem mela za branje, za knjižnice, za skupine, za druge ljudi. (63) S tem sem se potem tukaj ojačala in spremenila, da sem mela moč nazaj it. Ampak spremenjena. (64)

Z: Aha, potem ste se k možu vrnili?

E: Ja, jaz sem doma. Z otrokom sva doma. (65) Tako bom rekla ...ogromno ljudi je vidlo mojo spremembo. Tudi sodelavke v službi. (66) Ampak mislm, da so to take sodelavke ...K jih vidm danes in mislm, da rabjo pomoč. Jaz vem, da jo rabjo. Samo nobena nič ne reče. Majo pa tok moči, da rečejo: »Ej, svaka čast. Ti si se spremenila. Če se je kdo, si se ti.« Doma je blo pa tud tako ...od začetka super. Vse lepo steče po treh letih. Potem pa pride kakšen konflikt, oziroma se skregaš. In vidš, da proba it po istem postopku kot je šel prej. Tam pa ni ratalo. Ker jaz nisem bla več ista. In se je ustavlo. Ene dvakrat, trikrat je pršlo do iste situacije. Ni udaril, ker sem se postavla in sem rekla. Zdej pa takole ...probej. Pa ni blo nič naprej. Pa je za glavo večji od mene. Pa ni več probal. Ker sem se jaz spremenila. In sem rekla, al se boš ustavil al pa bom šla za zmerej. (67)

Z: Pa je šel partner kdaj na kakšne delavnice nenasilne komunikacije itd.?

E: Ne, ne, njemu je to neumno. (68) Tako kot je blo men. Sej je blo men tud neumno. Jaz to vse vem, kar sem tam poslušala. Samo jaz sem morda tak tip, morda sem bolj razgledana. V smislu, da sem več vedla o nasilju. Več znanja sem potem tud vsrkala. Danes je pa tako ...ne rečem, da ni jezen. Ker sem tud jaz. Samo zdej tisto jezo na drugačen način ven daje. Enostavno ko vid, da ni več tistga gumba za prtiskat. Zdej se vsede v avto, se odpelje in nardi kakšen krog, da se umiri. Pa je dobro. (69) Jaz sem mela način, da sem se obula v copate in sem šla. Vsak ma svoj način.

Z: Kaj pa vam je služba takrat pomenila?

E: Takrat, ko sem šla ...bom rekla, sem šla prekasno. Ampak ne bom rekla, da je blo prekasno. Ker če bi blo prekasno, me tle več ne bi blo. Jaz sem šla, ko sem bla že v pufih, v kreditih. In avto sem prodala in vse sorte. Uglavnem od doma sem šla z minus 4000 €. Potem pa sledijo še bolniške, nikakor ne moreš pridt v pozitivno. Ampak sem splezala. Res da šparaš na vseh koncih in krajih, kjer moreš. (70) V največji meri na seb, na otroku nisem nikol šparala. Nisem mu kupovala ne vem kaj, ampak tiste osnove, ki jih je mogu met. Da ni drugačen od drugih otrok. Sej sam pa tud, če maš dvoje kavbojke pa dva puloverja, sej se da. Službe pa nisem pustila. Ker če bi pa to nardila, bi bla pa zapečateni. (71) Mislm, da ženske, ki nimajo službe, so zapečateni. Ker enostavno nima kam, nima s kom. In to dobr ti možje vejo. In lahko sproščajo to svojo jezo čist ukomot na njih. Ker ve, da ne more nič. Men mož še danes prav: »Me sovražiš. Sej vem, da me.« Ker se zaveda, kaj je blo. Velik o tem tud ne govori, ker ga je sram. (72) Ampak jaz ne sovražim njega. Odpustila sem mu vse. (73) Ampak brez vseh teh obiskov terapije in kar sem mela, tega sama ne bi zmogla. Verjetno, da ne. Če bi lahko, bi, ampak nisem mogla. (74) Jaz ne sovražim njega, ampak njegovo obnašanje. Ker on je zelo dober človek, on je po srcu dober. Ampak ta jeza njegova je bla naučena doma. Oče je isto delal in besedno in fizično. In to je blo naučeno. Jaz njega ne sovražim. Njemu se je to zdelo normalno. (75) Dvakrat, trikrat je še probal, ampak sem ga ustavla. Zdej je tud sin že zrastel in on vid stvari. In mu tud on že pove, da bo držal z mami. Že on ve. Tud skoz njega vidi, da ostaja sam. (76) Samo dokler je pa otrok mejhen pa samo bež. Jaz pravim, čim manjši je otrok, čim prej je treba it. Jaz sem šla skorej prekasno. Hvala bogu, da sem si tako uštimala. In enostavno, če ženska ni v službi, je to katastrofa. Prala boš, kuhala boš, pospravljala boš. Delala boš tako kot bom jaz reku. Če pa ne boš, bo pa tkole. In ženska nima nobene moči. Poznam par punc takih. Take ženske nimajo prjatlov, nimajo nobenga, ker se umikajo. Tud dokler je on prepričan, da ona teh

stvari nikjer ne govori, bo šla do sosede. Ko bo pa on vidu, da je že kje kej povedala, tam bo pa ustavu. Da se ne bi kje kej razvedlo. Misl pa, da če ni službe, pa še kakšni mejhni otroci. Pa nima kam ...jaz sem bla čist na dnu.

Z: Kaj vam je pa najbolj pomagalo takrat, da ste se začeli pobirat?

E: Otroci. To me je gor držalo, pobirala sem se zarad njih. Ne zarad sebe. Dva otroka mam iz prvega zakona pa enga iz tega. Mogla sem se pobrat, zarad njih. Nisem se pobirala zarad sebe, čist vseeno mi je blo. (77) To je tista točka, kamor pridejo ženske in se delajo samomori. Ker jim je že čist vseeno. Ker sem tud jaz to probala. Jaz sem tud to probala. Ker ti ni več nič pomembno. Dost ti je vseega, tega življenja. Konc, konc, konc. Tema se nardi, ne vidiš koraka naprej. Jaz sem vidla še ta korak, da sem še pristopila do dohtarja pa da so me v Ljubljano odpelal. Ker če tega ne bi nardila ...tud otrok ne vidiš več, vseeno ti je. (78) Take ženske, ki pa službe nimajo ...mislim, da jim je pa čist vseeno. Jaz danes tuk stvari vidm. Ne da nima možnosti, vsak ima možnost. Jaz sem stara zdej 50 let. Da bi službo menjala ...nimam izobrazbe. Brez izobrazbe nimam kam. Pr 50ih letih, da bom probala nekej končat, tud ne vem. Ne da nočem al pa da ne morem. Bolj gledam zdej, da otrokom pomagam. Mam dost dela pa služba pa doma in otroc. Pa že vnuke mam. Vsaka stvar je za nekej dobra, zdej so že vnuki. Ko jih zagledaš, je dobro. Drugač ko pa takrat, ko so bli moji mejhni. Drugač vidim. Velik žensk je ...jaz zdele eno v službi pripravljam. To je tisto ...k bi rada marsikateri pomagala, ker vem da sama ne zna ven. Ker tud sama nisem znala. (79) Ampak nimajo moči. Pa misl ...,da če jo bo na večerjo peljal, bo pa vse vrede. Danes me bo pa na večerjo peljal. Pa ji samo rečem, če misl, da bo potem boljš? Pa misl, da bo. Ampak mislm, da bo hmal zrela odločitev, da gre. Edino na ta na način lahko dam nek prispevek tem ženskam. Ker sem jaz probala in jaz vidm že od daleč. Mi ne rab nič govorit, ker vem, da je blo nekej. Samo če noče sama o tem, je ne moreš prisilit. (80) Jaz vem, sej sem jaz glih tako. Pol sem povedala. Še na socialni nisem vsega povedala, še v varni hiši nisem povedala vsega, niti na sodišču. Če bi vse povedala, ne vem kaj bi blo. Še zmeri si misliš, ah sej je dost, tole pa ne bom povedala. (81)

Z: Pa vam partner ni nikoli zameril?

E: On mi je zameru, ker sem ga zapustila. To je bla njegova zamera. (82) Ker jaz sem mela nagajanja dost iz strani prvega moža 19 let. Tri mesce nazaj se je hiša na dražbi prodala, otroc so na cesti. Jaz sem se odselila, otroka dva pa sta ostala notr. Prvi ma družino, drugi nima. Ampak enostavno je šla hiša na dražbo in sta ostala brez. Tako da zdej delamo na tem, da bosta imela nekej. Jaz sem mela dva moža. Unga k mi je skos nagajal pa potem še tega. Ampak unga prvega sem se znebila. S tem, da se je hiša prodala, je dobil denar in bo dal menda mir. Njemu je denar pomenu, otroc ne. Potem je blo tud povezano in preneseno v nov zakon. »Pa pejt nazaj h unmu, če ti je blo takrat boljš ...pa pejt nazaj, če ti je blo boljš....« Potem pa so ti očitki. (83) Pa tud mislm, da če ti prpelješ dva otroka v nov zakon, nikol ne smeš prčakvat, da bo za tvoje naredu tuk kukr za svojga.

Z: Potem ste otroke sabo vzel, ko ste se poročil?

E: Ne, onadva sta bla že polnoletna. Ampak tud v pogovoru vidš, da ni isto. Zame so vsi trije enaki, za njega ne. Ker niso pač njegovi. In to je spet ena ovira. Ko sem šla v varno hišo, je šel mali z mano. (84)

Z: Kako pa je to on sprejel?

E: Od začetka je blo tko ...jaz sem ga vzela iz šole. To je bil tak načrt. Ker če bi ga kej velik sprašvala, ne bi hotu it. Ne bi dovolil, da ga odpeljem. Tist sam umik ...ko sem prišla v šolo, sem samo učitelju povedala, kaj se dogaja. Da bom otroka vzela. Čeprav je tud šola vedla. Ampak vrjetno še ni blo tolk, da bi me šola sprašvala. Da bi me kdo vprašal, če je doma kej narobe. Ni blo tolk vidno. Ko sem povedala kam greva in da se umikava, je blo učitelju jasno. (85) Samo prosil je za popolno diskretnost in tišino. Da ne bi kakšni novinarji na šolo priletel. Da ne bo cela Slovenija vedla, da se je to zgodilo na naši šoli. Sin ni bil presenečen, prestrašen. Nič ni spraševal. Zdelo se mi je, da je imel tak občutek kot da ga peljem kamor se bova umaknila, da bo mir. (86) In ko sva tam pršla, kjer sva dobila sobo. Je sledilo en kup vprašanj, kaj samo tole mava, kuk časa bova tle ... (87) Potem pa se je začela pojavljat jeza. Na začetku se mi je zdelo, da je na začetku blo dobr, da sva bla v miru. Ko sem se jaz umirila, se je potem tud on. Zdelo se mi je kot da bi bil zaščitniški do mene. (88) Potem se je pa začela jeza, tud razbijanje telefona. Tud v zid je tolku. Jezen je bil na očeta, ker ni nikamor hotel it. Ker je blo treba na kakšen razgovor, pa on ni hotu it. Pa je bil bolj jezen na njega v smislu, ati pejt. Ker se ni hotu vključvat. »Pejt zarad mene, če ne zarad mami« (89) Pa tud v šoli se je odmikal, nekateri so vedel, od kje je prišel. Pa tud mal se mi zdi, da jih oštevilčjo v šoli. Šolo je zamenjal dvakrat. Potem je šel tud v prilagojen program. Zdaj uspešno zaključuje devetletko. Ampak je bolj v ročnih spretnostih razvit. Sem vesela, da se je našlo eno področje, kjer se bo lahko bolj osamosvojil.

Zapis intervjuja F

Z gospo E sva se srečali pri njej doma. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Preletela sem teme in vprašanja, ob morebitnih nejasnostih sem ji postavila dodatna vprašanja. Gospa je sama začela pripovedovat zgodbo. Postavila sem ji nekaj vprašanj za razjasnitev situacije. Intervju je trajal 45 minut. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

E: Zdej sem vreu, ampak bilo je zelo hudo. Še vedno hodim občasno na skupino za samopomoč. (1) Ženske so drugačne, seveda da so. Takrat ko sem bla jaz, nas je blo 4 ali 5. Pršle smo vse v enem tednu, ena za drugo. Na koncu smo pa tud skorej vse naenkrat šle. Ko je ena našla stanovanje, smo potem tud druge. Ampak ni nobena načrtovala, da bo tako. In v enem tednu smo šle. To je blo 2011. (2) Prišle smo vse decembra 2010, potem 2011 smo šle pa ven. Še vedno sem v stikih z ženskami in svetovalko. (3) Šele par mescev nazaj se je postopek na sodišču zaključil, pa je tega že 7 let. To je tako kruto. Dala sem skoz, ampak je blo zlo težko. (4) Jaz če ne bi mela službe, ne vem kako bi. Odvisen si od drugih, omejen si. (5) Jaz sem mela službo, sicer sem mela kreditov ogromno, ko sem šla od doma. (6) Ampak samo moj predpostavljeni je vedel v službi, samo njemu sem povedala. Ker sem mogla. Če me slučajno ne bi blo v službo, ko sem se zmenila, da grem v varno hišo. (7) Nekaj časa sem potem še hodila na skupino za samopomoč. (8) In tam sem poslušala druge. Glih tako je blo, ko da bi poslušala sebe. Sej to je isto, podobno nasilje deluje. In ko sem šla v varno hišo, sem mogla povedat v službi, ker nisem vedla, al bom šla na bolniško al kako bom. (9) Ker jaz sem bla tako obupana. Jaz sem to naredila iz nagona po preživetju. Ne po pameti. Enostavno sem mogla it. (10) To je bilo 16. decembra, sneg je bil, mrzlo je blo. V službi sem povedala, ampak on ni nobenmu povedal. Tako da po petih mesecih in

pol je šele en sodelavec vedel, da jaz ne hodim domov. Da sem šla stran. Ker je slišal al mogoče je videl, da ne hodim več v isto smer. Tako da ja, v službi ni noben vedel, razen predpostavljeni. (11) On mi je šel pa fino na roke, moram reči. (12) Nisem mela niti enega dneva bolniške, sem bla čist skus prisotna v službi. (13) Je razlika za mamice, ki so z otroki. Ker otroci majo svoje težave. In ona mora držat sebe pokonc, potem pa še otroke. In tam je treba kar bolniško vzeti. No, jaz nisem nič jemala. Vse sem sama uredila, no s pomočjo varne hiše. Ker če ne bi šla tja, ne bi vedla teh stvari. Sej ne veš, kaj lahko, kaj ti pripada. (14) Sem mela enkrat možnost iti k socialni delavki v podjetju. Ker nisem nikoli koristila službenega letovanja, dopusta. In sem si rekla, sej sem sama zdej v varni hiši, grem pa reči za to letovanje. In sem šla gor ...zakaj pa ne bi mal cenejše dobila. In smo se mal pogovarjale in sem rekla, da zdej živim v varni hiši. Kot da bi steni govorila, sploh ni reagirala. Potem sem pa še enkrat ponovila. Pa je rekla: »Ah, tam pa najbrš ni lušno.« To je bilo vse, kar je rekla. (15) Tako da druge pomoči nisem imela, vse sem sama. No, edino s pomočjo odvetnice. (16) Pa prijateljice tri. Brez njih tud ne bi preživeła. (17) Tud zdravnik ni mel pojma. (18) Jaz sem imela ful težave in zdej vem, da so izvirale iz tega. Doma nikoli, potem v varni hiši pa. Dvakrat so me v bolnico peljal. (19) Nisem vedla zakaj. Sem bla tud na infuziji. Samo zdravnik ni nikol vedu, zakaj sem jaz tam. Nikoli se nisem z nikomer pogovarjala o tem. (20) V službi pa so mogoče potem čez kakšne tri leta vedl. (21) Ampak ne vem. Mogoče sem kakšne tri, štiri leta po tem omenila kakšni sodelavki, prijateljici. Ampak tud one niso nikomur govorile. (22) Ker nisem nikol opazila, da bi se kdorkoli drugač obnašal al pa kej. Tud nobene povratne informacije nisem dobila, v smislu da bi mi kdo dal vedt, da ve. (23)

Z: Mi lahko prosim na kratko opišete vašo situacijo. Kdaj se je nasilje dogajalo, v kakšnih oblikah?

F: Nasilje se je dogajalo od kar sem bla poročena. Poročena pa sem bla 32 let. (24) Od 18. leta. Ampak na začetku ni blo tako, nasilje se je stopnjevalo. (25) 32 let ja. Dve hčerke imava. Potem pa je blo tako težko, da jaz nisem mogla več zdržat. Glava je polna. Ne veš, kako ven iz tega, kako si pomagat. Kam it. Hišo smo imel, vikend smo imel. Vsega tega imaš polno glavo. In polno kreditov. Razmišljala sem, kam bom šla, ne morem stanarine plačevat, ne morem. (26) In potem sem se obrnila na eno gospo, ki dela v domu starejših občanov. Sem si rekla, ona dela z ljudmi, veliko ljudi pozna ...ker jaz nisem poznala nikogar, vezana sem bla na službo in domov. (27) Vprašala sem jo, če ve za kakšno stanovanje, če kdo oddaja. Ona pa me je pogledala in rekla: »Veš, ti nisi sposobna za v svoje stanovanje. Ti si boš kej nardila.« Če je delala v domu za stare, je morala met neke izkušnje. Ona je mene prebrala. Al je pa vedla, sej so ljudje vedl, kako je z mano, pa ni noben nč naredu. (28) Ampak mi je dala številko od varne hiše. Je pa njena sestra bla v varni hiši, zato je ona vrjetno mene prebrala. Ker jaz zdej k vidm žensko, po obrazu in očeh vidim ljudi, kako se imajo, kako se počutjo. Prej tega nisem nikol opazila. Dala mi je številko, s svetovalko sva se najprej pogovarjali po telefonu, mi je najprej svetovala, da grem na to skupino za samopomoč, potem pa naj se odločim. Tudi za razgovor smo se dogovorile. (29) Konec oktobra sem šla prvič na skupino. (30) 16. decembra sem šla potem od doma. Ampak to je kruto in težko. Pa ne samo takrat, ampak tudi zdej. Skozi celo sodišče...to je trajalo 7 let. Končalo se je 24. novembra lani, to sodišče. (31) S tem, da sem ful razočarana nad tem, kako se na sodišču obnašajo, kaj dovolijo. Občutki ničvrednosti, smet ...Vse tisto, kar sem imela doma. (32) Tud zdej, ko berem, poslušam ...kaj pravijo, pišejo. Npr. tud Nusdorferjevo. Ok, lepo pove. Ampak kako je daleč tisto, kar ona pove, od tega, kar pride do nas tle, do prakse. Na sodišču se borit, poslušat to, pogrevat celotno

zgodbo. Pred dvema leti mi je bilo tako hudo. Ful sem bla jezna na svetovalko in na cel svet. Ona je men svetovala neke, potem pa je blo drugač. Sej je res povedala in ni nič narobe. Ampak ni vse odvisno od njenih besed in mene, ampak še od koga tretjega. In na sodišču se vse obrača drugač. (33) Težko mi je blo zdržat res. Jaz sem bla na tabletih, takrat ko sem bla še doma. (34) 1 mesec pa pol potem ko sem prišla v varno hišo, sem jih nehala jemati. In sem rekla, da bom končala z vsem tem. Ampak potem sem jaz mela tako hudo adrenalinsko krizo, nekajkrat. (35) In tud zdej, v tem celem postopku, se mi je tako zameglilo. Ker je bivši zahteval to stanovanje. V tem stanovanju je bla moja mama. In ko sem jaz h njej prišla živeti, je padla po tleh in si zlomila hrbtenico. Vse se neke, dogaja verižno. (36) Od premoženja sem dobila del. Iztožila, ne dobila. 5 let in pol je trajalo. (37) In po teh petih letih in pol, ko je on mene izplačal, ni vedel kaj bi in je vložil tožbo za lastniško pravico tega stanovanja. Ne denar, ne izplačila. Ampak ključ. Zahteval je, da mu plačujem stanarino, ker je »dal« on denar za to stanovanje. Pa tud če bi res dal, bi šlo na pol. Zahteval je ključ, prost vstop. Če pa se ne strinjam, naj stanovanje zapustim in ga dam njemu v uporabo. Mene je bilo tako strah, ko sem to brala. Jaz sem bla čist zmešana. In sem še odvetnico klicala, če lahko sodišče to zahteva. Ker on ni maral izplačila, samo da bi šla jaz ven. Sem rekla, da če se do zdej nisva potolkla, ga bom zdej pa jaz. Tako daleč je prišlo. In je rekla, da ja. Sodišče o zahtevku odloča. Zahtev je pa za lastniško pravico. Tako sem bla obupana, kaj bom nardila. Če je lastnik pa sploh notri ne prihaja. Takrat ko se je mama vselila, je takoj stanovanje prepisala name. Ampak midva sva dala eno tretjino zraven za stanovanje, ker ona ni imela vsega. Ampak on ... na sodišču je tako. Kdor bolje argumentira, oziroma sodišče bolj prepriča. Al je res, al ne. On je napisal nekih 5–6 prič. Dva sem poznala, ostalih sploh ne. In kaj majo oni veze s tem izpred 35 let sploh ne vem. Nimajo pojma. Ampak na koncu sploh ni prišlo do pričanja. Ko smo imeli prvo razpravo ... je sodnica tako na njega pritisnila. Jaz sem svoji odvetnici povedala, da sem pripravljena polovico izplačati, samo da imam mir. Je rekla, najprej bomo probali tako. Tako da na koncu sem mu izplačala eno tretjino tega stanovanja. Tako, tud njegov odvetnik je dvakrat prosil za pavzo, da sta se pomenila na hodniku. Tako me je na koncu to dotolklo, da nisem nobenga olajšanja čutila na koncu. Ne čutim nič, uničilo me je. (38) Potem sem šla pa takoj v prodajo tega stanovanja in sem ga uspela prodat. Vse se je odvijalo hitro, v treh dneh sem našla kupca in prodala. Po sodišču sem šla takoj na banko in sem ga izplačala, tako da en do družga nimava več nobenih pravno-premoženjskih zahtevkov. To sva tam tud podpisala. Kupila sem novo stanovanje, tako da upam, da bom vse pustila za sabo. (39) Ker za enkrat ne čutim nobenga olajšanja, po vseh teh borbah na sodišču. (40)

Z: V kakšnih oblikah pa se je nasilje pojavljalo?

F: V vseh, fizično, psihično, ekonomsko in spolno. (41)

Z: Ste bili zaposleni, ko se je nasilje dogajalo?

F: Ja, zaposlena sem bila v velikem podjetju za nedoločen čas. Zdej sem upokojena. (42)

Z: Je nasilje vplivalo na vašo prisotnost na delu?

F: Ne, jaz sem bežala v službo. Če jaz ne bi imela službe, ne vem, kako bi preživela. Tam sem se zelo dobro počutila. Super mi je blo v službi. (43) Bilo je naporno, moram reči. Ker sem mogla več delati. Ampak sem se dobro počutila. (44) Nikoli nisem bila odsotna. (45) Je pa res, da sem se velik šminkala pa pudrala. Po eni strani, zaradi joka. Ker če ful jokaš, se potem pozna. Sem se mazala s tisto svetlo

barvo, da se ne pozna, da si zabuhel od joka. In modra sem bla včasih po obrazu, tako da sem se mogla namazat. Naučila sem se skrivat. (46)

Z: Ste kakšno izmed oblik nasilja doživeli tudi med delovnim časom?

F: Ja telefonskih klicev je bilo ogromno. (47) Poklical me, ko sem bla v službi, on pa je bil doma. Pa kje hodiš, pa kdo bo kuhal. Če doma kej ni blo. Jaz sem bla v službi, pa moram njemu doma na mizo hrano postavt. Pa je upil, da je spet sam doma, pa da je lačen.

Z: V kakšni meri pa je nasilje vplivalo na kakovost opravljanja vašega dela?

F: Na kakovost ni vplivalo. (48) Vplivalo je v tem smislu, da sem bla zelo odmaknjena, zaprta vase. Čeprav sem mela z ljudmi dobre odnose. (49) Ampak nisem imela prijateljic. (50) Bila sem bolj tiho in bolj zase. Sem se pogovarjala z ljudmi, seveda. (51) Ampak nisem šla nikamor, na nobena druženja, piknike. Prvič sem šla na silverstrovanje v 32 letih, ko sem bla v varni hiši. Nisem šla nikoli prej, ker nisem smela. (52) Služba mi je predstavljala zatočišče. Raiši sem bila v službi kot doma. (53) Tiste tri tedne, ko je bil dopust, je blo groznih. Men je blo tako hudo, komej sem čakala, da grem nazaj. Kaj bom jaz doma počela, strah me je blo. (54)

Z: Kako je blo pa s strani delodajalca? Je bil seznanjen z vašo situacijo?

F: Kaj se dogaja doma, ni vedel. Samo povedala sem, da imam eno težko situacijo in da se bom odselila od doma. Zakaj pa, kako, nisem nobenmu razlagala. (55) In sem rekla, da sem zmenjena za sestanek. Jaz sem prišla potem v službo, ampak vseeno sem mu morala povedat, če slučajno ne bi mogla prit. (56) Da bi prosila za dan dopusta, potem bom šla pa naprej na bolniško, če bo potrebno. Ampak potem nisem imela niti en dan bolniške. (57)

Z: Kakšen je bil pa odziv delodajalca?

F: To je vedel samo moj predpostavljeni. Smo se poznal. Samo poklimal mi je in rekel sporoč, da vem če prideš al ne. (58)

Z: Ste bili iz njihove strani deležni še kakšne pomoči?

F: Ne, mogoče takrat edino, ko sem morala na sodišče. Da sem prosila, če grem lahko med službo ven, ker sem mogla na sodišče. Tako da glede tega ni bilo težav, so mi dovolil. (59) Je sicer ful napeto pri nas, ne dobiš dopusta kar tako. Najbolj me je presenetil tist odziv socialne delavke takrat. Sploh jih ne zanima ...to je kapital, proizvaja se kapital.

Z: Kaj pa finančno, so vam kako pomagali?

F: Ah, ne. Bilo je grozno. Ko vložiš tožbo, to so sodne takse, grozni stroški. Treba je plačat odvetnike ...jaz sem bila še v službi, pa še kredite sem imela. Odvetnica je rekla, naj prosim za brezplačno pravno pomoč, pa nisem prišla v to skupino. Ampak nisem mogla plačat vsega na enkrat. Na koncu so mi dovolil, da sem plačala na 6 obrokov. Plačevala sem leta in leta, to je ful drago. Najbolj mi je pomagala odvetnica, tudi ona mi je šla na roke. Njej sem prvič plačala po 1 letu in pol, ker enostavno nisem imela. (60) Spomnim se, kako me je blo sram, nisem imela za oblečt. Hodila sem v enih hlačah in službenih majicah, ker enostavno nisem vzela nič od doma. Na koncu meseca mi je ostalo 36 €. Jedla sem hrano, ki sem jo dobila zastonj. Jedla sem makarone cel teden, brez omake. Pa sem imela službo, ne vem, kako bi bilo če bi bila brez.

Z: Kaj pa bi si takrat mogoče želeli s strani delodajalca?

F: Ne vem, res ne vem. V tistem času je bila ena gospa v varni hiši, ki je imela takega delodajalca, ki je res zelo skrbel za delavce. Socialna delavka iz podjetja jo je obiskovala, dobila je denarno pomoč, še na rehabilitacijo v toplice so jo dal. Vse je imela na razpolago, jaz nič. Strah me je bilo, ker sem se bala, če bom sploh lahko v službo hodila. Ker živci ti poberejo moč, energijo. (61) Šla sem s potovalko v svet, čez noč. Sploh nisem poznala, kaj je varna hiša, kako funkcionira. Nisem vedla, če bom preživela. (62) Strah občutki, groza. Še danes se tega straha ne morem znebit, me včasih kar zagrabi panika pa ne vem zakaj. (63) Groza me je bilo, da ne bi mogla delat, pa na bolniško, pa to zdravniku razlagat. (64)

Z: Kako pa ste dobili tablete, če niste zdravniku nič povedala?

F: Pa ne od njega. Imela sem prijateljico, ki mi je to prinesla. Sem jih jemala kar 10–15 let. (65) Parkrat mi je tudi zdravnik napisal. Pa še astmo sem imela in sem potem še tam malo pojamrjala, da ne morem spat pa tako. Tud zdravnik ni spraševal, samo rekla sem, da ne morem spat. Ker to pa res nisem mogla. Ker če nisem vzela tablet, me je vse bolelo in premikat se nisem mogla. (66)

Z: Ste kdaj zaupali komu od svojih sodelavcev?

F: Takrat ne. Kakšne tri leta kasneje, sem povedala eni sodelavki. Oziroma je ona bolj začela, da se njena sestra ločuje. Pa sem potem malo svetovala. (67) Prov razlagala nisem nikomur, mogoče sem kdaj omenila, da sem bila v varni hiši. Ampak sej ljudje vejo, zakaj greš tja. (68)

Z: Pa ste bili s partnerjem v kontaktu, ko ste bili v varni hiši?

F: Ne, me je klical, ampak se nisem javljala. (69) Jaz sem se ful prepustila napotkom zaposlenih, ker so strokovnjaki in sem jim zaupala. Oni majo izkušnje, bom nardila kukr bodo rekli. Potem pa me je mlajša hči klicala in jokala. Bili sta obe stari okrog 30. Rekla je, da bi se oči rad pogovorili, da naj se mu oglasim. (70)

Z: Pa so hčerke vedele za vašo situacijo? Ali ste nasilje skrivali tudi pred njima?

F: So vedle. Ko je bila tastarejša stara 15 let, mi je rekla: »Mami pejt, da te ne bo ubil.« Ampak jaz nisem mogla it, zaradi otrok. Nisem vedla kaj naj z njimi. On pa je vedel, da brez otrok ne bom šla. Je rekla, me bomo že nekako, ti samo pejt, da te ne bo ubil. Ampak nisem mogla it. Jaz sem zarad otrok vztrajala. (71) Ampak danes, ko razmišljam, ne vem kaj je bolj. Al da ostaneš al da greš. Travme ostanejo v obeh primerih. Potem je bil obsojen na 10 mesecev zapora, pogojno, za dobo treh let. Zdej zarad tega premoženja k se je šlo. Men je pa odvetnica rekla, k je on potem naknadno vložil za to ...je rekla, da moramo tud me nekeje na vago vržt, da mi pripada odškodnina. Ampak jaz nisem hotla odškodnine, samo da ga nikoli več ne vidim, pa da mam mir. Jaz sem hotla samo mir in ne morem imet miru, če se grem vojno z njim. (72) Odvetniki drugače gledajo, ona ne čuti tega tako kot jaz. Nje se ne dotakne tako kot mene. Potem sem vložila vlogo za odškodnino za nasilje. Bila je taka lepa cifra. Ampak jaz ko sem njega vidla tam na sodišču, men so kar čreva skakala, slabo mi je bilo od straha. Moja odvetnica me je držala pokonc in vlekla. Jaz nisem spala 3 mesece k sm čakala na to obravnavo. Jaz sem hotla bit samo mim. (73) Odvetnica me je spodbujala, da jaz od tega imam mogoče malo vsoto, ampak sem vzor vsem ženskam, ki prihajajo za mano. Ker je mišljenje še vedno tako, kakršno je. Ženske je strah, sram, občutki krivde, ničvrednosti. (74) Jaz v svoji družini nisem imela podpore. Svoji mami sem povedala in je rekla,

ni šans, da se ločiš. Zdej vem, zakaj je ona to men rekla. Ker je iz svojih izkušenj izhajala. Ona je mene vzgajala sama in men se je to poznalo, da sem odraščala brez očeta. In jaz nisem hotla, da bi moji otroci odraščal tako. Vsi izhajamo iz svojih izkušenj in tako tud delujemo. (75) Jaz vedno pravim, da sem v varni hiši zrastle. Tam sem bla točno 9 mescov in pol. In mam lepe spomine. (76) Res priporočam varno hišo tistim, ki so same, brez opore družine. Ker jaz, če bi sama vedla, bi šla že prej. (77) Men je blo vseeno kaj se zgodi, čakala sem da se nekej zgodi, ker je blo neznosno.

Z: Kaj pa je bila tista kaplja čez rob, da ste šla?

F: Nisem mogla živeti, nisem vidla več nobenga izhoda. Moči grejo v tolikih letih. Jaz sem leto in pol skus razmišljala o samomoru. Samo o tem sem razmišljala, kako se to naredi. Že brala sem o tem, da bo čim manj boleče. In misel na moje otroke, kaj bom jaz njim naredila ...bila sem v totalni depresiji. Nisem mogla nič. (78) No, potem pa se je začelo obračat. Kaj bi jaz njemu naredila, da bi ga uničila. Iz dneva v dan je bla norišnica. Razmišljala sem, kako bi to izvedla...podnevi ga ne morem, ker je močnejši od mene. Vedla sem, da ga moram ponoči, ko bo spal. Ampak mogla bi bit hitra, ker če bi se zbudil, bi on mene ubil. In o tem sem razmišljala tako intenzivno ...in on en dan pride domov, jaz mu dam na mizo za jest. On pa sedi, jaz sedim za pultom, hrana je na mizi. Pa me pogleda in reče: »Ti, k je tle notr kej strupa?« Jaz sem se tako ustrašla, energija se čuti. Jaz sem se tako ustrašla, ko je on to mene uprašal, da mi je ratalo slabo. Tako me je zadel kot da bi vedu, o čem jaz razmišljam. Potem me je vprašal še enkrat. Mene je blo tako strah, da si nisem upala odgovort. Potem pa sem počasi vprašala »Zakaj pa ti misliš, da bi jaz tebi dala strup v hrano?« Potem je bil čisto tiho in jedu. Mene je želodec bolet potem ene 14 dni, tako me je blo strah mojih mislih. In je pršlo kot ena streznitev, kot da bi me udaril. Bla sm zmedena in prestrašena, rekla sem si, da to ne pelje več nikamor. (79) Ker take stvari vodijo v kakšno nepredvidljivo situacijo, pri nas je bila eksplozija v trenutku in se lahko vse sorte zgodi. In takrat sem začela intenzivno razmišljat, da grem. (80) Potem pa nič več ne o samomoru, niti o umoru. Ampak samo, kako bom šla ven. Najprej sem govorila s tisto gospo, potem sem šla na skupino za samopomoč. Ko pa sem poslušala tiste ženske mojih let, sem se pa odločila. Počutila sem se, kot da bi moja knjigo brale, samo igralci so bli drugi. Jaz sem kar skupej lezla, nisem mogla sedet pokonci. In eno gospo sem si zapomnla, k je rekla, da je šla pred osmimi meseci in se je tam nasmejala. Jaz se smejat nisem znala več. Rekla sem si, če grem jaz zdle, se bom čez eno leto že smejala. In sem se odločila, da grem. (81) Ampak ni končano s tem, ko greš. Takrat se šele boj začne, ker prej možnosti boja itak nimaš.

Zapis intervjuja G

Z gospo G sva se srečali pri meni doma. Najprej se predstavim in opišem fokus svojega magistrskega dela. Preletela sem teme in vprašanja, ob morebitnih nejasnostih sem ji postavila dodatna vprašanja. Intervju je trajal približno 1 uro. Pogovor sem z dovoljenjem gospe snemala.

Zala: Prosim, če mi na kratko opišete situacijo (kdaj se je nasilje dogajalo, v kakšni obliki)?

G: Nasilje se je dogajalo od poroke (30 let). (1) Ampak težave so se že začele kazat pred poroko. Ampak takrat misliš, da delajo živci zarad poroke. (2) Takrat se je kar nekej začel trmat in razburjat. In takrat se potem tud ene dva dni nisva vidla. In sem si rekla, da bom poroko odpovedala, če se ne bo prikazal. Takrat je blo to mal lažje, ni blo treba vsega tko rezervirat. (3) Potem se je prikazal. Ampak vedno so

ble lepe besede: »Vse bo lepo, vse bo dobro.« (4) Veliko vlogo je imela tudi tašča. Prišlo je do velikega preobrata, ko je naenkrat nehala bit hinavsko prijazna. (5) Ta zadeva se je kazala v njihovi družini, veliko je bilo krega, vpitja. Kot otrok je bil velikokrat tepen, pa ne v smislu, če je kaj »ušpičil.« Velikokrat je mama šla zaprt vsak okna, pas vzela in ga tako prav zavestno tepla. (6) In točno to je delal on potem s prvim otrokom. Potem tudi ni hotel sprejet nobene pomoči. (7) Jaz sem si mislila, saj bo, ker je mlad. Pa kar nekaj je hodil s kolegi na okrog, pa v kino vsak dan, pa ni nič povedal. Jaz sem bila vzgojena v tem poštenem odnosu, da se stvari pove in se zaupa in se mu tudi zaupala. (8) Velikokrat se je napil tudi ko smo gradil hišo. (9) Bil je ogromen kolerik, ga je prevzela hitra jeza, veliko stvari se je razbilo. (10) Prej mirno, nežno. Potem pa se je situacija spremenila v trenutku. Ampak jaz takrat še nisem pomislila, da bi se to v karkoli razvilo. (11) In tud otroka je imel zelo rad, ampak ta ljubezen se je kazala na čuden način. Že ko je bil star en mesec, je ponoči zajokal in ga je enkrat po ustih udaril. (12) Tako bom rekla, otrok je bil živahen. Ampak to ni bil izgovor, pretepel ga je kar tako. (13) Če ni bilo pijače zraven, sva imela normalen odnos. Ampak ta se je lahko drastično spremenil v roku ene ure. (14) Skozi leta pa so se potem problemi stopnjevali. (15) Dobil je tudi razna zdravila, s katerimi pa alkohola mešat ne smeš. Ker je zdravila jemal zvečer in je bil v igri še alkohol, so se potem tudi ponoči dogajale grozne stvari. »Vzemi nož, zakolji me.« Pa drugače ni bil tak, to so bile kot nekakšne more. Pogovorila sem se z njim, ker ni vedel, kaj se dogaja. Tako da potem je zdravila jemal zjutraj in je bilo boljše. Jaz sem skus upala, da bo bolj. (16) Ampak potem je tako daleč zabredel, da sem razmišljala ali bom jaz klonila ali bo celo on ob službo. (17) Ob petkih, ko sem se vračala domov iz službe, sem se začela trest. Ker je sin prihajal domov iz Ljubljane. Operiran je bil na srcu in moral je imel mir. Bila sem vesela, ker se je družina zbrala. Hkrati pa sem se bala, ker je bilo stanje v petek in soboto najhujše. Zato ker ni bilo treba it v službo in je lahko pil. (18) Nasilje je kazal tudi nad kužkom. Imel ga je zelo rad, ampak ga je nekajkrat tako pretepel, da mu je zlomil nogico. (19) Grozno je bilo, včasih je začel tako vpit, samo ko me je videl. Že na dvorišču. Ni imel kontrole, tudi pred sosedi ga ni bilo sram. (20) Ampak prišlo je do te točke, da ko bi moral na dopust, sem se odločila, da grem. Ker leto pred tem je bilo toliko alkohola, da je ratal nevaren tudi na cesti. Vedno je pazil, da ni vozil, kadar je pil. Tisto leto, pa mu je bilo vseeno, ogrožal je naša življenja. Zamenjat pa se ni hotel. (21) V tistem letu mu je umrla še mati in takrat je potem začel posegat še po žganih pijačah. Pred tem je pil samo pivo in vino. Potem je pil vse. Začel je ležat na kavču po službi in sam pit. Vse mu je šlo na živce, vpil je. Nič se ni dalo več pogovorit. Pomoči ni hotel sprejet. (22) Potem ko sem odšla, se je malo vzel v roke, ker če bi se stopnjevalo, bi bil definitivno ob službo. (23)

Z: Ste bili zaposleni, ko se je nasilje dogajalo?

G: Ja, v večjem podjetju. (24) V službi so ubistvu vedel ves čas, da se pri nas nekeje dogaja. Vedla je moja šefica. (25) Potem pa, ko sem se jaz nekeje odločila, da odidem ...sem se najprej zatekla po pomoč na center za socialno delo, kjer sem jim zaupala težave. Svetovali so mi, naj se odmaknem. (26) Oni so mi tudi pomagali poiskati začasno stanovanje. (27) V tem trenutku v službi niso vedel, ker sem imela takrat nekako planiran letni dopust. In je bil idealen čas, da sem se v tem času odselila in nekako umirila. Po dveh tednih tega dopusta, sem ponovno stopila skozi vrata podjetja. (28) Takrat pa se je že začelo malo šušljati o tem v službi, nekako je govorica prišla tudi na uho direktorju podjetja. (29) On mi je prisluhnil in mi tudi v tistem trenutku tudi finančno pomagal. (30) Po dveh ali treh letih pa me je poklical

direktor javnega podjetja v Ljubljani, ki je nad vsemi območnimi enotami. On pa za celotno situacijo ni vedel, ker njega take stvari ne zanimajo. Jaz pa tudi nisem vedela, zakaj me kliče. On je hotel, da grem delat v Ljubljano. Takrat sem bila postavljena pred odločitvijo, kako ukrepat, kje pustiti otroka, ker bi se vračala pozno domov. Zato sem mu omenila, da sem se znašla v tej situaciji in da službe ne bi rada zapustila. (31) Odgovoril mi je, da bo poskušal. In jo je našel, ostala sem v svoji enoti. (32) Potem v lanskem letu pa se je zgodila reorganizacija in sta se naš in Ljubljanski direktor sestala. Ljubljanski direktor je zahteval, da pridem tokrat delat v Ljubljano, ker če bom pa tokrat rekla ne, bom pa ob službo. (33) Moj direktor, ki je pa vedel o situaciji veliko več, me je potem nekako vzel k sebi v tajništvo. Ravno tako se je izšlo, da sta šle dve v pokoj. Tako da mi je naredil uslugo. (34) Jaz o zadevi nisem bila nič obveščena, samo šef me je poklical in rekel, da od februarja naprej delam pri njemu ali pa grem v Ljubljano. Odločit sem se mogla takoj. (35) Vedno sem delala tako, da služba ni trpela. Ker sem vedla, da enkrat, dvakrat bi mi mogoče še spregledal, potem pa že ne več. (36) Tudi od sodelavcev so vedeli res tisti najozžji, ker tistih višje to sploh ne zanima. (37) Njih zanima, da je delo opravljeno. Enkrat sem ga edino prosila, ker sem mu povedala, da jaz brez službe ne morem bit. In sem mu povedala, naj me prosim obvesti, kako se bodo odločil. (38)

Z: Ali je življenje v nasilnem odnosu vplivalo na vašo prisotnost na delu?

G: Odsotna sem bila samo takrat, ko sem morala na razprave (sodišče). (39) Sem se pa vedno borila, predvsem s pomočjo otrok in kolegic, da so me bodril. Da nisem klonila, oziroma da ne bi zbolela in padla v depresijo. (40) Ker se mi zdi, da na trenutke sem vidla samo črno. Prišla sem domov, v tisto najemniško stanovanje in na momente so se mi vlile solze, vidla sem samo črno. (41) Največ mi je pomagal odrasel sin, ki me je kar naprej klicaril in se pogovarjal z mano. Pa ga nisem hotela obremenjevati, ampak je že po glasu čutil, da z mano ni čist vred. Potem skozi pogovor, sem se počutila bolje. (42) Te stvari se mi zdijo zelo težke, in se mi zdi, da brez pomoči ali bolnišk težko karkoli sam. Moraš bit res močan, da lahko sam. (43) Bolniško sem vzela enkrat za 6 dni. Ker imam občutljiv del na mehurju. Kadarkoli je prisoten stres, se mi te težave pojavijo. Tako da sem bila na antibiotikih in 6 dni doma. (44)

Z: Pa ste bili kdaj odsotni z dela prav zaradi nasilja?

G: Zdaj ne, pred 20 leti pa. (45) Takrat sem stanovala še pri partnerju. Takrat sem bila tepena. Sosea me je peljala v bolnišnico, kjer so mi dali injekcijo za pomiritev. In sem bila nekaj dni na bolniški. Ker je bil pa šok. (46) V zadnjih letih pa ne. (47) Ker sem se pogovarjala z možem, da tako ne gre. In da bom odšla. Tudi ko sem stanovanje dobila, sem mu povedala, da me v petek ne bo domov in naj naju s hčerko ne išče. Nisem mu zaupala, kje je stanovanje. Ampak on ni verjel, da bom res šla. (48)

Z: Ste kakšno izmed oblik nasilja doživeli tudi na delovnem mestu?

G: Ja. Največ v obliki elektronskih sporočil. (49) To se je dogajalo takrat, ko sem se odselila. Na začetku tega nisem niti tako dojemala. Sem si mislila, da bo. Nikoli nisem odgovarjala na ta sporočila. (50) Sem pa kasneje začela te mejle printat, ker je bilo tega obupno veliko. Je pa tudi sin dobival kakšna čudna sporočila na telefon. (51) V zelo čudni obliki in sploh nisem znala razvozlat, kaj naj bi to pomenilo. Zato sem te stvari tudi pokazala odvetnici, ker se je kupček samo nabiral.

Z: Torej se je nasilje dogajalo samo preko e-pošte?

G: Ne, ubistvu tudi ko sem bila v najemniškem stanovanju. (52) Moji najemodajalci niso razumeli situacije in so naju poskušali dobit skupaj, da bi se pobotala. Čeprav jim je bilo jasno rečeno iz moje strani, da vse reči rešujemo preko CSD, da naj se ne vtikajo, če so mi stanovanje dali v najem. Tako da so celo bivšega moža nekajkrat spustili v mojo spalnico. (53)

Z: Kako pa je situacija vplivala na kakovost opravljanja vašega dela?

G: Jaz sem zelo rada hodila v službo, zaradi vseh teh incidentov. Služba je meni pomenila vse. (54) Takrat ko sem se odselila od doma, sem bila v službi še v računovodstvu. Takrat ko so bile te konice, sem se morala fejest fejest skoncentrirat na zadeve, da se niso pojavile napake. (55) Ker bi to delavci občutili in pritoževali. Včasih ko sem bila fajn raztresena in sama v pisarni, sem si vzela tudi kakšne pol ure frej. In sem potem nadoknadla, ko sem se lahko zbrala. (56) Lahko sem zaupala šefici vse zadeve. To mi je pomenilo zelo veliko. Tudi takrat, ko se je to nasilje dogajalo preko računalnika. Pa velikokrat sploh nisem vedela, kaj naj bi to pomenilo, tako da sem večkrat pokazala njej. (57) Vedno sem se skušala na delo skoncentrirat, da sem za tisti čas na zadeve pozabila. Ker sem vedela, kaj me vse popoldne čaka in ponoči. (58) Jaz sem v tem nasilnem odnosu vztrajala zelo dolgo. (59) Zelo hudo je bilo, ampak sem nekako lahko opravljala delo. (60) Mogoče zaradi tega, ker sem se v službi zelo dobro razumela z vsemi. (61)

Z: Vam je služba pomagala, da ste se odločili za odhod?

G: Težko rečem. Bila sem zelo na majavih tleh, ker je sin še v Ljubljani, plača pa nizka. (62) Odšla sem ubistvu z namenom, da se na drugi strani nekaj spremeni, da se gremo nekam skupaj pogovarjat. Ker jaz sem celo življenje hodila se nekam pogovarjat, tudi s prvim otrokom, ki je imel hude težave. Medtem ko mož ni hotel nikamor. Jaz nisem imela namena odit za dlje časa, ampak samo za en mesec. Da bo videl, da mislim resno. Ker v enem mesecu ni prišlo do premikov, sem morala to bivanje podaljšat. (63) Do nekih premikov je prišlo z njegove strani, ampak ne v pravo smer. (64) Veliko so mi pomagali ljudje (odrasla sinova, prijateljice, šefica) kot nekakšna moralna podpora. (65) Ampak vse odločitve na koncu sklepaš sam. Odšla sem 13. julija, isto leto okrog božiča pa sem upala, da se bom vrnila domov. Rada bi prišla z bivšim možem skup, ampak ni šlo. (66) Poleti bo 5 let, odkar sem odšla. (67) Želim si samo mir in resnično nič drugega. (68)

Z: Ste kdaj razmišljali o varni hiši?

G: Ja, želela sem v varno hišo in sem se pozanimala. Ravno zaradi stroškov, ker mi je bilo težko plačevati najemnino. Čeprav so mi šli vsi na roke. (69) Pozanimala sem se, ampak je bil problem. Hčerka ima veliko obveznosti. Tam pa so skupni prostori in aktivnosti, katerih se ne bi mogla udeleževati. (70) Hkrati pa nisem hotla, zaradi sina, ker me ne bi mogel obiskovat. (71) In prov bi mi prišel ta mir. Pa tud lahko bi delila svojo izkušnjo in se pogovarjala. (72) Ampak se nisem odločila, zaradi otrok. (73) Sem rekla, da bom probala s pomočjo najemniških stanovanj, dokler se bo dalo.

Z: Ste bili zelo ogroženi?

G: Če je bil alkohol v igri, ni vladal razum. Težko pa je bilo oceniti, kdaj bo prišlo do kakšne nerazumske situacije. Ves čas sem morala bit pozorna in še vedno sem. (74) Čeprav zdaj ima eno prijateljico, da ga

ona precej nazaj drži. Sicer smo imel prepoved približevanja. So me opozoril, da opazujem okrog sebe. Prepoved smo imeli 60 dni. (75) Takrat je bilo za naju s hčerko najlepše obdobje, ker smo se počutile varno. Bale pa smo se situacije, po končanju prepovedi. (76)

Z: Kako pa je bilo z vidika sodelavcev? So vedeli za vašo situacijo?

G: Takrat ko sem odšla od doma, sta vedela samo oče in šefica. (77) Tudi kolegice niso vedele. Nisem videla nobenega izhoda več, zato sem šla. (78) In takrat me potem dva tedna ni bilo v službo. Sodelavec, s katerim sva veliko sodelovala, me je poklical, ker je opazil, da me ni. Večkrat me je videl, ko sem bila objokana. Povedala sem mu, da sem se odselila. (79) Ostalim nisem razlagala, ker je večina zaposlenih moških. (80) Decembra istega leta, smo imeli silvestrovanje, tam me je mogoče videlo jokati največ ljudi. Na silvestrovanje sprva nisem hotela iti, ker sem bila žalostna, razočarana. Sodelavke so me vabila zraven in bodrile, da se ne smem zapreti vase. Zato sem šla. Ljudje so me objemali, jaz pa v jok. (81) Potem pa so se začele govorice. (82) Takrat se mi zdi, da se je zvedelo največ. (83) Nekateri so se upali kaj reči, nekateri ne. (84) Tudi s strani sindikata so mi hotel pomagati. Sodelavci so me nagovarjali, naj pristopim do sindikalista. Enkrat sem se potem opoqumila, da sem pristopila in pomagali so mi v obliki enkratnega zneska. (85) Tudi ko sem imela rojstni dan, sem pripravila manjše praznovanje v službi in so takrat sodelavci izkoristili, da so mi dali nekaj denarja. To mi je pomenilo zelo veliko. (86)

9.3 Odprto kodiranje intervjujev A–G

Intervju A

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Jaz sem imela težave z možem in moževim očetom – tastom. Trajalo je kar nekaj časa.	Dlje časa	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
A2	Meseca maja je prišlo med nami do nekega nesporazuma, krega. Mož ni preveč sodeloval v tem, tast pa je.	Mož in tast	Udeleženi v nasilnem odnosu	Življenje v nasilnem odnosu
A3	Tast se je odločil, da me prijavi na policijo in da me odjavi z naslova.	Prijava na policijo in odjava z naslova (tast)	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
A4	Sedem dni po tem dogodku sem odšla od doma.	Odhod sedem dni po incidentu	Umik v krizni center	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
A5	Šla sem v krizni center, zaradi fizičnega nasilja s strani moža in psihičnega nasilja s strani tasta.	Fizično nasilje, psihično nasilje	Oblike nasilja, umik v krizni center	Življenje v nasilnem odnosu
A6	Vem, da je neugodno, ko se vpleta tretja oseba, ampak moram omeniti tasta. Tako se je dogajalo.	Mož in tast	Udeleženi v nasilnem odnosu	Življenje v nasilnem odnosu
A7	Junija sem s hčerko odšla od doma v varno hišo.	Odhod s hčerko v mesecu juniju	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz

				nasilnega odnosa
A8	Ja, od 1. februarja 2017 sem bila zaposlena v podjetju X.	Od 1. februarja 2017; veliko podjetje	Trajanje zaposlitve; velikost podjetja	Zaposlitev in opravljanje dela
A9	Ko se je vse to dogajalo, sem vzela bolniško.	Bolniška odsotnost	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A10	Na bolniški sem bila en mesec.	En mesec	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
A11	Po pogovoru s komisijo sem bolniško podaljšala.	Podaljšanje bolniške odsotnosti	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
A12	Skupaj sem bila na bolniški okrog 3, 4 mesecev.	3–4 mesece	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
A13	V tem času sem s pomočjo svetovalca iz varne hiše prosila podjetje, da mi omogoči, da delam samo eno izmeno.	Sprememba delovnega časa	Potrebe, želje uporabnice	Zaposlitev in opravljanje dela
A14	Najprej sem delala v nočni izmeni, dokler sem bila pri možu.	Nočna izmena	Opravljanje dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A15	Po odhodu v varno hišo sem vodjo izmene prosila, da mi to spremeni v dnevno izmeno. Dvakrat sem prosila vodjo izmene, da mi spremeni delovni čas, saj imam majhnega otroka, ki potrebuje mamico. Ima neke težave v razvoju.	Sprememba delovnega časa	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
A16	Dvakrat sem prosila, da bi delala v eni izmeni, ampak mi podjetje ni dovolilo.	Sprememba delovnega časa	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
A17	Rekli so, da mi ne morejo omogočiti dela v samo eni izmeni, ker so oni taka tovarna, ki tega ne omogoča.	Nerazumevanje	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
A18	Imela sem pogodbo za nedoločen čas.	Pogodba za določen čas	Oblika zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
A19	Klicali smo njihovo socialno delavko, da ji objasnimo situacijo.	Pogovor s socialno delavko	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
A20	V priponki sem ji poslala kakšna je situacija s hčerko, izvide iz razvojne ambulante.	Pogovor s socialno delavko	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
A21	Ampak mi niso mogli omogočiti dela v eni izmeni.	Nerazumevanje	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
A22	Večinoma sem delala. Mogoče se je zgodilo enkrat, da sem ostala doma.	Skoraj nikoli	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
A23	Nazadnje je bil ta dogodek, zaradi katerega sem tudi odšla od doma.	Dogodek, zaradi katerega odide	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela

A24	Od nasilnega dogodka pa do odhoda v krizni center sem bila na bolniški 7 dni.	Odhod v krizni center	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
A25	Klicala sem svojo zdravnico, ker nisem bila psihično sposobna delat.	»Psihična« nesposobnost za delo	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
A26	Da bi jaz slišala, ne.	Ne	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
A27	Kontaktirali so moje prijatelje, s katerimi sem se spoznala preko Facebooka. Eno žensko, s katero sem delala, ker so mislili da sem zaradi nje odšla od hiše, ampak to ni res. Gospa s tem nima nobene veze.	Obtoževanje	Vzpostavljanje kontakta s prijateljicami	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
A28	Poklicala me je in mi povedala, da je dobila grožnjo s strani mojega moža, da bo ona odgovarjala, ker sem jaz odšla.	Obtoževanje, grožnje	Vzpostavljanje kontakta s prijateljicami	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
A29	Imela sem težave. Recimo prišlo je tudi do fizičnih obračunov med mano in možem. Recimo z otrokom ... Ne rečem, da je bil slab oče. Ampak včasih ni imel potrpljenja za otroka. Povedal je, da je živčen.	Fizično nasilje, nepotrpežljivost do otroka	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
A30	Potem sem šla jaz v službo s polno glavo skrbi.	Zaskrbljenost v službi	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A31	Oni so upravljali z mojim denarjem. Enkrat sem hotela dat odpoved, zaradi hčerke pa sta mož in tast rekla da ne. To je bila stvar vseh njih, samo moja ne.	Ekonomsko nasilje, upravljanje s premoženjem	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
A32	Ne. Dogovorili smo se, da jaz delam, tako da ne.	Ne	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
A33	Ja, jaz sem taka oseba, da se me je to hitro dotaknilo.	Zaskrbljenost v službi	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A34	Razmišljala sem veliko.	Razmišljanje o situaciji	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A35	Kadar se zgodi neka taka situacija, človek težko ne razmišlja o tem. Nisem mogla, da ne bi razmišljala o osebnih stvareh tudi v službi.	Razmišljanje o situaciji	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A36	Ne. Ponudili mi niso nič.	Ne ugodijo želji gospe	Potrebe in želje uporabnice	Vidik delodajalca
A37	Ta zadnji dan, ko sem povedala, da bi dala odpoved sem prej še vprašala vodjo izmene, če bi se lahko kako zrihtalo, da delam samo dopoldne, ampak je rekel ,da ne.	Odpoved	Potrebe in želje uporabnice - želja po spremembi delovnega časa	Vidik delodajalca

A38	Povedala sem mu, kakšna je situacija in da mi ne preostane drugega, kot da dam odpoved. Rekel je vredno, samo napišite to.	Ne želi odpovedi	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
A39	Želela sem si, da bi se strinjali z mojo željo. Ampak na žalost ni bilo tako.	Ne želi odpovedi	Potrebe in želje uporabnice	Zaposlitev in opravljanje dela
A40	Bolj malo. Dvema ali trem.	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
A41	Bilo je veliko zaposlenih, ko sem delala dopoldne nisem poznala veliko ljudi.	Nepoznavanje sodelavcev	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
A42	Dopoldne sem delala mogoče tri dni.	Nekajkrat dopoldne	Opravljanje dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A43	Zaupala sem mogoče nekim bližnjim ljudem, s katerimi sem delala skupaj v izmeni in smo se malo zblížali, prijateljsko.	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
A44	Mogoče nekakšno majhno olajšanje, ne vem.	Občutek olajšanja	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
A45	Kot sem rekla, nisem imela veliko ljudi, prijateljev. Samo dve, tri osebe.	Nepoznavanje sodelavcev	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
A46	Dala sem sporazumno odpoved.	Sporazumna odpoved	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
A47	To je bilo dvakrat ali trikrat po tem, ko sem prišla iz bolniške.	Nekajkrat dopoldne	Opravljanje dela	Zaposlitev in opravljanje dela
A48	Ker nisem imela varstva za punčko, je sledila odpoved.	Nima varstva	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela

Intervju B

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B1	Ja, v zadnji službi sem že 10 let.	10 let	Trajanje zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
B2	Podjetje je manjše.	Manjše podjetje	Velikost podjetja	Zaposlitev in opravljanje dela
B3	Delodajalec je sosed od varne hiše. Tako, da pozna take probleme, take situacije.	Razumevanje direktorja	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B4	Ko sem mu povedala, da sem šla v varno hišo, je razumel in se lepo pogovoril.	Razumevanje direktorja	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B5	Tudi šef proizvodnje, njima sem povedala, ko sem morala v varno hišo.	Informiranje šefa proizvodnje	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B6	Ker sem morala na bolniško.	Bolniška odsotnost	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Vidik delodajalca

B7	Sta razumela in jima je bilo jasno, kaj se je z mano dogajalo.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B8	Direktor se v proizvodnjo ni imel časa poglobljat. Šef proizvodnje me je večkrat kregal.	Opaža spremembe	Opažanja šefa proizvodnje	Zaposlitev in opravljanje dela
B9	Večkrat sem v službo zamudila, ker sva s partnerjem imela isti avto.	Zamujanje	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
B10	Včasih mi je zaparkiral avto s traktorjem, včasih mi je skril ključe.	Zamujanje (skrivanje ključev, zaparkiran avto)	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
B11	Šef me je večkrat kregal, da tako ne bo šlo.	Da	Opažanja šefa proizvodnje	Vidik delodajalca
B12	Nisem pa nikoli govorila, zakaj zamujam, niti sodelavcem.	Ne	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
B13	Včasih me je šef gledal kakšna sem, sem imela občutek, kot da misli, da sem vinjena, ker sem velikokrat spala zunaj ali pa sploh spala nisem.	Opaža spremembe	Opažanja šefa proizvodnje	Vidik delodajalca
B14	Zbežala sem iz hiše in sploh spala nisem. Kje v vasi sem pod kozolcem počakala, da je bilo toliko ura, da je šel mož v štal, da sem jaz tisti čas šla v hišo se preobleč za v službo.	Beg od doma, izmikanje	Strategije umika pred nasiljem	Življenje v nasilnem odnosu
B15	Ene dvakrat me je šef kregal, čist tako, da me gleda kakšna sem in da nisem zbrana, da kaj se s službo igram, da v službi je treba delat.	Opaža nezbranost	Opažanje šefa proizvodnje	Vidik delodajalca
B16	Ni mi nikoli rekel, ampak sem imela občutek, da me ima za vinjeno. Včasih sem bla zabuhla od joka, možak si je verjetno predstavljal vse sorte stvari. Nič me ni napadal, ampak včasih mi je dal vedeti, da opaža.	Opaža spremembe	Opažanje šefa proizvodnje	Vidik delodajalca
B17	Enkrat me je poklical na stran in vprašal, kaj je narobe, da kaj se dogaja doma.	Vpraša, kaj se dogaja	Opažanje šefa proizvodnje	Vidik delodajalca
B18	Rekla sem, da nič. Zgovarjala sem se, da imam preveč dela, da sem utrujena.	Izgovori (utrujenost)	Prikrivanje nasilja na delovnem mestu	Zaposlitev in opravljanje dela
B19	Tisto leto smo velikokrat delali sobote, včasih sem se zgovarjala, da ne morem. Govorila sem, da imam preveč dela.	Izgovori (utrujenost)	Prikrivanje nasilja na delovnem mestu	Zaposlitev in opravljanje dela
B20	Potem ko sem pa povedala za celotno situacijo, ko sem bila že	Uvid šefa	Razumevanje strani delodajalca	Vidik delodajalca

	v varni hiši, je rekel »aha, zdej mi je pa jasno. Zdej pa vem.«			
B21	Čeprav ne vem, za sodelavko imam sosedo in mislim, da sta se morda že ona dva na skrivaj kontaktirala. Morda je vedel pa ni hotel nič reči.	Domneva	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
B22	Ja, mislim, da ja. Ker takrat ko sem šla v varno hišo, sem ga klicala iz policije.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
B23	Poklicala sem šefa in povedala, da sem na policiji na nekem zaslišanju, da bom verjetno nekaj dni na bolniški.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
B24	Potem je šel šef spraševati sodelavke, da me že nekaj časa opazuje, da je nekaj narobe z mano, če kaj vejo o tem, da sem na policiji. Pa je sodelavka rekla, ja kregata se z možem že od skus, nagaja ji. Tako da malo je pričakoval.	Izražanje skrbi s strani šefa	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
B25	Direktor je rekel, če boš kej rabila, ti samo povej.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B26	In potem, ko sem ta problem rešila, tudi vmes sta me večkrat kje ustavila pa vprašala kaj mislim, kaj bom, kako se razvija.	Zanimanje o reševanju situacije	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B27	Potem na koncu, ko sem povedala, da sem se odločila, da grem nazaj, da probam še enkrat, sta bila zadovoljna. Je rekel direktor, no saj ena lepa novica. Je bil kar vesel.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B28	Mogoče edino včasih je imel šef kakšno pripombo, da me opazuje.	Opažanje spremembe	Opažanja šefa proizvodnje	Vidik delodajalca
B29	Ja, zagotovo. Ampak nihče me ni preveč zasliševal in zdaj ne. Mogoče me včasih šef vpraša, kako sem.	Zanimanje o reševanju situacije	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B30	Ampak se spomnim enkrat, da smo delali nočne in sem se zjutraj zaletela v tovornjak na parkirišču ...Potem je enkrat šef rekel, da zdaj razume, zakaj sem se takrat zaletela.	Uvid	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B31	Ampak velikokrat sem bila z mislimi vse povsod.	Razmišljanje o situaciji	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
B32	Ampak ja, sigurno je težko hoditi v službo v takem stanju.	Oteženo opravljanje dela	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela

B33	Samo enkrat, ko sem bila v prejšnji službi, pa nisem šla. Sem imela tako zatečene oči, da me je bilo pa res sram it. Sem se zlagala, da nisem šla.	Sram zaradi otečenih oči	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
B34	Ker je bila proizvodnja ogromna in 50 žensk in bi zgodbe letele.	Strah pred govoricami	Komunikacija s sodelavci	Zaposlitev in opravljanje dela
B35	Na tem delovnem mestu me ni bilo sram, ker nas je bilo 4–5 in mi je bilo čisto vseeno, kaj si mislijo.	Vseeno za govorice	Komunikacija s sodelavci	Zaposlitev in opravljanje dela
B36	Z njimi nisem debatirala preveč. Tudi povedala nisem, da sem v varni hiši.	Ne	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
B37	Dva sodelavca sta blizu varne hiše doma, njima sem povedala. Ampak nista nikomur nič govorila.	Nekaj	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
B38	Tako da ne, nisem veliko govorila.	Ne	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
B39	Tudi šef in direktor sta mi rekla, da ne rabim nikomur razlagat.	Ne	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
B40	Tudi prej nisem nič razlagala te osebne stvari. Kar so vedeli, so mogoče izvedeli od druge sodelavke, ki je sosedka.	Nekaj	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
B41	Nikoli nisem hotela to komentirat in me niso spraševal.	Ne	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
B42	Tudi ko sem šla v varno hišo, nisem povedala, da sem šla od doma, kar so sami pogruntal. Tudi vprašali me niso, ne kje sem, ne kaj sem. S sodelavci nisem imela teh pogovorov.	Ne govori o odhodu od doma; domneva, da ugotovili sami.	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
B43	Najprej sem bila 10 dni na bolniški, ko sem šla v varno hišo. Potem sem šla en teden delat.	10 dni	Odsotnost z dela – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
B44	Potem pa sem imela operacijo slepiča in sem šla ponovno na bolniško. Doma sem bila en mesec in pol.	Mesec in pol	Odsotnost z dela – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
B45	Tako da po izteku bolniške sem šla v službo. Najprej sem šla k direktorju, da sem povedala, da ima mož prepoved približevanja, da bi oni vedeli. Ker tudi na policiji so mi rekli, da moram v službi to povedat.	Informiranje direktorja	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela

B46	Da vejo, za kaj se gre. Direktor mi je rekel, naj povem kakšen avto ima, pa bomo mi na rampi javil, da ga ne spustijo čez. Ker v firmi imamo rampo.	Večji varnostni ukrepi	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B47	Vprašal me je, kako mi lahko še pomagajo. Da ne morejo pazit name, ampak da sem vsaj v službi brez skrbi. Za zunaj pa moram sama skrbet za svojo varnost. Tukaj so mi veliko pomagal.	Večji varnostni ukrepi	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B48	Na koncu sem bila zaradi slepiča na bolniški do konca prepovedi približevanja, tako da v službi s tem niso imeli težav.	Operacija slepiča	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
B49	Tudi nikoli se mi ni približal v tem času, je upošteval prepoved.	Upoštevanje	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B50	Ne, ne, v službo ni nikoli hodil, vsaj da bi jaz vedla.	Ne	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
B51	Telefon pa je včasih zvonil v eno, ja. Edino po telefonu me je kontaktiral včasih. To je pa imel rad tako navado, še posebej, kadar je bil pijan.	Telefonski klici	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
B52	Ne, tudi sama sem bila tako navajena, da sem šla po službi vedno takoj domov. Če sem imela kakšne opravke, sem šla mimogrede v trgovino in domov. Ker taka sem, tako sem bila navajena. Prej sem imela otroke v vrtcu in sama sem jih zmerej vozila domov in sem se verjetno tako navadla. Nisem nikoli nikamor hodila.	Po službi takoj domov	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B53	Ni imel problemov s tem, da bi me glede tega omejeval.	Ne moti ga, da je zaposlena	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
B54	Potem ko sva se pa kregala pa pride tako, da si vse zmečeš naprej.	Očitki	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B55	Če sem prišla iz nočne ob 6.15, je bil še doma. Enkrat sem pa prišla na primer ob pol sedmih, mi je pa že naprej vrgel, ko sva se skregala. Češ, kje si bla pa nazadnje do pol sedmih, sej nisem neumen.	Zasliševanje	Omejevanje gibanja	Življenje v nasilnem odnosu
B56	Te stvari je en čas v sebi držal, ko sva se skregala pa je vse vrgel naprej. Me je kontroliral, me je spremljal.	Kontroliranje, spremljanje	Omejevanje gibanja	Življenje v nasilnem odnosu

B57	Ni pa imel možnosti, da bi mi kaj očital, ker nisem nikoli nič narobe naredila. Sem se pa izmikala, ker nisem imela doma motivacije. Nisem hotela bit doma pa pospravljat ves čas, pa poslušat ga.	Beg od doma, izmikanje	Strategije umika pred nasiljem	Življenje v nasilnem odnosu
B58	Na živce mi je šlo njegovo obnašanje pa sem šla s kolegico v toplice, po trgovinah. Rada sem se tako izmikala, da me ni bilo doma. To ga je pa motilo. Tukaj so bili potem prepiri. Mene ni nič motilo, ker sem vedla, zakaj se umikam.	Gre v toplice, po nakupih; izmikanje, umikanje	Strategije umika pred nasiljem	Življenje v nasilnem odnosu
B59	Ampak po njegovem to ni bilo ok, ker poročena ženska ne sme z nikomer nikamor, tudi s sestro ne. To je njegova kmečka logika, jaz moram samo z njim hodit. Čeprav so mu vsi povedali, da ni nič narobe, če sem šla jaz s sestro na morje ali pa na sprehod s kolegico.	Očitki, ljubosumje, omejevanje gibanja, kontrola	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B60	V policijskem poročilu so napisali štiri oblike nasilja (psihično, spolno, fizično in ekonomsko).	Psihično, fizično, spolno in ekonomsko nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B61	Zadnjih 10 let sem pisala dnevnik, večinoma kritične dogodke, prepire, pijančevanje, agresijo. Dnevnik sem dala za prebrat svoji svetovalki, iz tega smo potem tudi zapisali policijsko poročilo.	Zadnjih 10 let	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
B62	Leta 2013 je partner izgubil službo po tridesetih letih in to je bilo zanj kaplja čez rob. Bil je ponižan. Bil je tehnološki višek, dobil je tudi odpravnino, nič mu ni bilo hudo.	Izguba službe	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
B63	Tisto leto je bil potem brez službe, začel je pit in iskat družbo. Ni hotel bit samo doma, treba se je bilo družiti. Rad je že prej pil, ampak tisto leto je začel pit še več. Potem sva se tudi več kregala. Trenja so bila čedalje hujša, pri otrocih in pri meni.	Stopnjevanje preprirov in trenj	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
B64	Potem je dobil službo, ampak za vikende je še vedno pil. Pri nas je bila pijača največji krivec za težave, pa staromodno razmišljanje. Žena in otroci ga morajo vse ubogat. Tako kot je fotr delal, tako mora on. Žena	Ob vikendih slabše	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu

	mora bit tiho, pa delat, pa nikamor it.			
B65	V službo lahko greš, drugam pa že ne bi smela it.	Kontroliranje	Omejevanje gibanja	Življenje v nasilnem odnosu
B66	Zdaj se pa že počasi spreminja.	Da	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B67	Jaz sem si drugače predstavljala zakon.	Drugačne	Predstave o zakonu	Življenje v nasilnem odnosu
B68	Otroci ga tudi niso več ubogali, izmikali so se, niso prišli domov.	Otroci ne pridejo domov	Strategije umika pred nasiljem	Življenje v nasilnem odnosu
B69	Pri hiši sem ostala sama, mogla sem naredit njegovo delo. On pa je šel v zidanco pit. Potem sem se pa začela še jaz po robu postavljat, potem pa je bil problem. Začela so se trenja, on pa je potem pil še več.	Postavljanje po robu	Strategije umika pred nasiljem	Življenje v nasilnem odnosu
B70	Zadnje leto pa tudi sama nisem mela več motivacije, sem pa samo še razmišljala, kam bom šla, kako bom rešila situacijo.	Zbiranje informacij	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
B71	Bilo je vse sorte, tudi ekonomsko nasilje. Sicer sem imela svoj denar, svojo plačo, ki sem ga porabila za gospodinjstvo in za otroke.	Ekonomsko nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B72	Bilo je tudi spolno nasilje, včasih sem imela tudi modrice, ker sem bežala. Enkrat me je zapiral v spalnico, drugič nisem imela vstopa v spalnico.	Spolno nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B73	Največ je bilo psihičnega nasilja.	Psihično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B74	Fizičnega nasilja je bilo manj.	Fizično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B75	Pretepel me ni nikoli, ker sem ga poznala dovolj, da sem vedla, kdaj moram stran od doma. Velikokrat sem se zaklepala v otroške sobe. Včasih sem dobila kakšno klofuto ali modrico, ker me je prerival. Dobil me je včasih v kakšen kot in sem morala poslušat njegove litanije. Pretepel me ni nikoli, ker sem se umaknila.	Fizično nasilje (umikanje, zaklepanje v sobo, klofute, modrice, prerivanje)	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu

B76	Enkrat mi je tudi odklopil telefon, ker je on plačeval naročnino.	Odklop telefona	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
B77	S traktorjem je zaparkiral avto pa naročniško razmerje prekinil.	Zaparkiranje avtomobila	Omejevanje gibanja	Življenje v nasilnem odnosu
B78	Imel je slabo vest, ker se je bal, da bom komu povedala, kaj se dogaja. Mislil je, da se ves čas pogovarjamo samo o njem. Kadar je bilo doma kaj narobe, je krivil prijateljice, da so me one »šuntale« proti njem.	Prepričanje, da bo spregovorila	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
B79	Potem se pa sploh nisem več upala z nikomer dobivat, oziroma sem se na skrivaj. S časoma se prijateljice niso hotele več družiti z mano, ker so se bale. Tudi jaz sem se bala, da bi napadel kakšno prijateljico.	Prijateljice	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
B80	Ne, se je pa skregal z eno. Jo je zmerjal in poniževal.	Prijateljice	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
B81	Tako da tiste prijateljice ni bilo več k hiši.	Prijateljice	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
B82	Tako možaki hočejo narediti, da žena ostane sama in nima nikogar, ki bi verjel. Enim rata, mojem ni.	Izolacija	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
B83	Če je ljubosumen, naj gre pa z mano.	Ljubosumje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
B84	Štiri mesece sem bila v varni hiši.	4 meseci	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B85	Najprej sem povedala otrokom, da jaz alkohola v hiši trpela ne bom. Da ne pridem domov, dokler ne neha pit.	Intoleranca do alkohola	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
B86	Pred dvema letoma sva bila s partnerjem tudi na policiji. Na razgovore sva hodila tudi na CSD, je vse obljubil, samo iz tistga potem ni bilo nič. Se je ponavljalo, sem rekla, da zdej pa ne bom več popustila. Dala sem mu ultimat, ali alkohol ali pa jaz, naj se odloči.	Intoleranca do alkohola	Razlog za odhod	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B87	Decembra 2016 sem šla v varno hišo, takoj je letel na CSD spraševat, kje sem. Po novem letu je povedal, da ne pije več. Ker so mu otroci povedali kaj	December 2016; komunikacija preko CSD	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

	sem rekla in je začel malo razmišljat.			
B88	Po koncu prepovedi sva se dobila na mojo željo na CSD. Kar naprej je tečnaril na CSD-ju, zato sem privolila v srečanje.	Komunikacija preko CSD	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B89	Jaz pa sem si hotela zagotoviti eno varnost, šla sem tudi do odvetnice, da bi razdelila premoženje. Prej nisem imela nobene lastniške pravice. Veliko svojega denarja sem vložila v gradnjo kmetije.	Ureditev premoženja	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B90	Pred odhodom v varno hišo mi je veliko grozil, da ne bom nič dobila, če bom šla. Zato sem se odločila za razdelitev premoženja, preden pridem domov. Ker ko sem enkrat doma, nimam več vajeti v rokah.	Ureditev premoženja	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B91	Dogovorila sva se, da mi je dal zapisat vikend in vinograd, tako da če ne bo z alkoholom nehal mu lahko prepovem vstop v vikend ali ga celo prodam.	Ureditev premoženja	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B92	Razdelila sva premoženje, da mi mora izplačati določeno količino denarja v dveh letih. Sicer grem lahko do odvetnika in ga v primeru ločitve stoži. Sedaj imamo papirje urejene in ga to drži nazaj, da je prenehal s svojimi dejanji.	Ureditev premoženja	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B93	Stanje je zdaj vredno, je prenehal s pitjem. Enkrat tedensko hodi na CSD. Najprej smo hodile žene alkoholikov, potem pa je terapevt predlagal, da bi povabile še moške. Na skupino sva začela hoditi že takrat, ko sem bila še v varni hiši in še danes hodi. Tudi kadar sem popoldne v službi, gre sam. Na skupini se pogovarjamo tudi o takih temah, ki se jih doma mogoče ne upamo načeti.	Srečanja za alkoholike na CSD in pogovori s terapevtom	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B94	Šel je tudi na trening socialnih veščin za nenasilno komunikacijo.	Trening socialnih veščin za nenasilno komunikacijo	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B95	Dobro se počutim, ker sem to naredila za svojo varnost. Da se ne bo treba kdaj kregati za premoženje.	Občutek varnosti	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

B96	Pokazala sem mu, kje je meja in tudi zdaj mu povem, kje je meja. Ko se približa meji, ga opozorim.	Postavljanje mej	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B97	Ampak na splošno sem vesela, da se je tako rešilo in res nimam pripomb, kar se tiče delodajalca.	Zadovoljstvo	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B98	Ne, takrat mi je povedal, da lahko povem, če še kaj rabim. Ampak nisem nič rabila.	Zadovoljstvo	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
B99	Šef mi je svetoval, naj še malo vztrajam v zakonu, da ne rabim it takoj od doma.	Delodajalec spodbuja odločitve	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
B100	Ker mož je mislil, da bom po prepovedi približevanja takoj prišla domov. Ampak jaz sem vztrajala pri tem, da hočem najprej razdelit premoženje, kar pa ni najbolj hiter postopek. Razdelila sem bolj jaz, jaz sem postavila ceno. Kolikor sem rekla, toliko je podpisal.	Postavljanje mej	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B101	Takrat je bilo malo vroče krvi, ker je mislil, da bom takoj prišla domov. Ker sem si hotela zagotoviti, da je papir podpisan.	Postavljanje mej	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B102	To smo se vse dogovarjal preko CSD. Ko je bilo podpisano, nisem več upala zavlačevat. Ker je bil že čist obupan.	Komunikacija preko CSD	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B103	Nisem pričakovala, da bodo otroci pristali na to, da pridem domov. Niso sploh pričakovali, da bom šla domov, ker so bili prepričani, da bo kmalu isto. Tudi hčerka je predlagala, da si najdem stanovanje.	Pričakovanja otrok so drugačna	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B104	Potem pa so se vsi začeli bat, da si bo kaj naredil. Ker njemu je šel ponos, ko so vsi zvedeli, da je nekaj narobe. Prej je tako skrival, ker mi smo bili pridni, delavni. Določeni ljudje niso vedel, kaj se dogaja pri nas. Njega so imeli za finega človeka. Njemu je bilo hudo, ponižan je bil, še sedaj ga je sram, da so ljudje zvedeli, da se pri nas nekaj dogaja. Bil je zamorjen, družbo je vso zgubil, pil ni. Večinoma je delal in bil doma.	Prenehal uživati alkohol	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B105	Zato sem se odločila, da pridem domov, ker so se vsi bali, da si bo kaj naredil. Prišla sem	Postavljanje mej; vrnitev domov	Stabilizacija življenja in	Življenje po izhodu iz

	domov, ampak sem mu povedala, da jaz nasilja prenašala več ne bom. Ve, da se ne bojim več.		strokovna pomoč	nasilnega odnosa
B106	Vedel je, v katerem mestu sem, ampak me ni nikoli iskal. Samo hčerka je vedela, da sem v varni hiši, sinovom nisem povedala.	Hči ve, kje je	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
B107	Mogoče če bi pil, bi me iskal in našel. Ampak se je verjetno sam zavedal, da se ne obvlada, če preveč pije. Ker so ga na policiji pripravili, da je zelo kaznivo, če krši prepoved. Tudi po telefonu se ni upal poklicati.	Upoštevanje	Prepoved približevanja	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

Intervju C

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C1	Nasilje se je dogajalo večinoma leta 2016, prvič je bilo septembra.	Večinoma leta 2016	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
C2	Nasilje je bilo večinoma psihično, potem se je dogajalo tudi fizično.	Psihično in fizično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
C3	Prvič sem šla od doma septembra, ker je bil nasilen samo do mene.	Nasilje do gospe; september 2016	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
C4	V službo sem še probala hoditi. Samo je bilo težko. Vsega je bilo, v službi nisi zbran, doma ne moreš biti zbran, živčen, psiha ful dela svoje.	Nezbranost pri delu, živčnost	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
C5	Potem novembra 2016, takrat pa je bil nasilen do otroka.	Nasilje nad otrokom; november 2016	Razlog za odhod; Umik v varno hišo	Življenje v nasilnem odnosu
C6	Deset let sva to vlekla, ampak če ne gre. Takrat je počlo. Nisem gledala nazaj, samo šla sem.	10 let	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
C7	V varno hišo. Najprej sem šla v varno hišo, tam sem bila 3 tedne.	3 tedni	Umik v varno hišo	Življenje v nasilnem odnosu
C8	Potem sva se z možem, bivšim možem nekako pogodila, sem se vrnila.	Da	Vrnitev domov	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C9	Potem novembra, ko je bil pa nasilen do sina, sem šla nazaj v varno hišo.	Nasilje nad otrokom	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
C10	Vložila sem tudi tožbo za ločitev.	Tožba za ločitev	Stabilizacija življenja in	Življenje po izhodu iz

			strokovna pomoč	nasilnega odnosa
C11	V službi so tudi vedeli, da sem odšla v varno hišo. Septembra sem povedala, kaj se je dogajalo.	Da	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
C12	To podjetje je večje, ima tam nekje 200 zaposlenih.	Veliko podjetje	Velikost podjetja	Zaposlitev in opravljanje dela
C13	Z njihove strani posluha ni bilo.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Zaposlitev in opravljanje dela
C14	Rekla sem svoji vodji, kaj se je zgodilo, upala sem, da razume, ker se je ona tudi ločila in je rekla, da je imela tak podoben primer.	Da	Informiranje šefice o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
C15	Prosila sem, če bi lahko delala samo dopoldne, pa je rekla, da to ni možno, ker ni delavcev in je treba delat. Jaz pa res nisem mogla delat.	Sprememba delovnega časa	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
C16	Mož je imel prepoved približevanja, tako da nisem mogla v službo in sem šla na bolniško.	Prepoved približevanja	Odsotnost z dela (zaradi nasilja)	Zaposlitev in opravljanje dela
C17	Potem pa so mi dali odpoved.	Da	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C18	Imela sem pogodbo za določen čas do decembra.	Pogodba za določen čas	Oblika pogodbe	Zaposlitev in opravljanje dela
C19	Jaz sem jih obveščala ves čas zaradi bolniške pa to in res sem mislila, da mi bodo podaljšali pogodbo.	Delovodja	Komunikacija z nadrejenimi	Vidik delodajalca
C20	Ker so tudi to, kako se že reče...družinam prijazno podjetje. Pravijo da so, ampak pri meni niso bili.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
C21	Mesec in pol.	Mesec in pol	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
C22	Decembra mi je potekla pogodba, ki je niso podaljšali.	Iztek	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C23	Bolniški list sem imela do konca januarja.	Do konca januarja	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
C24	Nisem dobila niti nobenega obvestila, ne nič in sem si mislila, da me bodo verjetno obdržali.	Ni informirana	Iztek pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C25	14. januarja 2017 sem imela potem hudo poškodbo. Padla	Huda poškodba hrbtenice	Bolniška odsotnost	Zaposlitev in opravljanje dela

	sem in si zlomila hrbtenico. Ko sem bla v bolnici, so mi povedal, da nimam zavarovanja.			
C26	No in takrat sem izvedela, da nimam zavarovanja, da so me odjavili od zavarovanja.	Neurejeno zavarovanje	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C27	Težko je bilo, res sem mislila, da razumejo. Ker sem razlagala.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Zaposlitev in opravljanje dela
C28	Povedala sem, da ima mož prepoved približevanja, da mi je zvil roko, otroku je poškodoval dva rebra.	Informiranje delodajalca	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C29	Strah je bil prisoten, morala sem delat popoldne, tam si do pol enajstih. Bala sem se, da me bo čakal kje na parkirišču.	Strah	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C30	Delali smo na počivališču, nimaš se kam umaknit.	Ni možnosti umika	Prepoved približevanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C31	Nisem mogla delat, jokala sem, nisem zdržala, vse me je zmotilo, nisem bila zbrana. Nisem mogla delat, ker nisem izvajala dela tako kot je bilo treba in sem rajši šla na bolniško. Sem si rekla, da zase ne delam prav, pa tudi za firmo. Nisem hotla škode delat.	Oteženo opravljanje dela	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
C32	Nič, ne.	Ne	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
C33	Vse je šlo preko delovodje, ona pa namesto, da bi direktorici povedala, kaj se je zgodilo, jo je obvestila, da nočem delat.	Z delovodjo	Komunikacija z nadrejenimi	Vidik delodajalca
C34	Rekla sem, da ni res, da nočem delat. In tudi preko sporočila sem rekla, da vsaka mama, ki ima srce in ki se ji taka stvar zgodi, je z otrokom doma. Ne da otroka pustim v varstvu in grem delat.	Z delovodjo	Komunikacija z nadrejenimi	Zaposlitev in opravljanje dela
C35	Res mi je bila pomembna služba, razumevanja pa niso imeli. Res me je razočaralo. Pričakovala sem, da me bodo obdržali.	Zelo pomembno	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C36	Tudi obvestili me niso, samo pogodbe niso podaljšali. Izgovarjali so se, da ne vejo, kje sem, ne vejo, kaj sem.	Ni informirana	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C37	Prosila sem, če lahko dopoldne delam, da bi mi bilo lažje zaradi varstva. Ampak ne. Bilo je naporno.	Sprememba delovnega časa	Potrebe in želje uporabnice	Vidik delodajalca

C38	V naši firmi je bilo res težko, dela se dvoizmensko delo in ko zmanjka ljudi, je problem. V vsaki izmeni dela 5 ljudi in če manjka eden, mora nekdo delat cel dan.	Nerazumevanje	Potrebe in želje uporabnice	Vidik delodajalca
C39	Ampak ni izgovor. Lepo bi bilo, da bi kdo poklical pa vprašal, kako si, pa da bi prisluhnil. Da bi kdo pokazal, da razume.	Nerazumevanje	Potrebe in želje uporabnice	Vidik delodajalca
C40	Vse skupaj sem bila pri tej firmi 4 leta.	4 leta	Trajanje zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C41	Ves čas sem bila za določen čas.	Pogodba za določen čas	Oblika zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C42	Moja odvetnica je opazila, da so se te pogodbe sklepale nezakonito, zato sem se odločila potem za tožbo.	Nezakonito sklepanje	Iztek pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C43	Ta teden sem imela obravnavo, na žalost ni šlo čez.	Sodišče	Iztek pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C44	Od 2013 do 2015 sem bila zaposlena pri njih in ravno 2015, ko bi morala dobit pogodbo za nedoločen čas, sem imela inšpekcijo FURS. In sem naredila napako, ker sem en račun zasrjala. V tem primeru nisem okradla ne stranke, ne firme. Ker sem en račun nov dala, starega porabila. Zato mi niso podaljšali pogodbo.	Zaradi napake	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C45	Čez par tednov so me poklicali, če bi prišla nazaj delat, sem rekla seveda.	Pogodba za določen čas	Pogodba o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C46	Samo so tako naredil, da je bla prekinitev. Tri mesece in en dan.	Za tri mesece	Prekinitev pogodbe o zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C47	Potem to pomeni, da so me zaposlil spet za določen čas.	Ponovna sklenitev	Oblika zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C48	Zdaj na sodišču nismo nič dosegli. Odvetnica je bila res razočarana, je rekla, da nič hudega, gremo na višje sodišče. Ker mi se ne tožimo za prvi dve leti, ampak za zadnji dve leti.	Sodišče	Iztek pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
C49	Ker so vedeli, kakšno je stanje. Jaz sem še s poškodovano roko šla delat in res je težko za šankom ročke obračat, ko imaš roko zvito. Ampak nobenega sporazuma, nič.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca

C50	Dober si, dokler jim delaš, ko pa začneš enkrat z bolniško je konec. In ko je za določen čas, je še hujše. V tej firmi in mogoče še kje drugje. Ko si za določen čas, ne smeš biti bolan.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
C51	Ker sem videla primere ljudi s pogodbo za nedoločen čas, pa so bili bolni po mesec, dva. Jaz, ko pa res nisem bla sposobna za delo pa ni šlo.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
C52	Povedala sem, kaj je blo, pa res nobenega obzira. Želela bi si, da bi kdo poslušal. Pa da bi že za bolniško rekli, pejt in se spočij. Že to bi mi veliko pomenilo.	Ne	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
C53	Ja, ja. Sem tudi njim povedala, slučajno če bi partner klical ali če bi me iskal. Zaradi prepovedi.	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
C54	Od petih sodelavcev sta mogoče dva razumela, ker so imeli neko podobno situacijo.	Razumevanje	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
C55	Tako da so me razumel, ostali trije pa itak: »Kaj zdej jamraš, delat je treba.« So mislili, da je hec.	Nerazumevanje	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
C56	Preveč je bilo vsega, pa tožbe, policija, CSD, mediacije, pa z otrokom k zdravniku. Ne moreš, enostavno sem morala na bolniško. Jaz sem stala pred stranko in jokala.	Jok, preokupacija	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
C57	Ne, nikakor. Je pa preko tašče. Ker je ona spraševala, kaj pa kako, pa glede otroka.	Zaradi otroka	Vzpostavljanje kontakta preko tašče	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C58	Je hotel tudi preko tašče, da se dogovorimo za premoženje. Njemu se je šlo za to, ker smo imeli novo hišo.	Zaradi urejanja premoženja	Vzpostavljanje kontakta preko tašče	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C59	Prepovedi približevanja se je kar držal. Mislim, da zato, ker ga je imela policija in CSD pod kontrolo.	Upoštevanje	Prepoved približevanja	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C60	Ja, ja. Včasih ko sem bila v službi.	Telefonski klici	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
C61	Zvečer sem morala še vse pospraviti in se je zavleklo do 11h zvečer, pol 12h. In me je klical na stacionaren telefon od firme. In je čist ven padel, da kje sem, kaj sem. In sem rekla,	Telefonski klici	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela

	da sem v službi, da sem se javla. Pa je trdil, da sem s kom na gajbah.			
C62	Včasih ni hotel, da grem v službo in mi je tablice dol pobral z avta. Brez avta pa nisem mogla, ker sem delala na počivališču na avtocesti. Z avtobusom ne moreš, peš tudi ne. Skrival je tablice, ja. Včasih mi je otrok povedal, kje so, ker je opazil.	Skrivanje registrskih tablic	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C63	Kontrolo je imel, ja. Pa sem ga tudi jaz že začela obveščati, kje sem pa kdaj pridem. Če sem šla npr. na sestanek v šolo, ki je trajal uro, uro in pol pa se je že kregal, da kje sem. Uh, tega je pa bilo.	Kontroliranje, preverjanje	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C64	Enkrat sem prišla brez tablic v službo. V avto sem se usedla in šla. Sem rekla, da bom povedala, če me ustavijo policaji. Nikoli nisem hotla klicati, ker si bodo mislili, da sem glupa, ker kličem, ker je dal mož tablice dol.	Slaba informiranost o oblikah nasilja	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C65	Potem ko sem bila pa že v varni hiši in sem pripovedovala, kaj se je dogajalo, so mi pa povedali, da je to tudi ena izmed oblik nasilja.	Slaba informiranost o oblikah nasilja	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C66	V službi so me pa spraševali, jaz sem si zmišljevala, da mi je tablica padla. Ker včasih je vzel eno, ko je videl, da sem se odpeljala, pa še drugo. Potem je težje it za avtom in razlagat.	Izgovori, laganje	Prikrivanje nasilja na delovnem mestu	Zaposlitev in opravljanje dela
C67	Ampak ja, živčna sem bila ves čas. Klici pa telefon cel čas, pa sms-i pa kreganje. Res je bilo težko opravljati delo. Ker verjamem, da mora človek nekaj delati in preživeti, služba ti pomeni velik.	Preverjanje, kontroliranje, telefoniranje	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
C68	Oh, ga je. Preveč. Prej sem delala v enem lokalčku, je bilo dvoizmensko delo. En teden dopoldne, en teden popoldne. To mu ni odgovarjalo.	Zaposlitev ga moti	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C69	Nobena služba mu ni odgovarjala.	Zaposlitev ga moti	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
C70	Potem sem res našla eno, kjer so prehodni ljudje, ni pijancev, drugačne stranke. Sem mislila,	Zaposlitev ga moti	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela

	da bo vredno, ampak ne. Spet mu ni odgovarjal urnik.			
C71	Nekako tako sem si rekla, nisem hotela biti čisto od njega odvisna. Finančno sem se nekako držala sama od sebe. Ker če bi bila pa še finančno odvisna od njega, potem pa ne bi res nikoli šla od njega. Zato sem se tudi toliko trudila.	Finančna neodvisnost	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C72	Zato me je tudi šokiralo, ko so me dali stran. Pa še ta poškodba potem in bolnica.	Razočaranje zaradi odpovedi	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
C73	Pa jokaš, pa nesreča, pa še službo zgubiš, vse sem zgubila. Zgubiš hišo, zgubiš družino, zgubiš službo, zdravje. Vse sem izgubila.	Izguba vsega	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C74	Zadovoljna sem bila, ker sem imela varno hišo in svetovalca, ki sem mu še zdaj hvaležna.	Vir opore	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C75	Terapije in pogovor s svetovalci. Dali so mi upanje, ker res enkrat, ko padeš globoko v to črno jamo, ko nikakor ne moreš ven iz tega. Nekako so me spodbujali, dali so mi upanje. Še danes hodim na terapije in mi res ful pomaga. V varni hiši so mi svetoval eno terapevtko, pa vsi ti pogovori tam.	Krepitev moči	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C76	Ker ne moreš vse sam, rabiš nekoga, da se malo pogovoriš, da daš ven iz sebe in da ti še oni kaj svetujejo. Jaz brez njihove pomoči in skupine za samopomoč, na katero hodim vsak teden, res ne bi mogla.	Krepitev moči in opogumljanje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C77	Center za socialno delo nikakor, za njih nočem niti slišati. Razočarana sem zelo.	Nezadovoljstvo s CSD	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C78	Postavili so se na stran nasilneža. Npr. ko smo imeli za ločitev te razgovore, jaz sem se res bala in sem želela, da bi bila z mano svetovalka iz varne hiše, ampak niso dovolili.	Nezadovoljstvo s CSD	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C79	Prav nagravžno me je poniževal in žalil tam v pričo socialne delavke iz CSD, ona je to dovolila. Jaz res nisem mogla zdržati.	Nezadovoljstvo s CSD	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

C80	Začel so tudi s tem, da je on dober oče, zato ker je na stikih rekel otroku, da ga ima rad. Da on ve, kaj otrok rabi in kaj otrok rabi slišat.	Nezadovoljstvo s CSD	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C81	Skrbnišтво sem dobila jaz, ampak na 14 dni imamo stike, pa počitnice izmenično.	Skrbnišтво in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C82	Ampak partner še dandanes izvaja nasilje preko otroka, s tem trpi on in jaz. Govorim na CSD, da stiki niso v korist otroka, da naj nekaj naredijo ali pa kontrolirajo.	Da	Izvajanje nasilja nad žensko preko otroka	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C83	Pije v pričo sina, dogaja se žaljenje in poniževanje mene v pričo otroka. Enkrat se je napil in šel spat, otrok je ostal sam.	Da	Izvajanje nasilja nad žensko preko otroka	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C84	Imam en drug primer. Glede hiše smo se zmenili, smo razdelili premoženje. Zadnjič sem šla po sina in on pride nemiren in agresiven, tudi joka. Vem da mu je težko, ker naju ima oba rad. Normalno, on je oče, jaz sem mama. Ko je prišel iz stikov, pride v avto in začne: »Mami ti si kriva, uničila si mi življenje.« Vprašam ga, kaj sem naredila. Pa reče: »Vidiš, če bi ti sprejela tisti denar, bi dobil hišo. Zdaj pa ne dobim hiše. Zakaj mami?« Partner gre 9 let staremu otroku razlagat, da mu ne bo dal pol hiše, ker mora izplačat mene.	Ureditev premoženja	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C85	Jaz vem, da je jezen, ampak vseeno. Hodil je na to nenasilno komunikacijo, vmes sem tudi klicala tega psihiatra in je rekel, da je v njem ogromna jeza. To je moški ego, ki ne bo nikoli popustil. In preko otroka to na mene znaša. Pa tudi po stikih bivši nima nobenega odnosa, pa pred otrokom kriči: »Zgin, da te ne vidim. Pejt, s tabo se nimam kej pogovarjat.« Ne dviguje telefonov.	Trening socialnih veščin za nenasilno komunikacijo; izvajanje nasilja nad žensko preko otroka	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C86	Zadnjič sem morala nujno v bolnico, ker imam neke težave. On reče, da dela, tako da sem mogla otroku dobit drugo varstvo, ker sem ostala čez noč v bolnici. Potem pa me	Varstvo otroka	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

	CSD kliče, če imam poskrbljeno za otroka. Če se meni kaj zgodi, je drugi skrbnik oče in prav je, da se on javi. Ne pa nek sosed, prijateljica. Sem mislila, da bodo vsaj na CSD-ju razumel.			
C87	Zaradi selitve so me prestavil zdaj na drug CSD, tako da bomo imeli nov sestanek z novo svetovalko. Tako da mogoče mu bodo zdaj povedal, kako morajo potekati stiki.	Zamenjava svetovalke na CSD	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C88	Jaz bi si želela, da otroka v petek pride iskat v šolo in ga odpelje nazaj v ponedeljek. Ampak ne, on dela in ne more. Zdaj oni mislijo, da bom jaz se prilagajala vsem, zato ker sem doma, brezposelna. Jaz bom tudi enkrat delala in ne bom mogla otroka razvažati gor pa dol.	Želja po spremembi v odnosu	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C89	Potem je pa še ta poškodba, jaz nisem vedela, da ne bom mogla it delati dolgo časa. Ampak partner je dovolil skrbništvo meni, ker je sam vedel, da zaradi terenskih del on otroka imeti ne more.	Skrbništvo in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C90	Otrok trpi, ker se midva ne moreva pogovarjati. On me niti ne pozdravi na stikih, tudi iz avta ne gre. Rada bi ga obveščala o šoli, o dogajanju o sinu, pa tudi poslušati noče. Sin ima še vedno upanje. On bi rad, da bi bila prijateljica, da bi se pogovarjala. Tudi jaz bi se rada s partnerjem pogovarjala, za korist otroka, pa noče. Enostavno se ne da s takim človekom pogovarjati.	Želja po spremembi v odnosu	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C91	Strah me je zaradi sodišča, ker oni poslušajo mnenje CSD. Strah me je zaradi te nenasilne komunikacije, ker sem mu takrat dala priložnost, da hodi. In če bo on dobil potrdilo, da je opravil tečaj, se potem vse zbriše za nazaj. Ampak jaz ne razumem, kje ima tožilstvo možgane, en psihopat se ne more pozdravit v pol leta. Pa še on sam mi je rekel, da hodi samo zato, da odključa.	Dolgotrajni postopki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C92	Jaz imam pa dovolj vsega, spet bodo sodišča, obravnave, spet	Dolgotrajni postopki	Stabilizacija življenja in	Življenje po izhodu iz

	bodo sina maltretiral. Rada bi pozabila. In rada bi, da sin pozabi. Pri njemu se že pozna, na psihi. Ima težave. Partner ga šunta proti meni. Na srečo mi otrok vse pove. Pove, ko mu je hudo in ne zadržuje stvari v sebi. Ampak mi je hudo, ker vidim, da ga ščiti in da prevzema njegove vzorce. V otrokovih besedah slišim partnerja.		strokovna pomoč	nasilnega odnosa
C93	Ja, on je bil blazno agresiven. Vse je povezano, jaz sem prišla iz nasilja. Moj oče je bil alkoholik. Zdi se mi, da sem bila navajena. Da me je kregal, kaj lahko in kaj ne smem. Jaz sem mislila, da je to normalno.	Žene	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
C94	Tudi takrat, ko mi je skrival tablice, jaz sem mislila, da je to ok.	Neprepoznavanje nasilja	Predstave o zakonu	Življenje v nasilnem odnosu
C95	Šele takrat, ko mi je zvil roko, sem se odločila, da grem.	Zvin roke	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
C96	Bilo me je strah, tujka sem, ne poznam veliko ljudi. On je mene imel v lasti. Večkrat je rekel, naj grem, ker je vedel, da nimam nič in nikogar.	Šibka	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
C97	Res se mi zdi, da v službah manjka neka socialna delavka, da bi poslušala primere. Ker te vodje so tam samo zato, da delavec dela in da je tam. Dokler delaš je v redu, ko pa enkrat pride težava, je konec. Da bi vsaj nekdo tam bil in poslušal.	Ne	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
C98	Jaz sem do konca januarja imela bolniško. Sreča je, da v bolnicah so ti svetovalci in je prišla ta gospa k meni, da smo se pogovorile. Jaz sem jokala, jaz sem bila obupana.	Strokovna služba v bolnišnici	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C99	Nisem vedla, bom hodila ali rabim operacijo.	Slabo zdravstveno stanje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C100	Bila je ta težava z zavarovanjem, jaz nisem vedla, ker mi tudi firma ni poslala, da so me odjavil od zavarovanja. Tako da na srečo mi je zavarovanje veljalo do konca meseca zaradi bolniške, potem	Neurejeno zavarovanje	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela

	s prvim februarjem pa sem se zavarovala sama.			
C101	Dobro, da sem imela svetovalca iz varne hiše, ker sama ne vem kaj bi, jaz nisem mogla niti hoditi, niti voziti. Tako da je on vse organiziral, tudi varstvo in prevoz otoka. Sploh si ne znam predstavljati, kako bi brez varne hiše to vse uredila.	Krepitev moči in opogumljanje	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C102	Še vedno mi je težko. Težko se navadiš, zjokam se še včasih, hudo mi je.	Osebna stiska	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C103	Moje sanje so bile, da imam hišo. Vem, da je samo hiša, ampak dala sem življenje v to, veliko sem naredila, investirala.	Razočaranje zaradi propadle zveze	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C104	Ampak zdaj za ta mir ne zamenjam nič.	Mir	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C105	Lažje mi bo tudi službo iskat, dala sem večino stvari čez, lahko se posvetim sebi in otroku.	Konec postopkov	Razlogi za iskanje nove zaposlitve	Iskanje nove zaposlitve
C106	On pa je še vedno jezen, me tudi pogledati ne more. Ker sem ranila njegov ego in vključila policijo, sodišče pa CSD. Ponosen je in ga boli. On če dobi to potrdilo za nenasilno komunikacijo bo hodil okrog in kazal ljudem, da je nedolžen, da nisem mogla dokazati. Tega se pa še bojim.	Ni sprememb pri partnerju	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C107	Jaz sem zaključila, šla se v drug kraj, našla stanovanje, čakam še na službo, res bi rada mir, da zaživim.	Mir	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C108	Fajn mi je, da se pogovarjam, hodim na svetovalnico. Sin hodi na igralno terapijo. Hodim še na skupino za samopomoč, hodim k psihoterapevtki. Včasih grem še v varno hišo kot prostovoljka. Pomaga meni in njim, ko delimo zgodbe.	Skupine za samopomoč in psihoterapija	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
C109	Ja, to je pa že nova zgodba. Vabijo me na razgovor, da bi prevajala za madžarski jezik. Res bi si želela te službe, predvsem zato, da dokažem bivšemu, da če otrok govori več jezikov, to ne pomeni, da je cigan, ampak da ima več možnosti za zaposlitev. Ker on	Dokaz bivšemu	Razlogi za iskanje nove zaposlitve	Iskanje nove zaposlitve

	je vedno govoril, da slovaški in madžarski jezik govorijo cigani. Želela sem otroka učiti jezika, pa je vedno nasprotoval, da otroka ne bom učila ciganskega jezika. Otrok je pameten in zdi se mi pomembno, da govori čim več jezikov.			
C110	Res bi si želela te zaposlitve, da je bolj razgibano.	Bolj razgibano delo	Razlogi za iskanje nove zaposlitve	Iskanje nove zaposlitve
C111	Zaradi te poškodbe, nazaj za šank ne morem. Bilo je zelo težko iskat zaposlitev in prej sploh ne bi mogla it.	Omejenost zaradi poškodbe	Brezposelnost	Iskanje nove zaposlitve
C112	Veliko dela imam s sinom, ker ima te težave čustvene in vedenjske. Kakšen hodi iz stikov. Velikokrat me kličejo iz šole.	Skrbnišтво in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz varne hiše
C113	Mi je kar odgovarjalo, da sem bila eno leto doma. Bila sem na socialni pomoči, ampak drugače ni šlo.	Skrbnišтво in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz varne hiše

Intervju D

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D1	Pri nas se je nasilje dogajalo že v zakonu. Poročena sem bila slabih 5 let.	5 let	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
D2	Najprej je bilo nasilje psihično.	Psihično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
D3	Psihično nasilje je bilo že, ko sva bila midva prvič skupaj, ko sem bila stara 17 let. Skupaj sva bila leto in tri mesece, potem sva šla narazen.	Psihično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
D4	To je bilo, kako bi človek reku, »za žile rezat«. In potem pet let nič in potem čez pet let sva se midva spet najdla.	»Za žile rezat«	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
D5	Kljub temu, da sem jaz vedla, da to ni dobro za mene. Jaz sem takrat temu rekla kemija, da naju kemija skupej vleče. Še velikrat sem prijateljicam rekla, to je taka kemija, naju tako skupej vleče, sploh ne znam razložiti.	»Kemija«	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
D6	In jaz sem te svoje občutke enačila z ljubeznijo. Če zdej zavrtim film naprej in gledam	Žena	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu

	zadevo nazaj, vem da so bli občutki, ki so me spominjal za nazaj.			
D7	Pri meni je nasilje prisotno že iz primarne družine, seveda. In sem si zbrala moža, ki je identičen mojemu očetu. In ti občutki, kako sem se počutila ob možu, so bili enaki kot v primarnem okolju.	Žena	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
D8	Ko sva prišla skupaj drugič, sem jaz po pol leta zanosila, čez eno leto sem bila poročena.	Mlada družina	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
D9	Prisotno je bilo psihično nasilje, potem je bilo ekonomsko nasilje.	Psihično nasilje, ekonomsko nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
D10	Zaradi tega, ker nisem imela službe, sem bila ekonomsko odvisna od njega.	Ekonomska odvisnost od partnerja	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
D11	Potem me je prevaral in sem znorela in sem se odselila.	Nezvestoba	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
D12	In po tistem, ko sem se odselila, se je pa začelo fizično nasilje.	Fizično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
D13	To pomeni, prišel je v službo. Službo sem imela čisto na samem, nikjer nikogar, nobene žive duše. Začel je prihajati v službo, ker vse povsod drugje, sem se jaz izogibala kontakta z njim. Vedno je bil nekdo drug zraven. Prišel je v službo in me fizično napadel, mi vzel torbico, uničil dokumente, razbil telefon, me zasledoval z avtom, me hotel s ceste spraviti, vsega je bilo.	Fizično nasilje v službi; nadlegovanje; spravljanje v nevarnost na cesti; zasledovanje	Oblike nasilja; Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
D14	In vsakič, ko sem jaz težave imela, sem poklicala na policijo, da bi dala prijavo. Policisti so prišli, ampak bilo je ena na ena, nobenih prič nisem imela.	Prijava kaznivega dejanja na policijo	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D15	In ko sem omenila ime in priimek, niso nikoli nobenega zapisnika naredil, ker je on poklicni gasilec in so s policisti prijatli. Zapisnika nisem nobenga dobila.	Nepravilno delo policije	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D16	Jaz nisem nikjer nikol omenila, da bi blo karkoli narobe doma, tudi v času ločitve ne, niti na CSD.	Neprepoznavanje nasilja	Predstave o zakonu	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

D17	Zelo velike težave so bile s stiki, to je bilo grozljivo. Na primer jaz zjutraj otroke odpeljem, on pa pošlje sms: »K misliš, da jih bom zvečer nazaj pripelov?«	Izvajanje nasilja preko otrok	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D18	Potem smo te stike nekako zelo precizno določil na sodišču in se teh stikov tudi držal, na minuto. Vse je bilo napisano lokacija, dan, ura.	Skrbnništvo in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D19	Zelo je blo zapleteno, ker smo se prilagajal njegovi službi. Enkrat je bil ponedeljek in sreda, drugič sreda in četrtek, itd.	Skrbnništvo in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D20	In potem ene dve leti po tem, ko sem se jaz odselila, mi je hčerka en večer zaupala kakšne stvari se pri očetu dogajajo. In sem šla naslednji dan na policijo in dala prijavo.	Nasilje nad otroki, namigovanje na zlorabo	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
D21	Prišla je gospa iz Centra za socialno delo, rekla je da predlaga, da se umaknemo v varno hišo. Rekla sem, da nisem nič narobe naredila in da nikamor ne grem. Pa so oni rekli, da jaz kot skrbnica otrok moram poskrbet za njihovo varnost in da svetujejo, da se začasno umaknemo v varno hišo.	Zaradi nasilja do otrok po ločitvi	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D22	Oni so rekli, tako za en teden. In smo pač napakiral otroke in smo šle, še v tistem, kar smo imele oblečeno.	S hčerkama	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D23	Edino, kar sem lahko naredila, je to, da je prijateljica moj avto nekam skrila.	S hčerkama	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D24	No, ta en teden je ratal potem 11 mesecev v varni hiši.	11 mesecev	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D25	V tistem času sem bila zaposlena v javni upravi.	V javni upravi	Oblika zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
D26	Imela sem pogodbo za nedoločen čas.	Pogodba za nedoločen čas	Oblika zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
D27	Jaz sem enostavno izginila takrat iz lica zemlje. Noben ni vedel kje sem, še moja mama ne.	Prijateljica ve	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

D28	Moj šef je v tisti fazi bil razumevajoč.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
D29	Po treh tednih v varni hiši sem šla normalno nazaj v službo.	3 tedni	Bolniška odsotnost–trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
D30	Moje delovno mesto je bilo 35 km oddaljeno od varne hiše.	Oddaljenost varne hiše od službe	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
D31	Jaz sem se vsa pogumna in ponosna po treh tednih vrnila nazaj v službo.	Precenitev lastnih zmožnosti	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
D32	Ampak sem po dveh tednih ugotovila, da to ne bo šlo. Ker je ves ta šok in kar se je dogajalo prišlo za mano in me je psihično čisto zlomilo. Šla sem na bolniško, za približno pol leta.	Šok in duševna stiska; pol leta bolniške	Kakovost opravljanja dela; bolniška odsotnost–trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
D33	V tem času sem začela razmišljati, kako naprej in sem se po pol leta odločila, da se ne bom vrnila nazaj v svoje okolje in da bom prekinila vse stike. Odločila sem se, da bom ostala v okolju, kjer je bila varna hiša, oziroma se bom preselila nekam drugam.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D34	Šla sem do svojega šefa, povedala sem, kaj se dogaja. Nisem pa hotela dat odpovedi, ker sem hotela dobiti nadomestilo na zavodu. Glede na to, da je bila javna uprava.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
D35	Oni niso vedeli kako bi lahko šli meni nasproti, ker niso imeli razloga, da bi mi dali odpoved.	Iskanje kompromisa	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
D36	V tisti fazi pa se je nekaj zakonsko spremenilo in moj delodajalec – krajevna skupnost, ni smela biti več moj delodajalec. Potem sva šla s šefom na občino, na razgovor k pravnici, kjer smo se pogovorili o tem. Ta sprememba zakona mi je potem šla nasproti in mi je delodajalec lahko dal odpoved iz poslovnih razlogov. Podlaga je bila pa ta, da oni ne smejo biti več delodajalec.	Želi odpravnino	Potrebe in želje uporabnice	Vidik delodajalca
D37	Kar se tega tiče, so bili zelo razumevajoči. Povedala sem, da sem v varni hiši. Nisem povedala zakaj.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca

D38	Moj šef je poznal mojega bivšega moža in on je skos govoril, da mi ne verjame. Da ne verjame, da je vse to res. Razume, da je situacija takšna, ampak ne verjame, da je to res kar govorim. V smislu: »Jaz ga poznam, sej to ni mogoče.«	Ne verjame	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
D39	Sem rekla, da se dejmo distancirat od tega. Ker smo imel tak odnos, da smo se tikal. Rekla sem, da se mormo distancirat od tega.	Ne verjame	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
D40	Pa me je spraševal, če sem prepričana, zarad tega, ker je služba za nedoločen čas.	Delodajalec izraža skrb	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
D41	Rekla sem, da v tem okolju ne morem biti več, da rabim korenito presekati in prerezat vse in začeti na novo.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D42	In potem ja, sem dobila odpoved.	Da	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
D43	V tisti fazi potem nisem bila več v varni hiši. Pustila sem službo, oziroma dobila odpoved, se preselila v novo okolje, zamenjala priimek in začela čisto od nule.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D44	Marsikdo me je spraševal, če sem normalna, ker sem pustila službo, dohodek pa to. Ampak sem čutila, da moram od nule začeti. Ker tisto strupeno okolje, ni več šlo. Če me zdaj vprašaš, je bila to ena izmed boljših odločitev v mojem življenju.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D45	Ah, ne. To je bil »one man band«, še jaz sem bla edina zaposlena.	Edina zaposlena	Velikost podjetja	Zaposlitev in opravljanje dela
D46	Na občini je bla ena kadrovnica, s katero smo se pogovarjale. Pa je rekla, pa sej to ni toliko kilometrov, pa dej probaj.	Pogovor s kadrovske delavke	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
D47	Nisem ji povedala v katerem kraju sem, ampak samo v kateri regiji sem. Ampak jaz nisem bla sposobna delat, ker je okolje vedlo, kaj se dogaja.	Nesposobnost za delo	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
D48	Če sem že delala in je kdo prišel iz okolja, oni so vsi vedeli, kaj se z mano dogaja.	Govorice ljudi	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela

	Čutiš tisto, ljudje vejo, hočejo te nekaj vprašat, začnejo te drugače obravnavat. Ampak jaz sem rekla, da se tega ne grem.			
D49	Ne, jaz sem bila še vesela, da sem lahko šla. Zato, da sem imela mir.	Umik od doma	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
D50	Ampak on je vedel, kako delam in me je omejeval. Delala sem po 4 ure in recimo je rekel: »Do 12h delaš in najkasneje do pol 1h boš doma.«	Po službi takoj domov	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
D51	Zelo rada sem šla v službo. Zelo velikokrat sem pustila tisto kar je bilo doma in »odigrala«, vse tisto, kar sem imela. Nihče ni vedel, da je karkoli doma narobe.	Umik od doma	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
D52	Fizičnega nasilja pa tudi ni bilo, da ne bi mogla v službo.	Nikoli	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
D53	Ja, pa klical me je. Tisoč klicev. Stacionarni telefon sem imela, ki še ni imel izpisov klica, telefon je zvonil ves čas. In vsakič sem se mogla oglasiti, da je vedel, da sem res tam. Tega je bilo res ful.	Telefonski klici	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
D54	Tudi nenapovedano pojavljanje.	Nenapovedano pojavljanje	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
D55	Ne, tega ni bilo.	Zaposlitev ga ne moti	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
D56	V tisti prvi fazi mi je še nekako uspevalo. Da sem odklopila. Šla sem v službo in sem bila vesela, da sem delala.	Odklop misli	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
D57	Potem na koncu, po ločitvi pa je bila katastrofa.	Zaskrbljenost	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
D58	Sploh ta del, ko je odpeljal otroke in poslal sms. Jaz nisem nič delala, jaz sem samo razmišljala o tem, kam bo odpeljal otroke in kaj bo naredil, nikoli več jih ne bom več vidla.	Zaskrbljenost; izvajanje nasilja preko otrok	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
D59	Ker on je točno vedel, katera je moja šibka točka in kam mora pritisnit. Moja učinkovitost je bila sigurno ne na nuli, ampak na minusu.	Zaskrbljenost; izvajanje nasilja preko otrok	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela

D60	Bolj. Težave so bile tudi prej, ampak po ločitvi je šla intenzivnost navzgor.	Kontroliranje, spremljanje	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
D61	Če je prišel domov k meni, sem mu povedala, da bom poklicala policijo. Tako da tja ni hodil.	Obiski na domu	Nasilje se dogaja po umiku iz odnosa	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D62	V službi je pa vedel, da ne bom. In to je izkoriščal. Pa še tako delovno mesto sem imela, v stavbi, ki je bila prazna in nikjer nikogar. Na koncu sem v službi imela tudi solzivec.	Nenapovedano pojavljanje	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
D63	In šefu sem povedala, glej hodi mi težit v službo. »Al bom jaz njemu kej naredila, al bo pa on meni. Povej mi kaj naj naredim.« Pa je on rekel: »Dej, bodi tiho.«	Informiranje delodajalca	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Vidik delodajalca
D64	Po eni strani je bil razumevajoč, po drugi strani pa je imel take komentarje, da sem bila šokirana. Rekel je: »Poglej ena na ena sta, ti boš rekla tako, on bo rekel drugač.« Isto kot policaji, nič od nič.	Informiranje delodajalca – ne ukrepa	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Vidik delodajalca
D65	Delno, da mi je šel nasproti s tem, da sem bila tiste tri tedne na bolniški.	Trije tedni	Bolniška odsotnost – trajanje	Vidik delodajalca
D66	Njegova žena mi je ful pomagala, on pa ne.	Prijateljica	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
D67	Ona je tista, ki me je odpeljala v varno hišo. Pa da je skrila avto. Ona je ubistvu edina, ki je vedla. To je ona naredila, zato ker je bila moja prijateljica. Ne zato, ker je bila njegova žena.	Prijateljica	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
D68	Mogoče edina stvar, ki jo je on naredil je ta, da sem dobila odpoved. Ubistvu zelo velika pomoč, da nisem rabila dat odpovedi.	Iskanje kompromisa	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Vidik delodajalca
D69	Še vedno imamo stike, ampak on še vedno ne verjame. Še vedno se dobivamo, ampak nič ne govorimo o tem. Finančne podpore ni bilo, čustvene tudi ne.	Ne verjame	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
D70	Pač to zaščito, neko varnost.	Želi varnost, zaščito	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
D71	Če ti nikoli nikomur nič ne poveš in omeniš, potem si človek misli svoje. Jaz sem itak vedno bla tista žleht bivša žena.	Zanikanje okolice	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

D72	Nekateri ljudje imajo ta občutek za druge ljudi, nekateri ga pa nimajo. Oziroma zanikajo, ker težko sprocesirajo, da bi to sploh lahko bilo možno. Tiste izjave: »Bodi tiho, pa to ni res.« Tisto je blo kar močno. To me je motilo.	Zanikanje okolice	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D73	Tudi to se je dogajalo, da so me na delovnem mestu nadlegovali tudi drugi moški, ne samo moj bivši mož. »To so ti deci, ki si vse nekej drugač predstavljajo, ker si pač 5 minut prijazen z njimi.« Pa tudi glede tega ni bilo razumevanja. Pa sem sama ukrepala. Stopnja nad šefom je svet krajevne skupnosti in smo imeli sestanek, kjer sem povedala, kaj se dogaja. Moški so rekli: »Ja ja, dej no.« Ženske pa je zanimalo, »ker je bil, povej.«	Drugi ljudje; delodajalec ne ukrepa	Nasilje na delovnem mestu s strani drugih	Zaposlitev in opravljanje dela
D74	Ne. Oziroma bil je ta svet krajevne skupnosti.	Nima	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
D75	Ampak vedel ni nihče. Tudi kasneje, ko sem že zamenjala okolje in imela službo, nisem razlagala teh stvari. Če me je kdo vprašal, zakaj sem se preselila, sem rekla, da zato ker sem se ločila.	Ne	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
D76	Mogoče sem se šele kasneje kakšnemu od sodelavcev zaupala, kaj je bilo. Vem da sem enkrat delala z eno politologinjo, pa ji je blo hitro jasno. Pa me je kar direkt vprašala. Pa sem ji povedala.	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
D77	Potem kasneje, kakšne tri leta potem, pa sem bla v eni službi. Tam je bil šef ful razumevajoč. Imela sem te zadnje postopke na sodišču, bla sem ful na trnih. Sem vedla, da se zna zgodit, da bo oprostilna sodba. In se je zgodilo, da sem bila v službi, ko me je odvetnica od otrok klicala in povedala, da je zadeva padla. In me je sesulo. Pa me je šef poklical k sebi, sva šla v pisarno. Sem mu povedala, kaj se je zgodilo, on je bil ful razumevajoč. Pa je moški. Res sem začutila podporo. In še zdaj mi pomaga, tudi finančno. Tudi ko	Da; finančna in materialna pomoč	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca

	sem se selila, mi je pomagal, pa njegovi brati s pohištvo in vse selit.			
D78	Enkrat se je zgodilo, da je od mlajše hčerke sošolka živel v isti ulici kot je varna hiša. Mi smo se srečeval skus, seveda, če se voziš mimo hiše. In je potem kasneje enkrat od punčke mamica rekla, da smo bili sosedi.	Sošolka je soseda	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D79	Najmlajša je bila takrat stara tri leta in ona se sploh ne spomne. Starejša pa tako, enkrat me je šokirala, ko me je vprašala, zakaj smo bili tam.	Odkrit pogovor z otroki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D80	Zdaj so stare 10 in 13 let. Ampak jaz jima ne prikrivam informacij. Ko bo prišel trenutek, da so pripravljene, se bom o tem pogovarjala čisto iskreno. Obe sta bili vključeni v to.	Odkrit pogovor z otroki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D81	Starejšo sem vozila v Ljubljano na psihoterapijo. Ta mlajša pa ni dobila napotnice za psihologa. Ampak hodi v posvetovalnico. Sigurno pa bodo v odrasli dobi potrebovale neko strokovno pomoč, da bodo določene stvari sprocesirale.	Psihoterapija	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D82	Tudi odnos z očetom ni ok. Imajo stike, ampak takrat ko on ima čas. Vsake 14 dni hodijo k njegovim staršem. In v tem vikendu on pride za dve do tri ure, če ima čas. Sicer živi nekje drugje, pri svoji partnerki.	Skrbnišтво in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D83	Ne razumem, zakaj one njega še vedno povečujejo, kljub vsemu temu, kar je bilo. Ampak sem to sprejela. Nikoli nič ne rečem čez njega.	Skrbnišтво in stiki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D84	Znajo pa se neke stvari prebuditi pri starejši, če ne prej, ko bo imela kakšnega fanta. Ampak bomo to takrat reševali, ko bomo in ko bomo.	Predelava travme	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D85	Ampak ji je tudi oče velikokrat povedal, da ko bo dovolj stara, ji bo dal vse za prebrat, da bo pač vidla, kakšna je njena mami v resnici. Te sodne spise in te zadeve, kaj vse sem se jaz zlagala. Pa mi reče, da ji gre to tok na živce.	Odkrit pogovor z otroki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

D86	Jaz sem ji rekla, da je stara dovolj, da vidi in sliši in presodi, kdo je tisti, ki laže. Pa reče, da se ji je oči že velikokrat zlagal, jaz še nikoli. Povedala sem ji, da če oči misli, da je to dobro zanjo da prebere, sem jaz pripravljena.	Odkrit pogovor z otroki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D87	Mi se lahko o tem pogovarjamo, jaz nimam težav s tem. Ampak se bomo pogovarjali iskreno in bomo dal vse karte na mizo. Po resnici tako kot je bilo. Jaz sem mogoče tudi kdaj kaj narobe naredila in narobe reagirala, ampak v tisti fazi sem naredila tako kot sem mislila, da je zame in za njiju najboljše. Ne poskušam preveč razmišljati o tem, bom razmišljala, ko bo prišlo do tega.	Odkrit pogovor z otroki	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D88	Jaz vidim, ta odnos med njimi je odnos med mano in mojim očetom. In tukaj odnosa ni. Moj oče se že tri leta ne pogovarja z mano, ker ne zmore. Meni je to ok, jaz lahko živim brez njegove potrditve. One pa ne morejo. Samo potrditev od očeta iščejo. Jaz jim lahko tisočkrat povem, da jih imam rada, ampak še vedno si želijo, da jih on pohvali.	Iskanje potrditve od očeta	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D89	Jaz sem bila ful dolgo brez službe potem. Dve leti. Dve leti sem bila brez službe.	Dolgo časa	Brezposelnost	Iskanje nove zaposlitve
D90	Vplivalo pa je tako, da sem jaz sama sebe zdravila. Bila sem in depresivna in na tabletih.	Samozdravljenje	Brezposelnost	Iskanje nove zaposlitve
D91	Jaz temu obdobju rečem črna faza. V črnem oblečena, skrivala sem se. Hodila sem na terapije, brala knjige. Jaz sem s čarobno paličko hotla vse stvari rešit.	Samozdravljenje	Brezposelnost	Iskanje nove zaposlitve
D92	Jaz nisem bila sposobna delat. Ne fizično, niti psihično.	Ni sposobna za delo	Brezposelnost	Iskanje nove zaposlitve
D93	Potem ko pa sem bila, sem dobil službo. In taka fajn mlada ekipa. Od takrat je vredno.	Najde delo	Zaposlitev	Iskanje nove zaposlitve
D94	Ful sm jamrala, nič ni bilo svetlega takrat. Potem se je počas začelo obračat, ko sem se začela počasi distancirati od vsega. Ko sem pozdravila malo te svoje rane. Potem je blo	Samozdravljenje	Brezposelnost	Iskanje nove zaposlitve

	vredu. Od takrat gre vse navzgor.			
D95	Socialna mreža postavljena, sami čudoviti ljudje v mojem življenju.	Nova socialna mreža	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D96	Takrat v prejšnjem, vse ljudi poznaš in z vsemi ljudmi se pogovarjaš. Čeprav ti mogoče ni in se z določenimi ne bi družil. Ko pa zamenjaš okolje, se odločiš, s kom se boš družil. Kdo ti ustreza, kdo ti ne. Tudi zdaj, ko grem nazaj v okolje, me ljudje srečajo in rečejo, da sem se spremenila. Pa se čudno obnašajo in ne vejo, kaj bi. Pa rečem, da se ne rabimo pogovarjat.	Nova socialna mreža	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D97	Tudi zdaj delam tisto, kar mi je res všeč, da delam. Takrat sem delala tisto, kar sem mislila, da moram.	Da	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D98	Moje življenje je zdaj fajn. Sem se glih zadnjič pogovarjala s svojo prijateljico in je rekla, če sem se mogla glih z njim poročiti. Pa sem rekla, da ja. Točno z njim. Ker zdej sem točno to, kar moram bit. Vsaka izkušnja je potrebna.	Da	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D99	Nekaj časa sem se ful obsojala, zaradi otrok pa tega, ker sem mislila, da sem jim uničila življenje. Ampak ne, ni res. Pri večji hčerki vidim, njej so stvari jasne. Je mela težke izkušnje za sabo, ampak ji je jasno. Sem zelo ponosna nanjo, kako dojema vse.	Da	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D100	Takrat ko smo prišle v varno hišo, sem imela fazo, ko sem ju ful v vato zavijala. Občutek sem mela, da moram jaz poskrbet zato, da jim bo lepo, ker so doživele tok groznih stvari. Da ne bodo pod stresom, da ne bodo razočarane. Mela sem težave s postavljanjem mej, ker mi je blo težko jim rečt ne. Sem poplačala ceno tega. Ampak v tisti fazi sem mislila, da je to prav.	Odnos do otrok	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D101	Zdej jih ne več. Razočaranje in da ti nekdo reče ne, je pač del življenja. Je pa težko vzgajat	Odnos do otrok	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz

	otroke, ko si ti zlomljen. Rabiš cajt, da vse v red spraviš.			nasilnega odnosa
D102	Skos sem si predstavljala, da sem v tunelu. Skos je blo temno, ampak enkrat sem jaz vidla eno lučko tam. Sem rekla, do tiste lučke bom prišla enkrat. Al bom prišla peš, al z avtom, al me bo kdo peljal. Enkrat bom prišla.	Osebna stiska	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D103	Hodila sem na terapijo v zakonski in družinski inštitut k Meliti. In ful sem knjig brala (Louise Hay), gledala sem veliko posnetkov. Pa tud na delavnice sem hodila.	Psihoterapija	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D104	Na začetku sem se dost zase držala, ker sem imela občutek, da vsi vedo, kje sem jaz bila. In vedno sem imela občutek, da moram vse povedat, pa se mi ni dalo. Potem pa je prišla ena faza, ko sem jaz na te delavnice in predavanja šla in sem se lahko distancirala od tega, da nisem povedala. Ampak to je bilo mogoče eno leto pa pol po tem, ko sem prišla iz varne hiše. Toliko stvari se je vmes že zgodilo, da sem lahko povedala že kej druzga, kot samo tisto.	Skupina za samopomoč in psihoterapija	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D105	Ful dobro smo se razumele tudi s sostanovalkami v hiši in smo še danes v stikih. Bile smo si zelo velika opora.	Nova socialna mreža	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D106	Tudi v okolju sem srečala ene take fajn mame. In se začneš družiš z ljudmi v okolju in vidiš, da te nihče ne obsoja. So me sprejel in zraven vabil. Kaj je pa tisto, kar me je zares rešilo, pa res ne vem.	Nova socialna mreža	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D107	Skos sem o tem razmišljala, vrtela sem se. Potem sem tudi razmišljala o tem kako bi bivšega ubila, priznam, tako v detajle. Kaj bi jaz vse njemu naredila. Nikol valda ni pršlo do tega. Če se vrtiš v nekih negativnih mislih tud težko potem greš v pozitivno.	Osebna stiska	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D108	Malo sem se tudi alternative posluževala, da sem šla na kakšno terapijo. Jaz sem našla neke odgovore, da sem potem sprejela vse to.	Alternativna terapija	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

D109	Lahko z lahkoto o tem govorim. Tukej pa tam, me mogoče še stisne v grlu.	Spregovori o nasilju	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D110	Sem tudi bivšemu možu že delno odpustila. Vsak pač rabi svojo izkušnjo in sva jo dobila. Potem pa je od tebe odvisno, kaj se naučiš in kaj ne.	Spremembe v razmišljanju – odpuščanje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D111	Nikoli se ni zgodilo, padla je tožba.	Dolgotrajni postopki – izguba tožbe	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D112	Ne. Je pa prejšnji teden na cerkvenem sodišču priznal, da je bil nezvest. Me je zelo presenetilo. To je ful velik od njega, da je priznal. Prevara je bil tudi glavni razlog, da sem šla. Vedla sem za eno, ampak jih je bilo več. Ampak o tem se ne govori.	Spremembe v razmišljanju – partner	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D113	Potem eno leto po ločitvi, so me pa vse ženske klicale, pa govorile, kaj je bilo. On se je počutil zapostavljenega v zakonu in je šel drugam. Jaz tudi priznam, prevzamem del svoje odgovornosti. Jaz sem pač mama z velikim M, res vse za moje otroke. In to je mogoče napaka. In potem, ko sem vidla, da je narobe, sem se začela trudit, ampak je blo prepozno. Njemu je blo že čisto vseeno. Za razpad zakona in da to ne funkcionira, sta itak obadva kriva.	Spremembe v razmišljanju – priznavanje lastne krivde	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
D114	Ampak če imaš vzorce iz otroštva take ...Pri nas smo bili tihi. Samo fotr je lahko govoru, noben drug. Pa ful fizičnega nasilja.	Žena	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
D115	Pač mami alkoholik, ampak se je pozdravla. Zdej je 15 let čist čista. En mesec po tem, ko sem se poročila, se je odselila.	Žena	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
D116	Pa je blo tisto mišljenje, družina mora bit skupaj. Zdaj sem že 10 let sama. Vedno sem mislna, da ko bom mela njega, potem bom pa srečna. Ampak ne, srečen moraš bit že v osnovi. Tisto potem je samo še dodana vrednost.	Drugačne	Predstave o zakonu	Življenje v nasilnem odnosu

D117	Ampak ja vse skupaj se je dogajalo 7 let nazaj. Avgusta 2008 sem se odselila. Uradno sem se ločila februarja 2009. In potem decembra 2010 smo šle v varno hišo.	7 let nazaj; decembra 2010	Časovni okvir; Umik v varno hišo	Življenje v nasilnem odnosu
D118	Najbolj grozno pa mi je bilo to, ko si skos samo številka. Pa številka na sodišču in v varni hiši. Razumem zakaj, vse vem. Vem, da oni vsi delajo stvari za tvoje dobro, ampak takrat teh stvari ne dojemaš tako.	Osebna stiska	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

Intervju E

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E1	Ja, zaposlena sem že več kot 30 let.	Več kot 30 let	Trajanje zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
E2	Službe nisem pustila.	Ne	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
E3	Čeprav lahko rečem, da je šlo v to smer. Ker je mož zahteval, da bi pustila. Da bi bla doma. To so ti tipi, enostavno te priklene. Vse variante išče, kaj bi še naredil, da ga enostavno ne moreš pustit. Ampak jaz tega nisem naredila. Službe nisem pustila. Tukej sem se uprla. Tako da sem v službo hodila.	Zaposlitev ga moti	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
E4	Ble so bolniške, zaradi fizičnih poškodb.	Da, fizične poškodbe	Odsotnost z dela zaradi nasilja	Zaposlitev in opravljanje dela
E5	To je bilo 2013, takrat sem šla v varno hišo.	Leta 2013	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E6	Nasilje pa se je dogajalo že od 2002, kar 10 let.	10 let	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
E7	Potekalo je v intervalih, presledkih. Pa si misliš, da bo boljše. Pa se vleče.	Intervali	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E8	Tako da 2013 sem šla v varno hišo, takrat sem se dokončno odločila.	Leta 2013	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E9	Ker sem mogla nekaj naredit, pa ne toliko zase, ampak mi je šlo za otroka. Jaz sem se že umaknila, ne moreš pa ti otroka	Zaradi otroka	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu

	ponoči sabo vzet pa to. Ni mi šlo zase, pač tak tip sem.			
E10	Uredu znor, grem, potem ko nazaj prideš, se pa pomiri situacija.	Beg od doma	Strategije umika pred nasiljem	Življenje v nasilnem odnosu
E11	Ampak je blo to tolkrat, da mi je blo zaradi otroka. Da v kakšnem živi in spal ni, pa šola. Vse za sabo potegne.	Zaradi otroka	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
E12	Psihičnega nasilja je blo velik, tudi fizičnega.	Psihično in fizično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E13	Ne vsak dan, ampak na momente je blo. Največkrat je blo za praznike, večji prazniki, večje fešte, več alkohola. Takrat se je dogajalo.	Intervali; alkohol	Pogostost nasilja; Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
E14	Pa tud tako je. Jaz sem ga po eni strani razumela. On je v takem tud živel, zato sem ga jaz tudi vzela, ker se mi je smilil. Vzorec se je vlekel.	Partner	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
E15	Potem se pa sprašuješ, kaj si narobe naredil. Ljubosumje na primer. To je bilo katastrofa. Že vsaka narobe kretnja.	Ljubosumje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E16	To se je stopnjevalo tako, da je skrival. Ker je vedel, da dela narobe. Skrival pred sosedi in se delal finega, češ jaz nisem. Ampak potem te tudi do teh sosedov ne pusti, ker se boji druge zgodbe.	Prepričanje, da bo spregovorila	Omejevanje stikov	Življenje v nasilnem odnosu
E17	Ampak mislim, da vse te ženske stvari sploh ne povejo. Ker jih je sram.	Občutek sramu	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E18	Tega se naučiš. Enostavno začneš igrat. Naučiš se igre. Skrivanja. Velikrat je bil ogenj v strehi doma, ko pa so se obiski pripeljal, pa ko da ni nič.	Igra, skrivanje	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E19	To je igra, ki se je naučiš igrat, dokler se fizičnih udarcev ne vid. Potem se pa začne tud okolica drugače obnašat.	Igra, skrivanje	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E20	Okolica se pa umika, mislijo si: »Jaz se utikal ne bom, ker sem pol prec zraven«. Po drugi strani pa se bojijo, da se ne bi kdo na njih spravljal.	Umikanje okolice	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
E21	No 2013 sem se potem umaknila.	Leta 2013	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

E22	Jaz sem službo obdržala, nisem je pustila.	Ne	Prekinitev pogodbe o zaposlitvi	Zaposlitev in opravljanje dela
E23	Bla sem tudi v Ljubljana Polje, sem si živce zdravla. Ker je blo preveč, jaz sem bla že depresivna in sem sama vidla, da to ne gre. Jaz sem sama šla. Ne bom rekla, da sem nazaj prišla ozdravljena, ker nisem. Danes mam tako mnenje, da te nafilajo z zdravili, ampak to ni rešitev. Mislím, da je to samo nek umik. Oni ne iščejo vzroka, oni te samo nafilajo. Ti si nafilean in enostavno sanjaš. In s tem nič ne naredijo.	Psihiatrično zdravljenje	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E24	V Ljubljani sem bla 2010, takrat smo tud hišo delal. Mislím, da je blo to vse povezano. In hiša in živčna vojna iz moje in njegove strani. Blo je velik dela, v enem letu smo se selil.	Psihiatrično zdravljenje – leta 2010	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E25	Ampak to ne opravičuje udarcev. Tudi jaz sem bila živčna, ampak zato ne tepem.	Ni opravičila za nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E26	No, delam v podjetju Y, to je večje podjetje.	Veliko podjetje	Velikost podjetja	Zaposlitev in opravljanje dela
E27	Oni majo zdej socialno delavko kakšne pol leta. Takrat je pa niso imel.	Ne	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
E28	Težko se je v službi na kogarkoli obračat, ker to je le tak razred ljudi, ki si misli: »Prov ji je ...kaj pa je šla ...sej si je sama kriva ...še premal jo je ...« Tako da če živiš s tako okolico, ne govoriš. In tam tud pomoči ne iščeš.	Ne	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
E29	Šla sem po pomoč do šefa šefov. Ker se mi je zdelo, da bo razumel. On je tud malenkost mojega življenja poznal. Tako da približno je vedel, kaj se dogaja. Ne veliko, ampak malenkost. Najlažje sem njemu rekla v parih stavkih.	Da	Komunikacija z nadrejenimi	Vidik delodajalca
E30	Ne, ko sem že bla tam.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
E31	Šla sem pa zarad tega, ker nisem mogla otroka v šolo vozit. Otrok je začel s šolo ob 7h, jaz sem morala bit v službi pa že ob 6h. Men je pa ta ura manjkala, ker nisem vedla, kako otroka spravit do šole. To je bil	Sprememba delovnega časa	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca

	tisti korak, da sem šla jaz do šefa, da sem prosila. Da glede na moje delovno mesto, ki ga lahko opravi tudi eno uro kasnej. Ni to trak, kjer bi bil vezan na uro. Tako da sem šla samo s tem stavkom. Če lahko glede na moje delovno mesto začnem ob sedmih in končam ob treh. Tako da sem imela možnost otroka peljat.			
E32	Nisem nič razlagala zakaj. Njemu sem samo povedala, kje sem in mu je blo dost. Ker on je že malenkost vedel. Ni bil začuden.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
E33	Ni problema. Mogoče je bil malo začuden, ker ni tega pričakoval. Nisem razlagala, ampak v dveh stavkih sem mu povedala. Pa tud on mene pozna in ve, kakšna sem v službi. In ve, da za brez veze nisem šla nikol nič prosit. Vedel je, da če nekej rečem, rabim.	Sprememba delovnega časa – razumevanje	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
E34	Seveda je. Ja, če so poškodbe, v službo ne greš.	Da, fizične poškodbe	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E35	Greš k zdravniku in se zlažeš. Ne rečeš, da te je mož udaril, ampak da si padel. Ko tolikokrat rečeš to, zdravniki vidijo, da ne padeš tolikokrat. Ampak oni nimajo nič pri tem.	Zdravnik	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E36	Ne, njih ne zanima, ali si po štengah padel. Oni poškodbo pozdravijo. Ampak se mi zdi, da v večini primerov vejo.	Zdravnik	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E37	Tut kar se tiče psihiatrov, se mi zdi, da oni največ vejo. Se mi zdi, da njemu tut največ poveš, ker se zavedaš, da mora bit on tiho. Mislim, da takmu človeku tut največ poveš, ker on ne bo nobenmu povedal, ker ne sme. Ti se pa bolj počutiš, ker si nekomu povedal.	Psihiater	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E38	Ne, tut preprečil mi ni v tem smislu, da bi reku, da ne smem it.	Ne	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
E39	Ampak šla nisem delat takrat, kadar fizično nisem mogla.	Da, fizične poškodbe	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E40	Mislmi, da je psihično nasilje velik težje kot fizično. Vsaj zame je blo. Ker tist udarec k ga prestrežeš, gre mim. Zaboli in konc. Psihično pa boli dolgo.	Psihično nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu

E41	Ja, normalno, v službi moraš bit 100 %. oz. naj bi bil. In jaz sem delala, dokler sem bla 100 %.	Nezbranost	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E42	Ker sem mela velik bolniške, sem bla tut klicala s strani ... Mela sem velik bolniških. In tut takrat, ko sem bla v Ljubljani (2010), no takrat so me klical. Pri nas majo tak protokol, če si velik na bolniški, te varstvo pri delu pokliče. Ne da te vprašajo, zakaj si tok na bolniški. Te pravice nimajo. Ampak kaj se da nardit. Ker če nisi sposoben delat na tem delovnem mestu, ti lahko omogočjo kej družga. Da se pogovoriš z njimi. No in mene so klical, ker sem bla tok na bolniški. Ker tut ne vejo al je zarad tega, ker je v službi kej narobe, v smislu psihičnih pritiskov, al je to zarad okolja. Ker lahko, da maš doma svoj problem pa še v službi.	Zelo veliko; pogovor s službo varstva pri delu	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E43	Jaz ko sem prišla iz bolniške, sem svojmu šefu rekla, da bi sam prosila, če me odmakne od skupine stran. Da mam svojo delovno mizo, da mam mir, da lahko v miru delam. Ker mene je vse motilo. Drugi so me motil zraven.	Umik od sodelavcev	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
E44	K danes me ne, ampak takrat so me. Umikala sem se, da sem lahko svoje delo opravlja. Ko pa tega več ne moreš, no vsaj jaz, ko sm vidla, da sem bla že nad drugimi živčna in tečna. Takrat sem potem vidla, da se moram umaknt. In enostavno sem šla na bolniško.	Vse jo moti	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E45	Greš na bolniško, enostavno, da možgane spucaš. Pol greš pa spet nazaj. Dokler gre.	Da uredi misli	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E46	Ampak potegne vse za sabo. Bolniška potegne vse za sabo, tud plačo.	Manjši dohodek	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E47	In če si ti velik odsoten, potem tudi oni to drugač gledajo. V smislu, tuki te ne rabmo ker te velik ni. Te pa dajo pač tam, kjer te ne rabjo velik.	Drugačno obravnavanje	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
E48	Ja, mela sem še eno žensko. Ne bom rekla kolegica, ampak nekej podobnega. Poznale smo se že od samega začetka, sva se srečvale. Mela sem dober občutek do nje, ona pa tud do	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev

	mene. Ne spomnem se točno po kaj sem takrat pršla, ampak šla sem v njeno pisarno. In ona je vidla, da sem čist sesuta. Pa me je vprašala in takrat, ko je vprašala, so se mi pa solze ulile. In nisem mela več kej skrivat pred njo.			
E49	Takrat je bil potem tist korak, ko je tud ona posredovala. Da so mi plačal 5 mescov v varni hiši. Ker sem bla tud finančno čist na tleh. Tako da iz strani delodajalca sem mela še to podporo.	Plačilo stroškov varne hiše	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
E50	Ne, jaz nisem takrat nič prčakvala. Zdelo se mi je, da sem se sama v tak položaj spravla in da jih enostavno ne zanima, kako se bom iz tega izkopala.	Nima pričakovanj	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
E51	Ne vem pa, kako je zdej, ko majo socialno delavko.	Nima informacij	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca
E52	Ne, takrat ne. Čeprov mislm, da so ljudje sumil. Vidjo te na drugi lokaciji, kje se voziš. In začnejo sprašvat, kaj si pa tam delal, kaj si pa tam bil ... in enostavno se moraš kar znajdt. Ampak se je težko zlagat, sploh pa v tistem momentu, k te človek presenet in vid da si se zlagal.	Domneva	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
E53	K vejo, da je nekej drugač, mislm, da se vid. Noben te pa ne bo vprašal. Ampak se to samo šušlja.	Domneva	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
E54	Potem pa je še to en tak dodaten breme. Vsaj zame je bil. Ker veš, da vejo. Nočjo vedet. Ne vprašajo. Noben pa tud ne pomaga. Niti ne vprašajo, če kej rabš.	Strah pred govoricami	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
E55	Danes komot govorim o tem.	Spregovori o nasilju	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E56	Danes tud sodelavke vse vejo, kje sem bla. Ne pogovarjamo se z njimi o tem. Jaz nisem nikol nobeni povedala, ampak vejo vsi.	Kasneje	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
E57	Jaz sem mela bit možnost v varni hiši eno leto.	1 leto	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

E58	In vem, da bi lahko šla tja že velik prej. Ampak ena varovalka je še bla. Nisem bla še zihr, al bo mir al ne.	Ni prepričana	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
E59	Ampak sem mela to možnost, da sem tam potem hodila tud na te skupine.	Skupine za samopomoč	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E60	Ampak to se men zdi, da je zelo fajn, da je obvezno. Ker ti če hodiš dve leti tja, enkrat na teden. Nekej moraš odnest. In prej ko slej, vsaj men, se je posvetilo, da tud jaz nisem delala prov. Jaz sem se mogla spremenit. Jaz sem dovolila stvari, k jih ne bi smela dovolt. Ampak sem jih. Zato ker sem jih dovolila, se je nasilje dogajalo.	Priznavanje lastne krivde	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E61	Po varni hiši sem šla še za dve leti v stanovanje. Če prov je potem spet začel hodit, naj grem domov. Ampak sem bla še tolik močna, da nisem šla.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E62	Očitno sem mogla okolico spremenit.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E63	Čas sem mela za branje, za knjižnice, za skupine, za druge ljudi.	Čas zase	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E64	S tem sem se potem tuk ojačala in spremenila, da sem mela moč nazaj it. Ampak spremenjena.	Da	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E65	Ja, jaz sem doma. Z otrokom sva doma.	Da	Vrnitev domov	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E66	Tako bom rekla ...ogromno ljudi je vidlo mojo spremembo. Tudi sodelavke v službi.	Ljudje opazijo spremembe	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E67	Doma je blo pa tud tako...od začetka super. Vse lepo steče po treh letih. Potem pa pride kakšen konflikt, oziroma se skregaš. In vidš, da proba it po istem postopku kot je šel prej. Tam pa ni ratalo. Ker jaz nisem bla več ista. In se je ustavlo. Ene dvakrat, trikrat je pršlo do iste situacije. Ni udaril, ker sem se postavla in sem rekla. Zdej pa takole ...probej. Pa ni blo nič naprej. Pa je za glavo večji od	Postavljanje mej	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

	mene. Pa ni več probal. Ker sem se jaz spremenila. In sem rekla, al se boš ustavil, al pa bom šla za zmerej.			
E68	Ne, ne, njemu je to neumno.	Terapija – partnerju se zdi neumno	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E69	Danes je pa tako ...ne rečem, da ni jezen. Ker sem tud jaz. Samo zdej tisto jezo na drugačen način ven daje. Enostavno ko vid, da ni več tistga gumba za prtiskat. Zdej se vsede v avto, se odpelje in nardi kakšen krog da se umiri. Pa je dobro.	Postavljanje mej	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E70	Jaz sem šla, ko sem bla že v pufih, v kreditih. In avto sem prodala in vse sorte. Uglavnem od doma sem šla z minus 4000 €. Potem pa sledijo še bolniške, nikakor ne moreš pridt v pozitivno. Ampak sem splezala. Res da šparaš na vseh koncih in krajih, kjer moreš.	Osebna stiska – denar	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E71	Službe pa nisem pustila. Ker če bi pa to nardila, bi bla pa zapečaten.	Finančna neodvisnost	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
E72	Men mož še danes prav: »Me sovražiš. Sej vem, da me.« Ker se zaveda, kaj je blo. Velik o tem tud ne govori, ker ga je sram.	Sram partnerja	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E73	Ampak jaz ne sovražim njega. Odpustila sem mu vse.	Odpuščanje partnerju	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E74	Ampak brez vseh teh obiskov terapije in kar sem mela, tega sama ne bi zmogla. Verjetno, da ne. Če bi lahko, bi, ampak nisem mogla.	Skupine za samopomoč in psihoterapija	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E75	Jaz ne sovražim njega, ampak njegovo obnašanje. Ker on je zelo dober človek, on je po srcu dober. Ampak ta jeza njegova je bla naučena doma. Oče je isto delal in besedno in fizično. In to je blo naučeno. Jaz njega ne sovražim. Njemu se je to zdelo normalno.	Partner	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
E76	Zdej je tud sin že zrastel in on vid stvari. In mu tud on že pove, da bo držal z mami. Že on ve.	Odnos do otrok	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

	Tud skoz njega vidi, da ostaja sam.			
E77	Otroci. To me je gor držalo, pobirala sem se zaradi njih. Ne zaradi sebe. Dva otroka mam iz prvega zakona, pa enga iz tega. Mogla sem se pobrat, zaradi njih. Nisem se pobirala zaradi sebe, čist vseen mi je blo.	Zaradi otrok	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
E78	To je tista točka, kamor pridejo ženske in se delajo samomori. Ker jim je že čist vseen. Ker sem tud jaz to probala. Jaz sem tud to probala. Ker ti ni več nič pomembno. Dost ti je vseega, tega življenja. Konc, konc, konc. Tema se nardi, ne vidiš koraka naprej. Jaz sem vidla še ta korak, da sem še pristopila do dohtarja pa da so me v Ljubljano odpelal. Ker če tega ne bi nardila ...tud otrok ne vidiš več, vseeno ti je.	Samomorilnost	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
E79	Velik žensk je ...jaz zdele eno v službi pripravljam. To je tisto ...k bi rada marsikateri pomagala, ker vem, da sama ne zna ven. Ker tud sama nisem znala.	Spregovori o nasilju	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E80	Edino na ta način lahko dam nek prispevek tem ženskam. Ker sem jaz probala, in jaz vidm že od daleč. Mi ne rab nič govorit, ker vem, da je blo nekej. Samo če noče sama o tem, je ne moreš prisilt.	Spregovori o nasilju	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E81	Jaz vem, sej sem jaz glih tako. Pol sem povedala. Še na socialni nisem vsega povedala, še v varni hiši nisem povedala vsega, niti na sodišču. Če bi vse povedala, ne vem, kaj bi blo. Še zmeri si misliš, ah sej je dost, tole pa ne bom povedala.	Ne pove vsega	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E82	On mi je zameru, ker sem ga zapustila. To je bla njegova zamera.	Zamera, ker ga zapusti	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E83	Potem pa so ti očitki.	Očitki	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
E84	Ko sem šla v varno hišo, je šel mali z mano.	S sinom	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

E85	Čeprav je tud šola vedla. Ampak vrjetno še ni blo tolk, da bi me šola sprašvala. Da bi me kdo vprašal, če je doma kej narobe. Ni blo tolk vidno. Ko sem povedala, kam greva in da se umikava, je blo učitelju jasno.	Zanikanje okolice	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E86	Sin ni bil presenečen, prestrašen. Nič ni spraševal. Zdelo se mi je, da je imel tak občutek, kot da ga peljem, kamor se bova umaknila, da bo mir.	Mir	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E87	In ko sva tam pršla, kjer sva dobila sobo. Je sledilo en kup vprašanj, kaj samo tole mava, kuk časa bova tle ...	Sin sprašuje	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E88	Potem pa se je začela pojavljat jeza. Na začetku se mi je zdelo, da je na začetku blo dobr, da sva bla v miru. Ko sem se jaz umirila, se je potem tud on. Zdelo se mi je kot da bi bil zaščitniški do mene.	Jeza	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
E89	Potem se je pa začela jeza, tud razbijanje telefona. Tud v zid je tolku. Jezen je bil na očeta, ker ni nikamor hotel it. Ker je blo treba na kakšen razgovor, pa on ni hotu it. Pa je bil bolj jezen na njega v smislu, ati pejt. Ker se ni hotu vključvat. Pejt zarad mene, če ne zarad mami«	Jeza	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

Intervju F

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F1	Še vedno hodim občasno na skupino za samopomoč.	Skupine za samopomoč	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F2	To je blo 2011.	Leta 2011	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F3	Še vedno sem v stikih z ženskami in s svetovalko.	Nova socialna mreža	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F4	Šele par mescev nazaj se je postopek na sodišču zaključil, pa je tega že 7 let. To je tako kruto. Dala sem skoz, ampak je blo zlo težko.	Dolgotrajni postopki	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

F5	Jaz če ne bi mela službe, ne vem, kako bi. Odvisen si od drugih, omejen si.	Finančna neodvisnost	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
F6	Jaz sem mela službo, sicer sem mela kreditov ogromno, ko sem šla od doma.	Osebnostna stiska – denar	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F7	Ampak samo moj predpostavljani je vedel v službi, samo njemu sem povedala. Ker sem mogla. Če me slučajno ne bi blo v službo, ko sem se zmenila, da grem v varno hišo.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
F8	Nekaj časa sem potem še hodila na skupino za samopomoč.	Skupine za samopomoč	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F9	In ko sem šla v varno hišo, sem mogla povedati v službi, ker nisem vedla, al bom šla na bolniško al kako bom.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
F10	Ker jaz sem bila tako obupana. Jaz sem to naredila iz nagona po preživetju. Ne po pameti. Enostavno sem mogla it.	Nagon po preživetju	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
F11	V službi sem povedala, ampak on ni nobenemu povedal. Tako da po petih mesecih in pol, je šele en sodelavec vedel, da jaz ne hodim domov. Da sem šla stran. Ker je slišal al mogoče je videl, da ne hodim več v isto smer. Tako da ja, v službi ni noben vedel, razen predpostavljeni.	Ne	Informiranje sodelavcev (o odhodu v varno hišo)	Vidik sodelavcev
F12	On mi je šel pa fino na roke, moram reči.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
F13	Nisem mela niti enega dneva bolniške, sem bila čist skus prisotna v službi.	Nikoli	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
F14	Vse sem sama uredila, no s pomočjo varne hiše. Ker če ne bi šla tja, ne bi vedla teh stvari. Sej ne veš, kaj lahko, kaj ti pripada.	Vir opore	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F15	Sem mela enkrat možnost iti k socialni delavki v podjetju. Ker nisem nikoli koristila službenega letovanja, dopusta. In sem si rekla, sej sem sama zdej v varni hiši, grem pa reči za to letovanje. In sem šla gor ...zakaj pa ne bi mal cenejše dobila. In smo se mal	Da – ni odziva	Sodelovanje socialne službe	Vidik delodajalca

	pogovarjale in sem rekla, da zdej živim v varni hiši. Kot da bi steni govorila, sploh ni reagirala. Potem sem pa še enkrat ponovila. Pa je rekla: »Ah, tam pa najbrš ni lušno.« To je bilo vse, kar je rekla.			
F16	Tako da druge pomoči nisem imela, vse sem sama. No edino s pomočjo odvetnice.	Pomoč odvetnice	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F17	Pa prijateljice tri. Brez njih tud ne bi preživela.	Prijateljice	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
F18	Tud zdravnik ni mel pojma.	Zdravnik	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F19	Jaz sem imela ful težave in zdej vem, da so izvirale iz tega. Doma nikoli, potem v varni hiši pa. Dvakrat so me v bolnico peljal.	Slabo zdravstveno stanje	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F20	Nisem vedla, zakaj. Sem bla tud na infuziji. Samo zdravnik ni nikol vedu, zakaj sem jaz tam. Nikoli se nisem z nikomer pogovarjala o tem.	Zdravnik	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F21	V službi pa so mogoče potem čez kakšne tri leta vedl.	Kasneje	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
F22	Mogoče sem kakšne tri, štiri leta po tem omenila kakšni sodelavki, prijateljici. Ampak tud one niso nikomur govorile.	Kasneje	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
F23	Ker nisem nikol opazila, da bi se kdorkoli drugač obnašal al pa kej. Tud nobene povratne informacije nisem dobila, v smislu da bi mi kdo dal vedt, da ve.	Ne opazi	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
F24	Nasilje se je dogajalo, od kar sem bla poročena. Poročena pa sem bla 32 let.	32 let	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
F25	Ampak na začetku ni blo tako, nasilje se je stopnjevalo.	Stopnjevanje	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F26	Potem pa je blo tako težko, da jaz nisem mogla več zdržat. Glava je polna. Ne veš, kako ven iz tega, kako si pomagat. Kam it. Hišo smo imel, vikend smo imel. Vsega tega imaš polno glavo. In polno kreditov. Razmišljala sem, kam bom šla, ne morem stanarine plačevat, ne morem.	Brezizhodnost	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu

F27	Ker jaz nisem poznala nikogar, vezana sem bla na službo in dom.	Šibka	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
F28	Al je pa vedla, sej so ljudje vedl, kako je z mano, pa ni noben nč naredu.	Umikanje okolice	Socialna mreža	Življenje v nasilnem odnosu
F29	Dala mi je številko. S svetovalko sva se najprej pogovarjali po telefonu, mi je najprej svetovala, da grem na to skupino za samopomoč, potem pa naj se odločim. Tudi za razgovor smo se dogovorile.	Skupina za samopomoč in razgovor v VH	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
F30	Konec oktobra sem šla prvič na skupino.	Skupina za samopomoč	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
F31	Ampak to je kruto in težko. Pa ne samo takrat, ampak tudi zdej. Skozi celo sodišče ...to je trajalo 7 let. Končalo se je 24. novembra lani, to sodišče.	Dolgotrajni postopki	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F32	S tem, da sem ful razočarana nad tem, kako se na sodišču obnašajo, kaj dovolijo. Občutki ničvrednosti, smet ...Vse tisto, kar sem imela doma.	Dolgotrajni postopki – razočaranje	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F33	Na sodišču se borit, poslušat to, pogrevat celotno zgodbo. Pred dvemi leti mi je blo tako hudo. Ful sem bla jezna na svetovalko in na cel svet. Ona je men svetovala nekež, potem pa je blo drugač. Sej je res povedala in ni nič narobe. Ampak ni vse odvisno od njenih besed in mene, ampak še od koga tretjega. In na sodišču se vse obrača drugač.	Dolgotrajni postopki – razočaranje	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F34	Težko mi je blo zdržat res. Jaz sem bla na tabletih, takrat ko sem bla še doma.	Jemanje tablet	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
F35	1 mesec pa pol potem ko sem prišla v varno hišo, sem jih nehala jemat. In sem rekla, da bom končala z vsem tem. Ampak potem sem jaz mela tako hudo adrenalinsko krizo, nekajkrat.	Prenehanje jemanja zdravil	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F36	Vse se nekež dogaja verižno.	Verižna reakcija	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F37	Od premoženja sem dobila del. Iztožila, ne dobila. 5 let in pol je trajalo.	Ureditev premoženja	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

F38	Tako me je na koncu to dotolklo, da nisem nobenga olajšanja čutila na koncu. Ne čutim nič, uničilo me je.	Ne čuti olajšanja	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F39	Kupila sem novo stanovanje, tako da upam, da bom vse pustila za sabo.	Selitev v novo okolje	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F40	Ker za enkrat ne čutim nobenga olajšanja, po vseh teh borbah na sodišču.	Ne čuti olajšanja	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F41	V vseh, fizično, psihično, ekonomsko in spolno.	Fizično, psihično, ekonomsko in spolno	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F42	Ja, zaposlena sem bila v velikem podjetju za nedoločen čas. Zdej sem upokojena.	Veliko podjetje; pogodba za nedoločen čas	Velikost podjetja; Oblika zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
F43	Ne, jaz sem bežala v službo. Če jaz ne bi imela službe, ne vem, kako bi preživela. Tam sem se zelo dobro počutila. Super mi je blo v službi.	Umik od doma	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
F44	Bilo je naporno, moram rečt. Ker sem mogla več delat. Ampak sem se dobro počutila.	Oteženo opravljanje dela	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
F45	Nikoli nisem bila odsotna.	Nikoli	Odsotnost z dela (zaradi nasilja)	Zaposlitev in opravljanje dela
F46	Je pa res, da sem se velik šminkala pa pudrala. Po eni strani, zaradi joka. Ker če ful jokaš, se potem pozna. Sem se mazala s tisto svetlo barvo, da se ne pozna, da si zabuhel od joka. In modra sem bla včasih po obrazu, tako da sem se mogla namazat. Naučila sem se skrivat.	Šminkanje, pudranje	Prikrivanje nasilja na delovnem mestu	Zaposlitev in opravljanje dela
F47	Ja, telefonskih klicev je bilo ogromno.	Telefonski klici	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
F48	Na kakovost ni vplivalo.	Ne vpliva	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
F49	Vplivalo je v tem smislu, da sem bla zelo odmaknjena, zaprta vase. Čeprav sem mela z ljudmi dobre odnose.	Odmaknjena, zaprta vase	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
F50	Ampak nisem imela prijateljic.	Nima prijateljic	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
F51	Bila sem bolj tiho in bolj zase. Sem se pogovarjala z ljudmi, seveda.	Drži se zase	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela

F52	Ampak nisem šla nikamor, na nobena druženja, piknike. Prvič sem šla na silverstrovanje v 32 letih, ko sem bila v varni hiši. Nisem šla nikoli prej, ker nisem smela.	Ne sme na službena druženja	Omejevanje gibanja	Zaposlitev in opravljanje dela
F53	Služba mi je predstavljala zatočišče. Rajši sem bila v službi kot doma.	Umik od doma	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
F54	Tiste tri tedne, ko je bil dopust, je blo groznih. Men je blo tako hudo, komej sem čakala, da grem nazaj. Kaj bom jaz doma počela, strah me je blo.	Umik od doma	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
F55	Kaj se dogaja doma, ni vedel. Samo povedala sem, da imam eno težko situacijo in da se bom odselila od doma. Zakaj, pa kako, nisem nobenmu razlagala.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
F56	In sem rekla, da sem zmenjena za sestanek. Jaz sem prišla potem v službo, ampak vseeno sem mu morala povedat, če slučajno ne bi mogla prit.	Da	Informiranje šefa o odhodu v varno hišo	Vidik delodajalca
F57	Da bi prosila za dan dopusta, potem bom šla pa naprej na bolniško, če bo potrebno. Ampak potem nisem imela niti en dan bolniške.	Dan razgovora	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
F58	To je vedel samo moj predpostavljeni. Smo se poznal. Samo poklimal mi je in rekel sporoč, da vem, če prideš al ne.	Da	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
F59	Ne, mogoče takrat edino, ko sem morala na sodišče. Da sem prosila, če grem lahko med službo ven, ker sem mogla na sodišče. Tako da glede tega ni bilo težav, so mi dovolil.	Obisk sodišča	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
F60	Ah, ne. Bilo je grozno. Ko vložiš tožbo, to so sodne takse, grozni stroški. Treba je plačat odvetnike ...jaz sem bila še v službi, pa še kredite sem imela. Odvetnica je rekla, naj prosim za brezplačno pravno pomoč, pa nisem prišla v to skupino. Ampak nisem mogla plačat vsega naenkrat. Na koncu so mi dovolil, da sem plačala na 6 obrokov. Plačevala sem leta in leta, to je ful drago. Najbolj mi je pomagala odvetnica, tudi ona mi je šla na roke. Njej sem prvič plačala po 1 letu in pol, ker enostavno nisem imela.	Finančna stiska	Stabilizacija in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

F61	Strah me je blo, ker sem se bala, če bom sploh lahko v službo hodila. Ker živci ti poberejo moč, energijo.	Strah pred izgubo službe	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
F62	Sploh nisem poznala kaj je varna hiša, kako funkcionira. Nisem vedla, če bom preživela.	Zbiranje informacij	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
F63	Strah, občutki groze. Še danes se tega straha ne morem znebit, me včasih kar zagrabi panika, pa ne vem zakaj.	Strah, občutki groze	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F64	Groza me je bilo, da ne bi mogla delat, pa na bolniško, pa to zdravniku razlagat.	Strah pred izgubo službe	Priprava na odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
F65	Sem jih jemala kar 10–15 let.	Jemlje tablete 10–15 let	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
F66	Parkrat mi je tudi zdravnik napisal. Pa še astmo sem imela in sem potem še tam malo pojamrala, da ne morem spat pa tako. Tud zdravnik ni spraševal, samo rekla sem, da ne morem spat. Ker to pa res nisem mogla. Ker če nisem vzela tablet, me je vse bolelo in premikat se nisem mogla.	Zdravnik	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F67	Kakšne tri leta kasnej, sem povedala eni sodelavki, oziroma je ona bolj začela, da se njena sestra ločuje. Pa sem potem malo svetovala.	Kasneje	Komunikacija s sodelavci o nasilju	Vidik sodelavcev
F68	Prov razlagala nisem nikomur, mogoče sem kdaj omenila, da sem bla v varni hiši. Ampak sej ljudje vejo, zakaj greš tja.	Ne	Informiranje sodelavcev o odhodu v varno hišo	Vidik sodelavcev
F69	Ne, me je klical, ampak se nisem javljala.	Nekomunikacija z možem	Vzpostavljanje kontakta	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F70	Potem pa me je mlajša hči klicala in jokala. Bili sta obe stari okrog 30. Rekla je, da bi se oči rad pogovoril, da naj se mu oglasim.	Preko hčere	Vzpostavljanje kontakta	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F71	Ampak jaz nisem mogla it, zaradi otrok. Nisem vedla, kaj naj z njimi. On pa je vedel, da brez otrok ne bom šla. Je rekla, me bomo že nekako, ti samo pejt, da te ne bo ubil. Ampak nisem mogla it. Jaz sem zarad otrok vztrajala.	Vztraja zaradi otrok	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
F72	Ampak jaz nisem hotla odškodnine, samo da ga nikoli več ne vidim, pa da mam mir.	Želi si mir	Stabilizacija življenja in	Življenje po izhodu iz

	Jaz sem hotla samo mir in ne morem imet miru, če se grem vojno z njim.		strokovna pomoč	nasilnega odnosa
F73	Ampak jaz ko sem njega vidla tam na sodišču, men so kar čreva skakala, slabo mi je bilo od straha. Moja odvetnica me je držala pokonc in vlekla. Jaz nisem spala 3 mesece, k sm čakala na to obravnavo. Jaz sem hotla bit samo mim.	Želi si mir	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F74	Ženske je strah, sram, občutki krivde, ničvrednosti.	Občutki krivde	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F75	Jaz v svoji družini nisem imela podpore. Svoji mami sem povedala in je rekla, ni šans, da se ločiš. Zdej vem, zakaj je ona to men rekla. Ker je iz svojih izkušenj izhajala. Ona je mene vzgajala sama in men se je to poznalo, da sem odraščala brez očeta. In jaz nisem hotla, da bi moji otroci odraščal tako. Vsi izhajamo iz svojih izkušenj in tako tud delujemo.	Nima podpore družine	Prikrivanje nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
F76	Tam sem bla točno 9 mescov in pol. In mam lepe spomine.	9 mesecev in pol	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F77	Res priporočam varno hišo tistim, ki so same, brez opore družine. Ker jaz če bi sama vedla, bi šla že prej.	Vir opore	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
F78	Nisem mogla živeti, nisem vidla več nobenga izhoda. Moči grejo v tolikih letih. Jaz sem leto in pol skus razmišljala o samomoru. Samo o tem sem razmišljala, kako se to naredi. Že brala sem o tem, da bo čim manj boleče. In misel na moje otroke, kaj bom jaz njim naredila ...bila sem v totalni depresiji. Nisem mogla nič.	Samomorilnost	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
F79	In je pršlo kot ena streznitev, kot da bi me udaril. Bla sm zmedena in prestrašena, rekla sem si, da to ne pelje več nikamor.	Brezizhodnost	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
F80	Ker take stvari vodijo v kakšno nepredvidljivo situacijo, pri nas je bila eksplozija v trenutku in se lahko vse sorte zgodi. In takrat sem začela intenzivno razmišljat, da grem.	Hitre, nepredvidljive situacije	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu

F81	Rekla sem si, če grem jaz zdle, se bom čez eno leto že smejala. In sem se odločila, da grem.	Nagon po preživetju	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
-----	--	---------------------	-----------------	-----------------------------

Intervju G

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G1	Nasilje se je dogajalo od poroke (30 let).	Od poroke (30 let)	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu
G2	Ampak težave so se že začele kazat pred poroko. Ampak takrat misliš, da delajo živci zaradi poroke.	Težave pred poroko	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
G3	Takrat se je kar nekež začel trmat in razburjat. In takrat se potem tud ene dva nisva vidla. In sem si rekla, da bom poroko odpovedala, če se ne bo prikazal. Takrat je blo to mal lažje, ni blo teba vsega tko rezervirat.	Trma, razburjanje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G4	Potem se je prikazal. Ampak vedno so ble lepe besede: »Vse bo lepo, vse bo dobro.«	Lepe besede	Opisovanje razmerja	Življenje v nasilnem odnosu
G5	Veliko vlogo je imela tudi tašča. Prišlo je do velikega preobrata, ko je naenkrat nehala bit hinavsko prijazna.	Tašča	Udeleženi v nasilnem odnosu	Življenje v nasilnem odnosu
G6	Ta zadeva se je kazala v njihovi družini, veliko je bilo krega, vpitja. Kot otrok je bil velikokrat tepen, pa ne v smislu, če je kaj »ušpičil.« Velikokrat je mama šla zaprt vsak okna, pas vzela in ga tako prav zavestno tepla.	Partner	Nasilje v primarni družini	Življenje v nasilnem odnosu
G7	In točno to je delal on potem s prvim otrokom. Potem tudi ni hotel sprejet nobene pomoči.	Nasilje nad otrokom	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G8	Jaz sem bila vzgojena v tem poštenem odnosu, da se stvari pove in se zaupa in se mu tudi zaupala.	Drugačne	Predstave o zakonu	Življenje v nasilnem odnosu
G9	Velikokrat se je napil, tudi ko smo gradil hišo.	Da	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G10	Bil je ogromen kolerik, saj ga je prevzela hitra jeza, veliko stvari se je razbilo.	Kolerik	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu

G11	Prej mirno, nežno. Potem pa se je situacija spremenila v trenutku. Ampak jaz takrat še nisem pomislila, da bi se to v karkoli razvilo.	Hitre, nepredvidljive situacije	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G12	In tud otroka je imel zelo rad, ampak ta ljubezen se je kazala na čuden način. Že ko je bil star en mesec, je ponoči zajokal in ga je enkrat po ustih udaril.	Nasilje nad otrokom	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G13	Tako bom rekla, otrok je bil živahen. Ampak to ni bil izgovor, pretepel ga je kar tako.	Ni opravičila za nasilje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G14	Če ni bilo pijače zraven, sva imela normalen odnos. Ampak ta se je lahko drastično spremenil v roku ene ure.	Hitre, nepredvidljive situacije	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G15	Skozi leta pa so se potem problemi stopnjevali.	Stopnjevanje	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G16	Dobil je tudi razna zdravila, s katerimi pa alkohola mešat ne smeš. Ker je zdravila jemal zvečer in je bil v igri še alkohol, so se potem tudi ponoči dogajale grozne stvari. »Vzemi nož, zakolji me.« Pa drugače ni bil tak, to so bile kot nekakšne more. Pogovorila sem se z njim, ker ni vedel, kaj se dogaja. Tako da potem je zdravila jemal zjutraj in je bilo boljše. Jaz sem skus upala, da bo bolj.	Zdravila	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G17	Ampak potem je tako daleč zabredel, da sem razmišljala ali bom jaz klonila ali bo celo on ob službo.	Strah pred izgubo službe	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G18	Ob petkih, ko sem se vračala domov iz službe, sem se začela trest. Ker je sin prihajal domov iz Ljubljane. Operiran je bil na srcu in moral je imel mir. Bila sem vesela, ker se je družina zbrala. Hkrati pa sem se bala, ker je bilo stanje v petek in soboto najhujše. Zato ker ni bilo treba iti v službo in je lahko pil.	Slabše ob vikendih	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G19	Nasilje je kazal tudi nad kužkom. Imel ga je zelo rad, ampak ga je nekajkrat tako pretepel, da mu je zlomil nogico.	Nasilje nad psom	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G20	Grozno je bilo, včasih je začel tako vpiti, samo ko me je videl. Že na dvorišču. Ni imel	Vpitje	Oblike nasilja	Življenje v nasilnem odnosu

	kontrole, tudi pred sosedi ga ni bilo sram.			
G21	Ampak prišlo je do te točke, da ko bi moral na dopust, sem se odločila, da ne grem. Ker leto pred tem je bilo toliko alkohola, da je ratal nevaren tudi na cesti. Vedno je pazil, da ni vozil, kadar je pil. Tisto leto, pa mu je bilo vseeno, ogrožal je naša življenja. Zamenjat pa se ni hotel.	Ogrožanje življenj v avtu	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G22	V tistem letu mu je umrla še mati in takrat je potem začel posegati še po žganih pijačah. Pred tem je pil samo pivo in vino. Potem je pil vse. Začel je ležati na kavču po službi in sam pit. Vse mu je šlo na živce, vpil je. Nič se ni dalo več pogovoriti. Pomoči ni hotel sprejeti.	Smrt matere	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G23	Potem ko sem odšla, se je malo vzel v roke, ker če bi se stopnjevalo, bi bil definitivno ob službo.	Zmanjša, zaradi službe	Uživanje alkohola s strani partnerja	Življenje v nasilnem odnosu
G24	Ja, v večjem podjetju.	Veliko podjetje	Velikost podjetja	Zaposlitev in opravljanje dela
G25	V službi so ubistvu vedel ves čas, da se pri nas nekeje dogaja. Vedla je moja šefica.	Šefica	Komunikacija z nadrejenimi	Vidik delodajalca
G26	Potem pa, ko sem se jaz nekeje odločila, da odidem ...sem se najprej zatekla po pomoč na Center za socialno delo, kjer sem jim zaupala težave. Svetovali so mi, naj se odmaknem.	Center za socialno delo	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G27	Oni so mi tudi pomagali poiskati začasno stanovanje.	Center za socialno delo – pomoč pri iskanju stanovanja	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G28	V tem trenutku v službi niso vedel, ker sem imela takrat nekako planiran letni dopust. In je bil idealen čas, da sem se v tem času odselila in nekako umirila. Po dveh tednih tega dopusta, sem ponovno stopila skozi vrata podjetja.	Ne	Informiranje sodelavcev	Vidik sodelavcev
G29	Takrat pa se je že začelo malo šušljati o tem v službi, nekako je govorica prišla tudi na uho direktorju podjetja.	Šef izraža skrb	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev

G30	On mi je prisluhnil in mi tudi v tistem trenutku finančno pomagal.	Finančna pomoč	Razumevanje s strani delodajalca	Vidik delodajalca
G31	Po dveh ali treh letih pa me je poklical direktor javnega podjetja v Ljubljani, ki je nad vsemi območnimi enotami. On pa za celotno situacijo ni vedel, ker njega take stvari ne zanimajo. Jaz pa tudi nisem vedela, zakaj me kliče. On je hotel, da grem delat v Ljubljano. Takrat sem bila postavljena pred odločitvijo, kako ukrepat, kje pustiti otroka, ker bi se vračala pozno domov. Zato sem mu omenila, da sem se znašla v tej situaciji in da službe ne bi rada zapustila.	Reorganizacija podjetja – želi ostati	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
G32	Odgovoril mi je, da bo poskušal. In jo je našel, ostala sem v svoji enoti.	Reorganizacija podjetja – ugodna rešitev	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
G33	Potem v lanskem letu, pa se je zgodila reorganizacija in sta se naš in Ljubljanski direktor sestala. Ljubljanski direktor je zahteval, da pridem tokrat delat v Ljubljano, ker če bom pa tokrat rekla ne, bom pa ob službo.	Reorganizacija podjetja – želi ostati	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
G34	Moj direktor, ki je pa vedel o situaciji veliko več, me je potem nekako vzel k sebi v tajništvo. Ravno tako se je izšlo, da sta šle dve v pokoj. Tako da mi je naredil uslugo.	Reorganizacija podjetja – ugodna rešitev	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
G35	Jaz o zadevi nisem bila nič obveščena, samo šef me je poklical in rekel, da od februarja naprej delam pri njemu ali pa grem v Ljubljano. Odločit sem se mogla takoj.	Reorganizacija podjetja – ugodna rešitev	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca
G36	Vedno sem delala tako, da služba ni trpela. Ker sem vedla, da enkrat, dvakrat bi mi mogoče še spregledal, potem pa že ne več.	Zelo pomembna	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
G37	Tudi od sodelavcev so vedeli res tisti najožji, ker tistih višje to sploh ne zanima.	Z nekaterimi	Z nekaterimi	Vidik sodelavcev
G38	Enkrat sem ga edino prosila, ker sem mu povedala, da jaz brez službe ne morem biti. In sem mu povedala, naj me prosim obvesti, kako se bodo odločil.	Ne želi odpovedi	Potrebe, želje uporabnice	Vidik delodajalca

G39	Odsotna sem bila samo takrat, ko sem morala na razprave (sodišče).	Obisk sodišča	Odsotnost z dela	Zaposlitev in opravljanje dela
G40	Sem se pa vedno borila, predvsem s pomočjo otrok in kolegic, da so me bodril. Da nisem klonila oziroma da ne bi zbolela in padla v depresijo.	Podpora otrok in prijateljic	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G41	Ker se mi zdi, da na trenutke sem vidla samo črno. Prišla sem domov, v tisto najemniško stanovanje in na momente so se mi vlile solze, vidla sem samo črno.	Osebna stiska	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G42	Največ mi je pomagal odrasel sin, ki me je kar naprej klicaril in se pogovarjal z mano. Pa ga nisem hotela obremenjevat, ampak je že po glasu čutil, da z mano ni čist vred. Potem skozi pogovor, sem se počutila bolje.	Podpora otrok in prijateljic	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G43	Te stvari se mi zdijo zelo težke in se mi zdi, da brez pomoči ali bolnišk težko karkoli sam. Moraš bit res močan, da lahko sam.	Težko sam	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G44	Bolniško sem vzela enkrat za 6 dni. Ker imam občutljiv del na mehurju. Kadarkoli je prisoten stres, se mi te težave pojavijo. Tako da sem bila na antibiotikih in 6 dni doma.	6 dni	Bolniška odsotnost – trajanje	Zaposlitev in opravljanje dela
G45	Zdaj ne, pred 20 leti pa.	Fizične poškodbe	Odsotnost z dela (zaradi nasilja)	Zaposlitev in opravljanje dela
G46	Takrat sem stanovala še pri partnerju. Takrat sem bila tepena. Sosea me je peljala v bolnišnico, kjer so mi dali injekcijo za pomiritev. In sem bila nekaj dni na bolniški. Ker je bil pa šok.	Fizične poškodbe	Odsotnost z dela (zaradi nasilja)	Zaposlitev in opravljanje dela
G47	V zadnjih letih pa ne.	V zadnjih letih nikoli	Odsotnost z dela (zaradi nasilja)	Zaposlitev in opravljanje dela
G48	Ker sem se pogovarjala z možem, da tako ne gre. In da bom odšla. Tudi ko sem stanovanje dobila, sem mu povedala, da me v petek ne bo domov in naj naju s hčerko ne išče. Nisem mu zaupala, kje je stanovanje. Ampak on ni verjel, da bom res šla.	Mož ne verjame	Priprava na odhod od doma	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

G49	Ja. Največ v obliki elektronskih sporočil.	Elektronska pošta	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
G50	To se je dogajalo takrat, ko sem se odselila. Na začetku tega nisem niti tako dojemala. Sem si mislila, da bo. Nikoli nisem odgovarjala na ta sporočila.	No dojema kot nasilje	Nasilje med delovnim časom s strani moža	Zaposlitev in opravljanje dela
G51	Je pa tudi sin dobival kakšna čudna sporočila na telefon.	Preko sina	Vzpostavljanje kontakta preko tretje osebe	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G52	Ne, ubistvu tudi ko sem bila v najemniškem stanovanju.	Najemodajalcev	Vzpostavljanje kontakta preko tretje osebe	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G53	Moji najemodajalci niso razumeli situacije in so naju poskušali dobit skupaj, da bi se pobotala. Čeprav jim je bilo jasno rečeno iz moje strani, da vse reči rešujemo preko CSD, da naj se ne vtikajo, če so mi stanovanje dali v najem. Tako da so celo bivšega moža nekajkrat spustili v mojo spalnico.	Najemodajalcev	Vzpostavljanje kontakta preko tretje osebe	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G54	Jaz sem zelo rada hodila v službo, zaradi vseh teh incidentov. Služba je meni pomenila vse.	Zelo pomembna	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
G55	Takrat ko so bile te konice, sem se morala fejest, fejest skoncentrirat na zadeve, da se niso pojavile napake.	Slaba koncentracija	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
G56	Včasih ko sem bila fajn raztresena in sama v pisarni, sem si vzela tudi kakšne pol ure frej. In sem potem nadoknadla, ko sem se lahko zbrala.	Oteženo opravljanje dela	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
G57	Lahko sem zaupala šefici vse zadeve. To mi je pomenilo zelo veliko. Tudi takrat, ko se je to nasilje dogajalo preko računalnika. Pa velikokrat sploh nisem vedela, kaj naj bi to pomenilo, tako da sem večkrat pokazala njej.	Šefica	Komunikacija z nadrejenimi	Vidik delodajalca
G58	Vedno sem se skušala na delo skoncentrirat, da sem za tisti čas na zadeve pozabila. Ker sem vedela, kaj me vse popoldne čaka in ponoči.	Odklop misli	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
G59	Jaz sem v tem nasilnem odnosu vztrajala zelo dolgo.	Dlje časa	Časovni okvir	Življenje v nasilnem odnosu

G60	Zelo hudo je bilo, ampak sem nekako lahko opravljala delo.	Oteženo opravljanje dela	Kakovost opravljanja dela	Zaposlitev in opravljanje dela
G61	Mogoče zaradi tega, ker sem se v službi zelo dobro razumela z vsemi.	Dober odnos s sodelavci	Pomen zaposlitve	Zaposlitev in opravljanje dela
G62	Bila sem zelo na majavih tleh, ker je sin še v Ljubljani, plača pa nizka.	Finančna stiska	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G63	Odšla sem ubistvu z namenom, da se na drugi strani nekaj spremeni, da se gremo nekam skupaj pogovarjat. Ker jaz sem celo življenje hodila se nekam pogovarjat, tudi s prvim otrokom, ki je imel hude težave. Medtem ko mož ni hotel nikamor. Jaz nisem imela namena oditi za dlje časa, ampak samo za en mesec. Da bo videl, da mislim resno. Ker v enem mesecu ni prišlo do premikov, sem morala to bivanje podaljšat.	Želja po spremembah	Razlog za odhod	Življenje v nasilnem odnosu
G64	Do nekih premikov je prišlo z njegove strani, ampak ne v pravo smer.	Ni sprememb pri partnerju	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G65	Veliko so mi pomagali ljudje (odrasla sinova, prijateljice, šefica) kot nekakšna moralna podpora.	Podpora otrok in prijateljic	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G66	Ampak vse odločitve na koncu sklepaš sam. Odšla sem 13. julija, isto leto okrog božiča pa sem upala, da se bom vrnila domov. Rada bi prišla z bivšim možem skup, ampak ni šlo.	Razočaranje zaradi propadle zveze	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G67	Poleti bo 5 let, odkar sem odšla.	5 let nazaj	Odhod v najemniško stanovanje	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G68	Želim si samo mir in resnično nič drugega.	Mir	Spremembe v razmišljanju	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G69	Ja, želela sem v varno hišo in sem se pozanimala. Ravno zaradi stroškov, ker mi je bilo težko plačevati najemnino. Čeprav so mi šli vsi na roke.	Razmišlja o VH	Odhod v najemniško stanovanje	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G70	Pozanimala sem se, ampak je bil problem. Hčerka ima veliko obveznosti. Tam pa so skupni prostori in aktivnosti, katerih se ne bi mogla udeleževati.	Obveznosti hčere	Odhod v najemniško stanovanje	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa

G71	Hkrati pa nisem hotla zaradi sina, ker me ne bi mogel obiskovat.	Obiski sina	Odhod v najemniško stanovanje	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G72	Pa tud lahko bi delila svojo izkušnjo in se pogovarjala.	Izkušnje drugih	Umik v varno hišo	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G73	Ampak se nisem odločila, zaradi otrok.	Zaradi otrok	Odhod v najemniško stanovanje	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G74	Če je bil alkohol v igri, ni vladal razum. Težko pa je bilo ocenit, kdaj bo prišlo do kakšne nerazumske situacije. Ves čas sem morala bit pozorna in še vedno sem.	Nepredvidljive situacije	Pogostost nasilja	Življenje v nasilnem odnosu
G75	Sicer smo imel prepoved približevanja. So me opozoril, da opazujem okrog sebe. Prepoved smo imeli 60 dni.	Previdnost	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G76	Takrat je bilo za naju s hčerko najlepše obdobje, ker smo se počutile varno. Bale pa smo se situacije, po končanju prepovedi.	Občutek varnosti	Stabilizacija življenja in strokovna pomoč	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G77	Takrat ko sem odšla od doma, sta vedela samo oče in šefica.	Vedela oče in šefica	Odhod v najemniško stanovanje	Življenje po izhodu iz nasilnega odnosa
G78	Nisem videla nobenega izhoda več, zato sem šla.	Ne vidi izhoda	Razlog za odhod od doma	Življenje v nasilnem odnosu
G79	Sodelavec, s katerim sva veliko sodelovala, me je poklical, ker je opazil, da me ni. Večkrat me je videl, ko sem bila objokana. Povedala sem mu, da sem se odselila.	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
G80	Ostalih nisem razlagala, ker je večina zaposlenih moških.	Večina moških	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
G81	Decembra istega leta, smo imeli silvestrovanje, tam me je mogoče videlo jokat največ ljudi. Na silvestrovanje sprva nisem hotela it, ker sem bila žalostna, razočarana. Sodelavke so me vabila zraven in bodrile, da se ne smem zapret vase. Zato sem šla. Ljudje so me objemal, jaz pa v jok.	Razumevanje	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
G82	Potem pa so se začele govorice.	Domneva	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev

G83	Takrat se mi zdi, da se je zvedelo največ.	Domneva	Komunikacija med sodelavci	Vidik sodelavcev
G84	Nekateri so se upali kaj reči, nekateri ne.	Z nekaterimi	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev
G85	Tudi s strani sindikata so mi hotel pomagati. Sodelavci so me nagovarjali, naj pristopim do sindikalista. Enkrat sem se potem opogumila, da sem pristopila in pomagali so mi v obliki enkratnega zneska.	Finančna pomoč	Sodelovanje sindikata	Vidik delodajalca
G86	Tudi ko sem imela rojstni dan, sem pripravila manjše praznovanje v službi in so takrat sodelavci izkoristili, da so mi dali nekaj denarja. To mi je pomenilo zelo veliko.	Finančna pomoč	Komunikacija s sodelavci	Vidik sodelavcev

9.4 Osno kodiranje – intervju A–G

ŽIVLJENJE V NASILNEM ODNOSU

- Časovni okvir
 - 5 let (D1)
 - 7 let nazaj (D117)
 - 10 let (B61, C6, E6)
 - Večinoma leta 2016 (C1)
 - Od poroke (30 let) (G1)
 - 32 let (F24)
 - Dlje časa (A1, G59)
- Udeleženi v nasilnem odnosu
 - Mož in tast (A2, A6)
 - Tašča (G5)
- Opisovanje razmerja
 - »Za žile rezat« (D4)
 - »Kemija« (D5)
 - Mlada družina (D8)
 - Težave pred poroko (G2)
 - Lepe besede (G4)
 - Brezizhodnost (F26, F79)
 - Vztraja zaradi otrok (F71)
 - Jemlje tablete (F34)
 - 10-15 let (F65)
 - Samomorilnost (E78, F78)
- Oblike nasilja
 - Fizično nasilje (A5, A29, B60, B74, B75, C2, D12, E12, F41, G45)
 - Klofute, modrice, prerivanje (B75)
 - Nadlegovanje, spravljanje v nevarnost na cesti, zasledovanje (D13)

- Ni opravičila za nasilje (E25, G13)
 - Nasilje nad otrokom (G7, G12)
 - Nasilje nad psom (G19)
- Psihično nasilje (A5, B60, B73, C2, D2, D3, D9, E12, F41)
 - Hujše kot fizično (E40)
 - Očitki (B54, B59, E83)
 - Vpitje (G20)
 - Trma, razburjanje (G3)
- Ekonomsko nasilje, upravljanje s premoženjem (A31, B60, B71, F41)
 - Ekonomska odvisnost od partnerja (D9)
- Spolno nasilje (B60, B72, F41)
- Mož nima potrpljenja do otroka (A29)
- Nasilje nad otroki, namigovanje na zlorabo (D20)
- Ljubosumje, omejevanje gibanja, kontrola (B59, B83, E15)
 - Zaparkira avto (B77)
- Omejevanje stikov
 - Odklop telefona (B76)
 - Prijateljice (zmerjanje, poniževanje) (B79, B80, B81)
 - Izolacija (B82)
 - Prepričanje, da bo spregovorila (B78, E16)
- Pogostost nasilja
 - Intervali (E7, E13)
 - Stopnjevanje (F25, G15)
 - Hitre, nepredvidljive situacije (F80, G11, G14, G74)
- Strategije umika pred nasiljem
 - Umikanje, zaklepanje v sobo (B75)
 - Beg od doma, izmikanje (B14, B57, B58, E10)
 - Gre v toplice, po nakupih (B58)
 - Otroci ne pridejo domov (B67)
 - Postavljanje po robu (B69)
- Prikrivanje nasilja
 - Zdravnik (E35, F18, F20, F66)
 - Psihiater (E37)
 - Nima podpore družine (F75)
 - Občutek sramu (E17)
 - Strah, sram, občutki krivde, ničvrednosti (F74)
 - Igra, skrivanje (D51, E18, E19)
 - Ne pove vsega (E81, D16)
- Nasilje v primarni družini
 - Žene (C93, D6, D7, D114, D115)
 - Partnerja (E14, E75, G6)
- Predstave o zakonu
 - Drugačne (B67, G8, D116)
 - Ne-prepoznavanje nasilja (C94, D16)
- Uživanje alkohola s strani partnerja
 - Da (B62, E13, G9)

- Izguba službe (B62)
- Stopnjevanje prepirov in trenj (B63)
- Ogrožanje življenj v avtu (G21)
- Smrt matere (G22)
- Kolerik (G10)
- Strah pred izgubo službe (G17)
- Zmanjša, zaradi službe (G23)
- Zdravila (G16)
- Ob vikendih in praznikih slabše (B64, E13, G18)
- Socialna mreža
 - Šibka (C96, F27)
 - Prijateljica (D66, D67, F17)
 - Umikanje okolice (E20, F28)
- Priprava na odhod od doma
 - Zbiranje informacij (B70, F62)
 - Ni prepričana (E58)
 - Skupina za samopomoč in razgovor v VH (F29, F30)
 - Strah pred izgubo službe (F61, F64)
 - Mož ne verjame (G48)
- Razlog za odhod
 - Prijava na policijo in odjava z naslova (tast) (A3)
 - Intoleranca do alkohola (B85, B86)
 - Nasilje do gospe (C3)
 - Zvin roke (C95)
 - Nasilje nad otrokom (C5, C9)
 - Nezvestoba (D11)
 - Zaradi otroka (E9, E11, E77)
 - Nagon po preživetju (F10, F81)
 - Želja po spremembah (G63)
 - Ne vidi izhoda (G78)

ZAPOSLOITEV IN OPRAVLJANJE DELA

- Trajanje zaposlitve
 - Od 1. februarja 2017 (A8)
 - 4 leta (C40)
 - 10 let (B1)
 - Več kot 30 let (E1)
- Velikost podjetja
 - Edina zaposlena (D45)
 - Manjše podjetje (B2)
 - Veliko podjetje (A8, C12 E26, F42, G24)
- Opravljanje dela
 - Nočna izmena (A14)
 - Nekajkrat dopoldne (A42)
- Oblika zaposlitve
 - Pogodba za nedoločen čas (D26)

- V javni upravi (D25)
- Pogodba za določen čas (A18, C18, C41, C46, F42)
- Ponovna sklenitev pogodbe za določen čas (C48)
- Pomen zaposlitve
 - Zelo pomembna (C35, G36, G54)
 - Dober odnos s sodelavci (G61)
 - Finančna neodvisnost (C71, E71, F5)
 - Umik od doma (D49, D51, F43, F53, F54)
 - Razočaranje zaradi odpovedi (C72)
- Kakovost opravljanja dela
 - Odklop misli (D56, G58)
 - Razmišljanje o situaciji (A34, A35, B31)
 - Oteženo opravljanje dela (B32, C31, F44, G56, G60)
 - Nezbranost pri delu, živčnost (C4, E41)
 - Zaskrbljenost v službi (A30, A33, D57, D58, D59)
 - Jok, preokupacija (C56)
 - Vse jo moti (E44)
 - Slaba koncentracija (G56)
 - Šok in duševna stiska (D32)
 - Nesposobnost za delo (D47)
 - Govorice ljudi (D48)
 - Ne vpliva (F48)
 - Odmaknjena, zaprta vase (F49)
 - Drži se zase (F51)
 - Precenitev lastnih zmožnosti (D31)
- Opažanja šefa proizvodnje
 - Opaža spremembe (B8, B11, B13, B16, B28)
 - Opaža nezbranost (B15)
 - Vpraša, kaj se dogaja (B17)
- Odsotnost z dela (zaradi nasilja)
 - Nikoli (D52, F45)
 - ❖ V zadnjih letih (G47)
 - Skoraj nikoli (A22)
 - ❖ Dogodek, zaradi katerega odide (A23)
 - ❖ Odhod v krizni center (A24)
 - ❖ Dan razgovora (F57)
 - ❖ Obisk sodišča (F59, G39)
 - Nekajkrat
 - ❖ »Psihično« ni sposobna delat (A25)
 - ❖ Sram, zaradi otečenih oči (B33)
 - ❖ Da uredi misli (E45)
 - ❖ Manjši dohodek (E46)
 - ❖ Drugačno obravnavanje (E47)
 - ❖ Operacija slepiča (B48)
 - ❖ Prepoved približevanja (C16)
 - Da, fizične poškodbe (E4, E34, E39)

- ❖ Pred 20 leti (G45, G46)
- Zelo veliko (E42)
 - ❖ Pogovor s službo varstva pri delu (E42)
- Psihiatrično zdravljenje (E23)
 - ❖ Leta 2010
- Zamujanje (B9, B10)
 - ❖ Skrivanje ključev, zaparkiran avto (B9, B10)
- Bolniška odsotnost (A9, B6)
 - Huda poškodba hrbtenice (C25)
 - ❖ Bolniška odsotnost – trajanje
 - Nikoli (F13)
 - 6 dni (G44)
 - 10 dni (B43)
 - En mesec (A10)
 - Podaljšanje (A11)
 - 3-4 mesece (A12)
 - Mesec in pol (B44, C21)
 - Do konca januarja (C23)
 - Trije tedni (D29, D65)
 - 6 mesecev (D32)
- Prikrivanje nasilja na delovnem mestu
 - Izgovori
 - ❖ Utrujenost (B18, B19)
 - ❖ Laganje (C66)
 - Šminkanje, pudranje (F46)
- Nasilje med delovnim časom s strani moža
 - Ne (A26, A32, B50, E38)
 - Da
 - ❖ Telefonski klici (B51, C60, C61, C68, D53, F47)
 - ❖ Elektronska pošta (G49)
 - Ne dojema kot nasilje (G50)
 - ❖ Preverjanje, kontroliranje (C67)
 - ❖ Nenapovedano pojavljanje (D54, D62)
 - ❖ Fizično nasilje, nadlegovanje, uničevanje dokumentov (D13)
- Nasilje na delovnem mestu s strani drugih (D73)
 - Informiranje delodajalca o nasilju med delovnim časom (D63)
 - ❖ Ne ukrepa (D64, D73)
- Omejevanje gibanja
 - Ne moti ga, da je zaposlena (B53, D55)
 - Zaposlitev ga moti (C68, C69, C70, E3)
 - ❖ Po službi takoj domov (B52, B65, D50)
 - ❖ Zasliševanje (B55)
 - ❖ Kontroliranje, spremljanje (B56, C63, C68, D60)
 - ❖ Skrivanje registrskih tablic (C62)
 - ❖ Ne sme na službena druženja (F52)
 - Slaba informiranost o oblikah nasilja (C64, C65)

- Prepoved približevanja
 - Informiranje direktorja/delodajalca (B45, C29)
 - ❖ Večji varnostni ukrepi (B46, B47)
 - ❖ Strah (C29)
 - ❖ Ni možnosti umika (C30)
 - Upoštevanje (B49, B107, C59)
- Prekinitev pogodbe o zaposlitvi
 - Sporazumna odpoved (A37, A46)
 - ❖ Nima varstva (A48)
 - Da (C17, D42)
 - ❖ Zaradi napake (C45)
 - ❖ Za tri mesece (C47)
 - ❖ Neurejeno zavarovanje (C26, C100)
 - ❖ Oddaljenost varne hiše od službe (D30)
 - ❖ Iskanje kompromisa (D36, D68)
 - ❖ Delodajalec izraža skrb (D40)
 - Iztek pogodbe o zaposlitvi (C22)
 - ❖ Ni informirana (C24, C36)
 - ❖ Nezakonito sklepanje (C42)
 - ❖ Sodišče (C43, C48)
 - Ne (E2, E22)

VIDIK DELODAJALCA

- Informiranje šefa o odhodu v varno hišo
 - Da (B22, B23, C14, D34, E29, E32, F7, F9, F55, F56)
 - Plačilo stroškov varne hiše (E49)
- Potrebe, želje uporabnice
 - Sprememba delovnega časa (A13, A15, A16, C15, C37, E31)
 - ❖ Razumevanje (E33)
 - ❖ Nerazumevanje (A17, A21, A36, A37, C39)
 - Ne želi odpovedi (A38, A39, G38)
 - ❖ Želi odpravnino (D36)
 - Delodajalec spodbuja odločitve (B99)
 - Želi varnost, zaščito (D70)
 - Reorganizacija podjetja – želi ostati (G31, G33)
 - ❖ Ugodna rešitev (G32, G34, G35)
 - Umik od sodelavcev (E43)
 - Nima pričakovanj (E50)
- Razumevanje s strani delodajalca
 - Da (B7, B25, B27, D28, D37, D77, F12, F58)
 - Finančna pomoč, materialna pomoč (D77, G30)
 - Direktor je razumel (B3, B4)
 - Informiranje šefa proizvodnje (B5)
 - Uvid (B20)
 - Zanimanje o reševanju situacije (B26, B29)
 - Ne verjame (D38, D39, D69)
 - Zadovoljstvo (B97, B98)

- Ne (A39, C13, C20, C27, C50, C51, C52)
- Komunikacija z nadrejenimi
 - Z delovodjo (C19, C33, C34, E29)
 - Šefica (G25, G57)
- Sodelovanje socialne službe
 - Da
 - ❖ Ni odziva (F15)
 - ❖ Neugodno (A20, A21)
 - Pogovor s kadrovske delavko (D46)
 - Ne (C32 C97, E27)
 - ❖ Nima informacij (E51)
- Sodelovanje sindikata
 - Finančna pomoč (G85)

VIDIK SODELAVCEV

- Komunikacija s sodelavci o nasilju
 - Ne (B12, D75, E28)
 - Večina moških (G80)
 - Nima prijateljic (F50)
 - Nima sodelavcev (D74)
 - Kasneje (E56, F21, F22, F67)
 - Ne poznavanje sodelavcev (A41, A45)
 - Z nekaterimi sodelavci (A40, A43, C53, D76, E48, G37, G79, G84)
 - Razumevanje (C54, G81)
 - Občutek olajšanja (A44)
 - Finančna pomoč sodelavcev (G86)
 - Ne razumevanje (C55)
- Informiranje sodelavcev (o odhodu v varno hišo)
 - Ne (B36, B38, F11, F68, G28)
 - Da (C11)
 - Nekaj (B37, B40)
- Komunikacija med sodelavci
 - Strah pred govoricami (B34, E54)
 - Domneva (B21, E52, E53, G82, G83)
 - Šef izraža skrb (B24, G29)
 - Vseeno za govorice (B35)
 - Ne opazi (F23)

ŽIVLJENJE PO IZHODU IZ NASILNEGA ODNOSA

- Odhod v najemniško stanovanje
 - 5 let nazaj (G67)
 - Vedela oče in šefica (G77)
 - Razmišlja o varni hiši (G69)
 - Obiski sina (G71)
 - Obveznosti hčere (G70)
 - Zaradi otrok (G73)
- Umik v krizni center (A5)

- Sedem dni po incidentu (A4)
- Umik v varno hišo
 - Junija (2017) gre s hčerko (A7)
 - December 2016 (B87)
 - 4 meseci (B84)
 - Komunikacija preko CSD (B87, B88, B102)
 - Hči/prijateljica ve kje je (B106, D27)
 - September 2016 (C3)
 - 3 tedni (C7)
 - Leta 2013 (E5, E8, E21)
 - 1 leto (E57)
 - S sinom (E84)
 - ❖ Sprašuje (E87)
 - ❖ Jeza (E88, E89)
 - Leta 2011 (F2)
 - 9 mesecev in pol (F76)
 - Decembra 2010 (D117)
 - 11 mesecev (D24)
 - S hčerkama (D22, D23)
 - Zaradi nasilja do otrok po ločitvi (D21)
 - Sošolka je soseda (D78)
 - Mir (E86)
 - Zamera moža, ker ga zapusti (E82)
 - Vir opore (C74, F14, F77)
 - Krepitev moči in opogumljanje (C75, C76, C101)
 - Izkušnje drugih (G72)
- Vzpostavljanje kontakta preko tretje osebe (prijateljica, tašča, otrok)
 - Zaradi otroka (C57)
 - Zaradi urejanja premoženja (C58)
 - Obtoževanje (A27, A28)
 - Grožnje (A28)
 - Ne komunicira z možem (F69)
 - Preko hčerke/sina (F70, G51)
 - Najemodajalcev (G52, G53)
- Stabilizacija življenja in strokovna pomoč
 - Previdnost v času prepovedi približevanja (G75)
 - Občutek varnosti G76)
 - Trening socialnih veščin za nenasilno komunikacijo (B94, C85)
 - Postavljanje mej (B96, B100, B101, B105, E67, E69)
 - Prenehal uživati alkohol, sram (B104)
 - Srečanja za alkoholike in pogovori s terapevtom (B93)
 - Izvajanje nasilja nad žensko preko otroka (C82, C83, C85, D17, D58, D59)
 - Odkrit pogovor z otroki (D79, D80, D85, D86)
 - Predelava travme (D84)
 - Slabo zdravstveno stanje (C99, F19)

- Prenehanje jemanja zdravil (F35)
- Želja po spremembi v odnosu (C88, C90)
- Podpora otrok in prijateljev (G40, G42, G65)
 - Težko sam (G43)
- Skupine za samopomoč in psihoterapija (C108, D81, D103, D104, E59, E74, F1, F8)
 - Alternativna terapija (D108)
 - Partnerju se zdi neumno (E68)
- Strokovna služba v bolnišnici (C98)
- Center za socialno delo (G26)
 - Pomoč pri iskanju stanovanja
- Nezadovoljstvo s CSD (C77, C78, C79, C80)
 - Zamenjava svetovalke na CSD (C87)
- Skrbništvo in stiki (C81, C89, C112, C113, D18, D19, D82)
 - Iskanje potrditve od očeta (D88)
 - Varstvo otroka (C86)
- Tožba za ločitev (C10)
- Pomoč odvetnice (F16)
- Ureditev premoženja (B89, B90, B91, B92, C84, F37)
 - Občutek varnosti (B95)
- Prijava kaznivega dejanja na policijo (D14)
 - Nepravilno delo (D15)
- Dolgotrajni postopki (C91, C92, F4, F31)
 - Izguba tožbe (D111)
 - Razočaranje (F32, F33)
 - Verižna reakcija (F36)
 - Ne čuti olajšanja (F38, F40)
 - Želi si mir (F72, F73)
- Osebna stiska (C102, D102, D107, D118, E70, G41)
 - Finančna stiska (E70, F6, F60, G62)
 - Izguba vsega (C73)
- Selitev v novo okolje (D33, D43, E61, E62, F39)
 - Čas zase (E63)
 - Strah, občutki groze (F63)
- Zanikanje okolice (D71, D72, E85)
- Ljudje opazijo pozitivne spremembe (E66)
- Vrnitev domov
 - Da (B105, C8, E65)
 - Pričakovanja otrok so drugačna (B103)
- Spremembe v razmišljanju
 - Da (B66, D97, D98, D99, D112, E64)
 - Priznavanje lastne krivde (D113, E60)
 - Odnos do otrok (D100, D101, E76)
 - Odpuščanje partnerju (D110, E73)
 - Razočaranje zaradi propadle zveze (C103, G66)
 - Mir (C104, C107, G68)
 - Spregovori o nasilju (D109, E55, E79, E80)

- Sram partnerja (E72)
- Ni sprememb pri partnerju (C106, G64)
- Nova socialna mreža (D95, D105, D106, F3)
- Nasilje so dogaja po umiku iz odnosa
 - Obiski na domu (D61)

ISKANJE NOVE ZAPOSLOTITVE

- Najde delo (D93)
- Brezposelnost
 - Dolgo časa (D89)
 - Ni sposobna za delo (D92)
 - Omejenost zaradi poškodbe (C111)
 - Samozdravljenje (D90, D91, D94)
- Razlogi za iskanje nove zaposlitve
 - Dokaz bivšemu (C109)
 - Bolj razgibano delo (C110)